

Bibliotekarz Podlaski

Nr 22/2011

Od Redakcji o nowym dziale „Z zagranicy”	3
--	---

Z ZAGRANICY

C.S. de Beer, <i>Niech się stanie nowa wiedza: atlas wiedzy</i>	5
Anna-Karin Tötterman i Gunilla Widén-Wulff, <i>Web 2.0 i wspólna wiedza w kontekście akademickim</i>	15
Jana Meichsner, H. Peter Ohly, <i>Kontrola jakości katalogów internetowych: rozważania na przykładzie dziedzinowego systemu hipertekstowego GESIS SocioGuide</i>	23

KSIĄŻNICA I JEJ CODZIENNOŚĆ

Izabela Szymańska, <i>Kolekcja Wilniana w zbiorach Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku. Zasób i wykorzystanie</i>	37
Edyta Bezzubik, <i>Prasa regionalna w Podlaskiej Bibliotece Cyfrowej</i>	51
Ewa Kołomecka, <i>Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku w opiniach użytkowników (na podstawie wyników badań)</i>	69

MISCELLANEA

Aleksander Miśkiewicz, <i>Wielkopolskie jednostki wojskowe w walce z bolszewikami 1919-1921</i>	89
Anna Nosek, <i>O „złych” czytelnikach („garść” uwag i przykładów z międzywojennych poradników czytelniczych)</i>	92
Ewa Kołomecka, <i>Relacja z wizyty w Bibliotece im. Wróblewskich Litewskiej Akademii Nauk</i>	97

RECENZJE

Agnieszka Gryc, <i>Hajnowskie wspomnienia</i>	99
Michał Siedlecki, <i>Róża pamięci</i>	106
Eugeniusz Szulborski, <i>Czas odległy, czas bliski</i>	110

SPRAWOZDANIA

<i>Sprawozdanie z działalności merytorycznej Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku za rok 2010</i> (oprac. Elwira Śliwińska)	116
<i>Informacja o działalności bibliotek publicznych województwa podlaskiego w roku 2010</i> (oprac. Joanna Trusiuk)	135

KRONIKA

<i>Z kroniki wydarzeń kulturalnych Filii Bibliotecznych Książnicy Podlaskiej w IV kwartale roku 2010 oraz w I kwartale roku 2011</i> (oprac. Joanna Martyniuk)	145
<i>Kalendarium wydarzeń kulturalnych Biblioteki Głównej Książnicy Podlaskiej w IV kwartale roku 2010 oraz w I kwartale roku 2011</i> (oprac. Joanna Martyniuk)	163
Noty o autorach	165

Redakcja naukowa:
Prof. dr hab. Anna Sitarska

Redaktor naczelny:
Jan Leończuk

Redakcja:
Jadwiga Jastrzębska
Ewa Kołomecka
Joanna Martyniuk
Daniel Znamierowski

Korekta:
Michał Siedlecki

Bibliotekarz Podlaski
półrocznik
Nakład 300 egz.
ISSN 1640-7806

Adres redakcji:
Książnica Podlaska
im. Łukasza Górnickiego
15-950 Białystok, ul. Kilińskiego 16
tel. 85 6767224, fax 85 6762220

e-mail: ksiaznica@ksiaznicapodlaska.pl
www.ksiaznicapodlaska.pl

Od Redakcji o nowym dziale „Z zagranicy”

Otwieramy nowy dział tekstami autorów z trzech różnych stron świata – z Republiki Afryki Południowej, Niemiec i Finlandii. Z „Bibliotekarzem Podlaskim” połączyło ich wspólne uczestnictwo z naszymi podlaskimi autorami (Barbarą Kuprel, Anną Nosek, Katarzyną Zimnoch i Janą Leończuką) w „IV Międzynarodowym Kongresie ISKO” w Walencji (marzec 2009 r.). Z bogatego, 2-tomowego zbioru referatów tego Kongresu, którego hasłem nadrzędnym były „Nowe perspektywy organizacji i rozpowszechniania wiedzy”, wybraliśmy dla naszych czytelników wypowiedzi według klucza tematycznego. Szukaliśmy tematów, które wyznaczają kierunki myślenia, bądź drogi praktycznych działań ważnych dla rozwoju bibliotek. Nie udało się nam – poza dwoma polskimi referatami – zidentyfikować tekstu poświęconego specjalnie bibliotekom publicznym. Wybraliśmy więc publikacje ważne dla przyszłości wszystkich typów bibliotek.

Pierwszy referat, najogólniejszy, C.S. de Beera z Uniwersytetu Pretorii w Afryce Południowej z biblijnie brzmiącą pierwszą częścią tytułu – „Niech się stanie nowa wiedza: atlas wiedzy”. Podtytuł sugeruje ujęcie problemu rozważań według metody mapowania, tj. wizualizacji sieci powiązań między elementami wiedzy oraz jej zasobami. W założeniu, tego rodzaju prace mają mieć duże znaczenie przy wykorzystywaniu oraz ocenie zasobów Internetu. Badacz zajmuje się jednak tytułowym aspektem w najogólniejszym ujęciu problematyki poszukiwania potrzebnych uściśleń pojęciowych np. między pojęciem informacji i wiedzy, wyznaczaniem kryteriów określania przestrzeni wiedzy oraz innymi podstawowymi ustaleniami teoretycznymi. Rozważania Beera, nierzadko bardzo dyskusyjne, uświadamiają czytelnikowi jak rozległy i zawity jest poznawczy fundament dla mapowania wiedzy w praktyce. W bardziej dosłownym – informatycznym ujęciu, zainteresowany tą tematyką odbiorca może się z nią zapoznać m.in. dzięki publikacji Veslavy Osińskiej z Instytutu Informacji i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Toruńskiego, która również wygłosiła referat w Walencji (<http://www.inibi.umk.pl/joomla/>; <http://www.home.umk.pl/~wiewo/>).

Drugi proponowany tekst zagraniczny to praca o Web 2.0, autorstwa dwu fińskich badaczek – Anny-Karin Tötterman i Gunilli WidénWulff, pracownic Studium Informacji Åbo Akademii w Finlandii. Prelegentki rozważają tu walory oprogramowania sieci społecznościowych w kontekście akademickim oraz w aspekcie dążenia do wzajemnej wymiany wiedzy w społecznościach uczelnianych i przyswojenia stanu tzw. ‘wspólnej wiedzy’.

Autorki te zdają się wierzyć, że jest to możliwe w praktyce dzięki narzędziom typu Web 2.0. Podobnie jak w Polsce zastosowanie w bibliotekach tego rodzaju oprogramowanie nie jest rozwinięte, a opis fińskich dążeń świadczy, że świadomość odrębności informacji i wiedzy nie towarzyszy tym dążeniom, albo ... nie jest wyraźnie wyartykułowane.

Trzeci z prezentowanych referatów to tekst Jany Meichsner i H. Petera Ohly (Instytut Nauk Społecznych im. Leibniza, Oddz. Systemu GESIS w Berlinie i w Bonno) „Kontrola jakości katalogów internetowych: rozważania na przykładzie dziedzinnego systemu hipertekstowego GESIS SocioGuide”. Publikacja przenosi nas z przestrzeni bardzo ogólnych i dyskusyjnych rozważań pojęciowych w świat realizowanego w praktyce nowoczesnego narzędzia epoki Internetu. Głównym zagadnieniem opisanym przez Autorów jest standard oceny jakości źródłowych (tj. internetowych) zasobów, które są przedmiotem opisu w systemie hipertekstowego katalogu GESIS SocioGuide. Nie mamy w Polsce podobnego narzędzia informacyjnego, które jest metainformatorem o zasobach Internetu. Podejmowane próby katalogowania zasobów Internetu w niektórych bibliotekach u nas (np. w Akademii Ekonomicznej oraz w Bibliotece Jagiellońskiej w Krakowie) mają z reguły znacznie węższy zakres i skromniejsze ambicje metodyczne. Warto więc zapoznać się z podanym tekstem referatów, który oparty jest zarówno na ich doświadczeniach praktycznych, jak i na związanych z kryteriami oceny jakości badaniach własnych tych autorów. Jednocześnie jest swoistym przeniesieniem na grunt praktyki nowej siatki pojęciowej związanej z precyzowaniem różnicy między pojęciem wiedzy i informacji. Czy tę próbę można uznać za udaną? Na to pytanie odpowiedzą czytelnicy. W każdym razie zwrócić uwagę, że jest to praca zrealizowana przez dużą instytucję naukową, co daje pewną gwarancję reprezentatywności poziomu badań na pograniczu epistemologii, nauk społecznych i praktyki informacyjnej na rzecz tych dyscyplin naukowych, które mogą mieć wpływ na jakość praktycznego życia społecznego.

Mamy nadzieję, że ten nowy – stały dział „Z zagranicy” w naszym czasopiśmie pomoże nam lepiej ocenić... gdzie my jesteśmy... i chyba pozwoli też pozbyć się niektórych kompleksów. Sądzymy, że zasadność wyodrębnienia powyższych materiałów w takim dziale, łączy się z wieloma pozytywnymi zmianami ostatniego 20-lecia. Zawodowe podróże zagraniczne naszych bibliotekarzy oraz przyjmowanie gości i stażystów spoza Polski w naszych bibliotekach jest już – na szczęście – zwyczajną codziennością. W każdym razie – może być czymś zwyczajnym, jeśli nie zabraknie nam inicjatywy i chęci pokonywania trudności, które zawsze w takich wypadkach występują. Niech dowodem na to będą owe publikacje, które rozproszone dotąd w „Bibliotekarzu Podlaskim”, znajdują teraz gościnne miejsce w swoim dziale. Od sprawozdań z podróży i goszczenia zagranicznych bibliotekarzy, aż po teksty tłumaczone i przynoszące nam wiadomości ze świata, a tych przecież nigdy nie jest za wiele. Podpisana niedawno umowa o współpracy z Biblioteką im. Wróblewskich Litewskiej Akademii Nauk przyniesie nam zapewne w najbliższej przyszłości materiały, które z ciekawością umieścimy w nowym dziale i... zadumamy się przy tym.

prof. dr hab. Anna Sitarska

C.S. de Beer*

„NIECH SIĘ STANIE NOWA WIEDZA”: ATLAS WIEDZY

**IV Kongres International Society for Knowledge Organization
Nowe perspektywy organizacji i rozpowszechniania wiedzy
11-13.03.2009, Walencja, Hiszpania**

WPROWADZENIE

Gdy Michel Serres (1989a: 177) pisze: „Niech się stanie nowa wiedza (...)”, brzmi to niemal jak modlitwa. Z jednej strony, można w tym wołaniu odnaleźć ogromne oczekiwanie, z drugiej – pewne poczucie niedosytu zawodu dotyczącego tzw. „starej wiedzy”. Czy tak jest naprawdę? Czy pracujemy w oparciu o wiedzę starą, nieodpowiednią, niewłaściwą? Czy nadzieja na wiedzę nową ma swoje uzasadnienie, jest pragnieniem daremnym, mrzonką, czy może staje się rzeczywistością? Wiele dyskursów naukowych sugeruje, że właśnie to ostatnie jest prawdziwe. Jakie są ograniczenia tzw. starej wiedzy i możliwości nowej? Jakie warunki teoretyczne i metodyczne trzeba spełnić, aby uzyskać wiedzę – starą lub nową? To oczywiste, że wymagają one różnych – założeń, metod działania, sposobów myślenia.

Co należy zrobić? Przychodzi mi na myśl tylko jedna możliwość – musimy znaleźć się w samym centrum prowadzonych obecnie dyskusji dotyczących informacji jako najważniejszego problemu życia społecznego. Wszyscy uczestnicy tych debat traktują informację bardzo poważnie. Włączając się w te debaty musimy pokazać, że jesteśmy tego świadomi i traktujemy ten problem bardzo poważnie. Mając w pamięci nasze tradycyjne miejsce wśród innych dyscyplin naukowych wskażemy, że kluczowa rola informacji jest dla nas pewnikiem, a także zobowiązaniem do dalszych badań. Czego brakuje we wszystkich dyskusjach naukowych? Dokładnie tego, co możemy zaoferować – i tak na-

* Autor pracuje na Uniwersytecie Pretorii w Afryce Południowej.

prawdę oferujemy od wielu lat. Mam tu na myśli organizację, wyszukiwanie, klasyfikowanie, tworzenie abstraktów? interpretowanie (tzw. wartość dodana), rozpowszechnienie, wykorzystywanie itd. wiedzy i informacji. Tylko specjaliści nauki o informacji posiadają odpowiednie kwalifikacje i umiejętności, aby taką działalność prowadzić, a poprzez to ułatwiać rozwój badań we wszystkich pozostałych dziedzinach wiedzy. Punktem wyjścia powinno być tu szczegółowe zdefiniowanie naszych kompetencji jako specjalistów w zakresie informacji naukowej (ang. information science) tak aby inni dostrzegli i docenili ich niezbędność.

Innymi słowy, dla wielu projektów badawczych należy dziś znaleźć zupełnie inne niż dotychczas uzasadnienie, nawet mimo nacisków ze strony naukowców, zwłaszcza empiryków i zwolenników podejścia pozytywistycznego. Przedstawiam tu argumenty przemawiające za tą zmianą. Czy można znaleźć dla pracy naukowej inne uzasadnienie niż sformułowanie problemu i poszukiwanie jego rozwiązań? Czy to jedyna droga? Jeżeli tak – to dlaczego? Czy ten tzw. problem *tym samym* nie stanowi *de facto* ograniczenia, nie hamuje, nie ma charakteru subiektywnego, osobistego, nie kryje w sobie pewnych z góry przyjętych założeń? Czy ktokolwiek jest w stanie sformułować problem w taki sposób, aby uniknąć wspomnianych ograniczeń? Uwolnić się od myślenia dogmatycznego? Takie myślenie pojawia się u nas automatycznie, w odniesieniu do problemów, metod działania, poszukiwania rozwiązań. Musimy się uwolnić od dogmatyzmu, przyjąć podejście krytyczne, oceniające, nauczyć się szukać alternatywnych metod zdobywania wiedzy – metod związanych z wartościami, wnikliwością, mądrością, pomysłowością. Dla tej tematyki proponuję trzy nadzwyczaj ważne publikacje: *Between time and eternity: The new place of the human being in natural science* (Prigogine, Stegners, 1989), *The uncertain quest: Science, technology, and development* (Salomon et al., 1994), oraz *Thinking science or the issues of knowledge* (D’Espagnat, 1990). Wydaje się jasne, że należy znacznie więcej czasu poświęcić na swobodną refleksję dotyczącą tego, co mamy dane, co z pewnością ostatecznie okaże się praktyką znacznie bardziej owocną, przynoszącą lepsze rezultaty (zob. Bourdieu 2001). Taka postawa wymaga nie metod, ale „przekraczania metod”, nie rozwiązań, ale inwencji, nie problemów, ale sytuacji. Zapraszamy na scenę – wartości i wolności.

Celem prowadzonych badań nie jest proste rozwiązanie problemu. Chodzi w nich raczej o zaopiekowanie się przyszłością naszego zawodu, przyszłością pracowników wiedzy. Naszym obowiązkiem jest wypracowanie przestrzeni – nie tylko dla nas, dla wszystkich. To „zaopiekowanie się” dotyczy nie tylko troski o rozwój zawodu, ale o rozwój społeczeństwa. Nie można się spodziewać żadnego postępu bez całościowego zrozumienia wiedzy i „pracy nad wiedzą”.

Aby ułatwić wprowadzanie tego nowego podejścia, przyjrzyjmy się bliżej najważniejszym wymaganiom stawianym pracownikom, zwłaszcza jeśli chodzi o umiejętność pracy z wiedzą. Mason (1990) proponuje doskonałe (moim zdaniem) wytyczne w tym zakresie. Píše on: *Pracownicy informacji posiadają specjalistyczną wiedzę o wiedzy, którą wykorzystują dla podniesienia potencjału intelektualnego ludzi. Dbają o to, aby obsługiwani przez nich użytkownicy więcej rozumieli i wiedzieli. ... Ta informacja służąca rozwojowi... obejmuje znaki i symbole, których jedni mogą używać w celu wpływania na innych... . Pracownicy informacji to ludzie, którzy faktycznie realizują ten proces oddziaływania na innych. Mówiąc bardziej precyzyjnie, pracownicy informacji są pośrednikami między jednym ... a drugim umysłem...* (Mason, 1990:123-124). Takie podejście daje naszemu zawodowi pewną głębię, elastyczność, różnorodność, wagę i praktyczność, przestrzeń dla ruchu i pomysłowości. Rozwój tej perspektywy (zgodnie z przedstawionymi tu

propozycjami), pozostanie w zgodzie z dynamiką naszej dziedziny. Co rozumiem pod pojęciem dynamiki dziedziny? Na początek tyle, że tej dynamice nie sprostą sztywne, surowe, skostniałe myślenie. Albo – ujmując to bardziej pozytywnie – że otwartość i elastyczność myślenia, zdolność przystosowawcza, umiejętność uwzględniania różnych perspektyw to cechy niezbędne w tak dynamicznych dyscyplinach.

Nie możemy pozwolić, aby nasze miejsca pracy hamowały nasz rozwój – musimy utrzymać tempo, nadążać za zmianami dokonywanymi w sferze badawczej i praktycznej, w naszych placówkach i otaczającym je środowisku; zwłaszcza tymi zmianami, które dotyczą bezpośrednio naszej pracy. Wymaga to przemyślenia naszego podejścia do wiedzy i informacji, w zupełnie nowy i odmienny niż dotychczas sposób. Nie można pracować z wiedzą bez pogłębionej refleksji i ciągłych odkryć. Może dobrze byłoby zilustrować tę ideę przykładem. Jedną z najdoskonalszych, jeśli chodzi o pojęcie wiedzy oraz całościowe postrzeganie jej dostępności i użyteczności dla społeczeństwa, jest z pewnością praca, będąca owocem wielu lat wysiłków myśliciela francuskiego Michela Serresa. Jego uwagi o „atlasie wiedzy” to unikatowy, ważny punkt wyjścia dla naszej dyskusji.

W POSZUKIWANIU NOWEGO ROZUMIENIA WIEDZY

W swoim tekście chciałbym zrobić wiele rzeczy jednocześnie: przedstawić filozofię wiedzy Michela Serresa, uzasadnić wagę jego tekstów. Następnie na tej podstawie wykazać, że wiedza jest czymś znacznie bardziej skomplikowanym niż udowadniają to nasze badania czy ostatnio – firmy zajmujące się „zarządzaniem wiedzą”. Wszystkim tym formom wiedzy trzeba się bardzo poważnie i wnikliwie przyjrzeć. My – ludzie – powinniśmy podejmować bardziej otwarte, pomysłowe działania wobec wiedzy. Wiedza (a nie jej deformacje, nie zniekształcenia spowodowane przez władzę, retorykę, systemy czy ideologie polityczne, kolonizacje i dekolonizacje, nawet nie wolny rynek) i tylko wiedza może nas (ludzką rasę i wspólnotę) prowadzić do przodu w sensowny sposób. Ostatnim celem, jaki sobie stawiam, jest takie przedstawienie tej tematyki, aby zachęcić Czytelników do własnych przemyśleń i dyskusji.

Implikacją zaproponowanego tytułu i zawartych tu treści, choć niekoniecznie wyrażonych wprost, jest pokazanie innej formy globalizacji, wymuszonej na nas przez czystą teorię oraz technologię informacyjną (w odróżnieniu od *technologii* informacyjnej). Teoria aktora/sieci została zainspirowana przez prace Michela Serresa. Jej podstawy przedstawił on już w pracy z roku 1968 (*La communication*) oraz w swoim najważniejszym dziele, tematycznie krążącym wokół postaci Hermesa, a także poprzez swoje niekończące się zaangażowanie w sprawy informacji. Teksty Serresa to przykład przekraczania granic, mobilności, otwartości. Z jego prac wyłania się inna perspektywa, znacznie bardziej konstruktywna i mniej groźna niż ekonomiczna wersja globalizacji. Nie są one jednak całkowicie rozdzielne. W istocie to, co je łączy, to powiązania z mediami elektronicznymi. Nie powinniśmy nigdy zapomnieć, że teorie mające skutki globalne w początkowej fazie swojego powstawania nie były inicjowane czy wspierane przez media elektroniczne. Jako spóźniony przybysz na scenę, te ostatnie mają jednak ogromny wpływ na wspomniane teorie, wzmacniające je, aktywizując, intensyfikując. Tym zagadnieniom poświęcona jest jedna z najnowszych publikacji Serresa, *The legends of the Angels*.

W moim odczuciu czytanie Michela Serresa to jak odwiedzić raj – w ogrodzie Eden. Iskrzy, błyszczy, zadziwia, oferuje przygodę, odkrywanie nieznanego, wzbogaca, rozbawia, buduje harmonię. Czytanie jego tekstów bądź czytanie o nim dostarcza takich

właśnie doznań. Znajdujemy tam świeżość, błyskotliwość, które przypominają krystaliczność świeżego powietrza, jakim zazwyczaj odetchnąć można tylko w najwyższych górach świata. Kiedy powiedziałem sobie – „tak właśnie odbieram teksty Michela Serresa” – przeczytałem co napisał Pierssens (1979:102): *Czytanie Serresa to jak odpoczynek w oknie, kiedy można zapatrzyć się w nieskończony horyzont, kontemplować niewyczerpane zasoby świata. To otrzymywanie – z jednym podmuchem wiatru – tysiąca huraganów, które pozostawiają wszystko w niepewności: pewność fikcji, naukowe sny na jawie, patetyczne argumenty filozofii. Albo, jak pisze inny autor: Serres nie jest esteta, ale artystą filozofii. Integralność tej pięknej sztuki, klasa tego tańca, estetyka i logika, uzupełniają się wzajemnie, dążąc do osiągnięcia pełni* (Debray 1979:18). Serres rewolucjonizuje nasze pojęcie wiedzy, wiążąc je ze wszystkimi prowadzonymi poszukiwaniami naukowymi. Nie jest osamotniony w swoich poglądach, ale z pewnością pozostawia własny znaczący ślad w procesie rewolucjonizowania wiedzy.

Do podobnych wniosków, choć inną drogą, dochodzi Merleau-Ponty. Píše on: *Znaczenie jest jak plamy światła wśród ciemnych chmur, jak rozjarzone wyspy. Dzieło Michela Serresa jest tak znaczące, ponieważ próbuje połączyć te plamy światła – te wyspy – z otaczającymi je chmurami w harmonijny sposób: sieć znaczeń, która nie może ugasić światła, ale nie można też w apokaliptyczny sposób udawać, że widzimy w niej tylko światło, a ciemności w niej nie ma. Można się w tym miejscu odwołać do aktualnych dyskusji dotyczących chaosu, porządku i kompleksowości. Filozofia Hermesa, którą proponuje Serres (opublikował 5 książek na ten temat), tego właśnie dotyczy. Jedną z najpiękniejszych rzeczy, których uczy nasza era, jest proste i jasne podejście do spraw bardzo skomplikowanych, o których wcześniej sądzono, że są wynikiem przypadku, bałaganu, chaosu – w pierwotnym znaczeniu tego słowa. Hermes, posłaniec, pierwszy rzuca światło na „hermetyczne” (czyli niejasne) teksty i znaki. Wiadomość dociera, przebijając się przez hałas i zamęt bitewny. Podobnie Hermes – przekracza chaos, podążając w kierunku znaczenia* (Serres 1995b:65-66).

Poniżej przedstawiam kilka podobnych poglądów, które czynią samowystarczalność naszych powszechnie akceptowanych poglądów na wiedzę niedorzeczną, bardzo wątpliwą, a przez to ryzykowną.

Filozof Jean-Francois Lyotard (1988:28) pisze w *Peregrinations* o tym, jak ważne jest porzucenie „złudzenia logiki” (postawy charakterystycznej dla tzw. „starej wiedzy”), bez obaw wobec kompleksowości rzeczy. Píše: *Nadszedł czas, aby trochę skomplikować nasze podejście, zajrzeć w „czarne dziury”, w których z pewnością jest aż gęsto od chmur myśli, aby porzucić złudzenia logiki i otworzyć się znów na bogate w treści wydarzenia.*

Artysta Hundertwasser mówi nawet bardziej wprost: *W roku 1953 zdałem sobie sprawę, że prosta linia prowadzi do upadku ludzkości. Ale prosta linia nas styranizowała. Jest ona czymś, co narysowaliśmy, tchórzliwie przestrzegając zasad, bez chwili zastanowienia czy emocji. Taka linia w naturze nie istnieje. Jest ona kiepskim fundamentem naszej przekłętej cywilizacji. Nawet jeśli są miejsca, w których zorientowano się już, że linia ta prowadzi prosto do zatracenia, wciąż się ją rozwija... Każdy projekt podjęty w oparciu o tę linię będzie projektem poronionym. Jesteśmy dziś świadkami triumfu wiedzy racjonalistycznej, a jednocześnie stajemy w obliczu pustki. Pustka estetyczna, pustynia jednolitości, kryminalna jałowość, utrata sił twórczych. Nawet kreatywność jest sztuczna. Staliśmy się impotentami. Nie jesteśmy już w stanie tworzyć. Tak wygląda nasz faktyczny analfabetyzm* (Hundertwasser, cyt. Za: Peitgen, Richter 1986:v).

Geometra Mandelbrot (1982:12) beznamiętnie opisuje ten sam problem:

Dlaczego o geometrii tak często pisze się, że jest zimna i surowa? Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy leży w niezdolności do opisywania kształtów chmury, góry, wybrzeża czy drzewa. Chmury nie są kulami, góry nie są stożkami, wybrzeża nie są okręgami, kora nie jest gładka, ani błyskawice nie są liniami prostymi... Natura przejawia się nie tylko na wyższym, ale też na całkowicie odmiennym poziomie kompleksowości. Nieskończona jest liczba różnych skal długości wzorów, stosowanych do różnych celów. Istnienie tych wzorów jest dla nas wyzwaniem do badania tych form, którymi nie zajął się Euklides, uznając je za bezkształtne, do poszukiwania morfologii amorficzności. Matematycy zlekceważyli to wyzwanie, uciekając od natury w budowanie teorii nie mających związku z niczym, co możemy zobaczyć lub odczuć.

Stosunkowo niedawna publikacja i wystawa w Paryżu zatytułowana „Mierzalne i niemierzalne” pokazują na wiele sposobów, jak bardzo to, co da się zmierzyć, jest niewiarygodne, a nasze decyzje, nawet te naukowe, pozostają często pod wpływem tego, co niemierzalne. Nigdy nie powinniśmy ulec pokusie myślenia *wiedzy z pomiarem wiedzy*. Te dwa obszary, choć mają ze sobą pewne elementy wspólne, pozostają ze sobą sprzeczne.

Takie poglądy ingerują głęboko w istotę naszej kultury wiedzy, a w konsekwencji także w kulturę informacji, wzywając do poważnej rewizji poglądów, przemyślenia ich i przeformułowania. Dokładnie to od 30 lat robi Michel Serres. Jego prace są – każda na swój sposób – próbą (i to bardzo skuteczną) precyzyjnego sformułowania problemów dotyczących kultury nowej wiedzy (zob. np. książka Assad, 1999), w której autorka w ciekawy sposób interpretuje niektóre z jego tez).

Musimy tu przywołać – i przyjrzeć się bliżej – trzy główne, dominujące cechy jego sposobu myślenia, który kształtuje jego sposób prezentacji podejmowanych zagadnień. Serres jest filozofem **akrytycznym**, jest filozofem zajmującym się **sieciami i inwencją**, wynalazczością, pomysłowością. Te trzy wyjątkowe cechy jego myślenia determinują kształt jego dzieł. Każde z nich odzwierciedla ideę inwencji akrytycznej. Sieci są czynnikami wspomagającymi tę inwencję. Te właśnie elementy czynią myślenie Serresa drastycznie odmiennym od filozofii oświeceniowej.

WIEDZA ODZWIERCIEDLAJĄCA ŚWIAT

Powyższe rozważania przygotowują nas do idei „mapy drogowej” wiedzy (zob. niesamowita książka Serresa *Elements of the history of science*, 1989c). Chodzi o (zagrożoną obecnie) ideę tworzenia – czy też pracy nad całościową, uniwersalną mapą świata wiedzy.

Historia myślenia Michela Serresa jest historią zmagania się z problemem wiedzy. Wszystkie jego książki krążą wokół tego tematu, każda z nich analizuje wiedzę z innej perspektywy. Autor zajmuje się między innymi komunikacją, tłumaczeniem, interferencją, rozpowszechnianiem, przechodzeniem, pomnikami, zmysłami, początkiem świata, bezstronnością, hermafrodytyzmem, Rzymem, Atlasem i wieloma innymi zagadnieniami, zawsze w odniesieniu do wiedzy, zawsze z punktu widzenia jej niezbędności dla rasy ludzkiej, dyskutowanej od początku istnienia świata. Serres porównuje historię religii i kultur z rolą, jaką wiedza odgrywała w kolejnych epokach i we wszystkich tradycjach kulturowych. Wiedza, jej znaczenie dla istnienia i życia człowieka, nie są niczym nowym, najmniej ważnym spośród wszystkich wynalazków naukowych czy rynkowych. Temat ten nie wypłynął znikąd. Co zadziwiające – jest obecny w słownictwie, retoryce, strategiach marketingowych dużych firm, w strategiach politycznych, w kontekście biznesu i zarządzania, choć nigdy wcześniej nie był aż tak popularny.

Głębokie, uczciwe, autentyczne wezwanie Serresa, jakie umieścił pod koniec swojej książki *Detachment*, „niech stanie się wiedza” – znalazło ostateczny wyraz w stwierdze-

niu zawartym w nowszej jego publikacji Atlas. Brzmi ono następująco: *Nie powinniśmy już uganiać się za światem wiedzy, ale poszukiwać różnorodności możliwych światów wiedzy*. W tej książce autor opisuje swoje podróże – tam i z powrotem – prowadzące do oświecenia, do znalezienia kluczowego punktu, w którym wszystkie drogi spotykają się i splatają w węzeł – harmonijny, pełen znaczeń. Węzeł ten wciąż oczekuje na rozwiązanie. W swojej refleksji na temat wiedzy Serres nigdy nie zapomina o problematyce informacji. Wręcz przeciwnie, znajduje dla niej miejsce szczególne. Można go więc nazwać jednym z najbardziej twórczych, pomysłowych, produktywnych filozofów informacji. Mam nadzieję, że w kolejnych fragmentach wyłożę jasno, jakie skutki pociąga za sobą ta filozofia.

Potrzebujemy atlasu – mapy, aby móc dobrze poznać kraje, regiony itd. Bez niej łatwo zgubilibyśmy się. Równie ważny jest atlas prezentujący terytorium wiedzy, jej miejsce w kulturze i społeczeństwie. To podstawowy powód, dla którego Serres podjął próbę przedstawienia, „zmapowania” świata wiedzy w sposób najdokładniejszy z możliwych. Wiedza jako mapa lub atlas jest potrzebna w sensie znacznie szerszym niż tylko dla potrzeb poruszania się w przestrzeni fizycznej. Wiedza pozwala nam znaleźć nasze drogi, nasz kierunek podążania w życiu. Jest dla nas, jako istot żywych, niezbędna.

Książka *Atlas* jest znacznie obszerniejsza, znacznie bardziej wyczerpująca i otwarta niż *encyklopedia*, będąca zazwyczaj dziełem zamkniętym, ukończonym. Takie nowe podejście do wiedzy stało się konieczne ze względu na rozwój nowego pojęcia wiedzy, jaki miał miejsce w ostatnich dziesięcioleciach, ze wszystkimi jego skutkami dla tworzenia, rozpowszechniania, przekazu i wykorzystania wiedzy dla dobra poszczególnych osób i całego społeczeństwa. Rozwój ten stawia też nowe, znaczące wyzwania pracy myślowej (umysłowej), otwartości myślenia, prowadzeniu prac naukowych w rozumieniu nauki nomadycznej (ang. *nomad science*). Głównym myślicielem zajmującym się tą tematyką jest Gilles Deleuze, czasami współpracujący z Serresem.

Serres (1995a:276) woli mówić o „różnorodności możliwych światów wiedzy” niż o klasycznym „uniwersum wiedzy”, z przyczyn bardzo oczywistych. Przyczyny te mają solidne podstawy teoretyczne, ale leżą też w rozwoju mediów elektronicznych, który z pewnością ułatwia zmiany w sposobie myślenia. Ludzki sposób myślenia staje przed ogromnymi wyzwaniami. Podobnie jak mówimy o sieciach dróg (reprezentowanych przez ideę mapy/ atlasu), tak samo możemy mówić o sieciach w bardziej abstrakcyjnym sensie, odnosząc je do powiązań między „wiedzami”, instytucjami, poglądami i wieloma innymi pokrewnymi zagadnieniami.

PRZESTRZEŃ WIEDZY I INFORMACJI

Serres opracował podstawy własnej teorii sieci komunikacji (*La Communications*). Zawarł w niej model komunikacji bardziej odpowiedni i znaczący niż model linearny Shannona i Weavera. Teoria ta może stać się wartościowa także dla innych dyscyplin, bardzo pożyteczna jeśli chodzi o wykorzystanie wiedzy. Głębsza analiza wszystkich zawartych powyżej treści z pewnością potwierdzi, że do opisywania zagadnień związanych z wiedzą i informacją Serres proponuje wykorzystać pojęcie przestrzeni, rzeczywistej i/lub wirtualnej. Atlasy, mapy, sieci – to wszystko są terminy dotyczące przestrzeni. Przestrzeń wiedzy i przestrzeń informacji stają się więc w tej perspektywie kluczowymi zagadnieniami, zwłaszcza dlatego, że przestrzeń powinna być – zamieszкана!

Dla przestrzeni rzeczywistej charakterystyczne jest pytanie: Czy istnieje droga, dla której można wskazać dokładnie punkt wyjścia i punkt docelowy? Przeciwnie rzecz się ma w przestrzeni wirtualnej – jeśli Hermes niesie swoją wiadomość tylko do jednego, wyjątkowego nadawcy... sposób, w jaki Leibniz, jak Aniołowie, opisuje przechodzenie pośredników wirtualnych z dowolnego miejsca „w stronę świata” lub wyruszanie z tego „globalnego punktu” w podróż doskonale pokazuje, gdzie narodziła się idea projektowania tych zbiorów map świata – atlasów. Całe dzieło Serresa dotyczy tego tematu: komunikacja między poszczególnymi dziedzinami nauki, między różnymi kategoriami wiedzy, między naukami a społeczeństwami, ruch we wszystkich kierunkach. Dlatego tak ważne jest zarówno pojęcie przestrzeni, jak i mapowanie poszczególnych rodzajów wiedzy w tej przestrzeni. Jego teksty stanowią dobrą ilustrację tej problematyki. Jednocześnie taki sposób wyrażania różnych kategorii „wiedzy” podkreśla w oczywisty sposób ideę wiedzy nowej, która nie jest dana, ale której należy poszukiwać.

Serresa interpretacja komunikacji obejmuje przekazy z jednej nauki do innej, albo z nauki czystej do filozofii, czy nawet poezji. Komunikacja przemierza przestrzenie, które są znacznie mniej jasne i przejrzyste, niż ktokolwiek mógłby sobie wyobrazić. Tytuły wielu jego książek (np. komunikacja, interferencja, rozpowszechnianie, tłumaczenie, przejścia północ-zachód, latarnie morskie, syreny przeciwmgielne) sugerują przemieszczanie się z miejsca na miejsce. Przedmiotem jego zainteresowania nie są rzeczy i działania, ale relacje i więzi. Czytanie jego książek może być trudne, ponieważ cały czas mówi się w nich o zmianach i ruchach. Te zmiany i transformacje, to wędrowanie, służą postępowaniu w ślad za czymś lub odkrywaniu nowych „ścieżek relacji” – między naukami, „wiedzami”, między ludźmi, a „wiedzami”.

Człowiek, który zapoznaje się z tymi tekstami, łatwo prześledzi drogę, jaką Serres przeszedł od matematyki do fizyki, od fizyki do nauk przyrodniczych i humanistycznych, z całym bagażem ich historii. Ale te ruchy (przemieszczenia) nie tworzą prostej, jednolitej drogi, wyznaczonej na płaskiej powierzchni. Układają się raczej w krajobraz pofałdowany, ścieżki kręte – chaotyczne, splątane, znacznie bliższe rzeczywistości. Autor, chcąc ułatwić skuteczne poruszanie się i komunikację, stosuje pewne specyficzne pojęcia i odwołuje się do wybranych postaci. Znajduje to wyraz nawet w tytułach jego książek. Niektóre z nich to: Hermes, pasożyt, hermafrodyta, arlekin, trubadur wiedzy. W książkach tych bada specyfikę udanej komunikacji, szczegółowo analizuje trudności, bariery i warunki związane z transformacjami, przemieszczeniami, komunikacją i tłumaczeniem, co czyni czytanie jego tekstów jednocześnie fascynującym i odpychającym.

Przyda się w tym miejscu krótka ilustracja sposobu, w jaki Michel Serres w swoich książkach próbuje budować relacje między dyscyplinami, między ideami, a także przedstawia relacje jako warunek tworzenia naszej wiedzy i świata, w którym żyjemy i realizujemy działania twórcze. Pomoże to nam nieco lepiej zrozumieć ideę „atlasu wiedzy”, konieczność opracowania nowej koncepcji wiedzy, zrozumieć dlaczego całościowe mapowanie „wiedzy” jest tak bardzo potrzebne. W książce *The origins of geometry* Serres pokazuje, w jaki sposób socjologia mieści się w astronomii (według klasyfikacji pozytywistycznej, te dwie dziedziny są od siebie najbardziej odległe). Głównym problemem poruszonym w *The natural contract* są powiązania polityki z fizyką, a w *Statues* – powiązania nauk technicznych i fizyki z antropologią śmierci. W *The parasite* pokazuje możliwość wzajemnych powiązań teorii informacji, parazytologii i zasad poprawnego zachowania się przy stole. W książce dotyczącej Emila Zoli (*Lighthouses and fog horns*) umieszcza termodynamikę w obrębie genetyki, a obie te dyscypliny w ramach historii religii. W *Hermaphrodite* próbuje odpowiedzieć na pytanie, jak możliwe jest powiązanie symetrii/asymetrii

lewej i prawej, orientacji i odczuwania, w fizycznym i humanistycznym rozumieniu tego słowa. Te przejścia między dyscyplinami i naukami w bardzo specyficzny sposób analizuje w *The North-West passage*, natomiast w *The troubadour of knowledge* kładzie nacisk na konieczność ich uwzględnienia w dydaktyce. Nie ma nic bardziej odpowiedniego dla pracowników informacji i wiedzy – po prostu musimy rozpocząć tę podróż i trwać na tej drodze. Jest to z pewnością duże wyzwanie, ale jednocześnie nie ma nic przynoszącego większą satysfakcję.

DRZEWA/ HIERARCHIE WIEDZY

Bardzo bogate w treści poglądy Michela Serresa, przedstawione powyżej, są w ważny i ciekawy sposób „zoperacjonalizowane” przez Authiera i Lévy’ego (1996). Poruszają oni te same tematy, posługując się pojęciem „drzew wiedzy”. Według nich, system wiedzy należy badać z punktu widzenia zasad nim rządzących oraz uzyskiwanych efektów. Analiza ich poglądów pokaże nam, na ile udało się tym autorom skutecznie zastosować teorie filozoficzne Serresa w sensie ekonomicznym i biznesowym.

Idea drzewa wiedzy została zaproponowana i wykorzystana do zilustrowania naszej relacji do wiedzy i umiejętności. Pozwala ono tak grupom, jak i poszczególnym osobom, znaleźć własne miejsce w ciągle zmieniającym się świecie wiedzy. Drzewo wiedzy jest narzędziem ułatwiającym (porządkującym) poznawanie wiedzy. Różne dyplomy, świadectwa, dokumenty potwierdzające kompetencje – same w sobie nie mają żadnego znaczenia. Zyskują je dopiero jako element współtworzący pełny obraz (wizerunek) danej osoby, jako jednostki przynależnej do zespołu dokumentów potwierdzających jej wiedzę i umiejętności, wyeksponowanych na drzewie wiedzy (w społeczności wiedzy). Taki zbiór dyplomów może służyć do zbudowania niekończącej się liczby różnych kompilacji umiejętności. Dany zestaw kompetencji będzie miał różne znaczenie i wartość, zależnie od społeczności, interpretującej informacje przekazywane w postaci drzewa wiedzy.

Uzyskujemy więc system zbudowany wokół dwóch zbiorów relacji. Pierwszy to ten obejmujący relacje między pojedynczymi dyplomami a kompetencjami (podobny do relacji między fonemami a słowami), drugi – między kompetencjami a drzewem. Drzewo jest tworzone z różnych zestawów umiejętności członków danej społeczności, porządkuje je w formie wizerunku. (Podobnie jest z relacją między słowami a zdaniem – zdanie składa się ze słów o nieskończonej wartości semantycznej, jest realizacją znaczenia słów, które się nań składają).

Najpierw każdy (albo prawie każdy) dyplom jest traktowany jako element zbioru dokumentów potwierdzających kompetencje danej osoby, a każdy indywidualny zestaw kompetencji (choć wykorzystywany do różnych celów, prowadzący do odmiennych wyników) może być umieszczony w strukturze każdego drzewa wiedzy. Dyplom to cecha mobilna identyfikacji wiedzy. Taka dwustronna (wzajemna) funkcja gramatyczna jest łącznikiem umożliwiającym standaryzację, deterytorializację i wirtualizację uznawanej wiedzy. Dyplom, jako rodzaj fonemu sygnalizującego jakąś umiejętność, reprezentuje wirtualną część tej umiejętności. Dlatego tak ważne jest, aby był ujednolicony i niezależny od osoby, miejsca, czy programu edukacyjnego. Dyplom, który pojawia się na drzewie wiedzy, wyraża kompetencje danej osoby w pewnym kontekście. Tworzy obraz – zawsze pojedynczy – swoistą realizację kompetencji osoby w danej sytuacji.

Takie podejście jest racjonalne i praktyczne. Pomaga nam rozwiązać wiele problemów, pilnych i bardzo konkretnych w swoim charakterze. Jednocześnie jednak traci here-

zją ze względu na swoje nowatorstwo: potwierdzenie czyichś umiejętności zostało całkowicie oderwane od jakiegokolwiek założenia dotyczącego porządku (organizacji) wiedzy. Różne sposoby klasyfikowania wiedzy, zilustrowane schematem drzewa, są rezultatem różnych podejść do nauki i zdobywania umiejętności, obowiązujących w różnych środowiskach. Coś zostało uwolnione.

Inteligencja ma swój wymiar zbiorowy. To nie tylko języki i instytucje, odpowiedzialne za nasze myślenie, ale cały świat człowieka, z jego pragnieniami, polaryzacją emocjonalną, różnymi mechanizmami myślenia i krajobrazami znaczeń, wzbogaconymi obrazami. Działanie w czymś środowisku, niezależnie jak delikatne (nawet wyłącznie na poziomie technicznym, materialnym czy fizycznym) oznacza, że budujemy wspólny (współdzielony) świat, który jednak zmienia sposób myślenia każdego z nas. Żyjąc, działając i myśląc, oddziałujemy na istotowe przejawy życia innych. Dlatego właśnie społeczności ludzkie można nazwać inteligentnymi w sensie zbiorowym. Powstaje wspólna przestrzeń, wpływająca na idee osób, przedsiębiorstw, pracodawców w ogólności, na nauczycieli i edukatorów, zaangażowanych w tworzenie nowej cywilizacji (zob. Authier, Lévy 1996).

Inteligencja zbiorowa myśli „w nas”. Możemy odczuwać indywidualną przyjemność z uczestnictwa w niej. Ona zmienia i rozwija naszą inteligencję indywidualną, ale jednocześnie wspiera rozwój inteligentnych społeczności.

Bibliografia

- Assad M.L. (1999). *Reading with Michel Serres: an encounter with time*. New York: State University of New York Press.
- Autier M., Lévy P. (1996). *Les arbres de connaissances*. Paris: La Découverte.
- Bourdieu P. (2001). *Science de la science et réflexivité*. Paris: Raisons d'agir.
- Debray R. (1979). L'art du feu. "Critique" 380:16-19.
- D'Espagnat B. (1990). *Penser la science, ou les enjeux du savoir*. Paris: Bordas.
- Felman S. (1979). De la nature des choses ou de l'écart à l'équilibre. "Critique" 380:315.
- Lévy P. (1997). *Collective intelligence*. New York: Plenum Trade.
- Liotard J-F. (1988). *Peregrinations: law, form, event*. New York: Columbia University Press.
- Mandelbrot B.B. (1982). *The fractal geometry of nature*. San Francisco: Freeman.
- Mason H.O. (1990). What is an information professional? "Journal of education for Library and Information Science" 31(2):122-138.
- Peitgen H.O., Richter P.H. (b.d.). *The beauty of fractals*. Berlin: Springer Verlag.
- Pierssens M. (1979). Le soufflé de mille ouragans. "Critique" 380:102-112.
- Prigogine I., Stengers I. (1989). *Tussen tijd en eeuwigheid: de nieuwe plaats van de mens in de natuurwetenschap*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker.
- Salomon J-J., Sagasti F.R., Sachs-Jeantet C. (1994). *The uncertain quest: Science, technology, and development*. New York: United Nations University Press.
- Serres M. (1968). *Hermes I: La communication*. Paris: Minuit.
- Serres M. (1972). *Hermes II: L'Interference*. Paris: Minuit.
- Serres M. (1982a). *Detachment*. Athens, Ohio: Ohio University Press.
- Serres M. (1982b). Literature and the exact sciences. "SubStance" 18(2):3-34.
- Serres M., red. (1989). *Elements d'Histoire des sciences*. Paris: Bordas.
- Serres M. (1994). *Atlas*. Paris: Julliard.
- Serres M. (1995a). *Genesis*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
- Serres M. (1995b). *Conversations on science, culture, and time (with Bruno Latour)*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
- Serres M. (1997). *The troubadour of knowledge*. Ann Arbor: The University of Michigan Press.
- Serres M. (1999). *Variations sur le corps*. Paris: Le Pommier-Fayard.

Abstrakt

Wiedza ma charakter dynamiczny, stale się zmienia. Jej źródła znaleźć możemy wszędzie, a ich zgłębianie przynosi nam nowe odkrycia, poznanie... nową wiedzę. Wezwanie Michela Serresa: *Niech się stanie nowa wiedza* wyrosło z uświadomienia sobie jałowości i nudy ogólnie akceptowanych poglądów na wiedzę. Nowa wiedza bardzo często ujawnia się dzięki współpracy interdyscyplinarnej, dzięki kontaktom naukowców z różnych dziedzin. Te powiązania – połączenia – są tworzone przez pracowników wiedzy i społeczności wiedzy. Zapotrzebowanie na nową wiedzę jest jednocześnie zapotrzebowaniem na nowy sposób myślenia o niej, o jej znaczeniu dla człowieka i społeczeństwa, a także wyrazem gotowości do podjęcia poszukiwań poza granicami aktualnie obowiązującej metodologii.

Słowa kluczowe

atlas wiedzy, hierarchia wiedzy, mapowanie świata, nowa wiedza, przestrzeń wiedzy

Tłumaczenie: Małgorzata Kisilowska

*Anna-Karin Tötterman i Gunilla Widén-Wulff**

WEB 2.0 I WSPÓLNA WIEDZA: W KONTEKŚCIE AKADEMICKIM

**IV Congress International Society for Knowledge Organization
Nowe perspektywy organizacji i rozpowszechniania wiedzy
11-13.03.2009, Walencja, Hiszpania**

WPROWADZENIE

Współpraca zawsze była znaczącym czynnikiem w tworzeniu nowej wiedzy oraz rozwijaniu instytucji i ich działań. W obliczu nowego bodźca, jakim jest interaktywność sieci nastąpił rozwój nowych wirtualnych narzędzi oraz interaktywnych technik. Dzięki temu powstały nowe możliwości współpracy, ułatwiające wzajemną wymianę wiedzy w ramach sieci społecznych. Te interaktywne narzędzia określa się wspólnym terminem Web 2.0, który został wprowadzony przez Tima O'Reilliego (2005). Narzędzia i techniki tego oprogramowania postrzegane są jako potencjał sieci do wykorzystywania zbiorowej inteligencji przez zespoły użytkowników oraz wspólne tworzenie informacji i zawartości prac.

Innowacyjność Web 2.0 polega na adresowaniu potencjalnych możliwości tej technologii sieciowej w zakresie zaspakajania potrzeb oraz wymagań praktyki wzajemnej wymiany informacji oraz wiedzy pomiędzy członkami rozproszonych grup oraz wspólnot opartych na odmiennych więziach społecznych. Do tej pory, piśmiennictwo poświęcone strukturze Web 2.0 skupiało się na opisywaniu narzędzi oraz technik, potencjalnych korzyści z ich stosowania, sceptycznie odnosząc się do ich znaczenia (Ojala 2005; Avram 2006; Dvorak 2006; Tredinnick 2006b). W kontekście akademickim Web 2.0 omawiany jest w publikacjach jedynie z perspektywy nowych możliwości edukacyjnych, natomiast pomijane jest znaczenie sieci dla współpracy między nauczycielami akademickimi i badaczami. W niniejszym referacie podkreślimy rolę Web 2.0 w tworzeniu wiedzy oraz we współpracy nauczycieli akademickich z badaczami. Interesujące mogłoby się okazać zbadanie oraz teoretyczne ujęcie następujących kwestii: W jaki sposób wykorzystywane są techniki Web 2.0? Czy i jak wpływają one na procesy dotyczące wiedzy oraz wspierają współpracę w środowisku akademickim?

* Autorki pracują na Studiach Informatycznych w Åbo Akademi w Finlandii.

TECHNIKI WEB 2.0

Istnieje wiele dobrze znanych przykładów technik oraz zasobów Web 2.0, takich jak portale społecznościowe, blogi, wiki oraz wirtualne społeczności (Brown i Adler 2008). Nowe, społecznościowe oraz interaktywne technologie w ramach pojęcia Web 2.0 umożliwiają nowe dziedziny współpracy, stawiając nowe wyzwania w ramach dzielenia się wiedzą w organizacjach. Te technologie definiuje się jako sieć aplikacji, służących do współpracy, poprzez które użytkownicy pobierają, tworzą i odtwarzają informację z różnych źródeł, co skutkuje powstawaniem nowej treści i struktury. Cała wartość informacyjna jest tworzona przez akcje i interakcje użytkowników. Jest to dynamiczny proces społeczny, obejmujący wykorzystywanie, rozumienie [wybór znaczeń] i przetwarzanie informacji (Miller 2006; Tredinnick 2006a).

Postawy wobec Web 2.0 uległy gwałtownym zmianom i od dłuższego czasu wykorzystywanie tych interaktywnych narzędzi cieszy się rosnącym zainteresowaniem w różnych dziedzinach. Przykładowo, na początku istnienia Web2.0, blogi były postrzegane jako osobiste pamiętniki, stanowiące wyraz np. politycznych zainteresowań jednostki. Obecnie blogi stały się wspólnym narzędziem, a w ich powstawaniu uczestniczy wiele osób, tworząc szerszą podstawę specjalistycznej wiedzy. Dzięki tym cechom, blogi odzwierciedlają obecnie nie tylko jednostkowy, osobisty punkt widzenia, ale także umożliwiają czytelnikom wyrażanie opinii i komentowanie wydarzeń (Ojala 2005) oraz tworzenie ich dynamicznego tła społecznego (Klamma, Cao i Spaniol 2007). Oczywiście zyskiem płynącym ze społecznościowego oprogramowania jest fakt, że nie jest ono trudne w użyciu. Dzielenie się doświadczeniami na łamach blogu, czy też informacjami o procedurach zawodowych, służy wnoszeniu własnego wkładu w wiedzę na dany temat. Wymiana poglądów prowadzi do powstawania bardziej produktywnego środowiska wzajemnej wymiany wiedzy (Brady 2005; Ojala 2005).

Dostępność i powszechność technik Web 2.0 postrzega się jako czynniki motywujące ludzi do pisania i wnoszenia własnego wkładu wiedzy, jak też umożliwiające im tworzenie nowych koncepcji, gromadzenie wiedzy, tworzenie sieci i podejmowanie współpracy. Na przykład tworzenie linków pomiędzy wpisami na blogach, umożliwiające publiczne, widoczne w sieci i wzajemnie sprzężone wyrażanie opinii, kształtujące tym samym wspólnoty wiedzy (Brady 2005). Korzyścią płynącą z wykorzystywania interaktywnych narzędzi jest dzięki temu np. umożliwianie pracownikom elektronicznej współpracy poprzez łączenie elementów fragmentarycznej wiedzy w instytucjach, w bardziej użyteczne całości i dostępnejsze dane (Hasan and Pfaff 2006).

Na przykładzie blogów widać wyraźnie, że kolejnym ułatwieniem – dzięki nieformalnemu charakterowi – jest dopuszczanie uchybień językowych, błędów gramatycznych lub typologicznych (Ojala 2005). Jednocześnie stanowi to podstawę krytyki blogowania, ze względu na oferowanie każdemu użytkownikowi roli eksperta, a przez to umniejszanie znaczenia specjalistycznej wiedzy oraz pozbawianie podstaw zapewniania jakości zasobów internetowych (Brabazon 2006). Dynamika pomnażania „blogowiska” w sieci może także powodować problemy ze względu na zbytnią niestabilność zawartości (Klamma, Cao and Spaniol 2007). Równie ważne uwagi krytyczne dotyczą wykorzystania serwisów typu Wiki. Istnieje niebezpieczeństwo, że przedruki z wiki będą oddziaływały destrukcyjnie, choćby przez to, że zawierają zbędne lub nawet błędne informacje. Spotykamy się tutaj ponownie z problemami wymienionymi już wyżej, a dotyczącymi metod zapewniania jakości i wiarygodności danych w sieci (Hasan i Pfaff 2006). Łączy się to także ze wzrostem sceptycyzmu, co do wartości znajdujących w sieci (Schiltz, Truyen i Coppens 2007).

WEB 2.0 W ŚRODOWISKU AKADEMICKIM

Referat skupia się na zastosowaniu Web 2.0 w środowisku akademickim. Ośrodki akademickie można opisać jako organizacje koncentrujące wysiłki na tworzeniu zasobów wiedzy. Są one zatem środowiskami, w których szczególnie niezbędna jest współpraca pomiędzy wieloma społecznościami dysponującymi odmiennymi zasobami wiedzy. Dotąd niewiele przeprowadzono badań na temat Web 2.0 i potencjału tego oprogramowania sieci w wymianie wiedzy oraz dla współpracy w środowiskach akademickich. Podobnie jak w innych otoczeniach, techniki Web 2.0 mogą ośrodkom akademickim i ich pracownikom, zaoferować różne zastosowania (Brown and Adler 2008; Widén-Wulff and Tötterman 2009). Do tej pory, potencjał Web 2.0 został dostrzeżony głównie w procesach uczenia się i nauczania, także w bibliotekach akademickich, jako narzędzie komunikowania się studentów (Charnigo i Barnett-Ellis 2007; Hartman, Dziuban i Brophy-Ellison 2007; Brown i Adler 2008; Eijkman 2008; Quan-Haase 2008).

STUDENCI: POKOLENIE SIECI (ANG. NET GENERATION)

Współczesnych studentów określa się jako „Pokolenie Sieci”. Bowiem właśnie ich charakteryzuje duża biegłość korzystania z narzędzi Web 2.0, zarówno dla celów naukowych, jak i rekreacyjnych (Hartman, Dziuban and Brophy-Ellison 2007; Quan-Haase 2008). Od dawna studenci są postrzegani, jako środowiska wcześniej rozwijające się dzięki wykorzystywaniu różnych nowych technologii komunikacyjnych (Castells 2001; Quan-Haase 2008). Przykładem tego jest bardziej intensywne niż w innych środowiskach korzystanie przez studentów z internetowych interaktywnych komunikatorów w formie on-line. Z przeglądu piśmiennictwa nt. wykorzystania internetowych komunikatorów przez studentów wynika, że te właśnie komunikatory wspomagają tworzenie i podtrzymywanie kontaktów towarzyskich (Quan-Haase 2008). Podkreślono także fakt, że studenci oczekują od ośrodków akademickich zapewnienia im takiego technologicznego środowiska nauczania i uczenia się, które będzie zgodne z założeniami Web 2.0 (Hartman, Dziuban i Brophy-Ellison 2007).

Hall i Davidson (2007) przeprowadzili badania nad blogami, jako narzędziami wspierającymi interakcję pomiędzy studentami. Ustalili oni, że blogi przyczyniły się do wzrostu refleksji nad nauczaniem materiałem dydaktycznym oraz stanowiły źródło wzajemnego wspierania się pomiędzy studentami. Należy jednakże pamiętać, że stosowanie nieformalnych narzędzi Web 2.0, bez zapewnienia komplementarnych, a niezbędnych czynników, nie prowadzi automatycznie do pozytywnych skutków (Selwyn 2007).

BIBLIOTEKI AKADEMICKIE I BIBLIOTEKA 2.0

W kontekście akademickim, techniki Web 2.0 zostały także zastosowane przez biblioteki naukowe i bibliotekarzy oraz uznane za korzystne dla środowiska czytelniczego. W żargonie bibliotekarskim używa się przeważnie pojęcia Biblioteka 2.0. Termin ten został wprowadzony przez bibliotekarza Michaela Cesey'a w 2005 roku i łączy się ze przeniesieniem głównej uwagi bibliotekarzy ze sfery dokumentacyjnej na sferę użytkownika. Używanie terminu Biblioteka 2.0 ma podkreślać znaczenie i wspieranie zmian oraz udział użytkownika w tworzeniu materialnych i wirtualnych usług bibliotecznych

(Casey i Savastinuk 2006; Widén-Wulff, Huvila i Holmberg 2008). Zauważono przy tym, że biblioteki już wprowadziły liczne narzędzia Web 2.0, aby rozszerzyć zakres swoich usług, udoskonalić zarządzanie i dostępność informacji. Blogi są wykorzystywane do reklamowania nowych bibliotecznych materiałów, zasobów, wydarzeń i dzielenia się z czytelnikami nowościami informacyjnymi. Komunikatory internetowe są wykorzystywane dla zapewniania aktualności wirtualnym usługom informacyjnym. Bibliotekarze korzystają z portali społecznościowych, takich jak Facebook, aby współdziałać ze studentami, odpowiadać na ich pytania i udostępniać informacje o usługach bibliotecznych. Biblioteki oferują także usługi w ramach tzw. RSSów (z ang. Rich Site Summary). Dają one czytelnikom – użytkownikom bibliotek możliwość „subskrypcji RSSów” wg indywidualnie zgłoszonego profilu zainteresowań i otrzymywania na bieżąco e-mail’ów z informacjami o nabytkach – nowościach wpływających do biblioteki (Stephens i Collins 2007). Takie wykorzystanie cech Web 2.0 w bibliotekach akademickich może świadczyć o takich w nich zmianach, które prowadzą do otwartego modelu komunikacji bibliotecznej, w zgodzie z filozofią Biblioteki 2.0, gdzie usługi biblioteczne są otwarte i oparte na współdziałle czytelników w kształtowaniu zasobów biblioteki.

Chociaż Biblioteka 2.0 została uznana za korzystną nowość technologii informatycznej – zarówno przez bibliotekarzy jak i naukowców zajmujących się informacją naukową i bibliotekoznawstwem – w rzeczywistości niewiele przeprowadzono badań nad zasobami Web 2.0 i ich zastosowaniem w bibliotekach akademickich (Charnigo i Barnett-Ellis 2007). Wyjątek stanowi badanie nad stosunkiem bibliotekarzy akademickich do portalu społecznościowego Facebook, pierwotnie stworzonego dla studentów w szkolnictwie wyższym. Przeprowadzono ankietę na temat ich poglądów na portal Facebook. Badanie wykazało, że bibliotekarze są świadomi jego istnienia. Najbardziej optymistyczni uważali, że ten rodzaj portali społecznościowych stanowi wirtualne przedłużenie kampusu, wspierając tworzenie się studenckich więzi oraz utrwalanie społecznej tożsamości. Ponadto, Facebook dość wyraźnie zatarał w bibliotekach akademickich granice pomiędzy studencką aktywnością naukową i rozrywkową (Charnigo i Barnett-Ellis 2007).

KSZTAŁCENIE AKADEMICKIE I EDUKACJA 2.0: ZMIANA EPISTEMOLOGICZNA

Gwałtowny wzrost świadomości i zastosowań narzędzi Web 2.0 wśród studentów i w bibliotekach akademickich doceniono w piśmiennictwie na temat metod nauczania uniwersyteckiego (Hartmant, Dziuban i Brophy-Ellison 2007; Stephens i Collins 2007). Na przykład, program Learning 2.0 (<http://plcmcl2-about.blogspot.com/>), który może być wykorzystywany przez nauczycieli akademickich, powstał dzięki dyskusji na temat Biblioteki 2.0 i Web 2.0 (Stephens i Collins 2007). Ponadto zasugerowano, że komunikatory internetowe mogą stać się podstawowym narzędziem opieki naukowej oraz komunikowania się wykładowców ze studentami (Quan-Haase 2008).

Implikacje, które Web 2.0 może mieć w dziedzinie akademickiego nauczania i studenckiego uczenia się (Edukacja 2.0) są dyskutowane w literaturze przedmiotu i omówione w odniesieniu do różnych środowisk (Alexander 2006; Craig 2007; Hartman, Dziuban i Brophy-Ellison 2007; Brown i Adler 2008; Eijkman 2008). Większość dyskusji dotyczy zmian, poczynawszy od skupienia się nie na indywidualnych akademickich metodach nauczania oraz na procesach uczenia się, a skierowania uwagi na aktywnym uczestnictwie studentów, tak w procesach nauczania jak i uczenia się (Learning 2.0; Buckley 2002;

Hartman, Dziuban i Brophy-Ellison 2007; Brown Alder 2008). Zgodnie ze schematem inaktywnego uczestnictwa użytkowników Web 2.0, podkreśla się, że korzystanie z narzędzi Web 2.0 powinno iść w parze ze zmianą epistemologiczną tzn. skupianiu uwagi kadry akademickiej na poznawczej wymowie wzajemnego uczestnictwa w procesach konstruowania wiedzy i akademickiego kształcenia (Brown i Alder 2008; Eijkman 2008). Wielu nauczycieli akademickich i badaczy jest nadal zwolennikami tradycyjnego i fundamentalnego spojrzenia na wiedzę i uczenie się, tzw. kartezjańskiego poglądu na naukę, zgodnie z którym, wiedza jest bytem obiektywnym i może być mechanicznie przenoszona od nauczającego nauczyciela do studentów (Brown i Alder 2008; Eijkman 2008). Według Henka Ejkmana (2008). Takie podejście do procesów przekazywania wiedzy jest odpowiedniejsze, kiedy postrzega się wiedzę przez pryzmat Web 1.0. W tym schemacie wiedza jest pojmowana jako społeczny konstrukt, a w procesie uczenia się uwaga jest skupiona raczej na praktycznym nauczaniu niż na fakcie, że z poznawczego punktu widzenie jest to wtórny obieg wiedzy. Web 2.0 oferuje poprzez Internet nowe metody i relacje między nauczycielami akademickimi i studentami, przypominające realną współpracę przy tworzeniu wiedzy, pod warunkiem, że nastawienie uczestników wobec wiedzy i uczenia się będzie zgodne z architekturą interaktywnego uczestnictwa Web 2.0 (Eijkman 2008). Ten nowy kierunek adresowania potencjału Web 2.0, może łączyć akademickich badaczy i studentów we współpracy realizowanej online, ale podobnej do naturalnego, wspólnego konstruowania wiedzy, zgodnego z architekturą oraz interaktywnym postrzeganiem wiedzy i procesu uczenia się wg schematu działania w oprogramowaniu Web 2.0.

Odmienne spojrzenie na procesy tworzenia wiedzy może mieć implikacje nie tylko w nastawieniu kadry akademickiej do procesu nauczania, ale także w przebiegu współpracy badawczej pomiędzy różnymi społecznościami, grupami, dyskursami i metodami pracy w kontekście akademickim. Niewiele jednak dotąd powiedziano o praktycznych obietnicach i wyzwaniach Web 2.0 z perspektywy nauczyciela akademickiego (Hartman, Dziuban i Brophy-Ellison 2007). Poniżej omówione są one dokładniej z organizacyjnego punktu widzenia oraz w ramach współpracy w środowisku zróżnicowanej kadry akademickiej.

DYSKUSJA: JAK MOŻNA W ŚRODOWISKU AKADEMICKIM SZERZEJ WYKORZYSTAĆ WEB 2.0?

Współpraca pomiędzy pracownikami akademickimi opiera się w dużym stopniu na tzw. „pracy nad wiedzą”: wymiany posiadanej wiedzy i tworzeniem nowej. „Praca nad wiedzą” może być definiowana jako wykorzystywanie kapitału intelektualnego i społecznego jednostki do tworzenia nowej wiedzy (Cohen i Prusak 2001). Jednym z problemów „pracy nad wiedzą” i „zarządzania wiedzą” jest trudność skłaniania ludzi do przekazywania swojej wiedzy ukrytej, często nieuświadomionej (ang. Tacit knowledge). Społecznościowe i interaktywne narzędzia Web 2.0 mogą mieć pozytywne skutki i wspierać wymianę wiedzy eksperckiej (Angeles 2003; Stover 2004). Wykazano np., że pewne cechy blogów, wiki, tworzenia nowych koncepcji, wymiany wiedzy, kształtowania społeczności i sieci mogą być korzystne dla wspierania wielu procesów powiązanych z wiedzą (Klamma, Cao, Spaniol 2007). Narzędzia te tworzą bogate dane, które stają się jeszcze bogatsze dzięki ludziom, którzy używają Web.2.0. Użytkowanie zbiorowej inteligencji osiąga się poprzez skupienie na użytkowniku, tworząc ciąg zdarzeń tzw. „długi ogon” (ang. „long tail”), samodzielnego obsługiwanie się użytkowników i rozwój przyjaznych dla nich

interfejsów (O'Reilly 2005). Pobudką dla korzystania z oprogramowania społecznościowego, jako narzędzia wymiany wiedzy to głównie możliwość zwiększania własnych podstaw wiedzy, analizowania własnych myśli, wspierania bądź odrzucania nowych pomysłów. Rodzi się nowa kultura dobrowolnej i zespołowej współpracy [w procesach posługiwania się wiedzą; red.] (Brady 2005).

Można zatem dojść do wniosku, że wiele narzędzi Web 2.0 wspiera prace nad wiedzą, która stanowi ważną część pracy naukowca. Wymaga to jednak krytycznego podejścia i powstrzymania się od automatycznego stosowania tych narzędzi do rozwiązywania problemów współpracy. Osłabienie znaczenia ekspertyz może podważyć podstawy zapewniania jakości w związku z niestabilnością wiedzy. Nie ulega wątpliwości, że Web 2.0 oferuje nowe możliwości, i że istnieje potrzeba krytycznego ustosunkowania się do nich. Oczywiście wydaje się, że Web 2.0 wywiera rzeczywisty wpływ na sposoby transferu, zwłaszcza wymiany i gromadzenia wiedzy oraz postrzegania systemu nauki. Wcześniej, należało to do kompetencji instytucji naukowych, dziś natomiast uważamy, że sami kreujemy świat (Schiltz, Truyen i Coppens 2007). Poprzez wiki i inne techniki wolnego dostępu do kodu źródłowego, powstaje nowa praktyka pisania [tekstów sieciowych, od red.] (Jones 2008). Poprzez ruch wolnego dostępu zmienia się również techniki pisarstwa naukowego. Web 2.0 stymuluje rewizję tradycyjnych koncepcji dotyczących tego, co składa się na informację naukową. Przyjmuje się, że wolny dostęp do e-publikacji oraz swoboda kształtowania zawartości własnych tekstów, oznaczają ułatwienia w dostępie potrzebnej wiedzy. Wiedza jest dostępna na żądanie (ang. downloadable beliefs – poglądy do ściągnięcia). Komunikacja akademicka przestała już być systemem liniowym i hierarchicznym, którego celem jest kumulacja wiedzy, a staje się procesem ułatwiania jej obiegu i ewolucji. Oprogramowanie społeczne wpływa na społeczną wiedzę, natomiast narzędzia Web 2.0 umożliwiają grupową interakcję, ponieważ są proste w obsłudze i umożliwiają grupom samoorganizację (Schiltz, Truyen i Coppens 2007).

Najważniejszą z cech Web 2.0 w związku z współpracą w środowisku akademickim jest wpływ narzędzi Web 2.0 na dynamikę procesów interaktywności, uczestnictwa i własnego wkładu użytkownika informacji w proces badań. W połączeniu z wolnym dostępem, prowadzi to do nowego sposobu utrzymywania naukowej komunikacji, przyczyniając się do szerszej dyskusji. Z tego punktu widzenia, korzystanie z Web 2.0 stanowi niepodważalną korzyść dla współpracy w środowisku akademickim.

WNIOSKI

Web 2.0 w gruncie rzeczy wyraźnie realizuje jedną z idei organizacyjnych w edukacji: swobodę dostępu i otwartego tworzenia informacji oraz wiedzy poprzez społeczną interakcję; jest to wspólna płaszczyzna wiedzy i informacji wnoszonych i wymienianych przez środowiska naukowe, indywidualnych pracowników i systemy informacji.

Web 2.0 powstał na podstawie doświadczeń i praktyki korzystania z sieci oraz potrzeb użytkowników w uczeniu się poprzez sieć, tak w trybie offline, jak i online. Web 2.0 pozostaje w opozycji do projektowanych systemów informacji w organizacjach, takich jak tzw. „zarządzany” intranet, który charakteryzował się promowanym i wyidealizowanym obrazem organizacji, szkodząc dowolnemu i demokratycznemu tworzeniu zasobu wiedzy członków organizacji (Tredinnick 2006). Ponadto, koszty wprowadzenia narzędzi Web 2.0 są bardzo niskie dzięki łatwości korzystania z nich i uproszczeniu procesów komunikowania się w społeczności akademickiej. Oznacza to, że nowe technologie informacyjne będą miały daleko sięgające skutki.

W referacie tym przedstawiliśmy od strony teoretycznej, jak Web 2.0 jest wykorzystywany na uczelniach i jakie zastosowanie mógłby znaleźć Web 2.0 w środowiskach akademickich. Odnotowaliśmy również, że potencjał Web 2.0 w uczelniach znalazł zastosowanie jako narzędzie komunikowania się studentów, tak w procesie uczenia się, jak i w procesach kształcenia oraz w bibliotek akademickich. Generalnie uważamy, że Web 2.0 mógłby zapoczątkować nową metodę akademickiej komunikacji i współpracy. Innymi słowy, przewidujemy zmiany w postrzeganiu procesów wzajemnej wymiany wiedzy w środowisku akademickim, także jako zespołowych czynności, zarówno w trybie offline, jak i online. Pogląd ten jest zgodny z ideami Web 2.0 i e-Learning 2.0, jak również z opartym na praktyce poglądem na zarządzanie wiedzą poprzez skupianie uwagi na tworzeniu wiedzy oraz postrzeganiu tego procesu, jako po prostu ludzkiej współpracy w konkretnych środowiskach społecznych. Uważamy, że te aspekty Web 2.0 oraz zespołowej natury tworzenia wiedzy były dotąd zaniedbywane w badaniach. Oczywiście jest tu potrzeba empirycznych badań i w najbliższej przyszłości zamierzamy przeprowadzić właśnie takie badania nad zastosowaniem Web 2.0, jako narzędzia współpracy pomiędzy pracownikami akademickimi.

Bibliografia

- ALEXANDER, B. (2006). *Web 2.0: a new wave of innovation for teaching and learning?* „EDUCASE Review” 41(2 (March/April) 2006, 32-44.
- ANGELES, Michael (2003). *K-logging: supporting KM with Web Logs*. „Library Journal NetConnect” (April 15) 2003, 20-22.
- AVRAM, Gabriela (2006). *At the crossroads of Knowledge Management and Social Software*. „The Electronic Journal of Knowledge Management” 4 (1) 2006, 1-10.
- BRABAZON, Tara (2006). *The Google effect: googling, blogging, wikis and the flattening of expertise*. „Libri” 56/2006, 157-167.
- BRADY, Mark (2005). *Blogging: personal participation in public knowledge-building on the web*. Clochester: University of Essex, Chimera Institute for Social and Technical Research, 2005.
- BROWN, J. S. ADLER, R. P. (2008). *Minds on free: open education, the long tail, and learning 2.0*. „EDUCASE Review” 43 (1 January/February) 2008, 28-38.
- BUCKLEY, D. P. (2002). *In pursuit of the learning paradigm: coupling faculty transformation and institutional change*. „EDUCASE Review” 37 (1(January/February)) 2002, 16-32.
- CASEY, Michael E. & Savastinuk, Laura C. (2006). *Library 2.0: service for the next-generation library*. „Library Journal” 131 (14) 2006, 40-42.
- CASTELLS, Manuel (2001). *The Internet galaxy: reflections on the Internet, business and society*. Oxford: University Press, 2001.
- CHARNIGO, L. & BARNETT-ELLIS, P. (2007). *Checking out Facebook.com: the impact of a digital trend on academic libraries*. „Information Technology and Libraries” 26 (1) 2007, 23-34.
- COHEN, D. & PRUSAK, L (2001). *In good company: how social capital makes organizations work*. Boston: Harvard Business School Press, 2001.
- CRAIG, E. M. (2007). *Changing paradigms: managed learning environments and Web 2.0*. „Campus-Wide Information Systems” 24 (3) 2007, 152-161.
- DVORAK, J. C. (2006). *Web 2.0 baloney*. 2006.
- EIJKMAN, H. (2008). *Web 2.0 as a non-foundational network-centric learning space*. „Campus-Wide Information Systems” 25 (2) 2008, 93-104.
- HALL, Hazel & DAVISON, Brian (2007). *Social software as support in hybrid learning environments: the value of the blog as a tool for reflective learning and peer support*. *Library & Information Science Research* 29 2007, 163-187.
- HARTMAN, J. L., DZIUBAN, C. & BROPHY-ELLISON, J. (2007). *Faculty 2.0*. „EDUCASE Review” 42 (5 (September/October)) 2007, 62-77.
- HASAN, Helen & PFAFF, Charmaine C. *The Wiki: an environment to revolutionise employees' interaction with corporate knowledge*. OZCHI, Sydney, Australia Year.
- JONES, John (2008). *Patterns of revision in online writing: a study of Wikipedia's featured articles*. „Written Communication” 25 (2) 2008, s. 262-289.

- KLAMMA, Ralf, CAO, Yiwei & SPANIOL, Marc (2007). *Watching the Blogosphere: knowledge sharing in the Web 2.0*. ICWSM 2007, Boulder, Colorado, USA Year.
- MILLER, Paul (2006). *Coming together around Library 2.0: a focus for discussion and call to arms*. „D-Lib Magazine” 12 (4) 2006.
- OJALA, Marydee (2005). *Blogging: for knowledge sharing, management and dissemination*. „Business Information Review” 22 (4) 2005, 269-276.
- O'REILLY Tim (2005). *What is the Web 2.0: design patterns and business models for the next generation of software*. [red. B.m.w.] 2005.
- QUAN-HAASE, A. (2008). *Instant messaging on campus: use and integration in university students' everyday communication*. „The Information Society” 24 (2) 2008, 105-115.
- SCHILTZ, Michael, TRUEN, Frederik & COPPENS, Hans (2007). *Cutting the trees of knowledge: social software, information architecture and their epistemic consequences*. „Thesis Eleven” (89) 2007.
- SELWYN, Neil [b. r. red]. *Web 2.0 applications as alternative environments for informal learning – a critical review*. OECD-KERIS expert meeting, Cheju Island, South Korea Year.
- STEPHENS, M. & COLLINS, M. (2007). *Web 2.0, Library 2.0 and the Hyperlinked Library*. „Serials Review” 33 (4) 2007, s. 253-256.
- STOVER, Mark (2004). *Making tacit knowledge explicit: the Ready Reference Database as codified knowledge*. „Reference Services Review” 32 (2) 2004, 164-173.
- TREDINNICK, L. (2006a). *Anarchy and the organisation: the Intranet*. *Online Information 2006*, London, *Learned Information Europe*, 2006.
- TREDINNICK, L. (2006 b). *Web 2.0 and Business: A pointer to the intranets of the future?* „Business Information Review” 23 (4) 2006, 228-234.
- WIDÉN-WULFF, Gunilla, HUVILA, Isto & HOLMBERG, Kim (2008). *Library 2.0 as a new participatory context*. *Ingår i Encyclopedia of Multimedia Technology and Networking*. M. Pagani (red.). Hershey: IGI Global, 2008: 842-848.
- WIDÉN-WULFF, Gunilla & TÖTTERMAN, Anna-Karin (2009). *A Social Capital Perspective on Collaboration and Web 2.0*. *Ingår i Encyclopedia of Social Interaction Technologies*. T. Dumova & R. Fiordo (red.), 2009. (forthcoming).

Abstrakt autorski

Innowacyjną cechą Web 2.0 pozostaje zdolność kierowania swego sieciowego potencjału oraz wymagań nowej technologii wymiany poprzez przesyłanie informacji oraz przekazywanie wiedzy do członków rozproszonych grup i różnych wspólnot połączonych odmiennymi więziami. W kontekście akademickim, Web 2.0 omawiany jest dotąd jedynie z punktu widzenia nowych możliwości edukacyjnych, natomiast pomijana wydaje się być kwestia współpracy między badaczami i nauczycielami akademickimi. Cel tego referatu sprowadza się więc do podkreślenia roli Web 2.0 w procesie tworzenia wiedzy w środowisku kadry uniwersyteckiej, zwłaszcza wśród badaczy. Intencją powyższej wypowiedzi jest przekonywujące uzasadnienie poglądu, że Web 2.0 może zapoczątkować nową drogę w akademickiej współpracy i w procesie interdyscyplinarnego komunikowania się. Innymi słowy, przewidujemy zmianę w postrzeganiu oraz odtwarzaniu przez badaczy akademickich sposobów wzajemnego przekazywania sobie wiedzy, jako szczególnego rodzaju aktywności we współpracy naukowej. Oczywiście pozostaje potrzeba prowadzenia badań empirycznych nad używaniem Web 2.0 – jako narzędzia kooperacji pomiędzy kadrami akademicką – zamierzamy zatem podjąć je w najbliższej przyszłości.

Słowa kluczowe

Współpraca a społeczności akademickie – Tworzenie i wymiana wiedzy akademickiej – Akademickie środowisko a wiedza – Wiedza a Web 2.0 – Web 2.0 – Sieć społecznościowa w dydaktyce akademickiej i badaniach.

Tłum. Aleksandra Kołomecka

Jana Meichsner, H. Peter Ohly*

KONTROLA JAKOŚCI KATALOGÓW INTERNETOWYCH: ROZWAŻANIA NA PRZYKŁADZIE DZIEDZINOWEGO SYSTEMU HIPERTEKSTOWEGO GESIS SOCIOGUIDE

IV Congress International Society for Knowledge Organization
Nowe perspektywy organizacji i rozpowszechniania wiedzy
11-13.03.2009, Walencja, Hiszpania

WPROWADZENIE

Informacja jest wiedzą, dostępną we właściwym czasie i miejscu, potrzebną do rozwiązania danego problemu. Wersig (1973) mówi o „redukcji niepewności”, co oznacza, że użytkownik może – w porównaniu z wcześniej przeżywanym niezdecydowaniem – doświadczać większej pewności przy podejmowaniu własnych decyzji. Podobnie sądzi Kuhlen (1995), który postrzega informację jako „wiedzę w działaniu”, umiejscowioną gdzieś między danymi a wiedzą. Oznacza to, że dane te poddają się interpretacji i nie tworzą tylko prostego podzbioru wiedzy, ale mają one również specjalne zastosowania.

O informacji we właściwym znaczeniu możemy mówić tylko wówczas, kiedy dane faktycznie dostarczone ich odbiorcom są aktualne i mają specyficzną wartość. Społeczeństwu informacyjnemu należy się produkt bezpieczny także w sensie jakości – takie założenie pociąga za sobą konieczność zapewnienia ochrony danych i podnoszenia ich jakości (Wiethaus 2001). Należy to do celów każdego profesjonalnego nadawcy informacji, w tym przekazów realizowanych automatycznie. Eppler (2006) we wprowadzeniu do swojej książki pt. *Managing information quality* pisze: „Jakość informacji to termin niejasny i ogólny, ale jednocześnie bardzo obiecujący i trafny. Wobec narastającej ilości dostępnej informacji, jej jakość staje się czynnikiem decydującym o skuteczności działania organizacji i poszczególnych osób”. Szczególnego znaczenia nabiera tu opracowywanie standardów, jako że informacja może być oceniana przez (typowego) klienta wyłącznie po jej otrzymaniu, w dodatku nigdy wyczerpująco (zob. Rösch/Weisbrod 2004). W począt-

* Autorzy są pracownikami Instytutu Nauk Społecznych im. Leibniza, Oddz. Systemu GESIS w Berlinie I w Bonn [niem. Leibniz Institute for the Social Sciences, Berlin, Germany].

kach istnienia Internetu decydująca była liczba odnajdywanych dokumentów, ale dziś, wobec jej gwałtownego wzrostu (zob. np. Rüter 2008), istnieje potrzeba ich ograniczania ilościowego do wybranych przykładów, które najbardziej precyzyjnie odpowiadają na postawione pytanie (zapytanie informacyjne).

PORTALE A POTRZEBA JAKOŚCI: KRYTERIA JAKOŚCI W SIECI

Jakość informacji

Jakość, według Wiethausa (2001), to wartość względna, podlegająca wpływom czynników materialnych i okoliczności społecznych. Sposób jej określania zależy między innymi od rozwoju standardów technicznych – podlegają różnicowaniu w zależności od danego okresu czasowego.

Standard DIN ISO 8402 definiuje jakość jako „ogół cech i właściwości produktu lub usługi, które wpływają na jego/jej zdolność do sprostania ustalonym, zakładanym lub przewidywanym potrzebom” (Rittberger 2004). W odniesieniu do usług informacyjnych, jakość może być postrzegana jako cecha wyróżniająca (analogicznie względem informacji – naukowej, praktycznej), ale także niczym pewna wartość (zob. Enderle 2001). Oba wymiary jakości są zależne od potrzeb użytkowników, jako że można o niej mówić wyłącznie w odniesieniu do procesu transmisji informacji (zob. Hobohm 1998).

Tradycyjne instytucje informacji zyskują sobie wiarygodność dzięki swojej specjalizacji i formalizacji działania; powątpiewa się więc w jakość zbiorów danych dostępnych w sieci internetowej, ze względu na obecność tamże wielu bardzo sprawnych technicznie i wydajnych dostawców. Dlatego też, od początku istnienia sieci podejmowane są próby udostępniania odpowiednim użytkownikom (wyłącznie) informacji filtrowanej według kryterium jakościowego. Wyszukiwarki, stosując formalne uwarunkowania, filtrują fragmenty stron internetowych, zanim poddadzą je indeksowaniu („Internet płytki” vs. „Internet głęboki”). Niektóre z nich, zwłaszcza Yahoo czy Lycos, korzystają z propozycji użytkowników i oceny redakcyjnej. Od dłuższego już czasu do weryfikacji treści dostępnych w świecie wirtualnym wykorzystuje się procedury automatyczne, jak ocenę częstotliwości występowania pewnych słów lub liczby linków do poszczególnych stron. Jednak konieczne jest zapewnienie standaryzacji treści oraz jakości w rozumieniu pełnej użyteczności dla odbiorcy – które to cechy są w tym przypadku nierozłączne.

Huang et al. (1999, cyt. za Mandl 2005) bardziej szczegółowo rozróżnia następujące wymiary jakości informacji (zob. Tabela 1).

Tabela 1. Kategorie jakości informacji

Kategoria jakości informacji	Cechy jakości informacji
Istota	dokładność, obiektywność, wiarygodność, reputacja
Kontekst	odpowiedniość, wartość dodana, aktualność, kompletność, ilość informacji
Reprezentatywność	interpretowalność, łatwość zrozumienia, związość przedstawienia, logika przedstawienia
Dostępność	dostęp, bezpieczeństwo

Według Huang et al., Mandl podkreśla znaczenie kontekstu w ocenie wartości przez użytkownika, a więc czynnika subiektywnego (zorientowanego na oczekiwania). W opozycji do niego wymienia się element istotny i wiarygodny (zorientowany na proces wytwórczy), jakim są kryteria absolutne – kompletność, wiarygodność, rzetelność, wyważenie, należyta reprezentacja. Staje się jasne, że nawet z obiektywnego punktu widzenia nie jest możliwe dokonanie oceny absolutnej, ponieważ wymagałaby ona doskonałej orientacji w danej tematyce oraz w treści witryny. Huang et al. podkreślają także nieodłączny aspekt dostępności treści, powiązany z jej jakością. Strukturyzacja proponowanej informacji określa warunki możliwej nawigacji i poszukiwania jej pożądanej formy. Innym aspektem pozostaje aktualność (zob. wyżej). Z jednej strony ważne jest zapewnienie powszechności informacji dla wszystkich przez dłuższy czas (co najmniej tak długo, jak długo dostępne są dane). Z drugiej strony – użytkownik zyskuje korzyść z poszukiwanych przez siebie wiadomości zazwyczaj wtedy, gdy znajomość tych treści stanowi jeszcze sferę nie zbadaną. O tym, co w danym momencie jest ważniejsze, decyduje typ działań realizowanych przez użytkownika. Wyróżniamy dwa rodzaje tych aktywności – krótkoterminowe, o charakterze polityczno-strategicznym i trwalsze, systemowe. Jednocześnie informacja powinna być przedstawiona w sposób odpowiadający oczekiwaniom, tak aby użytkownik nie musiał robić nic więcej ponad to, co konieczne dla jej wykorzystania odpowiednio do swoich potrzeb (zob. Rittberger 2004). Wreszcie, odbiorca ma również bardzo osobiste, prywatne oczekiwania związane ze zużytkowaniem uzyskanej informacji, które można postrzegać jako efekty uboczne w danej sytuacji (nie można jednak w żadnym wypadku zagwarantować realizacji tych potrzeb). Chodziło tu o cele związane z posiadaniem wpływu, kontaktów, metodami badawczymi, karierą itp. (zob. Ohly, 2008). Równie ważne są zagadnienia odnoszące się do jakości zasobów internetowych (zwłaszcza w aspekcie brokeringu informacji elektronicznej) – czy w korelacji do metadanych, lub sposobu i skali selekcji witryn.

Z powyższych względów w projekcie DESIRE zaproponowano następujące kryteria jakościowe dla dziedzinowych systemów hipertekstowych (zob. Hobohm 2003):

- zakres (stopień reprezentacji zagadnienia, dostępność, katalogowanie);
- zawartość (wiarygodność, aktualność, treściwość, unikatowość, relewancja);
- forma (nawigacja, pomoc, standardy, technologia, estetyka);
- działanie (integralność systemu, zwartość),;
- polityka zarządzania zbiorami.

Znaczenie standardów weryfikacji jakości dla firm zajmujących się brokeringiem informacji potwierdza lista kontrolna IFLA, która była przedmiotem dyskusji przedstawicieli takich podmiotów podczas warsztatów (zob. Tabela 2).

Dziedzinowe katalogi (systemy) hipertekstowe jako narzędzia kontroli jakości

Rozwój Internetu w połowie lat 90. XX w. przyczynił się do powstania usług brokeringu informacji, których celem jest zapewnienie wysokiej jakości dostępu do naukowych źródeł informacji w poszczególnych dyscyplinach. Nie będziemy tu szczegółowo rozróżniać firm brokeringowych, bram tematycznych, systemów hipertekstowych, katalogów internetowych, czy bibliotek wirtualnych – zwłaszcza że terminy te często odwołują się do początków odpowiednich typów zasobów Internetu, a działania w nich realizowane są

doskonalone w czasie (wszystkie ewoluują w kierunku portali). Na większą uwagę zasługują usługi takie, jak:

- dostępne w internecie i kierujące do zasobów sieciowych;
- nawigujące do podobnych usług technicznych;
- stworzone na podstawie wiedzy i metod naukowych;
- prowadzące wysokiej jakości selekcję i opracowanie zasobów;
- oferujące w tym samym czasie także inne usługi profesjonalne.

Usługi spełniające tylko część z powyżej wymienionych elementów były opisane m.in. w (Ohly 2004).

Tabela 2. Wytyczne IFLA dotyczące oceny dziedzinowych systemów hipertekstowych (podane przez Jakoba Andersena, podczas 66 Konferencji Generalnej IFLA w Jerozolimie, 3-18.08.2000)

Wrażenie ogólne Czy system się Pani/Panu podoba?
Cel Jaki cel realizuje system?
Odbiorcy Dla jakiej grupy (grup) odbiorców został przygotowany?
Usługi Poza funkcją podstawową, czyli pierwszym punktem dostępu do sieci, jakie dodatkowe usługi system oferuje?
Zakres Na ile szerokość tematyczna systemu (liczba zagadnień), głębokość (poziom szczegółowości) i zasięg chronologiczny odpowiadają zakładanym celom?
Zawartość Czy proponowane linki do zasobów są: dostosowane pod względem treści, wiarygodne oraz aktualne?
Interfejs użytkownika Jaka jest Pani/Pana ocena projektu graficznego witryny? Czy ilość grafiki znacząco spowalnia ładowanie się kolejnych stron?
Zalecenia Czy Pani/Pan ma jakieś sugestie dla osób odpowiedzialnych za system, dotyczące jego ulepszenia (ogólne lub szczegółowe)?

Jak pisze Bargheer (2002), dziedzinowe systemy hipertekstowe traktujemy jako źródła informacji ogólnej, które ułatwiają dostęp do już uporządkowanych, skatalogowanych i specjalistycznych zasobów internetowych. Raport Folleta (1993) jest przykładem dokumentu, który stał się bodźcem do tworzenia bibliotek cyfrowych w Wielkiej Brytanii. W takim kontekście, począwszy od 1995 roku, zaczęto wdrażać programy eLib, zawierające oczywiście element niezbędny do celowego indeksowania witryn internetowych. Projekty DESIRE (1998-2000) oraz RENARDUS (2000-2002) – finansowane ze środków unijnych, jedno z pierwszych mających na celu przygotowanie systemów dziedzinowych – stworzyły podstawy rozwoju w tym obszarze. Mówi się o nich także w przypadku indeksowania Internetu, traktowanego jako przestrzeń publikacji naukowych oraz medium komunikacyjne.

W ten sposób, na podstawie wspólnego pomysłu, różne europejskie usługi informacyjne – w tym wielodziałowe, krajowe (np. DutchESS, <http://www.kb.nl/dutchess/>); międzynarodowe (np. BUBL, <http://bubl.ac.uk/LINK/linkbrowse.cfm/e/>), czy dziedzinowe (np. SOSIG, obecnie Intute: Social Sciences, <http://www.intute.ac.uk/socialsciences/> lub OMNI, obecnie Intute: Health and Life Sciences, <http://www.intute.ac.uk/healthandlifesciences/medicine/>) zasoby internetowe – połączono w projekcie DESIRE.

Ponadto, German Council of Science and Humanities (Niemiecka Rada ds. Nauk Ścisłych i Humanistycznych) zgłosiła potrzebę „(...) specjalistycznych bibliotek wirtualnych, które (...) należy tworzyć w bibliotekach profilowanych, aby ułatwić powszechny dostęp do naukowych dokumentów elektronicznych publikowanych w Internecie” (cyt. za: Wissenschaftsrat 2001).

Termin „dziedzinowe katalogi/systemy hipertekstowe kontroli jakości” (ang. „quality controlled subject gateways”, QCSG) powstał w wyniku prac projektu DESIRE (Koch 2000). W opisie tego przedsięwzięcia badawczego (DESIRE 1996) podano następującą informację: „wybrane dziedzinowe systemy hipertekstowe w Internecie są charakteryzowane przez ich kontrolę jakości. Podstawowe działania związane z selekcją i opisem źródeł zależą od kompetencji człowieka (bibliotekarzy, naukowców, ekspertów), nie podlegają automatyzacji. (...) [Należy stworzyć następujące] metody i narzędzia (...) pomocne dla personelu systemów w kontroli tychże jakości:

- powszechny model koncepcyjny, opisujący (...) zagadnienia jakości (...) w odniesieniu do każdego etapu działania systemu,
- ogólną listę kryteriów selekcji, zawierającą wskazówki pomocne w ocenie jakości zasobów internetowych”.

Nawet German Council of Science and Humanities (Wissenschaftsrat 2001) mówi o „(...) wysokiej jakości wartościowych źródeł”. Rösch i Weisbrod (2004) wymieniają między innymi następujące kryteria dla systemów dziedzinowych:

- odpowiadające wymogom naukowym;
- oceny i kontroli jakości.

Do podstawowych narzędzi zapewniania jakości należy ujednolicony opis dokumentów – zawierający metadane pochodzące z tezaursów lub (specjalistycznych) klasyfikacji oraz streszczenie zawartości, które to elementy są stosowane do opisu źródła (i stanowią wartość dodaną usługi). Dzięki temu użytkownik ma możliwość przeprowadzenia dokładniejszej selekcji, zgodnie z własnymi potrzebami. Ponadto zastosowanie standardów międzynarodowych (w tym technicznych) ułatwia współdziałanie systemów, a to z kolei umożliwia dostęp do większych zbiorów danych.

Wytyczne dotyczące jakości

Jakość informacji

Standard DIN ISO 8402 definiuje jakość jako „zespół cech i wartości produktu lub usługi” (zob. wyżej Rittberger 2004).

Jakość jest więc nie tylko abstrakcyjną cechą usługi lub produktu, w danym kontekście pozostaje z pewnością określaną z dużo większą dokładnością. Zakłada się, że skła-

dają się na nią pewne cechy, specyficzne dla danego produktu lub usługi. Wiethaus (2001) podkreśla, że z socjologicznego punktu widzenia istnieją różne definicje jakości, a w konsekwencji także jej zróżnicowane – funkcjonujące równolegle – zastosowania (zob. także El-Menouar 2002).

Interpretacja pojęcia „podnoszenie jakości informacji” zależy przede wszystkim od tego, czy daną wiadomość postrzegamy jako produkt, czy jako usługę. Możemy mieć do czynienia – odpowiednio – z podejściem zorientowanym na proces lub na oczekiwania. Definicja Kahna [„(...) informacja wysokiej jakości to taka, która spełnia stawiane jej wymagania i warunki” – zob. Kahn/Strong 1998, cyt. za: Eppler et al. 2000] reprezentuje podejście procesowe, natomiast koncepcja Huang et al., która mówi, że „(...) informacja wysokiej jakości to taka, która jest gotowa do wykorzystania”, ma konotacje usługowe. Ocena jakości informacji w procesie informacyjnym może być ukierunkowana na dwa elementy:

- wybór materiału do rejestracji w systemie;
- ocenę opisową materiału włączonego do systemu.

Zazwyczaj oba kryteria podlegają jednocześnie od siebie dyskusji, jako że trudno je od siebie rozdzielić. Współczesne dziedzinowe systemy hipertekstowe – inaczej niż kiedyś – rzadko ujawniają wprost w opisach ocenę zasobów informacyjnych, tak jak uprzednio robił to np. the Argus Clearinghouse for Subject-Oriented Internet Resource Guides (zob. Rycina 1).

Innym aspektem podnoszenia jakości źródeł i odpowiednio lepszej ich selekcji, jest ujednolicony opis wielozadaniowy (wieloczynnościowy). Nie będziemy się tu nim jednak głębiej zajmować.

Rycina 1. Przewodnik po zasobach informacyjnych the Argus Clearinghouse

Projekcja na stronie 706 oryginału ma już charakter archiwalny, nie ma jej w sieci.

Źródło: H.P. Ohly, *Gestaltungsprinzipien bei sozialwissenschaftlichen Wissensportalen im Internet*. W: Ch. Lehner, H.P. Ohly i G. Rahmstorf, red., *Fortschritte in der Wissensorganisation*, vol. 7. *Wissensorganisation und Edutainment: Wissen im Spannungsfeld von Gesellschaft, Gestaltung und Industrie. Proceedings 7th German ISKO conference*, Berlin 2001. Würzburg: Ergon, 2004, s. 234-246.

Procedury oceny jakości dla brokeringu danych wymieniono w dokumencie Intute (2006) *Collection Development Policy Framework*, opisującym zasady rozwoju zasobów informacyjnych. Są one oparte na brytyjskim raporcie *The UK Resource Discovery Network* (Jennings 2006). Intute to stowarzyszenie łączące ponad 70 organizacji z dziedziny edukacji i nauki w Wielkiej Brytanii. Oferuje ono darmowe usługi online, obejmujące bazę danych wybranych przez specjalistów z zasobów internetowych przydatnych w edukacji i badaniach naukowych. Zasoby te zawierają takie dziedziny nauki jak: ścisłe, techniczne, humanistyczne, o sztuce, społeczne oraz o zdrowiu. Na portalu Intute umieszczono w zakładce „Wartości” następującą deklarację: „(...) Jakość jest naszym kamieniem węgielnym. Doświadczenia człowieka i jego umiejętności oceny nie da się niczym zastąpić”. Natomiast w zakładce „Cele”: „(...) Zasoby Intute to tylko te wybrane źródła internetowe, które spełniają wyznaczone przez nas kryteria jakościowe”.

W zakładce „Kryteria selekcji” uwzględniono następujące elementy:

- zakres (obszar tematyczny, docelowa grupa odbiorców, akceptowalne źródła informacji, akceptowalny poziom trudności, typy i rodzaje źródeł internetowych, zasięg geograficzny, zasięg językowy);
- polityka selekcji (poszukiwanie źródeł, kryteria selekcji i oceny);
- zarządzanie zbiorami (duplikaty, zasoby z pogranicza dyscyplin, poziom szczegółowości, optymalna wielkość zbiorów, regularny przegląd rekordów, kontrola aktualności linków, usuwanie rekordów, kontakty z właścicielami witryn/ źródeł).

Typy i rodzaje źródeł internetowych są definiowane bardziej szczegółowo, wyjaśniono to na przykład poprzez takie pojęcia, jak działania bezprawne, aktywność marketingowa oraz witryny prywatne.

Szczególną uwagę poświęcono kryteriom selekcji i oceny, wśród których wyodrębniono: wiedzę przedmiotową; kryteria kluczowe; treści intelektualne; obiektywizm; strukturę i formę; system, a także jego utrzymanie; współpracowników oraz sugestie użytkowników. Wśród nich znów – szczególną uwagę zwrócono na treści intelektualne. „(...) Treści intelektualne zasobu i informacja zawarta na stronie internetowej – podlegająca ocenie – są traktowane priorytetowo w stosunku do formy, w jakiej dostarczana i wyświetlana jest wiadomość”. Wymieniono tu następujące aspekty, wymagające rozważenia: deklarowany cel i grupę odbiorców witryny; wiarygodność i reputację; dokładność prezentowanej informacji i wiedzy; wykaz źródeł wykorzystanych i cytowanych; oryginalność treści lub sposobu przedstawienia; rozległość i poziom szczegółowości informacji oraz wykaz cytowań zewnętrznych.

Wszystkie te zalecenia mają charakter relatywny, pozwalają osobie dokonującej oceny podejrzewać, że wiedza zawarta w bazach i wykazy linków są dobrej jakości. Bardziej dokładne pozostają kryteria, wedle których zalecane jest usuwanie:

- źródeł, które stały się niedostępne,
- źródeł, które utraciły wiarygodność i/lub aktualność,
- źródeł, dla których znaleziono odpowiedniki o szerszym zakresie,
- duplikatów.

Podsumowując, w Tabeli 3 przedstawiono szczegółowe zalecenia dotyczące głównych aspektów: kontekstu, treści, cech użytkowania oraz cech systemu.

Tabela 3. Kontekst, treść, cechy użytkowania, cechy systemu

kontekst	treść	cechy użytkowania	cechy systemu
proweniencja	zakres/ szerokość	dostępność	integralność (dostępność, linki nie-działające, itp.)
wiarygodność	dokładność	nawigacja	wiarygodność
unikatowość	aktualność	zespół warunków	odpowiednie standardy i technologie
powiązania z innymi źródłami	istotowość	zgodność z prawem	
odbiorcy	wszechstronność	projekt, wzór i estetyka	
	kompozycja i organizacja	pomoc dla użytkownika oraz dokumentacja	

Trudność w sprecyzowaniu takiego pojęcia jak „dokładność” (ang. „accuracy”) ilustrują pytania, które mogą zostać postawione właśnie w celu uzyskania pełni wiedzy na temat powyższej cechy. Skąd pochodzi ta informacja? Czy dany materiał przygotowała jedna osoba, czy zespół? Czy jakaś instytucja bierze za nią odpowiedzialność? Czy dane źródło jest dobrze znane i/lub często wykorzystywane? Czy dostępny jest formularz informacji zwrotnej, potwierdzający zainteresowanie administratorów opinią użytkowników? Czy w adresie URL można znaleźć elementy potwierdzające jego wiarygodność? Kto linkuje do tego źródła? Czy te podmioty/ witryny są wiarygodne?

Ostatecznie, to odpowiednio przygotowany redaktor (przestrzegając powyższych zaleceń) musi podjąć samodzielnie decyzję dotyczącą rezygnacji z dostępu do niektórych źródeł oraz z poziomu szczegółowości ich deskrypcji źródła (tak aby nie ujawniać wprost swojej oceny). To przecież użytkownik wybiera z opisu cechy, które według niego/niej odpowiadają na stawiane przez niego/nią pytania (zob. np. http://www.intute.ac.uk/intute_cataloguing_guidelines_v4_1.doc). Odmienne zasady oceny są również stosowane do różnych usług zawodowych, np. Social Sciences, czy Health and Life Science. W przypadku tego ostatniego katalogu obowiązują bardziej szczegółowe instrukcje, m.in. w sekcji „Uzasadnienie niewyłączania niektórych źródeł” (Intute, 2006-2008).

GESIS SocioGuide

Zasady selekcji

Celem dziedzinowego systemu hipertekstowego GESIS SocioGuide jest stworzenie możliwości zapoznania się z podstawową infrastrukturą i informacją w zakresie wszystkich nauk społecznych, w tym także pewnych zagadnień szczegółowych. Dla potrzeb realizacji tego zamierzenia przygotowano uporządkowany katalog (GESIS SocioGuide) źródeł naukowych, dostępnych w Internecie i poza nim (te drugie nie są przedmiotem moich tu rozważań). System ten korzysta ze zbioru automatyzacji procesów pracy opartych na DBClear (Hellweg et al., 2002).

Katalog obejmuje opisy następujących rodzajów źródeł internetowych, wybranych ze względu na ich: zakres oraz określonych użytkowników (instytucje, czasopisma, sieci współpracy, kolekcje i wydarzenia). Obecnie (listopad 2008) zawiera on 15 tys. rekordów oraz umożliwia dostęp do szczegółowych, regularnie aktualizowanych deskrypcji takich źródeł jak: czasopisma z zakresu nauk społecznych lub instytucje badawcze z tych dyscyplin (niemieckie i z krajów Europy Wschodniej). Poziom szczegółowości prezentowanych zagadnień jest różny – zależnie od typu informacji, języka, czy regionu geograficznego. W źródłach takich jak: sieci, kolekcje i wydarzenia bywa on ograniczony – ze względu na ogromną liczbę dostępnej informacji. Struktury metadanych dostosowano tu do specyfiki rejestrowanych źródeł.

System GESIS SocioGuide będzie planowo rozwijany, odpowiednio do zmieniających się potrzeb użytkowników.

Podstawową grupą, do której kierowany jest GESIS, są socjologowie. Nie oznacza to jednak, że pozostali naukowcy, politycy, decydenci, czy inne osoby nie mogą korzystać z systemu i zamieszczonych w nim danych.

GESIS SocioGuide przestrzega zasady „trzech kliknięć”, zgodnie z którą użytkownik powinien w trzech krokach dotrzeć do poszukiwanej informacji (zob. Bargheer, 2002). Ważne są tu również:

- pochodzenie źródła (instytucja, kraj/ region geograficzny);
- treść (rodzaj informacji);
- poziom złożoności (możliwość wykorzystania danych).

Podsumowując, praca z dziedzinowym systemem hipertekstowym GESIS SocioGuide charakteryzuje się następującymi cechami (zob. Rösch, Weisbrod, 2004):

- intelektualnym doбором źródeł przez odpowiednich redaktorów, zgodnie z przyjętymi wcześniej kryteriami jakościowymi;
- wykorzystaniem ujednoliconych metadanych do opisu wybranych źródeł; ich struktura jest znacznie bardziej skomplikowana niż w Dublin Core (Dublin Core Metadata Element Set, zob. <http://dublincore.org/documents/dces/>);
- regularną kontrolą wybranych linków pod względem ich relewancji, wiarygodności i aktualności;
- sprawdzaniem zgodności opisów z faktyczną treścią źródeł;
- opracowaniem przedmiotowym z wykorzystaniem słownictwa kontrolowanego za sprawą odpowiednich pod względem merytorycznym klasyfikacji;
- integracją różnych typów dokumentów w portalu nauk społecznych sowiport (<http://www.sowiport.de>).

Dane i metadane są przechowywane w bazie informacji. System dziedzinowy zaprojektowano tak, aby spełniał on wymogi współdziałania (ang. „interoperability”), czyli umożliwiał integrację/reprezentację zbiorów danych w innych systemach, np. takich jak: sowiport (<http://www.sowiport.de>), vascoda (<http://www.vascoda.de>) i Knowledge Base Social Sciences Eastern Europe (<http://www.cee-socialscience.net/>).

Półautomatyczna kontrola jakości poprzez automatyzację procesów pracy

Automatyzację procesów pracy wdrożono w celu lepszego zarządzania realizacją poszczególnych zadań, w warunkach „pracy elastycznej” (dzielonej). Każdy etap wykonywanych zadań jest tu koordynowany przez innego redaktora. Pomaga to uniknąć rutyny i jednocześnie ujednolicić procedury.

Oprogramowanie do obsługi procesów pracy jest narzędziem częściowo dostosowanym do specyfiki systemu oraz wspierającym realizację jego podstawowych funkcji. Szczególne znaczenie dla optymalizacji powyższych czynników mają tutaj – automatyzacja i kontrola.

„Automatyzacja realizacji zadań jest konieczna, jeśli chcemy usprawnić gromadzenie i utrzymywanie zbiorów danych przekraczających standardowe wielkości, jak również podział pracy w zespole redakcyjnym” (Hellweg et al., 2002). Jednak nie zapewnimy wysokiej jakości produktów i usług, polegając wyłącznie na metodach automatycznych. „Oprogramowanie DBClear oferuje wiele modułów automatycznego przepływu zadań i procesów pracy, usprawniających transfer informacji między pracownikami” (Hellweg et al., 2002).

Aby sprostać wielu różnym potrzebom (wysokim standardom w zestawieniu z ogromną ilością źródeł), wybieramy strategię półautomatycznej kontroli jakości. Zgromadzone rekordy i opisywane przez nie witryny pozostają regularnie kontrolowane. Te służące do analizy opcje są wybierane automatycznie. Polega to na regularnej, cotygodniowej kontroli wszystkich adresów internetowych, zawartych w katalogu. Poniżej przedstawimy kilka najważniejszych i charakterystycznych cech GESIS SocioGuide.

Praktyczne aspekty kontroli jakości prowadzonej dzięki automatyzacji procesów pracy to:

Poszukiwanie źródeł. Przy obecnym rozwoju komunikacji naukowej (w skali międzynarodowej) możliwa jest rozbudowa tego typu katalogu (systemu dziedzinowego), z uwzględnieniem jego wysokiej jakości i dążenia do kompletności oraz tylko przy indywidualnej ocenie merytorycznej każdego źródła. Wyszukiwarki i procedury zautomatyzowane można stosować wyłącznie w specyficznych okolicznościach.

Informację tworzoną dla potrzeb dziedzinowego systemu hipertekstowego SocioGuide uzyskuje się kilkoma metodami:

- narzędziami wyszukiwania online, takimi jak wiarygodne portale internetowe;
- korzystaniem z katalogów linków zebranych na witrynach wiarygodnych instytucji;
- listami i grupami dyskusyjnymi oraz pocztą elektroniczną;
- wywiadami z ekspertami;
- analizami literatury dziedzinowej;
- sprawdzaniem adresów/ źródeł polecanych przez użytkowników, organizacje partnerskie i personel.

Kontrola jakości prowadzona przez zespół redakcyjny. Nowe (jak i już posiadane) rekordy podlegają za sprawą doświadczonego redaktora regularnej weryfikacji.

Zadanie kontroli wiarygodności i aktualności źródeł jest szczególnie ważne w aspekcie zapewnienia jakości GESIS SocioGuide. Przy tworzeniu nowego zbioru danych powstaje automatycznie jego kopia. Odpowiedzialny redaktor indeksuje dokument lub go aktualizuje (zwracając uwagę na politykę oszczędnościową).

Wszystkie zasoby internetowe powinny umożliwiać bezpośredni dostęp do opisywanych treści. Źródła rejestrowane w systemie GESIS spełniają następujące kryteria/testy:

- a) kryteria zakresu i treści (zgodność z profilem zbiorów, np. typ, zakres, język i zasięg geograficzny dokumentu):
 - dostępność anglojęzycznej strony internetowej (lub witryn zawierających dużo informacji w językach narodowych);
 - aktualność i wiarygodność informacji.

Jeżeli większość oferowanych informacji jest nieaktualna lub zawiera „martwe” linki, dane źródło podlega szczegółowej kontroli i może nie zostać włączone do katalogu.

- b) kryteria formalne:
 - sposobność kontaktu z właścicielem danego źródła;
 - dostęp możliwy z wykorzystaniem standardowego sprzętu i oprogramowania (źródła wymagające niestandardowych sposobów pobrania lub specjalnych wersji wyszukiwarek są szczegółowo tu sprawdzane);
 - źródła trudno dostępne lub „w budowie” nie są rejestrowane.

W dokładnej analizie zasobów stosowane są oprócz kryteriów treściowych i formalnych, także inne specyfikacje, m.in. wyróżniki procesowe oraz zasad zarządzania zbiora-

mi (zob. Quality Selection Criteria for Information Gateways, <http://www.sosig.ac.uk/desire/qclont.html>).

W trakcie katalogowania nowych tytułów rekordów można pobrać (dzięki adresowi URL i nagłówkowi HTTP, wysyłającemu serwer sieciowy z każdą witryną), dodatkowe informacje, np. kody krajów lub nazwy instytucji (zob. Hellweg et al., 2002).

Automatyczna walidacja redakcyjna. W przypadku dużej ilości danych, redaktorzy potrzebują pomocy w ich automatycznym przeglądaniu i zarządzaniu. Wprowadzane informacje są sprawdzane mechanicznie w celu zapewnienia integralności w trakcie ich przechowywania. Zautomatyzowano także niektóre procesy związane z utrzymywaniem systemu. Najbardziej oczywiste są regularne kontrole prawidłowości działania i aktualności linków (dostępności strony), przeprowadzane codziennie.

System sprawdza także, czy wszystkie wymagane pola zostały wypełnione. Prowadzona jest lista zadań do wykonania, przyporządkowanych poszczególnym osobom lub grupom. Dla ułatwienia koordynacji działań system przekazuje każdemu redaktorowi – poza listą zadań – także informacje o stanie zasobów.

- Automatyczny/manualny przepływ pracy rozpoczyna przekazanie wiadomości przez system i redaktora odpowiedzialnego.
- Do listy zadań można dołączyć różne obszary dodatkowe, co powoduje automatyczne podsyłanie dokumentów. Jako kryterium stosuje się tu pole typu „ostatnia aktualizacja” zbioru danych (w porównaniu z analogiczną informacją na odpowiedniej witrynie) albo datę wydarczenia.

Wiadomość o przesłaniu jest kierowana do właściciela lub grupy odpowiedzialnej za dany zbiór, którzy wyznaczają korektora uzupełniającego dane w rekordzie.

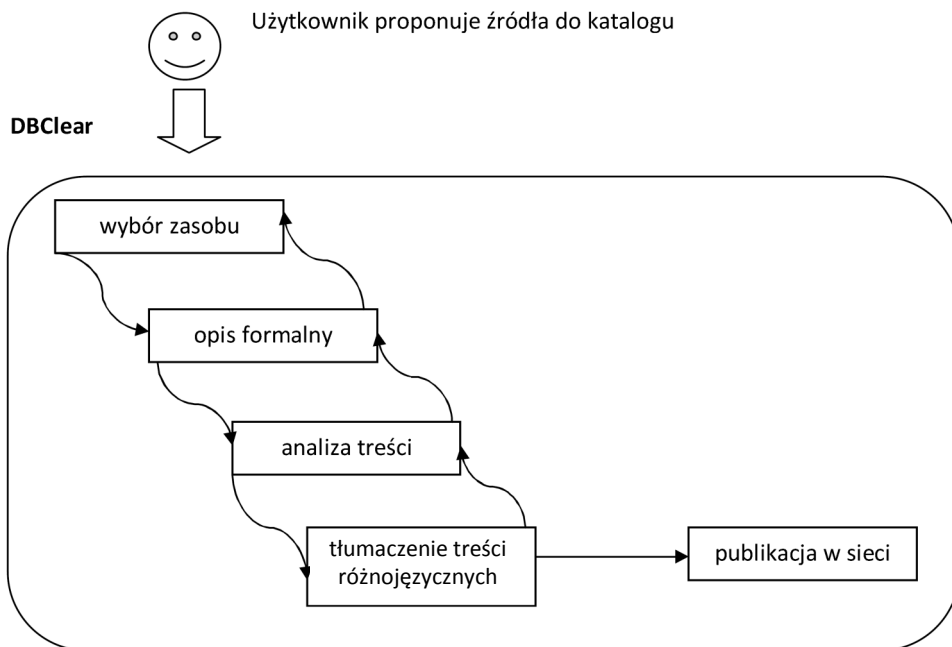
Propozycje użytkowników. Użytkownicy mogą zgłaszać swoje propozycje witryn do uwzględnienia w katalogu. Sugestie te są następnie analizowane przez zespół GESIS. Na Rycinie 2 przedstawiono prosty układ przepływu pracy, w którym propozycja użytkownika jest kategoryzowana i w oparciu o dostarczone informacje, zapada decyzja o włączeniu jej do zasobów oraz skierowaniu do dalszych etapów opracowania. System generuje wiadomość, którą odbiera odpowiednio (zdefiniowana) osoba odpowiedzialna. Korzystając z tych początkowych informacji, wybierany jest redaktor (lub zespół redaktorski), który ma wprowadzić opis formalny źródła (np. jego typ, kraj pochodzenia i język). Redaktor (lub zespół redaktorski) otrzyma potrzebną instrukcję od osoby odpowiedzialnej. Jeśli wtedy taka wybrana osoba uzna, że automatyczne włączenie danych do zasobów było błędne, ma prawo skierować witrynę do innej bazy. Po wprowadzeniu informacji formalnych źródło jest gotowe do analizy treści (np. napisania abstraktu) i zindeksowania. Następnie redaktor – o odpowiednich kompetencjach językowych – dokonuje tłumaczenia. Ostateczna publikacja źródła w sieci jest dokonywana przez redaktora odpowiedzialnego za spójność danego zasobu (Hellweg et al., 2002).

Przepływ pracy można zorganizować elastycznie i odpowiednio względem możliwości instytucji – sprowadzających się do wyznaczenia odpowiednich osób, indeksujących źródła oraz do określania docelowości tych zadań.

Zdecentralizowany przepływ pracy. Przetwarzanie danych jest możliwe także z wykorzystaniem procedury dzielenia się nią przez kilka podmiotów. Taki zdecentralizowany „przepływ” został wykorzystany w naszej instytucji na kilku etapach procedury.

Podział odpowiedzialności za utrzymywanie kolekcji niesie korzyści wynikające ze współpracy różnych wydziałów GESIS oraz z kooperacji z innymi instytucjami, takimi jak: Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung (Social Science REsearch Centre

Ryc. 2. Przykładowy układ przepływu pracy w DBClear

Berlin, <http://www.wzb.eu/>), a także Universitäts-und Stadtbibliothek Köln (University and City Library Cologne, <http://www.ub.uni-koeln.de/>).

Taka współpraca opiera się przede wszystkim na zgodności zasad i standardów stosowanych przez użytkowników oraz na chęci aktywnego udziału tych osób w gromadzeniu zbiorów.

Przyszła współpraca przy tworzeniu dziedzinowego systemu hipertekstowego GESIS, będzie realizowana zgodnie z zasadą kooperacji opartej na zaufaniu (uwzględniającej podział odpowiedzialności za zapewnianie jakości). Dlatego szczególne znaczenie ma koordynacja działań w następujących obszarach: ustalenia dalszych prac nad wspólnymi standardami; jasny podział odpowiedzialności; prostego zastosowania narzędzi indeksowania; pomocy i wsparcia uzyskiwanych od konkretnych osób oraz kontroli.

WNIOSKI

Zgodnie z aktualną wiedzą, kontrola jakości witryn internetowych rejestrowanych w systemach dziedzinowych, jest działaniem podstawowym. Weryfikacja ta musi być oparta na: ustalonych kryteriach wyłączania źródeł ze zbiorów; elementach obowiązkowych i fakultatywnych opisu, a także przepływie pracy i współdziałaniu technicznym. Kontrole automatyczne to narzędzia wykorzystywane przez redaktorów i użytkowników. Nie mogą one jednak być jedynymi mechanizmami (sposobami) oceny jakości. Dlatego – poza rutynowymi, regularnymi kontrolami – potrzebne są także opisy ustandaryzowane (przygotowane zgodnie z ustalonymi wytycznymi). GESIS SocioGuide stosuje zestaw

procedur półautomatycznych do udostępniania wysokiej jakości, specjalistycznych źródeł internetowych, koncentrując przy tym się na ich przechowywaniu, utrzymywaniu i udostępnianiu.

Bibliografia (wszystkie adresy internetowe sprawdzane dnia 1.12.2008)

- Bargheer M. (2002). *Qualitätskriterien und Evaluierungswege für wissenschaftliche Internetressourcen*. Report zum DFG-Projekt. „Datenbankbasierte Clearinghouses im Kontext digitaler Bibliotheken”. Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen. Tryb dostępu: <http://webdoc.sub.gwdg.de/ebook/aw/2003/bargheer/v10.pdf>
- Desire (1996). *Development of a European Service for Information on Research and Education*, RE 1004, Ds.2 2, *Specification for resource description methods. Part 2: Selection criteria for quality controlled gateways, project deliverable*, vers. 1.1. Tryb dostępu: <http://www.ukoln.ac.uk/metadata/desire/quality/quality.rtf>
- El-Menouar Y. (2002). *Was erwarten Nutzerinnen Und Nutzer vom Internet-Angebot medizinischer Bibliotheken? Ergebnisse einer internetbasierten Umfrage*. „Medizin-Bibliothek-Information”, Vol. 2, s. 24-32. Tryb dostępu: http://www.meduniwien.ac.at/agmb/mbi/2002_2/24-32elmenouar.pdf
- Enderle W. (2001). *Der Historiker, die Spreu und der Weizen. Zur Qualität und Evaluierung geschichtswissenschaftlicher Internetressourcen*. „Geschichte und Informatik/ Historie et Informatique” Nr 12, s. 49-63.
- Eppler M.J. (2006). *Managing information quality*. New York: Springer. Wydanie 2.
- Eppler M.J. Wittig D. (2000). *Conceptualizing information quality. A review of information quality frameworks from the last ten years*. W: *Proceedings of the 2000 Conference on information quality*. Tryb dostępu: <http://mitiq.mit.edu/iciq/Documents/IQ%20Conference%202000/Papers/ConceptIqReviewofIQFramework.pdf>
- Follett Report (1993). *Joint funding Council's Libraries Review Group: Report, External Relations Department*. Bristol: HEFCE. Tryb dostępu: <http://www.ukoln.ac.uk/services/papers/follett/report/>
- Hellweg H. et al. (2002). *DBCclear: A generic system for clearinghouses*. W: Adamczak W., Nase A., red., *Gaining insight from research information: Proceedings of the 6th International Conference on current research information systems*. University of Kassel, 29-31.08.2002. Kassel: Kassel University Press, s. 131-139. Tryb dostępu: <http://www.uni-kassel.de/CRIS2002/files/pdf/Hellweg.pdf>
- Hobohm H-Ch. (1998). *Qualität und Nutzerorientierung bei bibliothekarischen Internetprojekten – marketing-strategische Überlegungen zu den neuen Informationsdienstleistungen*. Tryb dostępu: <http://www.fh-potsdam.de/~hobohm/inetqual.pdf>
- Hobohm, H-Ch. (2003). *Qualitätsempfehlungen im Internet*. Tryb dostępu: <http://dspace.hrz.uni-dortmund.de:8080/bitstream/2003/2197/1/hobohm.pdf>
- Huang V., Lee Y.W., Wang R.Y. (1999). *Quality information and knowledge*. Prentice Hall: Englewood Cliffs, NJ.
- Intute (2006). *Collection development framework and policy. Version 1.4. Approved by the Intute Policy and Strategy Forum 12.10.06*. Tryb dostępu: http://www.intute.ac.uk/Intute_cdfp.doc
- Intute (2006-2008). *Health and life sciences evaluation guidelines*. Tryb dostępu: http://www.intute.ac.uk/healthandlifesciences/IntuteHLS_Evaluation_Guidelines.doc
- Jennings S. (2002). *RDN collections development Framework. Version 1.2. Lipiec 2002*. Tryb dostępu: <http://www.webarchive.org.uk/pan/14883/20060912/www.rdn.ac.uk/publications/collections/cdfframework3.doc>
- Kahn B.K., Strong D.M. (1998). *Product and service performance model for information quality: an update*. W: *IQ 1998*, s. 102-114.
- Koch T. (2000). *Quality-controlled subject gateways: definitions, typology, empirical overview*. „Online Information Review”, Vol. 24, Nr 1, s. 24-34.
- Kuhlen R. (1995). *Informationsmarkt: Chancen und Risiken der Kommerzialisierung von Wissen*. Konstanz: Universitätsverlag Konstanz. Tryb dostępu: <http://www.inf-wiss.uni-konstanz.de/FG/IV/imk/imk.html>
- Mandl T. (2005). *The Quest for the best pages on the web*. „Information Services & Use”, Vol. 25(2), s. 69-76.
- Nohr H. (2001). *Management der Informationsqualität*. „Working Papers Knowledge Management”, Nr 3. Tryb dostępu: <http://www.iuk.hdm-stuttgart.de/nohr/KM/KmAP/Informationsqualit%E4t.pdf>
- Ohly H.P. (1998). *Structuring of social science information resources in the Internet: Knowledge-organization aspects in building a clearinghouse*. *International conference 25-27.03.1998*, Bristol, UK. *Conference Paper IRISS '98*. Tryb dostępu: <http://www.intute.ac.uk/socialsciences/archive/iriss/papers/paper51.htm>

- Ohly H.P. (2004). *The organization of Internet links in a social science clearinghouse*. W: McIlwaine I.C., red., *Knowledge organization and the global information society. Proceedings of the 8th International ISKO Conference, 13-16.07.2004*, London, UK. Würzburg: Ergon Verl. (Advances in Knowledge Organization; Vol. 9), s. 121-126.
- Ohly H.P. (2008). *Quality and information – an introduction. Talk at the RC33 7th International Conference on social science methodology*. Naples, Italy.
- Rittberger M. (2004). *Vertrauen und Qualität in Informationsdienste. Wo finde ich Vertrauen im Information Quality Framework?* W: Hammwöhner R., Rittberger M., Semar W., red., *Wissen in Aktion. Der Primat der Pragmatik als Motto der Konstanzer Informationswissenschaft. Festschrift für Rainer Kuhlen*. Konstanz: UVK Verlagsgesellschaft, s. 153-165. Tryb dostępu: http://www.inf-wiss.uni-konstanz.de/infwiss/download/festschrift/cc-festschrift_rk-art12.pdf
- Rüter M. (2008). *Qualität von Webseiten*. Tryb dostępu: http://tools-internetservices.suite101.de/article/cfm/qualitaet_von_webseiten
- Rösch H., Weisbrod D. (2004). *Linklisten, Subject Gateways, virtuelle Fachbibliotheken, Bibliotheks- und Wissenschaftsportale: Typologischer Überblick und Definitionsvorschlag*. „BIT-online”, Vol. 7, Nr 3, s. 177-188. Tryb dostępu: <http://www.b-i-t-online.de/archiv/2004-03/fach1.htm>
- Strong D.M., Lee Y.W., Wang R.Y. (1997). *Data quality in context*. „Communications of the ACM”, Vol. 40, Nr 5 s. 103-110. Tryb dostępu: http://www.ir.iit.edu/~dagr/DataMiningCourse/Research_Papers/p103-strong.pdf
- Wang R.Y., Strong D.M. (1996). *Beyond accuracy: What data quality means to data consumers*. „Journal of Management Information Systems”, Vol. 12, Nr 4, s. 5-34.
- Wersig G. (1973). *Informationssoziologie: Hinweise zu einem informationswissenschaftlichen Teilbereich*. Frankfurt (am Main): Athenäum-Fischer-Taschenbuch-Verlag.
- Wiethaus J. (2001). *Entwicklung und Nutzung eines Information Quality Rating-Tools am Beispiel von Content Management-Systemen*. Master Thesis Univ. Konstanz. Tryb dostępu: <http://www.ub.uni-konstanz.de/kops/volltexte/2002/758/pdf/Wiethaus.pdf>
- Wissenschaftsrat (2001). *Empfehlungen zur digitalen Informationsversorgung durch Hochschulbibliotheken*, 13 lipca. Tryb dostępu: <http://www.wissenschaftsrat.de/texte/4935-01.pdf>

Abstrakt

Jakość to czynnik decydujący o akceptacji usług informacyjnych przez różne grupy użytkowników. Dane wprowadzane do GESIS SocioGuide (których liczba stale rośnie) nie mogą być zarządzane wyłącznie w oparciu o indywidualną ocenę przeprowadzaną przez specjalistów – zastosowanie zautomatyzowanych metod ewaluacji wiąże się tu z kolei z ryzykiem obniżenia standardu wykonywanych czynności. Aby sprostać tym zróżnicowanym potrzebom (wysoka jakość [meta danych] vs. ogromna liczba źródeł), wybieramy strategię półautomatycznej kontroli jakości. W artykule opisano kilka zasad i procedur zapewnienia jakości *czy nie dodać* [metadanych tj. opisu] źródeł w obszarze nauk społecznych, na przykładzie dziedzinowego systemu hipertekstowego GESIS SocioGuide, przy zastosowaniu oprogramowania DBClear. Na proces zapewniania jakości od strony praktycznej składają się: poszukiwanie nowych danych, walidacja jakościowa redakcyjna vs. zautomatyzowana, sugestie użytkowników, decentralizacja pracy.

Słowa kluczowe

Dziedzinowy system hipertekstowy katalogu – Jakość informacji – Kontrola jakości danych – Kryteria selekcji metadanych – Zasady oceny jakości katalogu – Zasoby Internetu.

Tłumaczenie: Małgorzata Kisilowska

KSIĄŻNICA I JEJ CODZIENNOŚĆ

Izabela Szymańska

KOLEKCJA WILNIANA W ZBIORACH KSIĄŻNICY PODLASKIEJ IM. ŁUKASZA GÓRNICKEGO W BIAŁYMSTOKU. ZASÓB I WYKORZYSTANIE

Art. 20 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach wskazuje, iż do zadań bibliotek wojewódzkich i powiatowych należy przede wszystkim gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie materiałów bibliotecznych, a zwłaszcza tych dotyczących wiedzy o własnym regionie oraz dokumentujących jego dorobek kulturalny, naukowy i gospodarczy. Biblioteka Narodowa ma oczywiście obowiązek gromadzenia całości piśmiennictwa krajowego. Jednakże jej możliwości organizacyjno-techniczne i lokalowe nie pozwalają w pełni na to. Dlatego też, bardzo ważna rola przypada bibliotekom publicznym, wojewódzkim, powiatowym, czy gminnym.

Od 2003 r. w zasobach Książnicy Podlaskiej w Białymstoku funkcjonuje Kolekcja Wilniana. Gromadzone są w niej kserokopie różnego rodzaju publikacji, dotyczących Polski oraz polskich autorów, w tym m.in.: książek i nadbitek z czasopism. Publikacje te, wydane głównie w II poł. XIX i na początku XX w., pochodzą ze zbiorów bibliotek wileńskich. W przeważającej większości są to materiały Biblioteki Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

W Zarządzeniu nr 7/04 Dyrektora Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku z dnia 25 marca 2004 r. określono, że Wilniana - Kserokopie będą przechowywane w Czytelni Książek i udostępniane prezencyjnie na miejscu.

Na dzień dzisiejszy zgromadzono 2016 woluminów. Przy czym najstarsze i największe wpływy pochodzą z 2004 r., zaś ostatnie odnotowano w 2007 r.

Wpływy w poszczególnych latach:

2004 r. - 1345 wol.,

2005 r. - 428 wol.,

2006 r. - 235 wol.,

2007 r. - 8 wol.

Zgromadzone materiały są kserokopiami oryginałów publikacji. Udostępnia się je zbindowane i opracowane czytelnikom na miejscu w Czytelni Książek, na specjalne zamówienie. Po złożeniu odpowiedniego rewersu, zamówiona pozycja z Kolekcji Wilniana - Kserokopie jest dostarczana z magazynu do Czytelni Książek. W przypadku złożenia rewersu do godz. 13.00, zamówienie zostanie zrealizowane tego samego dnia po godz. 15.00. W innym razie realizacja wykonana zostanie w następnym dniu roboczym.

Pośród pierwszych wpływów do Kolekcji Wilniana – Kserokopie, które nabyto w 2004 r., należałoby wymienić – Chodynicki Kazimierz, *Lata uniwersyteckie Lelewela*, Wilno 1929; Konopczyński Władysław, *Akta ugody kiejdańskiej 1655*, Wilno 1935; Batowski Zygmunt, *Malowidła w kościele pokamedulskim w Pożajściu*, Wilno 1914; Rygiel Stefan, *Estreicher a Wilno*, Wilno 1928; *Zarys historii wojennej 10-go pułku ułanów litewskich*, opr. Buszyński Henryk, Warszawa 1929; Aleksander Zelwerowicz, Wilno 1931; Kirkor Adam Honory, *Skarbiec katedralny w Wilnie*, [1877].

Kolekcja powinna w szczególności zainteresować historyków, gdyż znalazły się tu m.in.: publikacje dotyczące królów polskich, historii regionu, historii miasta Wilna i mnóstwo innych ciekawych wydawnictw. Wielu profesorów, pracowników naukowych, doktorantów, czy magistrantów - zajmujących się w swych badaniach tematyką związaną z Podlasiem -zapewne wielokrotnie korzystała ze zbiorów wileńskich archiwów i bibliotek. Właśnie tam znajduje się wiele źródeł dotyczących m.in. naszego regionu.

W Bibliotece Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie zachowały się pokaźne zbiory archiwów kościelnych, np.: Kapituła Wileńska (dokumenty dotyczące organizacji i działania diecezji wileńskiej, akta osobowe księży z terenu diecezji wileńskiej, materiały dotyczące zborów ewangelickich oraz synodów). Dzieje parafii podlaskich przez kilka wieków związane były z diecezją wileńską. Dopiero wizyta w Białymstoku, w 1991 r., Ojca Świętego Jana Pawła II przyniosła zmiany. Podczas tej pielgrzymki papież ogłosił decyzję o utworzeniu nowej diecezji białostockiej. W Bibliotece Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie oprócz dokumentów kościelnych można również odnaleźć: inwentarze, akta fundacyjne, korespondencję, akta gospodarcze i majątkowe, testamenty, a także dokumenty rodzinne (Radziwiłłów, Sapiehów, Chodkiewiczów, Branickich i wielu innych znamienitych rodzin). Wszystkie wymienione powyżej materiały i źródła znajdują się w *Dziele Rękopisów Biblioteki Litewskiej Akademii Nauk*. Jednakże, Biblioteka posiada również w swoich zbiorach spory zasób publikacji dotyczących regionu, Polski oraz rodzimych autorów. Znalazły się tu: pamiętniki, monografie, wydawnictwa historyczne, publikacje materiałów źródłowych, kroniki i reprinty. Wszystkie zgromadzone dokumenty oraz publikacje są nieocenionym materiałem źródłowym dla badaczy dziejów Podlasia.

Wychodząc naprzeciw tym potrzebom, zrodziła się w Książnicy Podlaskiej myśl zgromadzenia - w jak najszerszym kontekście - publikacji związanych z regionem. Jednym z pierwszych kroków ku temu było zapoczątkowanie pozyskiwania zbiorów do Kolekcji Wilniana – Kserokopie. W związku z powyższym, na dzień dzisiejszy powstała możliwość korzystania ze zgromadzonych materiałów wileńskich bibliotek na miejscu w Książnicy Podlaskiej w Białymstoku. Daje to ogromną możliwość szybkiego dotarcia do potrzebnych publikacji bez konieczności wyjazdu zagranicznego.

Zainteresowani tematyką związaną z Wilnem na pewno sięgną po: Maria Alexandrowiczowa, *Dzieje teatru wileńskiego*, Wilno 1938; Jan Jakubowski, *Studia nad stosunkami narodowościowymi na Litwie przed Unią Lubelską*, Warszawa 1912; Irena Zaleska-Stankiewiczowa, *Pensje żeńskie w Wilnie (1795-1830)*, Wilno 1935; Bogumił Zwolski, *Sprawa zboru ewangelicko-reformowanego w Wilnie w latach 1639-41*, Wilno 1936; Lu-

dwik Janowski, Uniwersytet Wileński i jego znaczenie z Pięćdziesięciu dziewięciu rycinami i dwiema tablicami kolorowanymi, Lwów 1903.

Bardzo ciekawą pozycją w Kolekcji Wilniana – Kserokopie jest publikacja Z kroniki Sarmacji europejskiej Aleksandra Gwagnina z Werony: opisanie Polski, W. Ks. Litewskiego, ziemie ruskiej, ziemie pruskiej, ziemie inflantskiej, ziemie żmudzkiej wydanej przez Kazimierza Józefa Turowskiego w Krakowie 1860 r. Aleksander Gwagnin (1534-1614) polski historyk włoskiego pochodzenia, był uczestnikiem wojny siedmioletniej oraz wojen z Moskwą. W swej kronice zawarł historię Korony oraz Wielkiego Księstwa Litewskiego. Pierwsze wydanie zostało zilustrowane drzeworytami przedstawiającymi królów i władców polskich - poczynawszy od Lecha, poprzez sceny bitew, czy herby poszczególnych ziem Rzeczypospolitej i Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Wśród zgromadzonych zbiorów na uwagę zasługują tu również pamiętniki Murawiewa (Michaił Nikołajewicz Murawiew, Pamiętniki Michaiła Nikołajewicza Murawiewa „Wieszatiela”: 1863-1865, Warszawa). Publikacja związana z tematyką powstania styczniowego jest bardzo ciekawym źródłem porównawczym. Nowy generał – gubernator Litwy Michaił Murawiew przyjechał do Wilna 14 maja 1863 r. Jego zadaniem było spacyfikowanie polskiego powstania na terenie Litwy i guberni augustowskiej. Otrzymał on nieograniczone pełnomocnictwa. Swoimi poczynaniami uzyskał przydomek „Wieszatiela”. Generał kazał palić wsie podejrzane o sprzyjanie powstańcom, nakładał na majątki szlacheckie wysokie kontrybucje, bezwzględnie później je egzekwując. Oddziały powstańcze bezustannie ścigano, a powstańców poddano licznym represjom. Wiele osób powieszono, zesłano na Syberię, przymusowo przesiedlono do odległych guberni rosyjskich lub wcielono do wojska rosyjskiego. Pozostawione i opuszczone przez zesłańców majątki skonfiskowano. Pamiętniki Murawiewa ukazały się w 1882 r., a po raz pierwszy wydano je po polsku w 1916 r. Zapewne będą one ciekawym źródłem porównawczym do historii powstania styczniowego na Litwie i w guberni augustowskiej.

W Kolekcji Wilniana – Kserokopie znajdujemy również wiele interesujących publikacji dotyczących władców Polski, jak np.: Listy Oryginalne Zygmunta Augusta do Mikołaja Radziwiłła Czarnego (...) wydane w Wilnie 1842 r., Eustachy Tyszkiewicz Króla Stanisława Augusta ostatni pobyt w Grodnie wydany w Poznaniu 1878 r., Tadeusz Janowski Śmierć Stefana Batorego w Grodnie wydane w Grodnie 1930 r., Urzędnicy kancelaryjni Władysława Jagiełły: studium dyplomatyczne wydane w Warszawie 1877 r..

Wśród publikacji związanych z życiem poetów, pisarzy i naukowców polskich warto byłoby wymienić: Pamiętniki Franciszka Karpińskiego, Warszawa 1898 r.; Kazimierz Jasiulaniec, Z korespondencji Brygidy Zanowej z Marią z Wereszczaków Puttkamerową, Wilno 1933 r.; Wincenty Korotyński, Kilka szczegółów o rodzinie, miejscu urodzenia i młodości Adama Mickiewicza, Wilno 1861 r.

Szczególne interesujące wydają się tu pamiętniki Franciszka Karpińskiego, który przez pewien czas związany był z dworem Izabeli Branickiej. Napisał wiele wierszy poświęconych Izabeli. Pisarz przebywając na dworze Branickiej w Białymstoku napisał wiele wierszy, jak również pieśni religijnych i chyba najbardziej znaną polską kolędę Bóg się rodzi. W Kościele Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny jest umieszczona tablica upamiętniająca pierwsze wykonanie jego pieśni – „W tym Kościele po raz pierwszy zabrzmiały Pieśni Nabożne Franciszka Karpińskiego (1741-1825). Kiedy ranne wstają zory, Wszystkie nasze codienne sprawy, Bóg się rodzi, Pieśń o miłosierdziu Boskim, zanim ukazały się w Supraślu w oficynie OO. Bazylianów w 1792 r. (...)”. W pamiętniku możemy również przeczytać opisy pobytów w pałacu białostockim Izabeli Branickiej. Przez okres jednego roku Franciszek Karpiński - jako guwerner kilkuletniego księcia Dominika

Radziwiłła przebywał na dworze w Zabłudowie. Opisując swój dość krótki, ale jakże burzliwy pobyt przybliża nam czasy funkcjonowania Hrabstwa Zabłudowskiego rodu Radziwiłłów.

Gromadzona przez Książnicę Podlaską Kolekcja Wilniana – Kserokopie jest nieocenioną i bogatą skarbnicą źródeł do wykorzystania przez badaczy i naukowców, zajmujących się tematyką związaną nie tylko z Podlasiem. Nie ma możliwości wypunktowania całego zbioru w artykule. Dokonując subiektywnego wyboru, pewne pozycje zostały zamieszczone w aneksie na końcu artykułu. W celu bliższego zapoznania się z zawartością Kolekcji, zachęcam do korzystania z katalogu, dostępnego również przez Internet na stronie WWW Książnicy Podlaskiej.

ANEKS

AUTOR Gwagnin, Alexander (1538-1614).

TYTUŁ Z kroniki Sarmacy europejskiej Alexandra Gwagnina z Werony : opisanie Polski, W. Ks. Litewskiego, ziemie ruskiej, ziemie pruskiej, ziemie inflanckiej, ziemie żmudzkiej / wydanie Kazimierza Józefa Turowskiego.

WYDANO Kraków : Wydaw. Biblioteki Polskiej, 1860.

SERIA/TYT. Biblioteka Polska. Serja 5 na r. 1860 ; z. 18-22

UWAGI Zaw. pieczęć Biblioteka im. Wróblewskich w Wilnie; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 188 k. ; 30 cm.

Cytowane w: Estr. XIX wyd. 2 t. 9 s. 358.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Litwa - 16-17 w.

PRZEDMIOT Polska - 16-17 w.

PRZEDMIOT Źródła historyczne

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.328; Czytelnia Książek Wil.820

AUTOR Baliński, Michał (1794-1864).

TYTUŁ Dawna Akademia Wileńska : próba jej historii : od założenia w roku 1579 do ostatecznego jej przekształcenia w roku 1803.

WYDANO Petersburg : nakładem i drukiem Jozafata Ohryzki, 1862.

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 305 k. ; 31 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Uniwersytet Stefana Batorego (Wilno) – 16-19 w.

PRZEDMIOT Wilno (Litwa)-szkolnictwo i oświata-16-19 w.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.311

AUTOR Janowski, Ludwik (1878-1921).

TYTUŁ Uniwersytet Wileński i jego znaczenie z pięćdziesięciu dziewięciu rycinami i dwiema tablicami kolorowanymi.

WYDANO Lwów : Macierz Polska, 1903.

SERIA/TYT. Nakładem Fundacyi im. Tadeusza Kościuszki z r. 1894 ; nr 3; Wydawnictwo Macierzy Polskiej ; NR 79

UWAGI Bibliogr. s. 98-103; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 51 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Uniwersytet Stefana Batorego (Wilno) - 19 w.

PRZEDMIOT Nauczyciele akademicki - Polska - 18-19 w.

PRZEDMIOT Wilno (Litwa) - szkolnictwo wyższe - 19 w.
KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.494

AUTOR Falkowski, Czesław (1887-1969).

TYTUŁ Na sprowadzenie prochów Słowackiego : przemówienie wygłoszone podczas nabożeństwa na dziedzińcu uniwersyteckim Piotra Skargi w Wilnie, 28. VI. 1927 r.

WYDANO Wilno : Druk "Zorza", 1927.

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 7 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Słowacki, Juliusz (1809-1849) - obchody

PRZEDMIOT Mowy polskie 1918-1939 r.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.326; Czytelnia Książek Wil.1237

AUTOR Lubianiec, Karol (1866-1942)

TYTUŁ Kazanie w Katedrze Wileńskiej z okazji orędzia Rady Regencyjnej o zjednoczeniu Polski, wygłoszone w XXII-gą niedzielę po świętach 20-go października 1918 roku.

WYDANO Warszawa : Drukarnia Społeczna Stow. Robotn. Chrześcijańskich, [1919].

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 11 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

SERIA/TYT. Wydawnictwo Komitetu im. Braci Józefa i Mariana Lutosławskich.

PRZEDMIOT Kazania patriotyczne Polska 1918-1939 r.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.464

AUTOR Potocki, Leon (1799-1864).

TYTUŁ Wspomnienia o Świsłoczy Tyszkiewiczowskiej, Dereczynie i Różanie.

WYDANO Wilno : Księgarnia Stow. Naucz. Polskiego, [18-?].

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 82 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Tyszkiewicz (rodzina)

PRZEDMIOT Ziemiaństwo - Polska - 19 w.

PRZEDMIOT Dereczyn (Białoruś) - 19 w.

PRZEDMIOT Różana (Białoruś) - 19 w.

PRZEDMIOT Świsłocz (Białoruś) - 19 w.

PRZEDMIOT Pamiętniki polskie 19 w.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.373

AUTOR Wolff, Józef (1852-1900).

TYTUŁ Pacowie : materyjały historyczno-genealogiczne.

WYDANO Petersburg : Druk. F. Suszczyńskiego, 1885.

UWAGI U góry s. tyt.: Senatorowie i kniaziowie litewscy.; Indeksy.

Cytowane w: Estr XIX t. 4 s. 535.

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 189 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Pac (rodzina)

PRZEDMIOT Szlachta - Polska - 15-18 w.

PRZEDMIOT Rody - Polska - 15-18 w.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.480

AUTOR Nałęcz-Malachowski, Piotr (ca 1730-1799).

TYTUŁ Zbiór nazwisk szlachty z opisem herbów własnych familiom zostaiącym w Królestwie Polskim i Wielkim Xięstwie Litewskim.

WYDANIE Popr., pomnożony i powtórnie do druku podany.

WYDANO Lublin : w Drukarni J. C. K. Mci u XX Trynitarzów, 1805.

UWAGI Zaw. pieczęć Biblioteki Wróblewskich; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 408 k. ; 21 x 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Herbarz - Polska

PRZEDMIOT Nazwiska litewskie

PRZEDMIOT Nazwiska polskie

PRZEDMIOT Szlachta - Polska

PRZEDMIOT Szlachta - Litwa ; Spisy

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.478

AUTOR Murav'ëv, Mihail Nikolaevič (1796-1866).

TYTUŁ Pamiętniki Michała Mikołajewicza Murawiewa "Wieszatiela" : 1863 - 1865.

WYDANO Warszawa : Księgarnia E. Wende i S-ki, [18-?].

UWAGI Zaw. pieczęć Biblioteki Wróblewskich; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 100 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Murav'ëv, Mihail Nikolaevič (1796-1866)

PRZEDMIOT Powstanie 1863 r. styczniowe

PRZEDMIOT Pamiętniki rosyjskie 19 w.

D. AUT./TYT. Tarnowski, Stanisław (1837-1917). Przedm.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.475

AUTOR Rewińska, Wanda.

TYTUŁ Miasta i miasteczka w północno-wschodniej Polsce : położenie topograficzne, rozplanowanie, fizjonomia : studium antropogeograficzne = Die stadsiedlungen in Nordost Polen : topographische lage grundriss. aufriss.

WYDANO Wilno : [s.n.], 1938.

UWAGI U dołu s. tyt.: Wydano z zasiłku Rektoratu Uniwersytetu Stefana Batorego; Bibliogr. s. 135-137; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 74 k. ; 30 cm.; Streszcz. niem.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Urbanistyka - Polska - 1918-1939 r.

PRZEDMIOT Wilno (Litwa ; okręg) - planowanie przestrzenne - 1918-1939 r.

PRZEDMIOT Nowogródek (Białoruś ; okręg) - planowanie przestrzenne - 1918-1939 r.

PRZEDMIOT Białystok (woj. podlaskie ; okręg) - planowanie przestrzenne - 1918-1939 r.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.486

AUTOR Zygmunt II August (król Polski ; 1520-1572).

TYTUŁ Listy oryginalne Zygmunta Augusta do Mikołaja Radziwiłła Czarnego, wojewody wileńskiego marszałka i kanclerza W.X.L. Xięcia na Ołyce i Nieświżu, Brzeskiego, Szawelskiego, Kowieńskiego i Boryssowskiego etc. starosty. Tudzież niektóre jego listy do Mikołaja Radziwiłła wojewody Trockiego, Beaty Xiężnej Ostrogskiej, Mikołaja Krzysztofa Radziwiłła wojewodzica wileńskiego marszał. nadwor. W.X.L., X. Alberta Platyna Renu etc. / z autentyków spisne i wydane przez Stanisława Augusta Lachowicza.

WYDANO Wilno : nakładem i drukiem Teofila Glücksberga, 1842.

SERIA/TYT. Pamiętniki do Dziejów Polski ; t. 1

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 162 k. ; 30 cm.; Tekst części. łącz.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Zygmunt August (król Polski ; 1520-1572)

PRZEDMIOT Polska - 16 w.

PRZEDMIOT Listy polskie 16 w.

D. AUT./TYT. Lachowicz, Stanisław August (1 p. XIX w.). Wyd.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.462

AUTOR Tyszkiewicz, Eustachy (1814-1873).

TYTUŁ Króla Stanisława Augusta ostatni pobyt w Grodnie.

WYDANO Poznań : nakładem księgarni Jana Konstantego Żupańskiego, 1878.

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 100 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Stanisław August Poniatowski (król Polski ; 1732-1798) - a Grodno (Białoruś)

PRZEDMIOT Grodno (Białoruś) - 18 w.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.496

AUTOR Sapieha, Leon (1803-1878).

TYTUŁ Wspomnienia : (z lat od 1803 do 1863 r.).

WYDANO Lwów : H. Altenberg ; Warszawa : E. Wende i Sp. ; Poznań : Rzepecki i Sp., [19-?].

SERIA/TYT. Biblioteka Historyczna Altenberga

UWAGI Zaw. pieczęć Biblioteka im. Wróblewskich w Wilnie; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 192 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Sapieha, Leon (1803-1878)

PRZEDMIOT Sapieha (rodzina)

PRZEDMIOT Arystokracja - Polska - 19 w.

PRZEDMIOT Pamiętniki polskie 19 w.

D. AUT./TYT. Tarnowski, Stanisław (1837-1917). Przedm

D. AUT./TYT. Pawłowski, Bronisław (1883-1962). Oprac.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.691

AUTOR Jankowski, Tadeusz.

TYTUŁ Śmierć Stefana Batorego w Grodnie.

WYDANO Grodno : Wydaw. Magistratu Miasta Grodna, 1930.

SERIA/TYT. Biblioteka Historyczna M. Grodna ; t. 1

UWAGI Inwentarz rzeczy pozostałych po śmierci króla Stefana, spisany w Grodnie dnia 15 grudnia roku 1586; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 38 k. ; 22x30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Stefan Batory (król Polski, 1533-1586)

PRZEDMIOT Grodno (Białoruś) - 16 w.

PRZEDMIOT Polska - 16w.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.273

TYTUŁ Urzędnicy kancelaryjni Władysława Jagiełły : studium dyplomatyczne.

WYDANO Warszawa : Drukarnia Józefa Bergera, 1877.

UWAGI Na s. tyt. : (Wydanie Redakcji Biblioteki Warszawskiej); Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 30 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Urzędnicy - Polska - 15 w.

PRZEDMIOT Kancelaria - Polska - 15 w.

PRZEDMIOT Polska - administracja - 15 w.

D. AUT./TYT. Maurer, Roman (1852-1884).

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.473

AUTOR Kern, Elga (1888-1955).

TYTUŁ Marja Piłsudska - matka Marszałka : wizerunek życia.

WYDANO Warszawa : nakładem Głównej Księgarni Wojskowej, 1935.

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 73 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Piłsudska, Maria (1843-1884) - biografia

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.635

AUTOR Maskiewicz, Samuel (ca 1580 - post 1632).

TYTUŁ Pamiętniki Samuela Maskiewicza początek swój biorą od roku 1594 w lata po sobie idące / z rękopisów Biblioteki Szczorsowskię hrabiego Chreptowicza przez Jana Zakrzewskiego.

WYDANO Wilno : nakł. i druk. Teofila Glücksberga, 1838.

UWAGI Zaw. pieczęć Biblioteka im. Wróblewskich w Wilnie; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 56 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Maskiewicz, Samuel (ca 1580-post 1632)

PRZEDMIOT Polska - 17 w.

PRZEDMIOT Pamiętniki polskie 17 w.

D. AUT./TYT. Zakrzewski, Jan. Wyd.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.859

AUTOR Rosiak, Stefan (1897-1973).

TYTUŁ Księgarnia "E. Orzeszkowa i S-ka" w Wilnie 1879-1882.

WYDANO Wilno : Wydaw. Magistratu m. Wilna, 1938.

SERIA/TYT. Biblioteczka Wileńska (Wilno) ; nr 8

UWAGI Zaw. pieczęć Biblioteka im. Wróblewskich w Wilnie; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 64 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Księgarstwo - Polska - 19 w.

PRZEDMIOT Wilno (Litwa) - księgarstwo i antykwarstwo - 19 w.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.378

AUTOR Kolankowski, Ludwik (1882-1956).

TYTUŁ Zygmunt August Wielki Książę Litwy do roku 1548.

WYDANO Lwów : nakładem Towarzystwa dla Popierania Nauki Polskiej, 1913.

SERIA/TYT. Archiwum Naukowe. Dział 1 ; t. 7, z. 1

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 117 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Zygmunt August (król Polski, 1520-1572)-biografia

PRZEDMIOT Polska -16 w.; Litwa - 16w.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.178; Czytelnia Książek Wil.1162; Czytelnia Książek Wil.1937

AUTOR Chodynicky, Kazimierz (1890-1942).

TYTUŁ Lata uniwersyteckie Lelewela (1804-1808).

WYDANO Wilno : Drukarnia Józefa Zawadzkiego, 1929.

UWAGI Odbitka z Księgi Pamiątkowej ku uczczeniu 350 rocznicy Założenia Uniwersytetu Wileń-

skiego; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 10 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Lelewel, Joachim (1786-1861) - biografia

PRZEDMIOT Uniwersytet Stefana Batorego (Wilno) - 19 w.

PRZEDMIOT Wilno (Litwa) - szkolnictwo wyższe - 19 w.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.16

AUTOR Bogacki, Wincenty (1867-1953).

TYTUŁ Jego Ekscelecja ks. Romuald Jałbrzykowski pierwszy arcybiskup-metropolita wileński.

WYDANO Łomża : Drukarnia Diecezjalna, 1926.

UWAGI Krypt. aut. pod tekstem. Nazwa aut.: Wincenty Bogacki, Józef Rogiński; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 56 k. ; 21 x 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Jałbrzykowski, Romuald (1876-1955) - biografia

PRZEDMIOT Duchowieństwo katolickie - Polska - 19-20 w.

PRZEDMIOT Wileńska, diecezja (katol.) - 20 w.

D. AUT./TYT. Rogiński, Józef.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.206 **SYGNATURA** Czytelnia Książek Wil.409

TYTUŁ Wniosek w sprawie zmian statutu Białostockiego Towarzystwa Wzajemnych Ubezpieczeń w Białymstoku, Kilińskiego 23.

WYDANO [Białystok : s.n., 1933].

UWAGI Zaw. pieczęć Centr. Biblioteka Moskslu Akademija - Lietuvos TSR; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2005 . - 14 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Białostockie Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych

PRZEDMIOT Białystok (woj. podlaskie) - handel i usługi - 1918-1939 r.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1970

AUTOR Boleścic-Kozłowski, Stanisław Aleksander (18.-19..).

TYTUŁ Henryk Sienkiewicz i ród jego : studjum heraldyczno-genealogiczne.

WYDANO Warszawa [etc.] : Gebethner i Wolff ; Kraków : G. Gebethner i Spółka, 1917.

UWAGI Zaw. pieczęć Biblioteka im. Wróblewskich w Wilnie; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 19 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Sienkiewicz, Henryk (1846-1916) - biografia

PRZEDMIOT Sienkiewicz (rodzina)

PRZEDMIOT Pisarze polscy - 19-20 w.

PRZEDMIOT Rody - Polska

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.512

TYTUŁ Jego eksc. księdzu Edwardowi Roppowi, Arcybiskupowi Mohyłowskiemu, Metropolicie Rosji w dniu 25-lcia sprawowania rządów biskupich hołd składają duchowieństwo i wierni : 9-VI. 1902 - 9-VI. 1927.

WYDANO Warszawa : Salezjańska Szkoła Rzemiosł, [1927].

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 15 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Ropp, Edward (1851-1939)

PRZEDMIOT Ropp, Edward (1851-1939) - biografia

PRZEDMIOT Duchowieństwo katolickie - Polska - 19-20 w.

PRZEDMIOT Mohylewska, diecezja (katol.) - 19-20 w.

PRZEDMIOT Księgi pamiątkowe

D. AUT./TYT. Ostrowski, Stanisław (1890-1939). Red.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.521

AUTOR Karpiński, Franciszek (1741-1825).

TYTUŁ Pamiętniki Franciszka Karpińskiego.

WYDANO Warszawa : Druk. Granowskiego i Sikorskiego, 1898.

SERIA/TYT. Biblioteka Dzieł Wyborowych ; nr 59

UWAGI Zaw. pieczęć Biblioteka im. Wróblewskich w Wilnie; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 84 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Karpiński, Franciszek (1741-1825)

PRZEDMIOT Pisarze polscy - 18-19 w.

PRZEDMIOT Polska -17-18w.

PRZEDMIOT Pamiętniki polskie 18-19 w.

D. AUT./TYT. Chmielowski, Piotr (1848-1904). Przedm.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.633

AUTOR Tyszkiewicz, Eustachy (1814-1873).

TYTUŁ Karola X. Gustawa króla szwedzkiego trofea i sprzęty stołu zdobyte przez Stefana Czarnieckiego w 1656 roku = Etendard, echarpe et vaiselle de Charles X. Gustave roi de Suede, pris en 1656 par Etienne Czarniecki.

WYDANO Wilno : nakł. Księgarni pod Firmą Rubena Rafałowicza, 1856.

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 23 k. ; 30 cm; Równoległe tekst pol. i fr.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Czarniecki, Stefan (1599-1665) - pamiątki

PRZEDMIOT Karol X Gustaw (król Szwecji ; 1622-1660)

PRZEDMIOT Lubomirski, Jerzy Sebastian (1616-1667)

PRZEDMIOT Wojna 1655-1660 r. polsko-szwedzka - pamiątki

PRZEDMIOT Zdobywcz wojenna - 17 w.

PRZEDMIOT Listy polskie 17 w.

PRZEDMIOT Spisy

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.800

TYTUŁ Opis terenu ziemi suwalskiej, grodzieńskiej i wileńskiej (po linję kolejową Janów).

WYDANO Warszawa : [s. n.], 1920.

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 25 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Kolejnictwo - Polska - 1918-1939 r.

PRZEDMIOT Grodno (Białoruś ; okręg) - komunikacja - 1918-1939 r.

PRZEDMIOT Suwałki (woj. podlaskie, okręg) - komunikacja - 1918-1939 r.

PRZEDMIOT Wilno (Litwa, okręg) - komunikacja - 1918-1939 r.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1584

AUTOR Strykowski, Maciej (1547-ante 1593).

TYTUŁ Kronika polska, litewska, żmódzka i wszystkich Rusi Macieja Strykowskiego. T. 1.

WYDANIE Wydanie nowe, będące dokładnem powtórzeniem wydania pierwotnego królewieckiego z roku 1582.

WYDANO Warszawa: nakł. Gustawa Leona Glücksberga, 1846.

UWAGI Bibliogr. dzieł drukowanych i rękopisów M. Strykowskiego s. 19-30; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2005 . - 224 k. ; 30 cm; Tekst część. łac.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Strykowski, Maciej (ca 1547- ante 1593)

PRZEDMIOT Historiografia polska - 16 w.

PRZEDMIOT Polska - do 16 w.; Litwa - do 16 w.

PRZEDMIOT Ruś - historia

D. AUT./TYT. Daniłowicz, Ignacy (1787-1843). Rozprawa o latopiscach ruskich

D. AUT./TYT. Malinowski, Mikołaj (ca 1799-1865). Wiadomość o życiu i pismach Macieja Strykowskiego

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1939

AUTOR Strykowski, Maciej (1547-ante 1593).

TYTUŁ Kronika polska, litewska, żmódzka i wszystkich Rusi Macieja Strykowskiego. T. 2.

WYDANIE Wyd. nowe będące dokładnem powtórzeniem wydania pierwotnego królewieckiego z r. 1582.

WYDANO Warszawa: nakł. Gustawa Leona Glücksberga, 1846.

UWAGI Zaw. pieczęć Biblioteka im. Wróblewskich w Wilnie; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 288 k. ; 30 cm. ; Tekst w jęz. pol., łac.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1608; Czytelnia Książek Wil.1940

TYTUŁ Jednodniówka 29 listopada 1935 roku dwudziestolecie istnienia Państwowego Gimnazjum im. kr. Zygmunta Augusta w Białymstoku.

WYDANO Białystok : [s.n., 1935].

UWAGI Zaw. pieczęć Biblioteka im. Wróblewskich w Wilnie; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 16 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT VI Liceum Ogólnokształcące im. Króla Zygmunta Augusta (Białystok)

PRZEDMIOT Szkolnictwo średnie - Polska - 1918-1939 r.

PRZEDMIOT Białystok (woj. podlaskie) - szkolnictwo i oświata - 1918-1939 r.

PRZEDMIOT Jednodniówki

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1355

TYTUŁ Arhiva zapadnorusskih " uniatskih " mitropolitov " : opisanie dokumentov ". T. 1, 1470-1700.

WYDANO S. Petersburg " : Svnodal'haâ Tipografiâ , 1897.

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 258 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Kościół greckokatolicki - 15-18 w.

PRZEDMIOT Zbiory archiwalne; Spisy

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1644

AUTOR Gloger, Zygmunt (1845-1910).

TYTUŁ Inwentarze ruchomości w dawnych wiekach na Litwie.

WYDANO [S.l.: s.n., 19-?].

UWAGI Zaw. pieczęć Książnica T-wa Przyjaciół Nauk w Wilnie; Stanowi fragment innej książki; Współwyd.: Herbarz litewski / J. O. Niektóre rzadsze druki znajdujące się w księżnicy Tow. Przyjaciół Nauk w Wilnie / L. Czarkowski. Adam Wendorff - ostatni podkomorzy słucki (1784-1874) / Witold Czeczott; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2004. - 12 k. ; 21x30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Wendorff, Adam (1784-1874)

PRZEDMIOT Szlachta - Polska - 18 w.

PRZEDMIOT Inwentarz - Polska - 18 w.

PRZEDMIOT Inwentarz - Litwa - 18 w.

PRZEDMIOT Herbarz - Polska; Herbarz - Litwa

D. AUT./TYT. Obst, Jan (1876-1954). Herbarz litewski

D. AUT./TYT. Czarkowski, Ludwik Michał (1855-1928). Niektóre rzadsze druki znajdujące się w ksiąznicy Tow. Przyjaciół Nauk w Wilnie

D. AUT./TYT. Czeczott, Witold (1846-1929). Adam Wendorff - ostatni podkomorzy słucki (1784-1974)

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.264

TYTUŁ Ustav obšestva po otkrytiû u soderžaniû v g. Bëlostok obšestvennyh bibliotek.

WYDANO Bëlostok : Tipografiâ R. Û. Levin, 1907.

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2005 . - 10 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Biblioteki publiczne - Polska - 1901-1914 r.

PRZEDMIOT Białystok (woj. podlaskie) - bibliotekarstwo - 1901-1914 r.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1962

AUTOR Kłapkowski, Władysław (1899-1940).

TYTUŁ Konwent dominikanów w Sejnach.

WYDANO Wilno : [s.n.], 1939.

UWAGI Zaw. pieczęć Centr. Biblioteka Moskslu Akademija - Lietuvos TSR; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2005 . - 69 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Dominikanie - Polska - 17-20 w.

PRZEDMIOT Sejny (woj. podlaskie) - religia - 17-20 w.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1862

TYTUŁ Powstanie styczniowe w pamiętnikach i wspomnieniach.

WYDANO Łomża : nakł. Biblioteki Dobrych Książek, 1938.

SERIA/TYT. Biblioteka Dobrych Książek. Seria 2

UWAGI Zaw. pieczęć Biblioteka im. Wróblewskich w Wilnie; Zaw. pieczęć Centr. Biblioteka Moskslu Akademija - Lietuvos TSR; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2005 . - 114 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Powstanie 1863 r. styczniowe

PRZEDMIOT Pamiętniki polskie 19 w.; Antologie

D. AUT./TYT. Czerniewski, Ludomił. Zebr.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1809

AUTOR Mościcki, Henryk (1881-1952).

TYTUŁ Pod berłem carów.

WYDANO Warszawa : Instytut Wydaw. "Biblioteka Polska", 1924.

UWAGI Zaw. pieczęć Centr. Biblioteka Moskslu Akademija - Lietuvos TSR; Indeks; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2005 . - 165 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Litwa - 19 w.

PRZEDMIOT Zabór rosyjski - 18-19 w.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1890

AUTOR Glinka, Jan (1890-1963).

TYTUŁ Pałac Białostocki Jana Klemensa Branickiego hetmana wielkiego koronnego, kasztelana krakowskiego.

WYDANO [S.l. : s.n.] , 1937.

UWAGI Zaw. pieczęć Centr. Biblioteka Moskslu Akademija - Lietuvos TSR; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2005 . - 7 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Zamki i pałace - Polska - 18 w.

PRZEDMIOT Parki i ogrody - Polska - 18 w.

PRZEDMIOT Białystok (woj. podlaskie) - pałac Branickich

PRZEDMIOT Białystok (woj. podlaskie) - parki i ogrody

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1822

TYTUŁ Archiwum tajne Augusta II : czyli zbiór aktów urzędowych z czasów panowania tego monarchy. Cz. 1-2.

WYDANO Wrocław : nakładem Zygmunta Schlettera, 1843.

UWAGI Zawiera pieczęć Centr. Biblioteka Moskslu Akademija - Lietuvos TSR; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2006 . - 245 k. ; 30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT August II Mocny (król Polski, 1670-1733)

PRZEDMIOT Dokumenty-zbiory-Polska-17-18w.

PRZEDMIOT Obyczaje towarzyskie - Polska - 17-18 w.

PRZEDMIOT Polska - 17-18 w.

PRZEDMIOT Źródła historyczne

D. AUT./TYT. Raczyński, Edward (1786-1845). Wyd.

D. AUT./TYT. Raczyńska, Konstancja (1781-1852). Tł.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1977

TYTUŁ Skarbiec dyplomatów papieżkich, cesarskich, królewskich, książęcych, uchwał narodowych, postanowień różnych władz i urzędów posługujących do krytycznego wyjaśnienia dziejów Litwy, Rusi Litewskiej i ościennych im krajów. T. 1.

WYDANO Wilno : A. H. Kirkor, 1860.

UWAGI Zaw. pieczęć Centr. Biblioteka Moskslu Akademija - Lietuvos TSR; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2006. - 370 k. ; 30 cm. Cytowane w: Estr cz. 1, t. 1, s. 288.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Litwa - do 16 w.

PRZEDMIOT Polska - do 16 w.

PRZEDMIOT Źródła historyczne

D. AUT./TYT. Daniłowicz, Ignacy (1787 – 1843). Oprac.

D. AUT./TYT. Sidorowicz, Jan. Red.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1996

TYTUŁ Skarbiec dyplomatów papieżkich, cesarskich, królewskich, książęcych, uchwał narodowych, postanowień różnych władz i urzędów posługujących do krytycznego wyjaśnienia dziejów Litwy, Rusi Litewskiej i ościennych im krajów. T. 2.

WYDANO Wilno : A. H. Kirkor, 1862.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1997

AUTOR Dalmatov, Nikolaj.

TYTUŁ Supraslskij Blagověščenskij Monastyr : istoriko- statističeskoe opisanie / sost. archimandrit Nikolaj (Dalmatov).

WYDANO Sanktpeterburg : Sunodal'naâ Tipografiâ, 1892.

UWAGI Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2006 . - 320 k. ; 21x30 cm.

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Zakony męskie - prawosławie - Polska - 17-19 w.

PRZEDMIOT Supraśl (woj. podlaskie) - cerkiew Zwiastowania NMP

PRZEDMIOT Supraśl (woj. podlaskie) - religia - 15-19 w.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.1995

TYTUŁ Katalog archiwum opactwa Cystersów w Mogile.

WYDANO Mogiła : [s.n.], 1919.

SERIA/TYT. Wydawnictwo Sekcyi Archiwalnej Krajowego Grona Konserwatorskiego w Krakowie; nr 1

UWAGI Zawiera pieczęć Centr. Biblioteka Moskslu Akademia - Lietuvos TSR; Odbitka kserogr. Białystok : Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, 2006 . - 233 k. ; 30 cm. ; Z zasiłkiem 00. Cystersów w Mogile

ORYG. w: Oryg.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk w Wilnie.

PRZEDMIOT Cystersi - archiwistyka - zbiory - Polska

PRZEDMIOT Archiwa kościelne - zbiory - Polska

PRZEDMIOT Kraków (woj. małopolskie) - klasztor cystersów w Mogile - zbiory

PRZEDMIOT Katalogi zbiorów

D. AUT./TYT. Kaczmarczyk, Kazimierz (1878-1966). Oprac.

D. AUT./TYT. Kowalski, Gerard (1881-1919). Oprac.

KOLEKCJA WILNIANA SYGNATURA Czytelnia Książek Wil.2001

Edyta Bezzubik

PRASA REGIONALNA W PODLASKIEJ BIBLIOTECE CYFROWEJ

W ostatnich latach wzrasta zainteresowanie czytelników publikacjami cyfrowymi. W Polsce, jak i na Świecie powstają biblioteki cyfrowe. W 2007 r. utworzono Federację Bibliotek Cyfrowych. Niemal od razu dołączyła do niej, istniejąca od ponad roku, Podlaska Biblioteka Cyfrowa (PBC). PBC tworzy 8 instytucji¹, a dwie stale z nią współpracują². Materiały w Bibliotece podzielono na następujące kolekcje: dziedzictwo kulturowe, regionalia, kolekcja naukowo-dydaktyczna, Kresy Wschodnie Rzeczypospolitej, kartografia, muzykalia. W kolekcji regionalnej szczególne miejsce zajmują lokalne czasopisma i gazety.

Największy zbiór prasy regionalnej, szczególnie z okresu 20-lecia międzywojennego, posiada Książnica Podlaska. Gazety i czasopisma dostępne są zarówno w wersji papierowej, jak i na mikrofilmach. W mniejszym stopniu prasę regionalną gromadzą: Biblioteka Uniwersytecka w Białymstoku oraz Biblioteka Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego. Olbrzymie zainteresowanie gazetami i czasopismami, szczególnie tymi wydawanymi w Białymstoku, spowodowało potrzebę ich cyfryzacji. Nadanie im postaci cyfrowej pozwala bowiem na równoczesne dotarcie do nich znacznie większej liczbie użytkowników. Ponadto chroni zbiory (publikowane na kwaśnym papierze) przed zniszczeniem. Wiele egzemplarzy, przede wszystkim wydawanych po wojnie, rozpada się i jedynym ich zabezpieczeniem przed zniszczeniem jest zmikrofilmowanie lub digitalizacja.

Na obecnym poziomie techniki do ochrony zbiorów wykorzystuje się digitalizację, która jest tańsza i daje możliwość zamieszczenia dokumentu w sieci. Biblioteka Uniwersytecka w Białymstoku posiada nowoczesną Pracownię Digitalizacji. Znajduje się w niej sprzęt do reprodukcji: skanery, aparaty cyfrowe oraz komputery z oprogramowaniem: Adobe Acrobat, Photoshop i Corel Draw. Pliki są zamieszczane na stronach WWW w formacie PDF. W pierwszych latach istnienia PBC wszystkie dokumenty były digitalizowane w Pracowni Digitalizacji. Z czasem inni członkowie PBC zakupili skanery oraz aparaty cyfrowe, co przyczyniło się do zwiększenia wydajności pracy. Jedynie tytuły gazet i czasopism, które znajdują się na mikrofilmach są skanowane

¹ Biblioteki: Archidiecezjalnego Wyższego Seminarium Duchownego w Białymstoku, Uniwersytetu w Białymstoku, Uniwersytetu Medycznego, Uniwersytetu Muzycznego, Politechniki Białostockiej, Książnica Podlaska, Archiwum Państwowe w Białymstoku, Collegium Suprasliense.

² Białostockie Towarzystwo Naukowe i Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Białymstoku.

w Pracowni Digitalizacji – tylko tu znajduje się skaner do mikrofilmów. Pracownicy Książnicy Podlaskiej korzystają z niego skanując własne mikrofilmy.

Umieszczanie gazet w PBC rozpoczęto już w 2006 r. Postanowiono wtedy zrealizować 2 projekty:

- zgromadzenie tytułów wszystkich gazet i czasopism wychodzących w Białymstoku w 20-leciu międzywojennym;
- zabezpieczenie przed zniszczeniem roczników dwóch dzienników regionalnych wychodzących po II wojnie światowej, mianowicie „Gazety Białostockiej” oraz „Kurieria Podlaskiego”, których egzemplarze są w bardzo złym stanie.

W pierwszym projekcie uczestniczą: Biblioteka Uniwersytecka w Białymstoku, Biblioteka Seminaryjna oraz Książnica Podlaska. Przygotowano 2 spisy tytułów wychodzących w Białymstoku w latach 1919-39. Pierwszy z nich dotyczył gazet, drugi zaś czasopism. Przeprowadzono kwerendę w katalogach białostockich bibliotek uzupełnioną informacjami z Centralnego Katalogu Czasopism Polskich Biblioteki Narodowej (BN) oraz Oddziałów Informacji Naukowej BN i Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego (BUW). Dzięki temu powstały listy tytułów wraz z informacjami, jakie numery znajdują się w poszczególnych bibliotekach w Polsce. Dało to w miarę pełny obraz przedwojennego rynku prasowego w Białymstoku oraz zawartości białostockich bibliotek. Równolegle do przeprowadzanej kwerendy, rozpoczęto digitalizację poszczególnych tytułów. Brakujące roczniki uzupełniano o egzemplarze znajdujące się w bibliotekach Białegostoku oraz innych miast Polski: BN, BUW i Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Dzięki temu projektowi zostanie uzupełniony zbiór prasy wydawanej w Białymstoku, a zniszczone, nie dające się czytać numery, zostaną zastąpione egzemplarzami lepszej jakości. W ten sposób dopełniono, m.in.: „Głos Uczniowski”, „Jutrzenkę Białostocką”, „Chatę Polską” czy „Region Białostocki”. Na przykład opublikowane w PBC numery „Głosu Uczniowskiego” pochodzą z kilku bibliotek: Książnicy Podlaskiej, Biblioteki Seminaryjnej, Biblioteki Pedagogicznej, Archiwum Państwowego w Białymstoku oraz Archiwum VI Liceum Ogólnokształcącego w Białymstoku. Dwa numery otrzymaliśmy z Biblioteki Narodowej.

Najstarsze pismo w PBC stanowi „Neu-Ostpreussisches Intelligenz Blatt zur nutzlichen Bequemlichkeit des Publici”, czyli „Gazeta Uwiadamiająca Prus Nowowschodnich dla pożytecznej wygody publiczności. Intelligenzblatt” było pismem ogłoszeniowym, rozpowszechnionym w XVIII-XIX-wiecznej Europie. Wychodziło dwa razy w tygodniu w dwóch językach: po polsku i po niemiecku, przy czym tłumaczenia na język polski były często skrótowe i niedokładne. Pismo składało się z zarządzeń, edyktów, obwieszczeń nowopowstałej administracji pruskiej w departamencie białostockim. Gazeta należy do rarytasów bibliofilskich. Prawdopodobnie nie zachował się komplet numerów. Znałe dziś egzemplarze są rozsiane po bibliotekach i archiwach Polski i Niemiec³. W PBC znajdują się numery z lat 1799, 1801, 1803-1806 (ogółem 44 numery)⁴. Ostatni zachowany numer to 59 z 1806 r. Wszystkie pochodzą ze zbiorów Archiwum Państwowego w Białymstoku.

³ L. Postołowicz, *Pierwsza gazeta drukowana w Białymstoku*, „Białostoczczyzna”, nr 2, 1998, s. 13-17.

⁴ Pismo wychodziło od połowy kwietnia 1798 r., tamże, s. 14.

Z XIX w. w PBC znajduje się kilka numerów „Gońca Województwa Augustowskiego”. Był to biuletyn powstańczy z czasów Powstania Listopadowego. Wychodził w Suwałkach i trudno go nazwać gazetą sensu stricto.

Chociaż w XIX w. istniało odpowiednie zaplecze techniczne i intelektualne do wydawania gazet, to do początku XX w. władze rosyjskie sprzeciwiały się wydawania w Białymstoku wszelkich czasopism⁵. Wiele było tego przyczyn, o czym pisze Adam Dobroński⁶. Znacznie dogodniejsze warunki do wydawania prasy istniały w Królestwie Polskim. Łomża, po 1866 r. gubernialna, ale pozbawiona przemysłu i znacznie mniej zaludniona od Białegostoku, posiadała oddziały lub przedstawicieli pism, z których na szczególną uwagę zasługują „Echa Płockie i Łomżyńskie” (1898-1904). Była to gazeta wydawana w Płocku (większość zawartych w nich informacji dotyczyła Płocka), ale ostatnia strona poświęcona była guberni łomżyńskiej. W 1904 r. pismo zmieniło nazwę na „Echa Płockie i Włocławskie” i tym samym przestało być źródłem informacji z Łomży. W PBC znajdują się wszystkie numery pisma do 2 III (18 II) 1904 r. Oryginał znajduje się w BN.

Od 1900 r. zaczęły wychodzić pierwsze periodyki rosyjskie i żydowskie, które szybko upadały. Sukcesem wydawniczym może się dopiero pochwalić pierwszy w historii miasta polski tygodnik „Gazeta Białostocka” ukazujący się od 18 XI (1 XII) 1912 r. Redaktorem był Konstanty Kosiński. Gazeta zajmowała się sprawami Białegostoku i guberni grodzieńskiej. Obok informacji regionalnych zamieszczała przedruki na tematy ogólnopolskie i światowe. W PBC znajduje się 91 numerów z lat 1912-1915⁷. Wersja papierowa znajduje się w Książnicy Podlaskiej.

W czasie wojny zaprzestano wydawania gazet i czasopism. Po zajęciu miasta przez wojska niemieckie w 1915 r., od 1916 r. ukazywał się „Bialystoker Zeitung”, który znajduje się na stronach PBC. Gazeta wydawana była w trzech językach: polskim, niemieckim oraz jidysz. Zawierała doniesienia i sprawozdania wojenne, apele o finansowe wsparcie armii niemieckiej, później wiadomości ze świata po zakończeniu działań wojennych (m.in. o działaniach bolszewików i postępach konferencji pokojowej w Paryżu) oraz bieżące informacje z życia miasta. Od 1919 r. „Bialystoker Zeitung” nosił podtytuł: „Organ des Soldatenrates”. Oryginał jest przechowywany w Bibliotece Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Książnica Podlaska zakupiła w 2010 r. skany gazety. W grudniu 2010 r. na aukcji w BN zostały zakupione przez Książnicę numery w wersji papierowej z lat 1916-1919. Niestety roczniki są niepełne.

Z chwilą odzyskania przez Polskę niepodległości Białystok stał się centrum kulturalnym regionu i tym samym wytworzył własny ośrodek wydawniczy. Swą obfitością i różnorodnością wychodzących tytułów wyprzedził większe miasta w Polsce. Niewątpliwie wpływ na stan ilościowy tytułów prasowych miała różnorodność etniczna, wyznaniowa i kulturowa Białegostoku oraz walka konkurencyjna, wyznaniowa czy ideologiczna najróżniejszych organów prasowych. W miarę upływu lat w mieście, będącym stolicą województwa, wychodziło coraz więcej tytułów gazet i czasopism. Większość z nich stanowiły efemerydy pojawiające się i znikające na rynku, których żywot trwał kilka czy kilkanaście tygodni. Upadały bądź z braku dotacji finansowych,

⁵ O problemach z zakładaniem prasy białostockiej w XIX i początkach XX w. pisze Adam Dobroński, *Początki prasy polskiej w Białymstoku*, „Białostoczczyzna”, nr 1, 1988, s. 8-13; Z. Romaniuk, *Drukarnictwo w Białymstoku do 1915 r.*, „Białostoczczyzna”, nr 4, 1999, s. 41-62.

⁶ A. Dobroński, op. cit., s. 8.

⁷ W 1914 r. pismo ukazywało się do 20 IV (8 V) 1914 r. Wznowiono jego wydawanie 19 IV (2 V) 1915 r. Ostatni numer ukazał się 15 VIII 1915 r.

bądź z braku zainteresowania społeczeństwa. Niemalą rolę odgrywała walka konkurencyjna z czasopismami już istniejącymi. Rzadkim zjawiskiem było wychodzenie w ciągu kilku czy kilkunastu lat jednego tytułu bez zmian redakcyjnych, czy dłuższych przerw. Dlatego trudno jest podać liczbę tytułów czasopism białostockich z okresu 20-lecia międzywojennego. Na dzień dzisiejszy udało się odnaleźć 128 tytułów (60 dzienników i 68 czasopism). Lista jest cały czas otwarta. Poniżej przedstawiam charakterystykę najpopularniejszych lub najciekawszych czasopism wydawanych w Białymstoku i regionie w latach 1919-1939.

Najdłużej, bo bez mała 20 lat ukazywał się „Dziennik Białostocki”, będący najciekawszym i największym źródłem informacji dotyczących codziennych problemów Białegostoku. Pierwszy numer ukazał się 6 IV 1919 r. Wydawcą było Polskie Towarzystwo Popierania Prasy i Czytelnictwa w Białymstoku, którego celem było zorganizowanie lokalnego dziennika w języku polskim⁸. Gazeta miała charakter społeczno-polityczny i kulturalno-literacki. Obok czołowych artykułów, umieszczanych po 2 lub nawet 3 w każdym numerze, dziennik miał stałe rubryki. Zdaniem Zofii Sokół od 27 VIII 1920 r. „Dziennik Białostocki” stał się zupełnie nowym organem prasowym, z nową obsadą redakcyjną, układem działów i sposobem ujmowania zagadnień, chociaż zachował ciągłość numeracji. Wydawcą została Straż Kresowa. W tym czasie gazeta zatraciła charakter regionalny, zajmując się sprawami ogólnopolskimi i politycznymi. W październiku 1921 r. Straż Kresowa sprzedała wydawnictwo redaktorowi naczelnemu Antoniemu Lubkiewiczowi i od 1 I 1922 r. gazeta wychodziła pod zmienionym tytułem „Nowy Dziennik Białostocki”. Był to już organ Narodowej Partii Robotniczej, który istniał do końca 1922 r. Od 11 I 1923 r. zaczął ukazywać się „Dziennik Białostocki”. Redaktorem i wydawcą był Józef Ujejski, który sprawował tę funkcję do 25 II 1924 r. Od 26 II do 9 III gazeta wychodziła jako jednodniówka i każdego dnia miała inny tytuł. Od 10 III „Dziennik Białostocki” ukazywał się normalnie. W 1928 r. stał się organem BBWR a redaktorem i wydawcą do końca jego istnienia była Maria Lubkiewiczowa-Lewandowska. W tym czasie poziom dziennika zmienił się na korzyść i od 1934 r. stał się bardzo dobrym pismem lokalnym, nie ustępującym pismom stołecznym. Ostatni numer ukazał się 30 VIII 1939 r. Tak długie ukazywanie się pisma było w tamtych czasach dość rzadkim zjawiskiem. „Dziennik Białostocki” jest bardzo dobrym źródłem do dziejów Białegostoku z okresu 20-lecia międzywojennego. Dotąd (15 II 2011 r.) wprowadzono do PBC roczniki od 1919 r. do 6 III 1930 r.⁹ Na zamieszczenie czekają jeszcze roczniki wydawane do 1939 r., które znajdują się w zbiorach Książnicy Podlaskiej.

Do najlepiej potrafiącego sprostać konkurencji „Dziennika Białostockiego” można zaliczyć „Echo Białostockie” wychodzące z przerwami w latach 1931-1939. W pierwszym okresie istnienia dziennik był organem Narodowej Demokracji. 13 V 1932 r. „Echo Białostockie” z niewyjaśnionych powodów przestało się ukazywać. Zawieszone wydawnictwo przejął Antoni Faranowski i zaczął wydawać „Nowe Echo Białostockie” – organ niezależny. Dziennik treściowo był uboższy od „Echa Białostockiego”, ograniczył się bowiem do „Kroniki miejskiej”, „Wiadomości ze sportu” i „Kroniki policyjnej”. Propagował jednak działalność Towarzystwa Krzewienia Świadomego Macierzyństwa i zachęcał do korzystania z Poradni Świadomego Macierzyństwa, wchodząc tym samym w polemikę z „Jutrzenką Białostocką”. 31 XII 1932 r. dziennik wrócił do dawnego tytułu.

⁸ Historię powstania Dziennika Białostockiego przedstawiła Z. Sokół, *Czasopiśmiennictwo białostockie w latach 1919-1939*, Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku, t. 1, Białystok 1968, s. 384.

⁹ Roczniki są niepełne.

Faranowski starał się urozmaicić treść artykułów przez utworzenie stałego działu literackiego „Dodatek Literacki”, który miał skupić wszystkich miejscowych literatów w „Koło Literatów Białostockich” na wzór istniejącego Stowarzyszenia Literackiego Żydowskiego. Stopniowo gazeta zmieniła swój niezależny charakter, przechodząc do obozu piłsudczyków jako oficjalny organ BBWR. Obniżył się jej poziom. Nowością niespotykaną dotychczas w dziennikach białostockich była „Kronika umieralności” i analizowanie przyczyn śmiertelności. „Echo Białostockie” wychodziło do 30 IV 1939 r. W zbiorach PBC znajdują się: 4 numery z 1935 r., 1 numer z 1936 r. oraz 61 numerów z 1939 r. Skany, za wyjątkiem roku 1935, zostały wykonane z mikrofilmów i są słabej jakości. W przyszłości Biblioteka Uniwersytecka lub Książnica Podlaska będą czynić starania ściągnięcia w postaci mikrofilmów numery z lat 1931-1934, które znajdują się z w zbiorach Biblioteki Narodowej w Warszawie.

Inne białostockie gazety ukazujące się na rynku wzorowały się na „Dzienniku Białostockim” i dublowały informacje.

W okresie 20-lecia, w Białymstoku, obok dzienników wychodziły również czasopisma. Ponieważ było ich dużo przedstawię tylko niektóre – najpopularniejsze oraz najwartościowsze.

Do najciekawszych zaliczyć można miesięcznik „Ikaros: międzynarodowe czasopismo filatelistów”. Ukazywało się w latach 1927-1939. Do Białegostoku trafiło w 1929 r. z Brześcia n/Bugiem i wydawane było do 1937 r. W latach 1938-1939 publikowano je w Warszawie. Ukazywało się w językach: polskim, francuskim, angielskim i niemieckim. Wydawcą i redaktorem był Wiktor Hermanowski. „Ikaros” był poświęcony sprawom filatelistyki, miał być łącznikiem pomiędzy zbieraczami, dlatego można w nim znaleźć adresy filatelistów i informacje dotyczące wymiany znaczków. Każdy numer zawierał artykuły dotyczące historii poczty, sposobów komunikowania się, historii znaczka pocztowego w różnych krajach itp. Autorami byli m.in. pracownicy naukowi wyższych uczelni: Warszawy, Wilna i Lwowa¹⁰. W latach wielkiego kryzysu ekonomicznego ukazywał się co dwa miesiące. W PBC mamy komplet numerów, pochodzących z mikrofilmów Biblioteki Uniwersyteckiej w Białymstoku.

W Białymstoku w latach 1919 -1939 wychodziły czasopisma szkolne¹¹. Wśród nich najdłużej ukazująca się gazetka uczniowska „Głos Uczniowski” redagowana przez uczniów Państwowego Gimnazjum Męskiego im. Króla Zygmunta Augusta. Wychodziła w latach 1922-1938. Do grona redaktorów szybko dołączyły koleżanki z Państwowego Gimnazjum Żeńskiego im. Anny z Sapiehów Jabłonowskiej. Gazetka zawierała informacje z życia obu szkół, nauczycieli w nich uczących, nazwiska absolwentów poszczególnych roczników, a nawet informacje dotyczące ważnych wydarzeń, jakie miały w tym czasie miejsce w Polsce. W PBC udało się zamieścić większość numerów. Brakuje roczników 1922, 1924-1925. Biblioteka Uniwersytecka w Białymstoku zamówiła w styczniu 2011 r. w BN skany dwóch numerów „Głosu Uczniowskiego”: nr 2 z 1930 i nr 5 z 1937. W przyszłości będziemy się starali zakupić mikrofilmy brakujących roczników z innych bibliotek w Polsce¹².

¹⁰ Z. Sokół, op. cit., s. 419-420.

¹¹ Czasopismem niewymienionym, a znajdującym się w PBC, jest „Ogniwo” wydawane w latach 1930-1936 przez uczniów klasy VIII Państwowego Gimnazjum im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Białymstoku.

¹² „Głos Uczniowski” według Katalogu Centralnego Czasopism BN znajduje się w: BN, BUW, Bibliotece m. stołecznego Warszawy, Bibliotece Jagiellońskiej, Bibliotece KUL, Bibliotece Raczyńskich, Bibliotece Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Czasopismem młodzieżowym był miesięcznik „Młoda Myśl” wychodzący w latach 1925-1933. Było to pismo Uczniowskiego Stowarzyszenia Spółdzielczego „Bratnia Pomoc” przy Państwowych Seminarfach Nauczycielskich. W PBC jest zaledwie parę numerów z lat: 1927-1929, 1932. Pochodzą one ze zbiorów kilku bibliotek białostockich oraz z Archiwum Państwowego w Białymstoku.

Do młodzieży wiejskiej zrzeszonej w kołach Związku Młodzieży Wiejskiej skierowane były ukazujące się w 1928 r. „Wiadomości Wojewódzkiego Związku Młodzieży Wiejskiej”. Był to miesięcznik wydawany przez Wojewódzki Związek Młodzieży Wiejskiej Rzeczypospolitej Polskiej Wici. Pismo miało profil kulturalno-oświatowy i zawierało wiele artykułów problemowych o charakterze społecznym i kulturalnym. W PBC znajdują się tylko 3 numery pochodzące ze zbiorów Książnicy Podlaskiej.

Oddział Powiatowy ZNP w Augustowie wydawał w latach 1932-1939 „Nasz Głos: czasopismo regionalne ziemi augustowskiej”. Czasopismo zawierało informacje społeczno-kulturalne oraz dotyczące szkolnictwa w powiecie augustowskim. W 1934 r. ukazało się jako dodatek do „Naszego Głosu” piśmko dla dzieci „Nasz Głosik”. Miało ono podtytuł: „ilustrowane regionalne piśmko dla dziatwy ziemi augustowskiej”. Prawdopodobnie był to zwiastun ukazującego się od grudnia 1935 r. dwutygodnika „Nasz Głosik: ilustrowane regionalne piśmko dzieci i dla dzieci pojez. Augustowsko-Suwalskiego”. Piśmko wydawane było do czerwca 1936. Wydawcą była Poradnia Pedagogiczna ZNP w Augustowie. Dzieci znajdowały w nim informacje turystyczne, krajoznawcze oraz dotyczące historii regionu. W PBC znajduje się komplet numerów obu czasopism wykonanych z mikrofilmów Biblioteki Uniwersyteckiej w Białymstoku.

W PBC zamieszczono najpopularniejszy przed wojną w Białymstoku miesięcznik poświęcony życiu religijnemu miasta. Redagowany był przez powszechnie znanego społecznika i budowniczego kościoła Św. Rocha – księdza Adama Abramowicza. W 1929 r. pismo nosiło tytuł „Przewodnik Parafialny Białostocki”, rok później zmieniło nazwę na „Jutrzenka Białostocka”. Pismo ukazywało się do wybuchu wojny. Oprócz artykułów o treści społeczno-religijnej, gospodarczej i politycznej zamieszczało teksty prozatorskie, artykuły polemiczne oraz podawało kronikę chrztów i pogrzebów. „Jutrzenka” była niezwykle pomocna w organizowaniu funduszy na budowę kościoła pod wezwaniem Św. Rocha¹³. Zamieszczone w PBC numery pochodzą ze zbiorów Biblioteki Seminaryjnej oraz Książnicy Podlaskiej.

W latach 1933-1937 Białostockie Koło Rodziny Wojskowej wydawało miesięcznik „Informator Białostockiego Koła Rodziny Wojskowej”. Czasopismo przeznaczone było dla członkiń Koła oraz kobiet niezrzeszonych, będących żonami, matkami i córkami wojskowych, które otrzymywały egzemplarze bezpłatnie. Miesięcznik miał profil informacyjny dotyczący ruchu kobiecego i sytuacji kobiet pracujących na świecie, problemu dzieci nieślubnych. Czasopismo miało charakter postępowy i było jednym z najbardziej interesujących czasopism kobiecych. Niski nakład (300 egzemplarzy) ograniczał zasięg oddziaływania pisma. Numery zamieszczone w PBC pochodzą ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej oraz Książnicy Podlaskiej.

Jednym z najbardziej wartościowych czasopism kulturalnych, które wychodziło w Białymstoku i znalazło się w PBC, jest miesięcznik „Drogowskazy”, wychodzący w latach 1935-1936. Niestety w PBC brak jest numeru pierwszego z grudnia 1935 r. Czasopismo poświęcone było sprawom kulturalno-oświatowym i społeczno-

¹³ M. Czajkowski, *Jutrzenka Białostocka*, Kurier Poranny 1991, nr 125, s. 12.

gospodarczym. „Drogowskazy” przeznaczone były dla działaczy kulturalnych, nauczycieli, bibliotekarzy, pracowników świetlicowych itp. Miało stały układ działów. Ogółem ukazało się 9 numerów. Czasopismo, mimo wysokiego poziomu, nie zyskało poparcia w społeczeństwie i przestało się ukazywać. Oryginał jest przechowywany w BN a mikrofilm jest dostępny w Książnicy Podlaskiej.

Jedno z czołowych miejsc pod względem treści, ideologii i formy wydawniczej w dziejach polskiego czasopiśmiennictwa okresu 20-lecia międzywojennego zajmuje „Chata Polska”. Był to pierwszy polski tygodnik wydawany w Białymstoku. Pierwszy numer wyszedł 23 III 1919 r. Wydawany był przez Straż Kresową. Tygodnik miał stały układ działowy. „Chata Polska” była czasopismem ludowym o charakterze ogólnopolskim i postępowym, dążącym do wyrobienia opinii politycznej i społecznej u polskiego chłopca. W 1923 r. redakcja przeniosła się do Warszawy. W 1924 r. zanikły relacje z Białogostokiem, a pismo powoli zatraciło swój dotychczasowy charakter. W PBC jest tylko 9 numerów z 1920 r. pochodzących ze zbiorów Biblioteki Seminaryjnej, Książnicy Podlaskiej i Biblioteki Uniwersyteckiej w Białymstoku. W przyszłości Biblioteka Uniwersytecka będzie się starała zakupić z BN mikrofilmy z brakującymi numerami.

Do czasopism zaliczamy również dzienniki urzędowe wydawane przez urzędy wojewódzkie. Są to doskonałe źródła informacji dotyczące administracji państwowej, działów ziemi, licytacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych itp. Również w Białymstoku z racji istnienia siedziby województwa, Urząd Wojewódzki wydawał „Dziennik Urzędowy Województwa Białostockiego”. Ukazywał się on od stycznia 1921 r. do sierpnia 1939 r. W 1929 r. zmienił nazwę na „Białostocki Dziennik Wojewódzki”. Zawierał zarządzenia i obwieszczenia wojewody, przedruki ustaw sejmowych, rozporządzeń rządu i poszczególnych ministerstw. W PBC znajdują się wszystkie numery „Dziennika”.

Z gazet regionalnych wychodzących w latach 1919-1939 w PBC znajduje się „Dziennik Suwalski”. Wydawał go w latach 1926-1927 Stanisław Milewski. Skany gazety zostały wykonywane ze zniszczonych mikrofilmów BN, dlatego ich jakość jest słaba. Fragmenty kliszy były nie do odczytania, w związku z czym nie wszystkie numery dało się zdigitalizować.

W PBC można znaleźć gazety wychodzące w Białymstoku w czasie II wojny światowej. Są to „Wolna Praca” oraz „Extrablatt”¹⁴. Wolna Praca wydawana była w latach 1940-1941. Był to organ komitetów: Białostockiego Obwodowego i Miejskiego KP(b) Białorusi i Obwodowego Komitetu Wykonawczego. Gazeta miała charakter propagandowy. W PBC nie ma pełnego kompletu numerów.

Z czasów okupacji niemieckiej pochodzą 2 numery *Extrablatt* z 1942 r. (nr 75 i 80). Gazeta wychodziła w dwóch językach: po polsku i po niemiecku. Wydawał ją Sturmverlag G.m.b.H. Zweigniederlassung. Miała charakter informacyjny, ale dotyczący jedynie sytuacji w Europie i na świecie.

Informacji z okresu zaraz po wyzwoleniu przez Armię Czerwoną oraz formowania się nowych powojennych władz może dostarczyć wychodząca w latach 1944-1947 pierwsza gazeta ogólnowojewódzka „Jedność Narodowa”. Wydawał ją Wojewódzki Urząd Informacji i Propagandy w Białymstoku. Pierwszy numer wyszedł 3 XII 1944 r. Była to najważniejsza gazeta w dyspozycji ugrupowań lewicowych wydawanych

¹⁴ Oba tytuły znajdują się w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Białymstoku.

w mieście¹⁵. Wersja papierowa znajduje się w Archiwum Państwowym w Białymstoku oraz w Książnicy Podlaskiej. W PBC zamieszczono prawie wszystkie numery pisma.

Od 2 września 1951 r. zaczęła ukazywać się „Gazeta Białostocka”. Był to dziennik będący organem PZPR wydawany przez RSW „Prasa”. Gazetę drukowano na kwaśnym papierze, który z biegiem lat zaczął się rozpadać. Zaistniała konieczność digitalizacji tytułu, tym bardziej, że roczniki gazety są stale wykorzystywane przez czytelników. Ponieważ wszystkie numery tego największego dziennika w regionie posiada Książnica Podlaska, uzyskała ona zgodę Prasy Podlaskiej Sp. z o.o. na digitalizację roczników z lat 1951-1975 i umieszczenie w sieci Internet¹⁶. Ze względu jednak na ogrom materiałów i problemy kadrowe, do tej pory zamieszczono w PBC tylko rok 1951 i 1952.

Z prasy regionalnej wydawanej po wojnie znajdują się w PBC również czasopisma:

- bibliotekarskie wydawane przez Książnicę Podlaską, jak „Bibliotekarz Podlaski” i „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego”,

- uczelniane wydawane przez Uniwersytet w Białymstoku: „Gryfina” i „Rocznik Teologii Katolickiej”,

- propagujące historię regionu i terenów przygranicznych: „Białostoccyzna” (wydawana przez Białostockie Towarzystwo Naukowe) oraz „Biuletyn Historii Pogranicza” (pismo Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Białymstoku).

Za wyjątkiem „Białostocczyzny”, która przestała wychodzić w 2002 r., wszystkie pozostałe tytuły zamieszczane są na bieżąco.

Większość tytułów w PBC pochodzi z mikrofilmów zrobionych wiele lat temu w BN. Są zazwyczaj słabej jakości. Zniszczenia mechaniczne związane z użytkowaniem mikrofilmów, a także ich wykonanie wpływają na małą czytelność mikrofilmu, a co za tym idzie na słabą jakość skanu. Oczywiście obraz przez skanowanie mikrofilmu można poddać obróbce, jednak nie zawsze daje zadowalające efekty. Dlatego chętniej sięga się do oryginałów. Jednak tylko niektóre tytuły, na przykład „Jutrzenka Białostocka”, „Głos Uczniowski” czy „Gazeta Białostocka” są w wersji papierowej. Jakość wykonanych z nich skanów jest więc dużo lepsza.

Do tej pory opublikowano w PBC najważniejsze tytuły czasopism i gazet związanych z regionem, z których czytelnicy korzystają najczęściej. Przed nami jeszcze wiele pracy. Na wprowadzenie do PBC czekają czasopisma żydowskie dość licznie reprezentowane na rynku wydawniczym przedwojennego Białegostoku oraz prasa w języku polskim, przede wszystkim „Gazeta Białostocka” i „Kurier Poranny”. Mamy nadzieję, że liczba gazet i czasopism wprowadzanych do PBC będzie systematycznie wzrastać i będą one służyć całemu społeczeństwu.

Tytuły gazet i czasopism regionalnych wprowadzonych do PBC:

- „Bialystoker Zeitung” 1916-1919
- „Białostocczyzna” 1986-2002
- „Białostocki Głos Codzienny” 1926
- „Białostocki Kurier Nowości” 1933
- „Białostocki Kurier Polski” 1924
- „Białostockie Nowiny Codzienne” 1933

¹⁵ Więcej informacji o prasie wydawanej na Białostocczyźnie w latach 1943-47 można znaleźć w art. M. Cieńwiera, *Jak to było po wojnie...*, „Gazeta Współczesna” 1988, nr 39, s. 4.

¹⁶ Od 1975 r., czyli reformy administracyjnej kraju, Gazeta zaczęła nosić nazwę „Gazeta Współczesna”.

„Bibliotekarz Podlaski” 2000-
„Biuletyn Historii Pogranicza” 2000-
„Chata Polska” 1920
„Czyn” 1938-1939
„Drogowskazy” 1935-1936
„Dwa Światy” 1937-1939
„Dziennik Białostocki” 1919-1930
„Dziennik Suwalski” 1926-1927
„Dziennik Urzędowy Województwa Augustowskiego” 1817-1822
„Dziennik Urzędowy Województwa Białostockiego” 1921-1939
„Echo Białostockie” 1939, kilka numerów z 1935 i 1936
„Echa Płockie i Łomżyńskie” 1898-1904
„Extrablatt” 1942
„Fama” 1937
„Gazeta Białostocka” 1912-1915
„Gazeta Białostocka” 1951-1952
„Gazeta Niedzielną” 1924
„Głos Bibliotek Publicznych” 2008-
„Głos Uczniowski” 1923, 1926-1938
„Głos Ziemi Białostockiej” 1930-1931
„Goniec Białostocki” 1936
„Goniec Województwa Augustowskiego” 1830/31
„Gryfita” 1994-
„Harcerski Zew Kresowy” 1933-1937
„Ilustrowany Tygodnik Kresowy” 1927
„Informator Białostockiego Koła Rodziny Wojskowej” 1933-1937
„Intelligenz Blatt” 1799, 1801, 1803-1806
„Ikaros” 1927-1939
„Jedność Narodowa” 1944-1947
„Jutrzenka Białostocka” 1930-1939
„Kurier Białostocki” 1921-1922
„Kurier Białostocki ABC” 1928
„Kurier Podlaski” 1936
„Łącznik” 1926
„Mieszczanin” 1938
„Młoda Myśl” 1927-1929, 1932
„Nasz Głos” 1932-1939
„Nasz Głosik” 1935-1936
„Nowe Życie” 1921
„Nowe Życie. Grajewo” 1939-1941
„Ogniwo” [1930-1936]
„Prożektor” 1925-1929
„Przedświt” 1928
„Przewodnik Parafialny Białostocki” 1929-1930
„Reflektor” 1930-1935
„Region Białostocki” 1934
„Rocznik Teologii Katolickiej” 2002-
„Tempo” 1935-1937
„Wiomości Wojewódzkiego Związku Młodzieży Wiejskiej” 1928
„Wolna Praca” 1940-1941
„Zjednoczenie Katolickie” 1933-1935
„Życie Robotnicze” 1925

XXXVI.

Stück.

No.

XXXVI.

Neu-Ostpreussisches
I N T E L L I G E N Z - B L A T T
 zur nützlichen Bequemlichkeit des Publici.

Bialystok, Dienstag, den 6ten May 1806.

Nowo-Wschodnich Prufs

D O N I E S I E N I A
 ku wygodzie Publiczney.

w Białymstoku, w Wtorek, dnia 6. Maja 1806.

Publicandum.

Bialystok, und Plock. Dem Publico wird hiedurch bekannt gemacht daß bey allen Königl. Banquen- und Realisations-Comtoirs, als: zu Berlin, Breslau, Stettin, Münster, Königsberg, Elbing, u. s. w. Tresorscheine zu 5, 50, 100 und 250 Rthlr. gegen Courant umgewechselt werden können.

Den 23. April 1806.

Königl. Neuostpreussische Krieger- und Domainen-Kammern.

Aver-

Obwieszczenie.

Bialystok i Plock. Publiczność niniejszym obwieszczeniem oznaymuie się iako we wszystkich Krolewskich Bankach i Kantorach akcyą zpieniężającą to jest w Berlinie w Wraclawiu w Szczecinie w Münster w Warszawie w Krolewcu w Elblągu i t. d. Afsygnacye skarbowe od 5, 50, 100. i 250, Talarow za grubą monetą zmienione być mogą.

Dnia 23go Aprila 1806.

JKMci Prufs Nowowschodnich Woienno Ekonomiczne Kammery.

Uwia

Rok II.

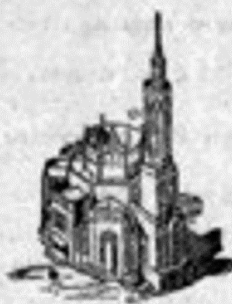
Grudzień 1930 r.

Nr. 10.

JUTRZENKA BIAŁOSTOCKA

MIESIĘCZNIK

informacyjny - religijny.

Koszt prenumeraty 2 zł.

Numer pojedynczy 20 gr.

TREŚĆ NUMERU:

1. Hymn do Najświętszej Panny w Orlim-Bromie (wiersz).
2. Z młodawnej przeszłości.
3. Piletem karmym był dobry Bóg.
4. W wspomnieniach białostockich.
5. Połoga droga.
6. Uroczystość gmina.
7. Z życia parafialnego w Koryciźnie.
8. Wład i zwycięstwo (wiersz).
9. Złoty rybak.
10. Prześludom.
11. Kronika.
12. Wiadomości ze świata katolickiego.
13. Rzeczy ciekawe.
14. Co słychać w Kościele Świątecznym.
15. Trochę śmiechu bez grzechu.
16. Ofiary.
17. Towarzystwo Pań Miłosierdzia św. Wincentego a Paula.
18. Informacja Kół Różańcowych na miesiąc grudzień.
19. Z karty ślubnej.
20. Ogłoszenia.

ADRES REDAKCJI I ADMINISTRACJI:

BIAŁYSTOK, ul. Lipowa Nr. 49. tel. 73.

Wydawca i redaktor odpowiedzialny Ks. Kan. Adam Abramowicz.

Półrocznik Grudzień „Białostocki”, ul. Lipowa 1, Białystok II. — Ciepł. Nr. 10.

Cena 5 kop.

Rok I.

Białystok, dnia 16 (29) grudnia 1912 roku.

№ 5.

GAZETA BIAŁOSTOCKA

✂ Poświęcona sprawom Białegostoku i gubernji Grodzieńskiej. ✂

WYCHODZI NA KAŻDĄ NIEDZIELĘ.

Prenumerata „GAZETY BIAŁOSTOCKIEJ”		Redakcja i Administracja	CENA OGŁOSZEŃ
z przesyłką i odnośnieniem do domu.		Białystok, ul. Tykocka, d. Gwina	Przed tekstem wiersz petitu 30 kop.
Rocznie	Rb. 3	OTWARTA CODZIENNIE	Po tekście 15 kop.
Półrocznie	1 kop. 50	od 10 rano do 1 po poł. i od 4—8 wiecz.	W tekście wiersz garmentu 60 kop.
Kwartalnie	75	Redaktor przyjmuje od 11 do 12 rano.	Przy powtórzeniu odpowiednie ustępstwo.
Numer pojedynczy	5		Dla poszukujących pracy połowę.
Do końca roku	40		

Cukiernia W. FIJAŁKOWSKIEGO w Białymstoku

telefon № 301.

NA NADCHODZĄCE ŚWIĘTA BOŻEGO NARODZENIA

Poleca i przyjmuje zamówienia na znane ze swej dobroci wyroby, jako-to: Struclę masłaną i masowe w kilkunastu gatunkach, pierniki na czystym miodzie własnego wypieku, oraz torty i t. p. w zakres cukiernictwa wchodzące.

ZWIĄZEK RÓWNOUPRAWNIENIA

Kobiet Polskich

Oddział w Białymstoku.

Posiadając wśród swych członków osoby, poszukujące pracy, Związek ma zaszczyt zwrócić się z prośbą do W. Panów Fabrykantów, Właścicieli biur, Obywateli ziemskich, Gospodarzy i Gospodyń aby raczyli przy poszukiwaniu pracowników zwracać się o pośrednictwo do Związku Równouprawnienia Kobiet Polskich Oddział w Białymstoku, ul. Staroszosowa, dom p. Kobylińskiego między 11—1 godziną.

Prosimy o wczesne nadsyłanie prenumeraty na rok 1913, gdyż da to nam możliwość uregulowania nakładu.

Redakcja.

GŁOS UCZNIOWSKI

ROK 1937.

Nr 1.

Należność pocztowa wliczona wyceną.

DROGOWSKAZY

MIESIĘCZNIK POŚWIĘCONY SPRAWOM
OŚWIATOWO-KULTURALNYM
I SPOŁECZNO-GOSPODARCZYM

Odrodzić dusze ludzkie, zmie-
nić człowieka, zrobić go lepszym,
wyższym, potężniejszym i silniej-
szym — oto wasze zadanie.

(J. Piłsudski)

B I A Ł Y S T O K

Rok II. == Czerwiec 1936 r. == Nr 6.

Nr. 13 (54) Białystok—Grodno, 28 marca 1920. **Pojedynczy egzempl. 40 fen.**
Rok II.

CHATA POLSKA

PRENUMERATA WYNOŚI:
 kwartalnie mar. 3.00
 półrocznie 6.00

**tygodnik
 ludowy**

O G Ł O S Z E N I A
 Za całą stronę mar. 320
 Za wiersz garmontowy 4

**Redakcja i
 administracja**

w Białymstoku ul. Kilińskiego 6c, od godz. 10—3.
 w Grodnie (filja), ul. Zielona 11, od godz. 9—2.
 w Warszawie (filja), ul. Długa 50, IV piętro, pokój 414.

Rząd i naród.

Rząd nasz ogłosił następujący komunikat:

„Polska wkracza z okresu walki o byt polityczny w okres wewnętrznej odbudowy swojego życia. Czekają nas ogromne zadania podniesienia gospodarstwa rolnego i przemysłowego. Walka z drożyzną i walka z epidemiami, budowa floty handlowej, dróg wodnych i komunikacji lądowej, budowa szkół i innych kulturalnych zarządzeń.

Nie pokryjemy tych wszystkich potrzeb zwyczajnym dochodem z podatków, ani nie uzyskamy pomocy obcej, zanim sami sobie pomogą nie zaczniemy. Zasoby pieniężne całej naszej ziemi, od wód Bałtyku po Tatry, od Śląskich złóż węglowych po litewskie bory, muszą popłynąć szerokim strumieniem ku zadaniom, bez spełnienia których nie staniemy się nowoczesnym państwem.

Pożyczka wewnętrzna, do której podpisywania wzywa Rząd wszystkich mieszkańców Polski, nie jest dla nikogo ciężarem.

Jest sposobnością korzystnego umieszczenia pieniędzy, jest hamulcem, który powstrzyma spadek waluty, tak dla wszystkich dotkliwy. Kto w niej umieści swoje zasoby, da dowód, że rozumie łączność interesu własnego z interesem powszechnym.

Państwo wywiąże się wtedy ze swych rozległych obowiązków, gdy wszyscy bez wyjątku w tej pożyczce wezmą udział bez względu na to, z jakiej dzielnicy pochodzą, jaką wiarę wyznają. Pomyślny wynik

pożyczki jest zawisły nie tylko od bogatych, albowiem skromne oszczędności mogą się złożyć na miljarde.

Wszystkie narody składały ogromne sumy na pożyczki wojenne. Wiele pieniędzy wydobyli najeźdźcy z polskiej ziemi na cele, nam wrogie. Dzisiaj społeczeństwo nie może odmówić Państwu Polskiemu tego, co potrzeba na jego odbudowę; na jego odrodzenie. Niechaj wyniki tej pożyczki będą wyznaniem wiary we własne siły wobec całego świata, który patrzy na początki naszego nowego życia państwowego, niechaj będą dowodem, że nie zmarujemy wolności, po tylu latach i tak wielkim trudem zdobytej.

Prezydent Ministrów

(—) SKULSKI.

Minister Skarbu

(—) WŁ. GRABSKI.

Komunikat powyższy ukazał się w chwili, kiedy szalona drożyzna każe zastanowić się każdemu nad tem, co czynić należy, by zapanowały wreszcie normalne warunki, a troska o przyszłość narodu, wobec wysiłkiwania dla celów agitacyjnych przez naszych wrogów tego nastroju, jaki wytwarza niedostatek, zasępiła niejedno czoło.

Według wiadomości, jakie dochodzą z Warszawy, społeczeństwo polskie bardzo energicznie wystąpiło przeciw strajkom politycznym, w tak ważnej chwili, jak obecna. Postawą swoją udaremniło ono wszelkie wysiłki agitatorów. W ten sposób Warszawa stwierdziła, że społeczeństwo nasze dobrze rozumie potrzebę skupienia w spokoju wszystkich sił narodu, ażeby zbiorowym

Cena 2 zł.

Nr. 7 (98)

Białystok, dnia 16-17 stycznia 1946

Nob. II

SIĘC NARODOWA

W pierwszą rocznicę wyzwolenia Warszawy

17-ego stycznia mija rok od chwili, w której zgodnym wysiłkiem bohaterów Armii Czerwonej i sprzymierzonego z nią Wojska Polskiego została wyzwolona Warszawa ze szponów siepaczy hitlerowskich. Dzień ten przechodzi do historii jako święto cementowanego wspólnie przełamań krwi sojuszu i braterstwa broni Wojska Polskiego i niewyciężonej Armii Czerwonej. W dniach naszych walk z hitleryzmem uwolnienie Warszawy ma zasadnicze, przemówowe znaczenie.

Warszawa to nie tylko stolica Polski, nie tylko centrum politycznego i administracyjnego życia kraju.

Warszawa to honor i szczyt Narodu Polskiego, to ośrodek dyspozycyjny jej walk wyzwolenia, to symbol narodu i państwa polskiego.

Odkąd pamięć sięga. Warszawa walczy.

Walczyła za czasów Kościuski, kiedy lud wypędził pułki Igelströma ze stolicy, walczyła w nie listopadową, z Warszawy wyszła w styczniu 1863 roku młodzież do Puszczy Kampinoskiej, walczyła na Grzybowie 1905 roku, walczyła w latach reakcji sanacyjnej, oślepiając fabryki i warsztaty pracy.

We wrześniu 1939 roku rzucił się robotnicy i inteligenci warszawscy gołą pierśią, na tanki i armaty nieprzyjacielskie, ginęli od kul i granatów młodzieży warszawskiej randami, gestapowcy i oprawcy niemieccy.

Z Warszawy wyszedł w pole pierwszy oddział partyzancki Gwardii Ludowej.

Zaprzagnęła te zdolność i chęć do walki wykorzystania dla osobistych przestępstw celów spadkobiercy naszej reakcji, parobczy szanacyjnego ozonu. Dlatego, aby zagarnąć władzę we własne ręce spo wodowali przedwczesny wybuch powstania, bez powłazania z następcą Armii Czerwonej i Wojskiem Polskim. Narzili bezbronną ludność na pomstę wroga, ucy nili z Warszawy cmentarzysko. Woleli widzieć je zniszczoną niż wolną i demokratyczną.

Obywatele i Obywatelki!

Rok dzielący nas od chwili uwolnienia Warszawy jest rokiem wytężonej, usilnej pracy. Armia Czerwona i Wojsko Polskie, wkroczyły do Warszawy, zastały tam tylko ruinę. Dziś Warszawa jest już szybko odbudowywanym się półmilionowym miastem. Ciągłe wyrastają nowe dzielnice, linie komunikacyjne, mosty. Warszawskie ulice tętnią życiem jak za dawnych lat.

Związek Radziecki, który okazał nam taką wydatną pomoc przy uwolnieniu Warszawy, daje nam nadal dowody przyjaźni i życzliwości. Przysłała nam sprzęt dla odbudowy, techników i inżynierów, środki transportowe i maszyn.

Rocznica uwolnienia Warszawy jest wielkim świętem całego narodu, jest świętem naszej De-

Parlament chłopski obraduje V-y Kongres Stronnictwa Ludowego w Warszawie

W pięknie udekorowanej białoczerwymi i zielonymi sztandarami sali obrad KRN przy ul. Włodzimierskiej rozpoczął swe obrady V Kongres Stronnictwa Ludowego.

Na podium ustawili się poczyty sztandarowe delegacje Stronnictwa Ludowego z całego kraju. Spośród zielonych sztandarów chłopieckich przebiegały się czerwone sztandary bratniej organizacji robotniczych, przybyłych na Zjazd, aby zadokumentować jedność ruchu chłopsko robotniczego.

Pierwsze przemówienie wygłosił prezes Rady Naczelnej Stronnictwa Ludowego ob. Janusz, witając przybyłych na Kongres Prezydenta Bieruta, Premiera Rządu Jedności Narodowej ob. Osóbka-Morawskiego i ministrów, Naczelnego Dowódcę WP Marszałka Rola Żymierskiego, prezydenta m. st. Warszawy ob. Tołwińskiego, przed stawicieli bratniej Polskiej Partii Robotniczej i bratniej Polskiej Partii Socjalistycznej, Stronnictwa Demokratycznego, Stronnictwa Pracy i Polskiego Stronnictwa Ludowego.

Dr. Putek powołał prezydium w skład którego wchodzi 35 osób. — Na zaproszenie przewodniczącego na trybunę wchodził, powitał burzliwą owacją Prezydent Krajowej Rady Narodowej Bierut.

Prezydent Bierut między innymi oświadcza:

Jeżeli dziś zjawiają się różni działacze oraz różni „przyjaciele” stąd i zowąd i powiadają taki: nie wiadomo jeszcze jaką drogę zechce wybrać sobie naród: może tę, a może tamtą, a może jeszcze jakąś inną, to my możemy śmiało odpowiedzieć wszystkim, po jakiej dro drze chcą iść polskie masy ludowe, stanowiące trzon i jedyną siłę twardą dla narodu. Mamienie nas i nękanie do poszukiwania innych mętnych dróg jest niczym innym jak oszustwem, które także znamy do brze, bośmy oszukiwani byli już wielokrotnie.

Dziś, jak gdyby, nie ma w ogóle takich działaczy chłopskich, którzyby nie uznawali Krajowej Rady Narodowej, jej programu, jej roli, jej znaczenia, jako czynnika, który przyczyniał do demokratycznej drożdze rozwoju Polski. Przyznają to przynajmniej formalnie wszyscy bez wyjątku przywódcy ludowi, nie wyłączając tych, którzy z największą zaciętością zwalczały KRN w pierwszym okresie jej dzieła. Wynika z tego przecież jasno i przejrzysto, że błędem by-

mokracy, jest świętem naszego sojuszu z potężnym Związkiem Radzieckim, jest świętem wysiłku pracy i jedności całego Narodu.

Niech żyje bohaterska Warszawa — żołnierzy Armii Czerwonej i Wojska Polskiego!

Niech żyje blok stronnictw demokratycznych — ostoja Rządu Jedności Narodowej!

ło zwalczanie i nieuczciwanie Krajowej Rady Narodowej, nakłonił słuszną politycznie i dalekowzroczną postawą było współdziałanie z KRN i wszechstronne jej poparcie od chwili powstania.

Zjednoczenie wszystkich sił ludowych w mieście i na wsi jest w chwili obecnej najważniejszą, naczelną, najpilniejszą sprawą decydującą o naszej przyszłości.

Premier ob. Osóbka-Morawski oświadczył:

Wierzę w to głęboko, że Stronnictwo Ludowe, które od zarania naszej niepodległości, nie oglądając się na Londyn, wzięło żywy udział w PKWN i w pracy nad odbudową naszego Państwa będzie dalej, wraz z całym obecnym demokratycznym, stać nieodłomnie na gruncie zasad, wytyczonych w Manifestie Lipcowym i będzie z nami solidarnie nieść brzemień ciężkiej, a pozytywnej pracy dla Państwa, dla budowy silnej i niepodległej, Polski Ludowej.

Z kolei zabrał głos Marszałek Rola Żymierski:

Z uczuciem radości mogę zakomunikować waszemu Kongresowi i wszystkim chłopom w Polsce, że do Korpusu Oficerskiego, który dawniej miał cechy kastowości, weszły obecnie tysiące synów chłopskich, którzy zdobyli szlify dowódców w ogniu walk na fron-

cie, zdając wspaniałe egzaminy z patriotyzmu i sztuki dowódczenia, we wspólnie przełanej krwi kują zyciowo i bratersko z żołnierzem Armii Czerwonej.

Następnie przemawiali prezydent Warszawy Tołwiński, wicepremier Gomułka, generalny sekretarz PPS Cyrankiewicz, przedstawiciele Stronnictwa Demokratycznego, Stronnictwa Pracy, Związku Zawodowych, Samopomocy Chłopskiej oraz amerykański senator Nowak i inni.

Minister Kowalski wygłosił referat na temat „Stronnictwo Ludowe w okresie konspiracji i walki z okupantem”.

Po dokonaniu wyborów 11-ty komisji sekretarzy generalny S.Ł. poseł Kozicki wygłosił referat pa. „Zasady polityki Stronnictwa Ludowego”, w którym podkreślił między innymi dyscyplinę wyznaczoną przez ruch chłopski, jak zdecydowaną walkę z bandytyzmem, przyczyszczenie aparatu państwowego i samorządowego z elementów wrogich demokracji, rozstraznienie stożków nie tylko powszechnych, ale również średnich.

W sprawie wyborów S.Ł. oświadcza się za wspólnym blokiem wszystkich stronnictw politycznych.

Obrady Kongresu Chłopskiego prowadzone przy żywym udziale i entuzjastycznym delegatów trwają w dalszym ciągu.

Obrady O.N.Z. trwają

Londyn — W dalszym ciągu obrady OZN nastąpiły wybory do Rady Gospodarczo-Społecznej, której członkowie są wybierani po sześciu na okres trzyletni, dwuletni i roczny. Nowa Zelandia i Jugosławia otrzymały jednakową ilość głosów. Wówczas przedstawiciele Nowej Zelandii ogłosili oświadczenie, że rezygnuje z kandydatury jego państwa, celem niewprowadzania systemu konkurencyjnego między narodami. Delegat Jugosła-

wiański złożył podziękowanie przedstawicielowi Nowej Zelandii, podkreślając piękny gest nowozelandczyków. W ponowne zarządzone wybory Jugosławia otrzymała 45 głosów, wobec 3 Nowej Zelandii.

Rada Bezpieczeństwa zebrała się dopiero za kilka dni, ponieważ nieobecni są jeszcze w Londynie dwaj jej członkowie — Wyszyński (ZSRR) i Bidault (Francja).

Sprawy amerykańskie na Kongresie U.S.A.

Waszyngton — Zbierający się Kongres USA zajmie się między innymi następującymi sprawami: demobilizacja armii, przestawienie przemysłu na tory pokojowe, zagadnienie strajków, sprawa państwiska, kwestia pożyczki dla Wielkiej Brytanii, zagadnienie energii atomowej oraz ustalić linie polityczne w postępowaniu delegatów amerykańskich na konferencji ONZ w Londynie.

Proces bandy N.S.Z. - owskie

Lublin — W datkach najbliższych rozpocznie się w Lublinie proces przeciw 23 zbrodni N.S.Z.-owskich band, grasujących na terenie lubelskim. Bandę ma na celu skazanie 194 moderatów, wśród nich morderców znajdują się starcy i daleci.

Wojska rządowe w Chinach pogwałciły umowę

Londyn — Jak donosi z Chungkingu przedstawicielstwo Armii Komunistycznej w Chinach, że protest do rządu w związku z pogwałceniem umowy pokojowej przez wojska rządowe, atakujące nadal oddziały wojsk komunistycznych mimo zawieszenia broni. W odpowiedzi przedstawiciele rządu oświadczyli, że prawdopodobnie winę tu ponoszą trudne warunki komunikacyjne, wskutek których rozkaz o zawieszeniu broni nie dotarł jeszcze do wszystkich oddziałów wojskowych.

Choroba Mannerhelma

Helsinki — Według wiadomości z Finlandii marszałek Mannerheim ciężko zachorował i wskutek tego prawdopodobnie przekaze urządowanie zastępcy.

INFORMATOR

BIAŁOSTOCKIEGO KOŁA RODZINY WOJSKOWEJ

WYDAWNICTWO DLA CZŁONKIN BEZPŁATNE

Nr. 5.

Białystok, Grudzień 1933 r.

Rok I.

KALENDARZYK:

1.XII.	Godz. 9	Rozpoczęcie zajęć w przedszkolu w 42 pp.
4.XII.	15-ta	Zebrań plenarne Zarządu
4.XII.	17-ta	Odczyt Prof. Zaskowskiego na temat: „Stosunki Polsko-Gdańskie za czasów Bato-
rego i oherne”
6.XII.	15-30	Zabawa dla dzieci w Kasyne 14 D.A.K.u
12.XII.	10	Uroczystość w szkole i przedszkolach
z powodu Imienin Marszałkowej Alek-
sandry Piłsudskiej, honorowej Przewodn.
12.XII.	15-ta	Zebrań Prezydium
19.XII.	15-ta	

T R E Ś Ć:

1. Wejście w życie ustawy samorządowej—wybory
2. Jak powstała Liga Narodów i jej cel
3. Informacje co do powstania Funduszu Wdowiego
4. Wiadomości z Sekcji Zdrowia
5. „ z Sekcji Sportowej
6. „ „ „ Kulturalno-Oświatowej
7. „ „ „ Społecznej
8. „ „ „ Kocielnej
9. Kronika Polityczna
10. Uroczystości w Grodnie
11. Z życia i pracy kobiet

Wejście w życie Ustawy Samorządowej — wybory.

Dnia 13 maja 1933 r. została ogłoszona nowa ustawa samorządowa, która jest realizowana stopniowo na terenie całej Polski. W związku z tą ustawą przeprowadzone będą nowe wybory do ciał samorządowych wszystkich stopni, a więc bezpośrednio do rad gminnych i miejskich, pośrednio do rad gminnych i związków powiatowych.

Ustawa dąży do ujednolinitania ustroju samorządów na terenie całej Rzeczypospolitej. Wprowadza zwiększony czynnik odpowiedzialności, fachowości, zapewnia ciągłość współpracy zarządów miast i wsi, wzmacnia ścisłość współpracy między samorządem a ogólną administracją państwa w myśl hasła współpracy i współodpowiedzialności ogółu obywateli z czynnikami rządzącymi państwem za jego losy.

Ustawa ta dosięga najniższej komórki ustrojowej, jaką jest gromada, od której niższa komórka jest tylko rodzina.

Ogół kobiecy, dla którego zakres działania są samorządów, a więc sprawy: gospodarcze, opieki społecznej, zdrowia publicznego i t. p. są tak dobrze zrozumiałe, bliskie, nie może pozostać obojętny na sprawy samorządowe.

Pierwszym krokiem kobiety w domu i organizacji społecznej na tory pracy państwowej jest na całym świecie udział w pracy samorządowej, jako najbliższej i tej która najczęściej odpowiada umiejętnościom i zainteresowaniom kobiety.

Rozumna, skrzętna i oszczędna gospodyni domu będzie również dobrą radną miejską, czy też wiejską. Dlatego udział kobiet w akcji wyborczej do samorządu powinien być masowy i bardzo żywy.

Ponieważ kadencja członków samorządowych została obecną ustawą przedłużona na lat 5, a kierownikom gminnym, jak wójtom, burmistrzom, i prezydentom na lat 10, musimy sobie uprzytomnić, że jeżeli z całą siłą nie weźmiemy się do akcji wyborczej i nie wprowadzimy teraz szeregu kobiet do samorządu, to odsuniemy ten doniosły krok w uzyskaniu tak ważnych placówek pracy dla kobiet o całe 5 względnie 10 lat.

W przewidzianej ustawie ordynacji wyborczej jest dla nas bardzo wygodny moment, a mianowicie: głosuje się nie na całe listy lecz na poszczególne osoby na tych listach, stając, wyborca może zmienić kolejność kandydatów na liście, może na-

KUPUJCIE TYLKO WYROBY KRAJOWE!

Ewa Kołomecka

KSIĄŻNICA PODLASKA IM. ŁUKASZA GÓRNICIEGO W BIAŁYMSTOKU W OPINIACH UŻYTKOWNIKÓW (NA PODSTAWIE WYNIKÓW BADAŃ)

Wprowadzenie

Książnica Podlaska w Białymstoku (w roku 2010 i na początku roku 2011), jako jedna z osiemnastu wojewódzkich bibliotek publicznych w Polsce, uczestniczyła w projekcie „Biblioteki w społeczeństwie wiedzy – strategię dla przyszłości”. Przedsięwzięcie było realizowane przez Fundację Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego w ramach Funduszu Wymiany Kulturalnej. Cel projektu sprowadzał się do przygotowania strategii rozwoju przez wojewódzkie biblioteki publiczne. Członkowie zespołów z poszczególnych bibliotek uczestniczyli w pięciu trzydniowych warsztatach, w trakcie których poznali metodologiczne podstawy przygotowania strategii. Uzupełnieniem warsztatów był wyjazd studyjny do Norwegii, gdzie bibliotekarze z Polski mieli możliwość zapoznać się z działalnością bibliotek publicznych Norwegii. Równolegle, od marca 2010 roku, do kwietnia 2011 roku trwały prace nad opracowaniem strategii w poszczególnych bibliotekach.

Zamierzeniem zespołu opracowującego „Strategię Rozwoju Książnicy Podlaskiej do roku 2020” było przygotowanie strategii partycypacyjnej, uwzględniającej opinie użytkowników (obecnych i potencjalnych) oraz zatrudnionych w bibliotece pracowników. Uznano, że czytelnicy jako wyjątkowo ważni interesariusze biblioteki, powinni mieć możliwość współdecydowania o kształcie „Strategii...”.

Koncepcja i metodologia badań nie były przedmiotem warsztatów „Biblioteki w społeczeństwie wiedzy – strategię dla przyszłości”. Projekt badawczy powstał z inicjatywy zespołu opracowującego Strategię Książnicy Podlaskiej. Celem badań było poznanie opinii czytelników nt. obecnego funkcjonowania Książnicy oraz przyszłych kierunków jej rozwoju (w kontekście opracowywanej strategii). Zespołowi organizującemu badania zależało również na eksploracji obszarów zainteresowań użytkowników oraz zebraniu uwag dotyczących różnych aspektów pracy biblioteki. Założono, że wyniki badań mogą być pomocne dla opracowania analizy SWOT stanowiącej narzędzie analizy strategicznej oraz dla określenia przyszłych celów strategicznych i szczegółowych Książnicy.

Badania miały sondażowy charakter. Zastosowano metodę badań ankietowych. Kwestionariusz ankiety (załącznik nr 1) zawierał siedem pytań o różnym charakterze (4 pytania półotwarte, 2 zamknięte, 1 otwarte).

Przygotowane kwestionariusze ankiet rozprowadzono we wszystkich agendach Książnicy Podlaskiej (czytelnie: książek, prasy, Informatorium, Wypożyczalnia Główna, Dział Zbiorów Specjalnych oraz 15 filii bibliotecznych). Zamieszczono również interaktywny kwestionariusz ankiety na stronie internetowej Książnicy Podlaskiej. Ankiety rozprowadzono w kwietniu i maju 2010 roku (wtedy też były one dostępne na stronie WWW).

Intencją organizatorów badań było zebranie ankiet od użytkowników różnych kategorii wiekowych i społeczno-zawodowych, zbliżonych do kategorii użytkowników korzystających z usług Książnicy.

W toku badań zebrano 899 ankiet (w tym 286 wpłynęło drogą internetową). Zdiagnozowana grupa był zróżnicowana pod względem wiekowym i społeczno-zawodowym. Zebrano materiał od osób w następujących kategoriach wiekowych: do lat 15 (6,25%), 16-19 (10,74%), 20-24 (27,75%), 25-44 (33,65%), 45-60 (12,75%), powyżej 60 (5,55%); 28 osób (3,31%) nie zaznaczyło wieku. Rozkład według płci wyglądał następująco: kobiety (68,24%), mężczyźni (28,69%), brak odpowiedzi (3,07%). Różne było wykształcenie ankietowanych: podstawowe (9,56%), zawodowe (2,48%), średnie (35,66%), wyższe (48,88%), brak odpowiedzi (3,42%). Ankiety wypełnili studenci (32,33%), uczniowie (13,81%), pracujący (różne zawody; 38,64%), emeryci/renciści (7,32%) oraz bezrobotni (3,89%). W 4,01% ankiet nie zaznaczono kategorii społeczno-zawodowej.

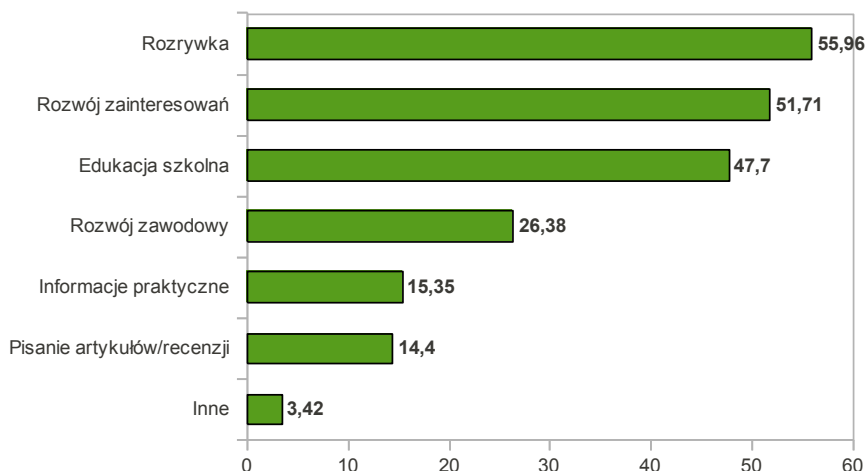
W ankiecie wypowiedziały się prawie wyłącznie osoby korzystające z usług Książnicy Podlaskiej. Określiły swoją częstotliwość korzystania jako „dość często” (40,02%), „systematycznie” (34,00%) oraz „sporadycznie” (23,73%). Osoby nie będące czytelnikami Książnicy Podlaskiej (potencjalni użytkownicy; 1,77%) wypowiedziały się drogą internetową lub podczas przypadkowej wizyty w bibliotece.

Cele, dla których czytelnicy poszukują materiałów w Książnicy Podlaskiej

Na temat celów poszukiwania materiałów w Książnicy, Czytelnicy mieli okazję wypowiedzieć się w pytaniu 2 („w Książnicy Podlaskiej poszukuję materiałów do...”), o charakterze półotwartym, zaznaczając wybraną odpowiedź (odpowiedzi) oraz ew. uzupełniając wypowiedź.

Ankietowani wskazali - jako cele odwiedzania biblioteki - trzy, prawie równorzędne ilościowo kategorie: rozrywkę, rozwój zainteresowań, naukę. Największa grupa (55,96%) określiła, że odwiedza bibliotekę głównie w związku z rozrywką. Kolejne wskazanie padło na rozwój zainteresowań (51,71%) oraz naukę, rozumianą jako bieżące potrzeby kształcenia szkolnego (47,70%). Następna, znacząca liczba odpowiedzi to te, w których badani stwierdzili, że poszukują w Książnicy materiałów związanych z doszkąłaniem i doskonaleniem zawodowym (26,38%). 15,35% odpowiedzi odnosiło się do wizyt w związku z potrzebami uzyskania informacji praktycznych. Dość wysoko, biorąc pod uwagę, że Książnica jest biblioteką publiczną, uplasowała się odpowiedź wskazująca jako cel odwiedzin biblioteki – pisanie artykułów oraz recenzji (14,40%). Nieznaczna grupa ankietowanych (3,42%) wskazała inne cele odwiedzania Książnicy¹.

¹ Odpowiedzi nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli zaznaczać więcej niż jedną odpowiedź.

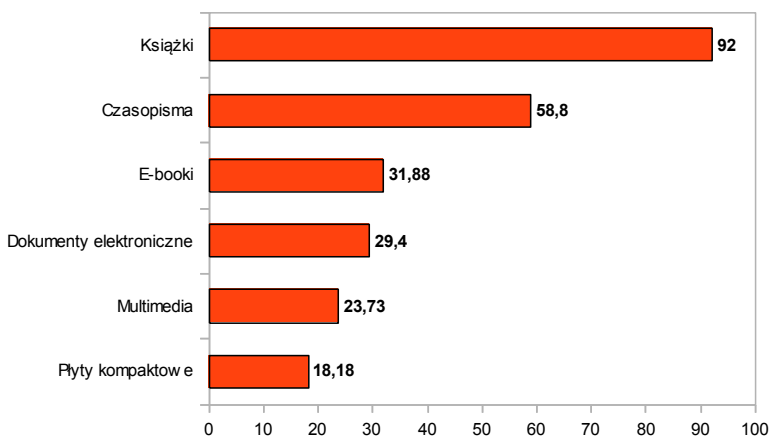

Wykres 1: Cele, dla których czytelnicy poszukują materiałów (w procentach)

Preferencje w zakresie zbiorów

Analiza materiału badawczego pozwala stwierdzić, że ankietowani widzą bibliotekę jako instytucję, która ma gromadzić przede wszystkim książki (92%). Mniejsza grupa wskazała czasopisma (58,80%). W oczekiwaniach czytelników w tym zakresie pojawiają się jednak wyraźnie preferencje dotyczące nowych dokumentów bibliotecznych, takich jak e-booki, dokumenty elektroniczne i multimedia. Wskazań na każdą z tych kategorii nie ma tak dużo jak na książki i czasopisma (e-booki – 31,88%, dokumenty elektroniczne – 29,40%, multimedia – 23,73%), ale łącznie jest to 85,01% odpowiedzi, a więc są to odsetki znaczące. Wysoko w kategorii wskazywanych dokumentów znalazły się też płyty kompaktowe (18,18%).

Wśród innych odpowiedzi czytelnicy wskazali różne kategorie wydawnicze i piśmiennicze, takie jak zdjęcia, plakaty, rękopisy, pamiątki mieszkańców, DVD dla nauczycieli, programy naukowe na DVD, lektury na CD (pojedyncze odpowiedzi).

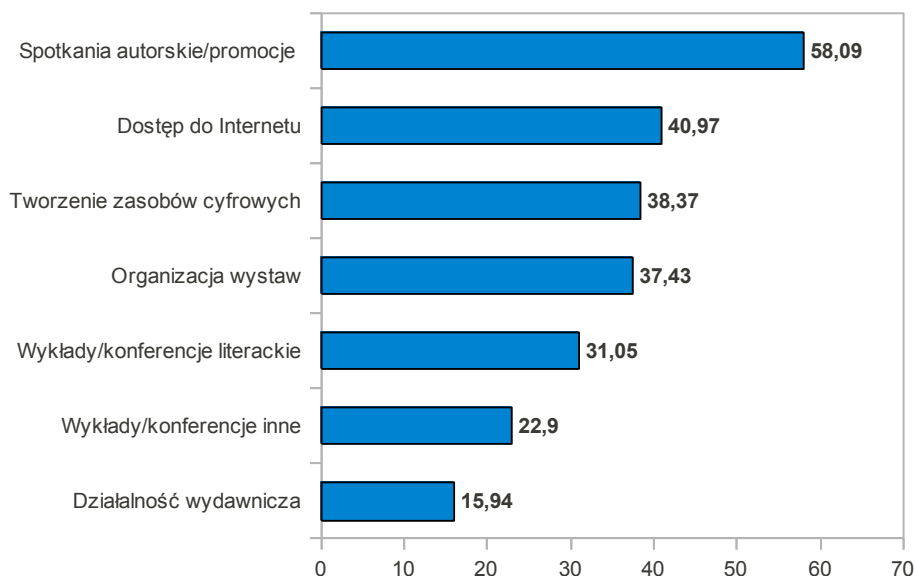
Wykres 2: Preferencje w zakresie zbiorów (w procentach)

Odpowiedzi ankietowanych wskazują, że widzą oni bibliotekę jako instytucję gromadzącą przede wszystkim zbiory tradycyjne, książki, w mniejszym zakresie czasopisma; spore są też oczekiwania dotyczące gromadzenia nowych mediów. W gronie czytelników dostrzegana jest więc, potrzeba wielomedialności zasobów.

Oferta usług i kierunki działań

Ankietowani mieli możliwość wypowiedzenia się w kwestii pożądanых form działalności Książnicy Podlaskiej (pytanie 5, „Czy Książnica Podlaska powinna organizować...”).

Gros sugestii padło na mające długoletnią tradycję, wielokrotnie sprawdzone działania – spotkania autorskie i promocje utworów (58,09%). Znacząca grupa odpowiedzi wskazuje też na inne oczekiwania czytelników – organizację dostępu do Internetu oraz tworzenie zasobów cyfrowych (odpowiednio – 40,97% i 38,37%). Stosunkowo wysoki odsetek użytkowników świadomych roli biblioteki w cyfryzacji zbiorów dobrze rokuje planom digitalizacyjnym. Grupa czytelników oczekujących rozwoju Książnicy w tym zakresie jest nawet nieco liczniejsza niż widzących bibliotekę jako organizatora wystaw (37,43%). Mniejszą liczbę wskazań odnotowano na wykłady i konferencje literackie (31,05%) oraz na konferencje związane z inną tematyką (22,90%). 15,94% ankietowanych wymieniło działalność wydawniczą.

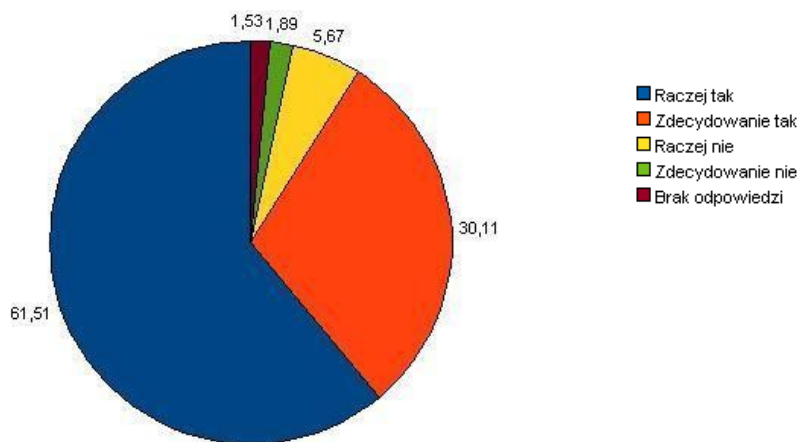

Wykres 3: Oczekiwane formy działalności Książnicy Podlaskiej (w procentach)

Wśród innych działań (pytanie miało charakter półotwarty) czytelnicy wyszczególniali m. in. „akcje zachęcające do czytania”, „spotkania z lektorami książki mówionej”, „spotkania przy herbatce”, „imprezy dla dzieci”, „pikniki, festyny, spotkania z wybitnymi ludźmi”. Niektórzy komentowali dodatkowo: „nie mam zdania”, „lubię bibliotekę taką jaka jest”.

Ocena działalności Książnicy Podlaskiej

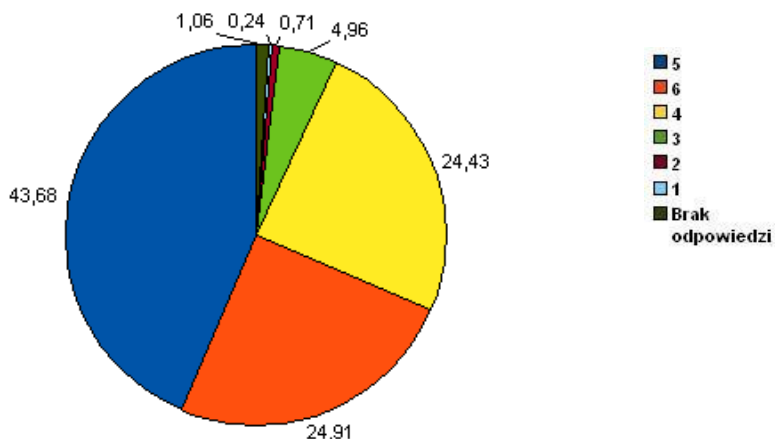
Ankietowani ogólnie pozytywnie ocenili działalność biblioteki. Na pytanie „Czy Książnica Podlaska zaspokaja Pani/Pana potrzeby czytelnicze?”, najczęściej padała odpowiedź „raczej tak” (61,51%) lub „zdecydowanie tak” (30,11%). Zdania negatywne nie były liczne; odpowiedź „zdecydowanie nie” wybrało 1,89% ankietowanych, a „raczej nie” 5,67%. Od 1,53% badanych nie uzyskano odpowiedzi.

Wykres 4: Zaspokojenie potrzeb czytelniczych (w procentach)

W ramach badań zaproponowano ocenę działalności Książnicy Podlaskiej w skali ocen 1 (ocena najniższa) - 6 (ocena najwyższa); (pytanie 6 ankiety). Poproszono również ankietowanych o krótkie uzasadnienie swoich spostrzeżeń.

Średnia ocena działalności Książnicy Podlaskiej przez ankietowanych wyniosła 4,82. Najczęściej wystawianą notą była 5 (43,68%), kolejno – 6 (24,91%), 4 (24,43%), 3 (4,96%), 2 (0,71%), 1 (0,24%). W kilku przypadkach nie uzyskano odpowiedzi (1,06%).

Wykres 5: Ocena działalności Książnicy Podlaskiej. Skala ocen 1-6; 6 – ocena najwyższa, 1 – ocena najniższa (dane w procentach)

Badani zgłosili wiele uwag, komentując „wystawioną” Książnicy ocenę (pytanie 6) lub formułując propozycje dotyczące kierunków działania biblioteki (w pytaniu 7). Wybrane wypowiedzi przytoczono w załączniku nr 2.

Propozycje kierunków działania Książnicy Podlaskiej

W komentarzach do pytania 6 przeważały opinie pozytywne, wyjaśniające np. dlaczego ankietowany wybrał taką ocenę lub dlaczego nie jest to nota najwyższa. Szersze wypowiedzi znalazły się głównie w otwartym pytaniu 7. Czytelnicy nie tylko próbowali nakreślić pożądane kierunki działań Książnicy, ale też zgłaszali szereg drobnych uwag, możliwych usprawnień.

Uwagi pozytywne, wyrażające uznanie, dotyczyły najczęściej:

- 1/ obsługi,
- 2/ zbiorów bibliotecznych,
- 3/ organizacji pracy i usług,
- 4/ spraw ogólnych.

Opinie pozytywne nt. obsługi dotyczyły wysokich kompetencji pracowników oraz kultury usług. Przykładowe, typowe wypowiedzi: „profesjonalna obsługa czytelnika” (pielęgniarka), „personel jest bardzo miły, wykwalifikowany, podchodzący do czytelników z tzw. „sercem” (nauczyciel), „obsługa jest sprawna i fachowa” (informatyk), „życzliwa pomoc, kompetencje pracowników” (nauczyciel). Znacząca część ankietowanych bardzo dobrze oceniła zbiory, a zwłaszcza wielkość oferty w tym zakresie. W części wypowiedzi pozytywnie oceniono organizację pracy i usług (najczęściej jako „sprawne i szybkie”), a niektóre uwagi dotyczyły dobrej lokalizacji biblioteki (siedziba główna w centrum miasta). Istotną grupę opinii pozytywnych stanowiły ogólne refleksje o bibliotece (uznanie dla jej dotychczasowego działania).

Sformułowano też uwagi negatywne, propozycje postulatywne i proponowane usprawnienia dotyczące poniższych kategorii - przy czym najwięcej uwag odnosiło się do trzech pierwszych aspektów:

- 1/ zbiorów bibliotecznych,
- 2/ usług i organizacji pracy,
- 3/ katalogu komputerowego (OPAC)
- 4/ działalności kulturalno-oświatowej,
- 5/ innych (wypowiedzi ogólne, warunki lokalowe, zasoby cyfrowe i strona www).

Uwagi krytyczne dotyczące zbiorów bibliotecznych najczęściej związane były z liczbą egzemplarzy tytułów możliwych do wypożyczenia. W ocenie ankietowanych ta liczba jest za mała. Typowe wypowiedzi: „Więcej tytułów mogłoby być udostępnianych w Wypożyczalni” (student), „(...) bardzo małe zbiory do wypożyczenia (w kontraście ze zbiorami czytelnika)” (lektor języka obcego). Formułowano też uwagi nt. polityki gromadzenia (zbyt mało nowości wydawniczych, niedostatki tematyczne, inne media np. e-booki). Czytelnicy widzą więc potrzebę poszerzania oferty zbiorów Książnicy, zarówno pod względem ilości jak i typów wydawnictw (nowe dokumenty, e-booki, multimedia oraz dokumenty elektroniczne).

Duża grupa uwag krytycznych dotyczyła funkcjonowania OPAC-u (katalog komputerowy dostępny online). Liczba tych opinii oraz sposób formułowania wskazują, że niedostatki obecnego oprogramowania są dla czytelników znaczące i dotkliwe.

Ankietowani zwracali uwagę, że zależy im na sprawdzaniu stanu konta i terminu zwrotu materiałów przez Internet, przedłużaniu książek tą drogą oraz rezerwacji (obecny

system takich możliwości nie daje). Często wypowiedzi uzupełniano komentarzami, że takie udogodnienia dają katalogi bibliotek akademickich m. Białegostoku. Czytelnicy wymieniali konieczność wzbogacenia systemu bibliotecznego o wym. funkcje jako zadanie pilne i istotne. Typowe wypowiedzi brzmiały następująco: „Brak możliwości zamawiania książek przez Internet to bardzo poważny mankament” (student), „bardzo brak mi elektronicznego dostępu do konta czytelniczego” (student), „zamawianie i przedłużanie pozycji książkowych przez Internet!!!!”, „bardziej czytelny katalog internetowy” (nauczyciel akademicki), „umożliwienie prolongaty konta przez Internet” (student), „zamawianie książek przez Internet, tak jak we wszystkich białostockich uczelniach wyższych” (student).

Krytyczne uwagi odnoszące się do usług i organizacji pracy dotyczyły najczęściej długiego czasu oczekiwania na realizację zamówień (biblioteka główna, oczekiwanie na książki z magazynu rezerw). Niektórzy czytelnicy zaznaczali, że znają trudności lokalowe Książnicy i rozumieją z czego długie oczekiwanie wynika. Przykładowe typowe uwagi: „Jako osoba mieszkająca poza Białymstokiem odczuwam szczególnie utrudnienia związane z wydłużonym do następnego dnia czasem oczekiwania” (nauczyciel), „niedogodnością jest czekanie na tytuły będące w magazynie” (student), „utrudnieniem są książki i czasopisma zgromadzone w magazynach, na które trzeba czekać w czytelnich” (dziennikarz/student), „wołałbym nie czekać kilku dni na książki ze specjalnych zbiorów, tzw. rez czy też reo” (nauczyciel) (sprostowanie: zamówienia z magazynów realizowane są dwa razy dziennie; ek).

W kategorii usług mieszczą się też mniej liczne uwagi dotyczące m. in. egzekwowania terminów zwrotów wypożyczonych materiałów bibliecznych (postulat dyscyplinowania czytelników; „zbytnie pobłażanie w pilnowaniu terminów zwrotów”), kaucji dla czytelników zameldowanych poza Białymstokiem (bez kaucji), wysokości opłat za przetrzymywanie materiałów bibliecznych (za wysokie), godzin otwarcia (niezadowolenie z powodu zamknięcia niektórych agend w wybrane dni tygodnia), braku możliwości kserowania (w niektórych filiach), liczby książek udostępnianych w czytelni jednorazowo (za mało), nie wystarczającej ilości stanowisk internetowych, zbyt ubogich zasobów cyfrowych „za mało zasobów udostępnianych przez PBC”, „rozwijać zbiory regionalne w formie elektronicznej” (politolog), „potrzeba tworzenia zasobów cyfrowych” (dziennikarz/student), „tworzenie i udostępnianie zasobów cyfrowych w Internecie” (bezrobotna), „umieścić część materiałów w Internecie” (kasjerka).

Jako pożądane kierunki korekty działań kulturalno-oświatowych biblioteki wymieniano: rozszerzenie oferty, zróżnicowanie wystaw (szczególnie więcej wystaw dot. współczesności), bardziej intensywną promocję, zwłaszcza młodych twórców. Przykładowe uwagi: „działalność oceniam bardzo dobrze, ale brakuje mi trochę atrakcyjnych spotkań promocyjnych i autorów innych niż lokalni-nieznani” (kadra kierownicza instytucji kultury), „imprezy dla dzieci”, „brak reklamy o wydarzeniach i imprezach (spotkania z autorami)” (manager), „więcej wystaw współczesnych oraz więcej możliwości zaistnienia czytelników w działalności KP” (wolontariusz), „spotkania dyskusyjne z osobami z regionu” (specjalista/wolny zawód).

Uwagi negatywne odnosiły się do warunków lokalowych Książnicy Podlaskiej; zazwyczaj dotyczyły siedziby głównej biblioteki. Poprawę warunków funkcjonowania poprzez budowę nowego gmachu biblioteki wskazywano jako ważny cel niedalekiej przyszłości. Komentarze dotyczyły też konieczności zniesienia barier architektonicznych w agendach biblioteki (np. „liczę na rozwiązania lokalowe ułatwiające dostęp osobom

niepełnosprawnym”). Postulowano poprawę warunków lokalowych bibliotek sieci miejskiej, utworzenie oddziału dla dzieci, przeniesienie całości zbiorów do jednego budynku.

Podsumowanie

Analiza zebranego materiału badawczego pozwala na sformułowanie następujących wniosków:

1. Książnica Podlaska jest dobrze znaną i ogólnie pozytywnie ocenianą instytucją kultury (wysoka średnia ocena – 4,82). Badani odnieśli się z przychylnością do poziomu zaspokojenia potrzeb czytelniczych. Zatrudniony zespół pracowników jest, zdaniem czytelników, profesjonalny, kompetentny i życzliwy, a biblioteka przyjazna. W licznych opiniach uznanie zyskały także zbiory biblioteczne.
2. Badani jako główne cele poszukiwania materiałów w bibliotece wymienili (według najwyższej liczby wskazań): rozrywkę (55,96%), rozwój zainteresowań (51,71%), naukę (w sensie edukacji szkolnej) (47,70%), dokształcanie i doskonalenie zawodowe (26,38%), informacje praktyczne (15,35%), pisanie artykułów/recenzji (14,40%).
3. Zebrane opinie czytelników - nt. preferencji w zakresie gromadzonych zbiorów - wskazują, że użytkownicy oczekują zbiorów tradycyjnych (głównie książek i czasopism; 92% i 58,80%), ale także wzbogacenia oferty o nowe dokumenty (e-booki – 31,88%, dokumenty elektroniczne – 29,40%, multimedia – 23,73%, płyty kompaktowe – 18,18%). Książnica, zdaniem ankietowanych, ma też tworzyć i udostępniać zasoby cyfrowe (38,37%). Biblioteka powinna więc być wielomediálna.
4. Czytelnicy - odpowiadając na pytanie o przedsięwzięcia, które Książnica Podlaska powinna organizować - wymienili (kolejność wg najwyższej liczby wskazań): spotkania autorskie i promocje utworów (58,09%), organizację dostępu do Internetu (40,97%), tworzenie zasobów cyfrowych (38,37%), organizację wystaw (37,43%), konferencje i wykłady literackie (31,05%), a w następnej kolejności związane z inną tematyką (22,90%), działalność wydawniczą (15,94%).
5. Najwięcej uwag wymagających korekty czytelnicy zgłosili w odniesieniu do: zbiorów bibliotecznych, systemu katalogu komputerowego (OPAC), organizacji usług. W części dotyczącej zbiorów, uwagi odnosiły się zwłaszcza do liczby gromadzonych egzemplarzy w wypożyczalniach; w kwestii organizacji usług - skrócenia czasu oczekiwania na zamówienia. Poważnego rozważenia wymagają opinie odnoszące się systemu katalogowego, ocenionego jako niewystarczający w stosunku do potrzeb czytelników.
6. Materiał pozwala na sformułowanie wniosku o pożądanym przez czytelników dwutorowym kierunku rozwoju Książnicy Podlaskiej – łączeniu tradycji z nowoczesnością (zbiory tradycyjne i nowe, działalność kulturalna, usługi w oparciu o sieć Internet, zmodernizowany system biblioteczny, tworzenie zasobów cyfrowych). Unowocześnienie usług jest często wskazywanym kierunkiem w swobodnych wypowiedziach ankietowanych.
7. Zebrane uwagi szczegółowe, odnoszące się do różnych aspektów pracy biblioteki, wymagają rzetelnej analizy przez odpowiedzialnych za realizację poszczególnych działań (zapoznanie się z całością uwag i rozważenie możliwości ulepszeń i bieżącej korekty). Mogą być cenną wskazówką dla bieżącego korygowania działalności biblioteki i głębokiej modernizacji usług.

Wnioski wynikające z badań staraliśmy się uwzględnić w opracowaniu „Strategia Rozwoju Książnicy Podlaskiej na lata 2011-2020”. Wysoka ocena usług znalazła się wśród mocnych stron w analizie SWOT (Dobry wizerunek i wysoka ocena usług). Sugerowane przez czytelników - unowocześnienie usług oraz wielomedialność zasobów uwzględniono przy określaniu celów szczegółowych i projektów, a także przy konstruowaniu misji. W związku z wysoką pozycją rozrywki, wskazaną jako cel wizyt w bibliotece, zmieniono koncepcję niektórych projektów. Uwagi dotyczące organizacji usług oraz OPAC-u uwzględniono, określając projekty celu strategicznego I (Zapewnienie przyjaznej przestrzeni i nowoczesnej infrastruktury) i III (Modernizacja i rozbudowa infrastruktury komputerowej).

W toku badań zebrano szereg uwag szczegółowych odnoszących się do różnych aspektów pracy biblioteki. Okazały się one cenną wskazówką dla bieżącego korygowania działalności i mogą być pomocne przy głębokiej modernizacji usług w przyszłości. Realizacja niektórych potrzeb czytelników i usunięcie mankamentów, możliwe są jedynie przy głębokich zmianach infrastrukturalnych (budowie nowego gmachu biblioteki głównej oraz zakupie i wdrożeniu zintegrowanego systemu bibliotecznego).

KWESTIONARIUSZ ANKIETY

Szanowni Czytelnicy!

Zwracamy się z uprzejmą prośbą o wypełnienie ankiety, której celem jest poznanie potrzeb osób korzystających z usług Książnicy Podlaskiej. Ankieta pozwoli zapoznać się ze zdaniem czytelników na temat kierunków rozwoju biblioteki i będzie miała wpływ na kształt przygotowywanej „Strategii rozwoju Książnicy Podlaskiej”.

1. Proszę określić częstotliwość korzystania z usług Książnicy Podlaskiej (właściwą odpowiedź proszę podkreślić):

- nie korzystam
- korzystam sporadycznie
- korzystam dość często
- korzystam systematycznie

2. W Książnicy Podlaskiej poszukuję materiałów do:

(proszę zaznaczyć przez podkreślenie; można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź) nauki (bieżące potrzeby kształcenia szkolnego)

- dokształcania i doskonalenia zawodowego
 - rozwoju zainteresowań
 - pisanie artykułów, recenzji, itp.
 - w związku z potrzebami uzyskania informacji praktycznych
 - rozrywki
 - w innych celach (jakich? Proszę wpisać)
-

3. Czy Książnica Podlaska zaspokaja Pani/Pana potrzeby czytelnicze?

(proszę podkreślić wybraną odpowiedź)

- zdecydowanie tak
- raczej tak
- raczej nie
- zdecydowanie nie
- nie wiem

4. Jakie zbiory Pani/Pana zdaniem powinna gromadzić Książnica Podlaska ?

(proszę podkreślić; można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

- książki
 - czasopisma
 - dokumenty elektroniczne:
 - multimedia
 - płyty kompaktowe
 - e-booki
 - gry
 - video
 - kasety magnetofonowe
 - inne (jakie? Proszę wpisać)
-

5. Czy poza udostępnianiem zbiorów Książnica Podlaska powinna organizować:

(proszę podkreślić; można zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź)

- spotkania autorskie, promocje utworów
 - wykłady, konferencje związane z literaturą piękną i jej twórcami
 - wykłady, konferencje związane z inną tematyką
 - wystawy
 - działalność wydawniczą
 - dostęp do Internetu dla czytelników
 - działania związane z tworzeniem zasobów cyfrowych i udostępnianiem ich w Internecie
 - inne, proszę wpisać:
-

6. Jak ocenia Pani/Pan działalność Książnicy Podlaskiej

(proszę otoczyć kółkiem wybraną ocenę)

1, 2, 3, 4, 5, 6 (1 – ocena najniższa, 6 – najwyższa)

Proszę krótko uzasadnić

.....

7. Proszę o sformułowanie uwag i propozycji dotyczących kierunków działania Książnicy Podlaskiej

.....

Uprzejmie prosimy o podanie kilku podstawowych informacji o sobie. Informujemy, że ankieta jest anonimowa, a przekazane dane zostaną wykorzystane jedynie w zbiorczych zestawieniach.

Dane o ankietowanym (proszę podkreślić)

● **Płeć**

Kobieta

Mężczyzna

● **Wiek**

do 15 lat

16-19 lat

20- 24 lata

25-44 lata

45- 60 lat

powyżej 60 lat

● **wykształcenie**

podstawowe

zawodowe

średnie

wyższe

● **zawód wykonywany***

.....

* Jeśli nie pracuje Pani/Pan zawodowo, proszę wpisać inną kategorię, np. emeryt, student, uczeń, bezrobotny

Dziękujemy za wypełnienie ankiety

**OPINIE I KOMENTARZE,
PROPOZYCJE KIERUNKÓW ROZWOJU
(wybrane wypowiedzi czytelników)**

Zachowano oryginalny kształt wypowiedzi i pisownię. W niektórych przypadkach, dla jasności wypowiedzi, dołączono krótkie komentarze. Ujęto je w nawiasach kwadratowych.

OPINIE I KOMENTARZE

Zebrano na podstawie uwag uzasadniających ocenę działalności Książnicy Podlaskiej w pytaniu 6 ankiety

OGÓLNA OCENA DZIAŁALNOŚCI

POZYTYWNE

- „Jest ok.” (uczenica).
- „Miła obsługa, szybki transport książek, dość spore zbiory”.
- „W Książnicy znajduję większość szukanych przeze mnie książek, nie muszę długo czekać na zamówienia, obsługa jest miła i pomocna” (student).
- „Generalnie rzecz ujmując jestem zadowolona z Państwa działalności” (uczeń).
- „W Książnicy zawsze znajduję potrzebne mi informacje”
- „Moim zdaniem Książnica działa sprawnie, pręźnie i można odnaleźć odpowiednie pozycje książkowe” (student).
- „W znakomitej większości znajduję tu to czego szukam” (abiturient/maturzystą).
- „Cieszę się, że Książnica ma w planach ciągły rozwój, to sprawi, że ci nieco młodszy może będą zainteresowani zaglądaniem do niej od czasu do czasu”.
- „Jestem zadowolona z działalności Książnicy. Dotychczas prawie zawsze udało mi się dostać poszukiwaną książkę. Również pomoc osób pracujących w Książnicy jest warta zauważenia” (pracownik socjalny).
- „Książnica ma bogaty księgozbiór i doskonałą lokalizację w centrum miasta”.
- „Jest tak jak powinno być” (uczeń).
- „Działa bez zarzutu” (student).
- „Dobre zbiory, bliska odległość – filia na osiedlu, dogodne godziny otwarcia, miła obsługa” (nauczyciel).

NEGATYWNE

- „Krótko: Mogłoby być lepiej”.
- „Uważam, że Książnica Podlaska funkcjonuje dobrze, jednakże w pewnych szczegółach mogłaby działać jeszcze lepiej”.

ZBIORY

POZYTYWNE

- „Najczęściej jest to co chcę” (uczeń).
- „Podobają mi się zasoby Książnicy Podlaskiej” (uczeń)
- „Dostępność tytułów” (student).
- „Dostępnych jest wiele poszukiwanych i interesujących pozycji” (student).
- „(...) Na zasobach Książnicy nigdy się nie zawiodłam”.
- „Książnica ma bogaty księgozbiór”.
- „Bardzo bogaty zbiór” (nauczyciel w przedszkolu).

NEGATYWNE

- „Za mało praktycznych książek nie można wypożyczać, a są dostępne jedynie w czytelni, co jest bardzo niewygodne, stąd nie „6”.
- „Brakuje wielu interesujących tytułów” (uczeń).

- „Zbiory są zdecydowanie zbyt ubogie” (student).
- „Baza materiałów mogłaby być szersza” (głównie w kwestii czytelni) (student).
- „Niektóre pozycje powinny być dostępne w większej ilości” (nauczyciel).
- „Jest za mało egzemplarzy poszczególnych pozycji” (prawnik).
- „Brak wielu pozycji książkowych”.
- „Często nie znajduję interesujących mnie książek”.
- „Mało egzemplarzy książek, co wydłuża czas oczekiwania na wypożyczenie”.
- „Zbyt mała liczba egzemplarzy najpopularniejszych tytułów” (pracownik banku).
- „Najnowsze pozycje są często dopiero po upływie długiego czasu udostępniane do wypożyczenia” (pracownik biurowy).
- „Brak w zbiorach najnowszych książek” (stażysta)”
- „Mało nowych książek zwłaszcza w filiach bibliotecznych” (bezrobotna).
- „Nowości beletrystyczne pojawiają się z dużym opóźnieniem, kilkumiesięcznym” (prawnik).
- „Zbyt mało egzemplarzy poszczególnych książek, szczególnie z zakresu prawniczego”.
- „Dyskryminacja niektórych autorów o prawicowych poglądach, mało nowości”.

OPAC

POZYTYWNE

- „Przejrzysta baza książek”.

NEGATYWNE

- „Bardzo brak mi elektronicznego dostępu do konta czytelniczego” (student).
- „Brak elektronicznego systemu wypożyczania książek to jest ogromna wada” (studentka).
- „Nie można zamawiać książek przez Internet” (studentka).
- „Brak możliwości internetowego składania zamówień” (pracownik banku).
- „W katalogu online brakuje zestawienia czasopism dostępnych w Książnicy” (pracownik naukowy).

OBSŁUGA

POZYTYWNE

- „Miła i pomocna obsługa” (studentka).
- „Kompetentni pracownicy” (ekonomista).
- „Przede wszystkim obsługa jest na najwyższym poziomie, zawsze pomocna, miła, uczynna”. (terapeuta zajęciowy)
- „Miła i rzeczowa obsługa” (pracownik umysłowy).
- „Pracownicy są mili i chętnie udzielają pomocy w znalezieniu potrzebnych materiałów i książek”.
- „Życzliwa obsługa” (student).
- „Bardzo miła i pomocna obsługa” (nauczyciel).
- „Bardzo miła obsługa” (student).

- „Profesjonalna obsługa czytelnika” (pielęgniarka).
- „Bardzo mili pracownicy” (student).
- „Fachowa i miła obsługa” (student).
- „Profesjonalni i kompetentni pracownicy” (nauczyciel w przedszkolu).
- „Fachowa obsługa” (uczeń).
- „Wysoko cenię sobie obsługę w Książnicy – zawsze można liczyć na pomoc i uprzejmość” (student).
- „Obsługa jest absolutnie profesjonalna” (prawnik).

NEGATYWNE

- „Czasem odstręcza sposób komunikowania się pracowników”.
- „Niestety... nie zawsze miła obsługa”.
- „Długo oczekuje się na przyniesienie książek. Trzeba przenieść więcej personelu do obsługi czytelników”.

ORGANIZACJA USŁUG

POZYTYWNE

- „Łatwy dostęp do książek. System zamawiania i krótkiego oczekiwania” (terapeuta zajęciowy).
- „Dostępność do książek”.
- „Książki są w dobrym stanie i przychodzą z magazynu zawsze na czas” (student).
- „Szybka obsługa” (studentka).
- „Działa sprawnie i szybko” (student)
- „Miło i sprawnie (przedsiębiorca).
- „(...) Dodatkowym plusem jest fakt, że jest otwarta do 19-tej więc zawsze mogę skorzystać z zasobów biblioteki”.

NEGATYWNE

- „Niedogodnością jest czekanie na tytuły będące w „magazynie”.
- „Czasami za długo czeka się na realizację rewersu” (nauczyciel).
- „Nie wszystkie książki są dostępne, trzeba czekać na realizację zamówienia” (funkcjonariusz).
- „Książki są za długo przetrzymywane na kontach – miesiąc, dwa, ale nie dłużej” (konsultant medyczny).
- „Wolałbym nie czekać kilku dni na książki ze specjalnych zbiorów, tzw. rez czy też reo” (nauczyciel) [zamówienia z magazynów realizowane są dwa razy dziennie; EK].
- „Utrudnienie stanowi fakt, że niektórych książek nie można dostać od razu, gdyż trzeba je wcześniej zarezerwować – nawet jeśli w czytelni – chce się je tylko przejrzyć” (student).
- „Gdyby nie to, że korzystanie z biblioteki (wypożyczanie książek) oraz długie czekanie w czytelni na zamówienia dla mnie byłoby na 6” (student).
- „Wszystko odbywa się sprawnie, irytująca jest tylko konieczność spędzania czasu w czytelni. Materiały dostępne tylko w czytelni powinny być dostępne w formie elektronicznej” (uczeń).

- „Bardzo proszę zwrócić uwagę na osoby korzystające z internetu. Robią awantury, głośno się zachowują. Czasami obcowanie z nimi jest uciążliwe” (student).
- „Filie są trudno dostępne, jest ich za mało na terenie miasta” (uczeń).
- „Brak dostępu do niektórych filii Książnicy Podlaskiej w soboty”.
- „Nie jest czynna codziennie od poniedziałku do piątku” (uczeń).
- „(...) Najbardziej przeszkadza mi trudna dostępność nowych lub poczytnych tytułów, gdy jednocześnie widać w katalogu, że niektóre z książek były wypożyczone bardzo dawno temu. Nie jest to wina Książnicy oczywiście, a czytelników ale, gdy ktoś przetrzymuje książki np. rok powinien być np. powiadomiony o przymusie zwrotu i zapłacenia kary” (student).
- „Nie do końca jestem zadowolona z działalności Książnicy Podlaskiej. Poczytne książki są przetrzymywane. Trzeba na nie czekać” (nauczyciel).
- „Zbytne pobłażanie w pilnowaniu terminów zwrotów”.
- „Niekonsekwentne „ściąganie” książek z przetrzymań”.
- „Jestem niezadowolona z limitu książek jaki jest narzucony czytelnikom podczas korzystania z czytelni. Bibliotekarze najczęściej dają maksymalnie 4 książki”.
- „Możliwość przeglądania tylko 3 książek jednocześnie” (stażysta).
- „Nie pozwalacie, by młodzież poniżej 18 lat (mam na myśli osoby w wieku 16-17 lat), by samodzielnie zapisały się do biblioteki”.

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO-OŚWIATOWA

POZYTYWNE

- „Bogata oferta kulturalna, stałe dążenie do ulepszenia oferty” (historyk).
- „Szczególnie fajny cykl spotkań Środy literackie”.

NEGATYWNE

- „(...) mało ogłoszeń imprez odbywających się w Książnicy” (spotkania autorskie, wystawy, itd.) (pracownik socjalny).

INNE

- „Za mało zbiorów udostępnianych przez PBC” [Podlaska Biblioteka Cyfrowa – EK] (student).
- „Zbiory są duże, natomiast problemem jest ściąganie książek z magazynu oraz za mały budynek” (podróżnik).

PROPOZYCJE KIERUNKÓW ROZWOJU

Zebrano na podstawie odpowiedzi ankietowanych na pytanie 7 ankiety.

ZBIORY

- „Chciałabym, żeby w wypożyczalni była udostępniana większa ilość książek, bo korzystanie z czytelni bywa uciążliwe” (student).

- „Powinno być więcej pozycji do wypożyczenia, nie tylko do czytelní” (student).
- „Bardzo małe zbiory do wypożyczenia (w kontraście ze zbiorami czytelní). Zdecydowane poszerzenie zbiorów wypożyczalni” (lektor języka obcego).
- „Więcej nowych książek do wypożyczenia a nie tylko w czytelní” (specjalista ds marketingu).
- „Więcej książek do wypożyczenia do domu” (pedagog).
- „Jeszcze więcej książek !! :)”.
- „Rozszerzenie tytułów, które cieszą się popularnością”.
- „Proponowałabym więcej książek udostępniać w Wypożyczalni” (mam tu na myśli książki naukowe).
- „Multimedialność wszelkiego rodzaju, e-booki, duże litery, wolny dostęp”.
- „Zapewnienie innych niż książki zbiorów” (DVD, gry itp.).
- „Wprowadzenie e-booków” (mgr farmacji).
- „Gromadzenie ciekawych dokumentów elektronicznych” (gier, e-booków).
- „Unowocześnienie zbiorów, poszerzenie oferty o multimedia”.
- „Zakup większej ilości bestsellerów, jak i klasyki światowej”.
- „Zwiększenie liczby egzemplarzy książek najczęściej wypożyczanych” (student).
- „Więcej książek, niektórych pozycji w ogóle nie ma, należy rozszerzać księgozbiór” (asystent i student).
- „Powiększenie zbiorów” (ew. likwidacja nieczytanych przestarzałych książek).
- „Poszerzenie zbioru książek o pozycje akademickie, do których dostęp jest dość ograniczony” (student).
- „Przydałoby się więcej podręczników akademickich” (przedsiębiorca).
- „Występują problemy ze „zdobyciem” nowości – cieszą się dużym zainteresowaniem” (bezrobotny).
- „Gromadzenie książek, które w ostatnich miesiącach zostały wydane” (stażysta).
- „Zbyt mały księgozbiór i liczba egzemplarzy popularnych tytułów. Odczuwają to szczególnie studenci, kiedy jedna książka przypada na cały rok i jest dostępna tylko w czytelní. Może rozwiązaniem są e-kopie? Odczuwam to także jako pracownik naukowy”.
- „Szybsza dostępność nowości wydawniczych (również większa ilość egzemplarzy” (student).
- „Więcej nowości na półkach – chociaż rozumiem problem braku funduszy...” (pracownik socjalny).
- „Więcej nowości i szybciej dostępnych” (prawnik).
- „Dostępność wydawnictw komiksowych” (pozycje artystyczne dostępne w księgarniach) (student).
- „Proszę o jeszcze usilniejsze uzupełnianie zbiorów o pozycje starsze, choćby w wersji elektronicznej” (historyk).
- „Niektóre zbiory mogłyby być udostępniane drogą on-line” (pracownik biurowy).
- „Nie obniżać poziomu księgozbioru, tudzież bibliotekarzy”.
- „Kupno nowych pozycji, zwłaszcza obcojęzycznych” (student).
- „Głównie czytam fantastykę, więc chciałbym by te zbiory były powiększone” (student).
- „Wzbogacenie zbioru z zakresu fantastyki i science fiction” (student).
- „Proszę o większy zakup książek o tematyce religijnej, historycznej, politycznej. Często takich pozycji mi brakuje” (przedsiębiorca).

- „Możliwość zgłaszania tytułów, które następnie Książnica rozważałaby, czy kupić” (studentka).
- „Większa ilość pozycji obowiązkowych (?) ułatwi do nich dostęp. Więcej artykułów i pozycji o historii miasta, plany, wywiady, dokumenty” (student).
- „Moglibyście sprowadzić serię Ulysses Moore „(uczennica).

OPAC

- „Byłoby miło, gdyby pojawiła się możliwość zamawiania książek do wypożyczenia przez internet” (studentka).
- „Można by było wprowadzić system rezerwacji książek, a także sprawdzanie swojego konta przez internet” (bezrobotny).
- „Internetowa baza powinna zostać poszerzona o możliwość sprawdzenia statusu książki” (wypożyczona, zamówiona itd.), zwłaszcza przy zamówieniach z magazynu (studentka).
- „Możliwość zamawiania książek przez internet” (student).
- „Możliwość zamawiania przez internet” (pracownik biurowy).
- „Możliwość zamawiania książek przez internet poprzez konto czytelnika” (prawnik).
- „Wdrażanie indywidualnego konta czytelników w katalogu internetowym Książnicy Podlaskiej, umożliwienie prolongaty książek przez internet za pomocą indywidualnego konta czytelnika” (student).
- „Rezerwacja on-line” (kadra kierownicza instytucji kultury).
- „Jedyny mankament to brak możliwości zamawiania książek przez internet, taką opcję posiada wiele bibliotek np. Uniwersytecka... Wprowadzenie możliwości zamawiania książek przez internet” (student).
- „Zamawianie książek przez internet (tak jak we wszystkich białostockich uczelniach wyższych)” (student).
- „Lepsza baza internetowa, możliwość zamawiania książek” (laborant).
- „Jako osoba mieszkająca poza Białymstokiem odczuwam szczególnie utrudnienia związane z wydłużonym do następnego dnia czasem oczekiwania. Byłabym wdzięczna za stworzenie możliwości składania zamówień w wypożyczalni oraz czytelnicy przez internet” (nauczyciel).
- „Zamawianie pozycji przez internet, stworzenie konta użytkownika Książnicy z możliwością podejrzenia takich informacji jak: czas przetrzymywania książek, możliwość przedłużenia książki, jakie pozycje zostały przeczytane” (urzędnik).
- „Zamawianie książek i sprawdzenie, czy są już do odbioru poprzez konto elektroniczne” (student).
- „Jako osobie mieszkającej poza Białymstokiem doskwiera mi brak możliwości zamawiania książek w wypożyczalni za pośrednictwem internetu. Co z tego, że w nowym katalogu mogę sprawdzić czy dana pozycja aktualnie jest dostępna, skoro jej zamówienie wymaga ode mnie dwóch wycieczek – jednej w celu zamówienia i drugiej w celu odbioru” (student).
- „Stworzenie systemu zamawiania książek przez internet” (lektor języka obcego).
- „Brak możliwości zamawiania książek przez internet to bardzo poważny mankament” (student).
- „ZAMAWIANIE I PRZEDŁUŻANIE POZYCJI KSIĄŻKOWYCH PRZES INTERNET!!!”.

- „Bardzo przydatną funkcją jest elektroniczny dostęp czytelnika do swojego konta czytelniczego w celu sprawdzania, czy zamówiona pozycja jest już do odbioru lub przedłużenia wypożyczeń” (student).
- „Moglibyście wprowadzić do swojego programu MAK moduł rezerwacji książki, tak jak to jest w Alephie” (nauczyciel).
- „Szersza obsługa internetowa, np. zamawianie książek przez internet, możliwość sprawdzania terminu zwrotu” (nauczyciel).
- „Propozycja – zamawianie książek przez internet” (studentka).
- „Elektroniczny system wypożyczania książek” (studentka).
- „Udostępnić katalog online z prasą” (pracownik naukowy).
- „Stworzyć dogodniejszy sposób wyboru książek z katalogu (wzór np. Katalog biblioteki UwB, PB)”.
- „Lepszy katalog on-line, nieczytelny, zawiesza się”.
- „Korzystanie ze zbiorów ułatwiłby przejrzysty katalog zbiorów od 2009 roku”.
- „Krótkie streszczenia książek w katalogu” (mgr farmacji).

ORGANIZACJA USŁUG

- „Wolny dostęp do zbiorów oraz budowa większego magazynu – tak, by wszystkie książki były natychmiast dostępne” (logopeda).
- „Stosunkowo długi czas oczekiwania na zamówione książki, choć zdają sobie sprawę z ogromnego zbioru Książnicy” (student).
- „Przeniesienie zbiorów w jedno miejsce, najlepiej w pobliżu wypożyczalni, by czas oczekiwania na zamówienie był jak najkrótszy”.
- „Wszystkie zbiory powinny znajdować się w jednym miejscu” (studentka).
- „Liczę na rozwiązania lokalowe ułatwiające dostęp osobom niepełnosprawnym” (nauczyciel).
- „Większa dostępność do zbiorów – nie tylko do katalogów, ale też do samych książek na półkach” (kadra kierownicza instytucji kultury).
- „Proponuję podnieść bezpieczeństwo użytkowników i pracowników, czasami wchodzi „ludzie”, którzy nie mają zamiaru czytać, tylko rozrabiać i obrażać innych lub nawet pluć na pracowników (takie zachowanie miało miejsce). Może więcej kamer z zapisem danych?” (operator).
- „Zwiększyć limit książek udostępnianych w Czytelnii Książek do 5 sztuk jednorazowo” (pracownik naukowy).
- „Żałuję, że biblioteka nie jest czynna we środę, ale tego chyba nie można zmienić” (studentka).
- „Powinna być otwarta we wszystkie dni, pilnowanie przy terminowym zdawaniu książek”.
- „Zmienić warunki wypożyczeń (osoby spoza Białegostoku) i zredukować kaucję” (student).
- „Darmowe założenie karty dla wszystkich a nie tylko mieszkańców Białegostoku” (uczeń).
- „Szybsze wydawanie książek” (nauczyciel).
- „Szybsze realizacje [zamówień magazynowych – EK]” (wykładowca).
- „Możliwość zjedzenia posiłku” (ekonomista).
- „Miejsce do przeczytania nowości, pracy z wypiciem kawy”.

- „Dostępność płyt CD z muzyką klasyczną i jazzową w budynku głównym” (student).
- „Dostępność książek dla dzieci w budynku głównym” (student).
- „Informowanie mailowo o nowościach w Książnicy” (student).
- „Wolny dostęp do zbiorów oraz budowa większego magazynu – tak, by wszystkie książki były natychmiast dostępne” (logopeda).
- „Wyższe opłaty za niezwrócenie książki w terminie . Konsekwentne i bezwzględne ściąganie książek”
- „Poprawa ściągłości wypożyczonych książek” (urzędnik).
- „Za długo czeka się na nowości, proponuję upomnienia e-mailowe”
- „Przyspieszenie remontu, ulepszenie działalności w obrębie czytelni, poprawa warunków pracy w Informatorium” (student).
- „Biblioteka na ul. Kilińskiego zupełnie mi nie odpowiada, lubię widzieć książki na półce a nie w katalogu”.
- „Możliwość wypożyczenia jedynej dostępnej książki na czas weekendu lub chociaż na jeden dzień, a jej przetrzymanie może grozić wysoką karą” (by nie były przetrzymywane).
- „Proponuję wpłaty od każdego czytelnika każdego miesiąca po symbolicznej złotówce na zakup, szczególnie nowych pozycji książkowych” (nauczyciel akademicki).
- „Dostępność książek z całego zbioru we wszystkich jednostkach organizacyjnych” (emerytka).
- „Obok wszystkich filii powinno być xero”.
- „Udoskonalanie książek w formie e-booków” (student).
- „Bardzo bym chciała, aby można było dowiedzieć się wielu ciekawych informacji na temat interesujących pozycji na infolinii 0800...”.

DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNO-OŚWIATOWA

- „Większa ilość spotkań autorskich” (student).
- „Działalność oceniam bardzo dobrze, ale brakuje mi trochę atrakcyjnych spotkań promocyjnych i autorów innych niż lokalni-nieznani (kadra kierownicza instytucji kultury)”.
- „Więcej wydarzeń kulturalnych (spotkania z dziennikarzami, politykami, pisarzami), animacja kultury osiedlowej”.
- „Większa promocja w Internecie” (uczeń).
- „Info o nowościach i imprezach – wystawy, spotkania autorskie i inne (przez internet)” (urzędnik).
- „Więcej promocji MŁODYCH twórców z regionu i Polski” (lektor języka obcego).
- „Spotkania z przedstawicielami wydawnictw książkowych” (uczeń).
- „Działalność wydawnicza młodych, zdolnych białostockich poetów, którzy chcą zaistnieć”.
- „Spotkania autorskie nie tylko z pisarzami z regionu, może coś dla młodzieży? spotkania z fantastyką? Jakiś wkład w konwenty fantastyczne w regionie” (student).
- „Promocja czytelnictwa i biblioteki wśród dzieci i młodzieży itp. wycieczki dla przedszkolaków, kawiarenka internetowa” (ekonomista).
- „Spotkania dyskusyjne z osobami z regionu” (specjalista/wolny zawód).
- „Więcej wystaw współczesnych oraz więcej możliwości zaistnienia czytelników w działalności KP” (wolontariusz).

- „Akcje zachęcające do czytania”.
- „Lepsza promocja spotkań organizowanych przez Książnicę”.
- „Spotkania z lektorami książki mówionej”.
- „Spotkania przy herbatce”.
- „Imprezy dla dzieci”.
- „Pikniki, festyny, spotkania z wybitnymi ludźmi”.

INNE

- „Znalezienie sponsora / partnera (zagraniczną bibliotekę np. w Eidhoven w ramach współpracy naszych miast)” (student).
- „Zwiększyć ilość filii” (emerytka).
- „Filia na Bacieczkach jest bardzo pożądana” (bezrobotny).
- „Rozwijać zbiory regionalne w formie elektronicznej” (politolog).
- „Elektroniczny dostęp do zbiorów archiwalnych, również prasy” (emerytka).
- „Tworzenie i udostępnianie zasobów cyfrowych w internecie” (bezrobotna).
- „Umieścić część materiałów w internecie” (kasjerka).
- „Nowa siedziba bliżej w centrum” (podróżnik).
- „Brakuje dostępu do najczęściej czytanych pozycji w wersji elektronicznej, niektórych z nich nie można skserować, a wersja elektroniczna rozwiązałaby ten problem” (pracownik naukowy).

Aleksander Miśkiewicz

WIELKOPOLSKIE JEDNOSTKI WOJSKOWE W WALCE Z BOLSZEWIKAMI 1919-1921

Wydawać się może, że już wiele napisano o wojnie z bolszewikami, chociaż najwięcej uwagi poświęcono wyprawie kijowskiej i obronie Warszawy. Szczególnie ten drugi fragment wojny doczekał się wielu opracowań, poddawany był analizom, czy wymianie poglądów wobec wszelkich zawiłości, ale też przyczyn zwycięstwa wojsk polskich w walkach 13-20 sierpnia 1920 r. w okolicach stolicy. Mniej natomiast wiemy o kampanii nadniemeńskiej, która przyniosła dalsze zwycięstwa i pozbawiła chęci odwetu bolszewików za porażkę pod Warszawą. Ale jeszcze mniej wiemy o poszczególnych jednostkach wojskowych uczestniczących w tej wojnie, których szlak bojowy z centrum kraju prowadził na ziemie kresowe. I oto doczekaliśmy się pracy odnośnie, nie jednej, ale kilkunastu jednostek wojskowych, biorących udział w zmaganiach z bolszewikami, w tamtych pamiętnych dla nas latach 1919-1921, kiedy zawisła nad Polską groźbą utraty, tylko co, odzyskanie niepodległości.

Mam przed sobą wielkie, można śmiało powiedzieć, że monumentalne wydawnictwo, w postaci albumu poświęconego jednostkom wojskowym z Wielkopolski, walczących z najazdem bolszewickim. A wobec tego, że ten region kraju zawsze kojarzymy z jego stolicą Poznaniem, tytuł albumu brzmi: *Poznańczycy w wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1921*. Jego autorem jest dr Bartosz Kruszyński, adiunkt w Zakładzie Historii Wojskowej Instytutu Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W swoich zainteresowaniach autor albumu zajmuje się historią wojskowości XIX i XX wieku, w tym także wkładem Wielkopolan w niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej (czego dowodem jest to wydawnictwo). Ta unikatowa książka – monument zawiera ponad 800 fotografii, a jej ilustracje uzupełniają dokumenty, wycinki prasowe, rysunki i mapy. Ale przedstawiono w nim dzieje poszczególnych jednostek wojskowych, których początki związane są z Powstaniem Wielkopolskim. Po zwycięskim zrywzie Wielkopolan, nie pozostali oni na miejscu, ale wyruszyli na pomoc innym formacjom Wojska Polskiego, walczącym na froncie polsko-bolszewickim, a także biorącym udział w wojnie z Ukraińcami o Lwów. I właśnie

pierwsze oddziały Poznańczyków – w sile 204 żołnierzy – przybyły z odsieczą obrońcom Lwowa już w lutym 1919 r. W miarę jak zmniejszały się groźby odwetu ze strony Niemców, za przegraną w Powstaniu Wielkopolskim, to coraz więcej oddziałów poznańskich wyruszało do walki z bolszewikami. Dowódca Wojsk Wielkopolskich – gen. Józef Dowbór-Muśnicki musiał trzymać w pogotowiu niektóre swoje oddziały, aż groźbę odwetu niemieckiego oddalił traktat wersalski.

Oto fragment jego przemówienia do żołnierzy udających się wzmacnić obronę Lwowa: „Idźcie na odsiecz Lwowa! Pamiętajcie, że jak sprawować będziecie tak o nas tu w ogóle sądzić będą. Pokażcie coś mi wari. Trzymajcie się razem niech wam nawet na myśl w głowie nie postoi, abyście mogli kiedykolwiek ręce podnieść do góry. Dla żołnierza polskiego jest tylko jedno hasło: albo trup, albo zwycięstwo. Pamiętajcie o Bogu, z modlitwą idźcie w bój, jak przodkowie wasi. Walczyć będziecie nie za sprawę jakiegoś koła czy warstwy, ale za sprawę całego narodu polskiego”. Ów fragment świadczy dobitnie, że Poznańczycy walczyli w imieniu całego narodu polskiego, a nie tylko dla sławy i wyłącznie dla siebie. Niekiedy ich o to pomawiano, zarzucając im separatyzm dzielnicowy, ale ta wojna dowiodła, że celem walki żołnierzy była cała Polska.

Co prawda, istniała nieufność do nich, czego nie ukrywa Bartosz Kruszyński, ponieważ w walkach z bolszewikami, żołnierze z Poznańskiego zetknęli się po raz pierwszy z rodakami z innych dzielnic kraju. Rozmawiali oni między sobą gwarą ze znacznymi naleciałościami z języka niemieckiego, co mogło nie podobać się żołnierzom z innych jednostek. Poznańczycy przybywali na front dobrze umundurowani i wyposażeni, posiadając broń głównie produkcji niemieckiej. Ponadto byli oni zahartowani wcześniej w bojach jako żołnierze cesarza niemieckiego podczas pierwszej wojny światowej. A ponadto karni i zdyscyplinowani Wielkopolanie, odznaczali się wielką odwagą w walce. To były ich cechy, z których zawsze słynęli.

Po obronie Lwowa, oddziały z Wielkopolski uczestniczyły w wyprawie kijowskiej i walczyły w okolicach Wilna, Słonima oraz Lidy. Żołnierze zdobyli twierdzę w Bobrujsku, w czym odznaczyła się I Dywizja Wielkopolska, którą wzmocnił I Pułk czołgów z Błękitnej Dywizji gen. Józefa Hallera. A kawalerzyści z 15 Pułku Ułanów Poznańskich dotarli w swym szlaku bojowym aż do Mińska. Nie szczędził Poznańczykom słów pochwały sam Marszałek Józef Piłsudski, który odznaczył po wojnie sztandar wspomnianego pułku ułanów Krzyżem Orderu Wojennego Virtuti Militari 5 klasy. Podczas bankietu na jego część – zorganizowanego w poznańskim Hotelu „Bazar” 22 kwietnia 1921 r. – zwracając się do ułanów poznańskich powiedział on: „Tam, gdzie byliście, byliście doskonali, i historia lwia część zwycięstwa wam przypisać musi. W tej dziedzinie jesteście najlepszym pułkiem, jaki znam, mówię wam to szczerze i otwarcie”. Takie same odznaczenie za wojnę z bolszewikami otrzymała także, jeszcze podczas jej trwania, 14 Dywizja Piechoty Wielkopolskiej od Naczelnego Wodza w Żelwie 5 grudnia 1920 r. A tych odznażeń było więcej, gdyż wojska z Wielkopolski stanowiły nie tylko pułki piechoty, czy kawalerii, lecz także eskadry lotnicze, pociągi pancerne i sanitarne. Ogrom zwycięstwa nad bolszewikami, w dużej mierze należy zawdzięczać Poznańczykom, którzy złożyli wielką daninę krwi na wielu polach bitew i potyczek. Nie dziwi zatem, że na pierwszych stronach wspomnianego albumu Marszałek Województwa Wielkopolskiego, Marek Woźniak pisał (cytuję fragment jego wypowiedzi): „Z dumą należy podkreślić, że to właśnie wielkopolscy żołnierze, których oglądamy na zamieszczonych w albumie archiwalnych fotografiach, znacząco przyczynili się do wielu polskich sukcesów podczas wojny polsko-bolszewickiej, potwierdzając swoje walory bojowe, ujawnione podczas powstania wielko-

polskiego. To oni wnieśli w szeregi zjednoczonego Wojska Polskiego prawdziwie wielkopolski zmysł dobrej organizacji, karność i dyscyplinę”.

Album ten adresowany jest nie tylko do mieszkańców Wielkopolski, którzy niewątpliwie będą jego głównymi odbiorcami, ale do czytelników w całym kraju, aby poznali oni mało znany jeszcze epizod Historii Polski, a dotyczący udziału jednostek wojskowych z Wielkopolski w wojnie z bolszewikami. Nie zawsze byliśmy tego świadomi, jakim poświęceniem wykazali się ci żołnierze w tej batalii. Dobrze się zatem stało, że ukazał się ten album. Polecam go nie tylko miłośnikom militariów, ale wszystkim, kogo interesują dzieje naszego kraju, głównie te najnowsze, dotyczące XX wieku.

Bartosz Kruszyński, *Poznańczycy w wojnie polsko-bolszewickiej 1919-1921*. Przewodniczący Kolegium Redakcyjnego prof. dr hab. Zbigniew Pilarczyk, Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Patronat Honorowy Wydawnictwa, Marek Woźniak, Marszałek Województwa Wielkopolskiego. Partnerzy strategiczni: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie, Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie, stron 511, liczne ilustracje, w tym fotografie archiwalne i mapy. Wydawca: Dom Wydawniczy „Rebis”, Poznań 2010.

Anna Nosek

O „ZŁYCH” CZYTELNIKACH („GARŚĆ” UWAG I PRZYKŁADÓW Z MIĘDZYWOJENNYCH PORADNIKÓW CZYTELNICZYCH)

„Jesteśmy świadkami obniżenia się smaku estetycznego, objawiającego się w pochłanianiu utworów najgorszej jakości”¹ – pisał na kartach swego poradnika czytelniczego Juliusz Ippoldt. „Młodzież nie umie czytać książek, bo idąc za impulsem naszym i ogólnym – czyta za wiele”² – wskazywał kilkanaście lat wcześniej Ludwik Skoczylas. „Lepiej jest dwa, trzy, nawet dziesięć razy przeczytać utwór prawdziwie piękny, niż brać tom po tomie i pośpiesznie przerzucać bezwartościowe fabrykaty”³ – radziła Iza Moszczeńska. Powyższe wypowiedzi, jak i wiele innych negatywnych sądów, ocen związanych z kulturą czytelnictwem Polaków, znaleźć można w licznych publikacjach z okresu międzywojennego. Co ciekawe, za główny powód czy objaw „wypaczania się” gustów literackich Polaków, wielu wychowawców i promotorów czytelnictwa uznawało nie tylko prężnie rozwijającą się wówczas powieść popularną (romansową czy kryminalną), ale też zamiłowanie do sportu i kina. Pisali o tym, m.in.: Ludwik Skoczylas⁴, Janina Mortkowiczowa⁵ czy Juliusz Ippoldt⁶. Ten ostatni twierdził dodatkowo, iż „ubóstwienie sportu i kina, które jest nie powodem, lecz objawem zubożenia duchowego szerokich warstw społeczeństwa, idzie w parze z zamiłowaniem do najlichszej produkcji literackiej, ta zaś z kolei wypływa z płytkości umysłowej mas i żądy emocji najgorszego gatunku”⁷. Jako pewnego rodzaju antidotum na taki stan rzeczy, powstawało wówczas wiele poradników lekturowych i artykułów na temat stanu czytelnictwa, wskazujących szereg zaleceń w zakresie techniki czytania oraz doboru odpowiedniej lektury⁸. Publikacje tego typu zawierały liczne pochwały książki, propagując jednocześnie sięganie jedynie po te „dobre” – w przypadku beletrysty-

¹ J. Ippoldt, *Jak młodzież naszą zachęcić do czytania?*, Lwów-Warszawa 1932, s. 10.

² L. Skoczylas, *Lektura powieści w szkole średniej*, Lwów 1914, s. 7.

³ I. Moszczeńska, *Źródło siły i szczęścia*, Warszawa 1927, s. 72.

⁴ L. Skoczylas, *Kinoteatr, nowy wróg młodzieży*, Lwów 1918.

⁵ J. Mortkowiczowa, *Sporty, kino, radio a ... dobra książka. Pogadanka dla młodzieży*, Warszawa 1927.

⁶ J. Ippoldt, op. cit., s. 5-6.

⁷ Ibidem, s. 10.

⁸ Bogatą bibliografię w tym zakresie opublikowała w swym rekoniesansie dotyczącym badań czytelnictwa Jadwiga Andrzejewska. Zob. J. Andrzejewska, *Badania czytelnictwa w Polsce do 1939 r.*, „Studia o Książce”, t. 16, Wrocław 1986, s. 73-139.

ki – o walorach poznawczych, wychowawczych, bądź artystycznych. Ich autorzy w sposób jednoznaczny negowali literaturę popularną, a co za tym idzie oddawanie się lekturze wyłącznie dla rozrywki. Na kartach poradników z tego okresu znaleźć również można przykłady „z życia wzięte”, będące ilustracją antywzorów zachowań i postaw czytelniczych.

Najbogatszy rejestr złych czytelników oraz niepożądanych celów czytania dał chyba W. M. Kozłowski w swych publikacjach *Co i jak czytać? Wykształcenie samego siebie i czytelnictwo metodyczne* oraz *Jak czytać utwory piękna? Literatura jako źródło wykształcenia*⁹.

Wymienił on:

1. Czytanie jako rodzaj próżniactwa (czytanie dla rozrywki)

Autor poradnika podał też przykład powyższego, negatywnego zachowania czytelniczego:

„Przychodzi raz do mnie panna z prośbą o pożyczenie książki.

– Jakiego rodzaju chciałyby Pani mieć dzieło? Z jakiego zakresu?

– To wszystko jedno. Mam wakacje, chciałabym jakoś czas zabić!”¹⁰.

Warto zwrócić uwagę, że taki typ czytelników był wielokrotnie krytykowany w międzywojniu (wypowiedziała się na ten temat np. Helena Radlińska w artykule *O czytaniu powieści*). Negowanie przez wychowawców, nauczycieli czy bibliotekarzy tego okresu czytania beletrystyki wyłącznie w celach rozrywkowych, wiązać można ze spuścizną osiemnasto- i dziewiętnastowieczną w zakresie motywacji czytania oraz z ogromnym znaczeniem idei narodowo-patriotycznych, czy religijnych¹¹. Oto bowiem przykład z dziewiętnastowiecznego poradnika lekturowego, mówiący o poszukiwaniu rozrywki w książkach:

„Jest to zaraza, której kto uległ, nie czyta już dla wykształcenia, lecz jedynie, aby czytać; czyta dobre i złe pisma bez wyboru, niepowściągniętą party namiętnością. Czyta i znajduje zadowolenie w tem wygodnem, czynnem próżnowaniu ducha, w tym błogim stanie marzeń”¹².

Słowa wypowiedziane w XIX wieku przez księdza Jana Chełmeckiego w poradniku *O sposobie korzystania z czytania książek*, wydają się jak najbardziej aktualne w odniesieniu do lansowanych wzorów czytelniczych pierwszej połowy XX wieku.

2. Czytanie nałogowe

Przedmiotem takiej lektury są zdaniem Kozłowskiego przede wszystkim powieści, „a zapełnia nią znaczną część czasu swego nie tylko młodzież szkolna i anemiczne panienki, ale często osoby w dojrzałym wieku”¹³. Czytanie nałogowe polega, zdaniem autora, na zbytym wczuwaniu się w losy wyimaginowanych bohaterów. Objawia się ono również potrzebą „coraz to nowych i coraz silniejszych wzruszeń, jak to ma miejsce u alkoholików albo nikotyników, palaczy opium itp.”¹⁴.

⁹ Zwłaszcza poradnik *Co i jak czytać?* był bardzo popularny w międzywojniu. Warto podkreślić, iż znalazł się on również w katalogu wzorcowym, wydanym przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Białymstoku. Zob. *Katalog książek naukowych nabytych w roku 1934*, Białystok 1935, s. 6.

¹⁰ W. M. Kozłowski, *Co i jak czytać? Wykształcenie samego siebie i czytelnictwo metodyczne*. Biblioteka Dziel Wyborowych, wyd. 5, Warszawa 1926, s. 45.

¹¹ Na temat wartościowania powieści w kontekście idei religijnych zob. M. Rządkiwska, *Czytelnictwo powieści w opiniach środowisk katolickich II Rzeczypospolitej*, Łódź 2003.

¹² J. Chełmecki, *O sposobie korzystania z czytania książek*, Kraków 1862, s. 26.

¹³ W. M. Kozłowski, *Co i jak czytać?*, op. cit., s. 45.

Także Janina Mortkowiczowa zajmowała negatywne stanowisko wobec „czytania nałogowego” literatury popularnej, zwłaszcza kryminalnej. W swojej zbeletryzowanej pogadance dla młodych o charakterze poradnikowym, pn. *Sporty, kino, radio a... dobra książka* zarysowała taką oto scenkę, z udziałem głównego bohatera Franka, którego główną misją było szerzenie czytelnictwa „dobrych” książek wśród kolegów:

„Nagle wzrok jego [Franka] padł na chłopca, który siedział w kącie tak zaczytany, że nie wiedział, co się wokoło dzieje. Nareszcie! Podbiegł do niego z taką radością, że nie spostrzegł, co tamten trzyma w ręku. Ale gdy się zbliżył, gdy spojrzał uważnie na ten lichey, wygnieciony, brzydko zadrukowany papier, na tę jaskrawą okładkę, zrozumiał, co to za książka. I nie omylił się. To był jakiś kryminalny romans, jakieś nieprawdopodobne awanturcze przygody oszustów, złodziei, zbrodniarzy. Chłopiec pochłaniał je tak chciwie, że nie mógł się oderwać od książki i odganiał się tylko od Franka, jak od uprzykrzonej muchy. Ale tym razem Franek nie dał się odgonić. Wiedział z całą pewnością, że taka książka to trucizna i że trzeba się przed nią bronić”¹⁵.

3. Czytanie dla ciekawości (negatywne jedynie w przypadku powieści)

Czytelnik taki, jak wyjaśniał Kozłowski, „nie szuka nic innego nad zadowolenie niecierpliwego pytania: „Jak się to wszystko skończy?””. Dla osiągnięcia zaś odpowiedzi często pomija się całą treść książki, byle dobiec do ostatnich kartek”¹⁶.

4. Poszukiwanie w literaturze plotek lub źródeł do nich

5. Czytanie dla popisu

Dla zobrazowania tego typu lektury Kozłowski przytoczył następującą anegdotę (w dwóch wersjach):

„– Co za nieocenione wydawnictwo – mówił mi pewien student o piśmie bibliograficznym, dającym krótkie sprawozdania z książek, człowiek przeczyta jeden numer, a ma już czym zaimponować dziesięciu pannom na wieczorku!”¹⁷.

Druga zaś wersja brzmi następująco:

„Co to za doskonałe wydawnictwo było „Książka”, mówił mi pewien student. Przeczytasz paczkę sprawozdań po kilkanaście wierszy i udajesz wobec panien lub kolegów prawdziwego erudyty”¹⁸.

6. Czytanie nieporządne (wertowanie książek)

Zdaniem Kozłowskiego, taki rodzaj lektury nie zasługuje na naganę wtedy, gdy „jest tylko wstępnym krokiem, poszukiwaniem właściwego materiału”¹⁹.

Nad nieporządnym, pospiesznym czytaniem beletrystyki ubolewali m.in.: S. Lam (w poradniku *O książce, wiernej towarzysze człowieka*), J. Mortkowiczowa, J. Ippoldt oraz L. Skoczylas, podając niekiedy środki zaradcze (na przykład takie, jak ograniczenie wypożyczeń bibliotecznych). W *Co i jak czytamy, a co i jak czytać należy?* Feliks Przyjemski dowodził:

¹⁴ Ibidem, s. 45.

¹⁵ J. Mortkowiczowa, op. cit., s. 9.

¹⁶ W. M. Kozłowski, *Co i jak czytać?*, s. 45-46.

¹⁷ Ibidem, s. 23.

¹⁸ Ibidem, s. 46.

¹⁹ Ibidem, s. 46-47.

„A jak ludzie na ogół czytają, może lepiej nie pytać. W wielu wypożyczalniach, między innymi także w wypożyczalni T.C.L. w Toruniu, musiano ograniczyć częstość zmiany książek, gdyż była spora liczba takich czytelników, którzy zmieniali książki prawie codziennie. Że przy takim „galopującym” – iż się tak wyrażę – czytaniu niepodobna książki dobrze przeczytać, nie potrzebuję chyba tłumaczyć. Toteż przeważna część naszych „pożeraczy” książek ogranicza się do tego, by połapać ogólną treść, przy czym wielu jest tak niecierpliwych, iż przeleciawszy kilkanaście lub kilkadziesiąt stron, chce już wiedzieć, jak się powieść kończy, „dobrze” czy „źle”. Po przekonaniu się, że np. bohaterka wyszła za mąż, lub też osiadła na koszu, mają już zadanie ułatwione. Z szybkością niejednostajnie przyspieszoną przemierzają przestrzeń, dzielącą początek powieści od końca i powieść zostanie połknięta”²⁰.

7. Sięganie wyłącznie po nowości z zakresu beletrystyki

Bardzo negatywnie oceniane i niepolecane do czytania były w poradnikach z międzywojnia nie tylko utwory popularne (np. romanse, kryminały), ale też – nowości. W. M. Kozłowski na łamach poradnika *Co i jak czytać?* pisał następująco:

„Iluz to czytających szuka w książce nie strawy duchowej, nie rozkoszy estetycznej w chwili wypoczynku, nie pokrzepienia ducha w walkach życiowych, nie pobudki i sposobów do doskonalenia się, ale – nowości. Cóż za wartość ma wtedy książka, gdy przestaną o niej mówić? Na cóż ma ktoś zadawać sobie pracę czytania rzeczy (...), która zesła z porządku dziennego, aby ustąpić miejsca innej „interesującej nowości (...). Za ogólne więc правило przy wyborze książek przyjąć można: jak najmniej uganiać się za nowością, nie wybierać tych książek, o których najwięcej mówią, lecz te, o których nie przestają mówić i w kilka lat po ich wydaniu”²¹.

Dla wzmocnienia tej zasady czytelniczej Kozłowski przytoczył trzy nakazy:

- „1. Nie czytaj żadnej książki, od której wydania upłynął mniej niż rok.
2. Czytaj tylko dzieła znakomite”²².
3. Czytaj tylko to, co ci się podoba”²³.

Również Feliks Przyjemski w swym krótkim artykule w formie poradnika perswadował:

„Pamiętajmy o tem, by po przeczytaniu pewnej ilości współczesnych powieści, podniecających nerwy i drażniących zmysły, z prostego obowiązku i ze zwykłego pietyzmu poświęcić choćby kilka dni w miesiącu któremuś z naszych pokrzywdzonych wielkich pisarzy”²⁴.

Przyjemski bardzo negatywnie oceniał czytelników nowości powieściowych, polską „powieściomanię”, będącą, jego zdaniem, m.in. konsekwencją przywar narodowych, takich jak: skłonność do lenistwa, fantazjowania (romantyzmu), uleganie modom (a co za tym idzie – czytanie dla popisu, by dobrze wypaść w towarzystwie). W *Co i jak czytamy, a co i jak czytać należy?* mówił z goryczą:

„Jako czwartą przyczynę naszej powieściomanii wymienię modę, tj. powszechny zwyczaj czytania powieści. Proces psychiczny przeciętnego czytelnika jest taki: do dobrego tonu należy rozmowa o sztuce, muzyce, literaturze (inne dziedziny nie cieszą się u nas popularnością...). Jakże by to więc wyglądało, gdyby w towarzystwie prowadzono rozmowę o najnowszych powieściach, a jam

²⁰ F. Przyjemski, *Co i jak czytamy, a co i jak czytać należy? Odczyt wygłoszony na walnem zebraniu T. C. L. w Toruniu dnia 13 marca 1922 r.*, Toruń 1922, s. 4.

²¹ W. M. Kozłowski, op. cit., s. 121-122.

²² Również w innych poradnikach można znaleźć analogiczne nakazy, np. J. Skarżyńska w swym poradniku postuluje: „Czytaj tylko dobre książki, czytaj niewiele, ale uważnie”. Zob. J. Skarżyńska, *Jak czytać książki i gazety Instrukcja dla samouków i kółek kształcenia*, Warszawa 1934, s. 23.

²³ W. M. Kozłowski, op. cit., s. 122.

²⁴ F. Przyjemski, *Co i jak czytamy, a co i jak czytać należy? Odczyt wygłoszony na walnem zebraniu T. C. L. w Toruniu dnia 13 marca 1922 r.*, op. cit., s. 17.

ich nie znał. Muszę przeczytać, bo się „zasypię”. – Idzie więc taki powieścioman „z musu” do wypożyczalni lub księgarni i prosi o „najnowsze nowości”²⁵.

Powyższa „garść” uwag i przykładów negatywnych zachowań czytelniczych, wyjęta z międzywojennych poradników, wydaje się w wielu miejscach anachroniczna w odniesieniu do współczesnej kultury czytelniczej i współczesnego stosunku do książki. Jeszcze w międzywojniu postulowano bowiem nie tyle czytanie „czegokolwiek”, jak to ma miejsce często obecnie, ale starano się wszelkimi możliwymi sposobami ukształtować czytelnika wytrawnego, wybierającego jedynie dzieła wyborowe (zwłaszcza klasyków poezji, dramatu i prozy polskiej), zawierające pozytywne wzorce zachowań oraz ukazujące idee narodowe, patriotyczne, czy religijne. Autorzy tekstów na temat czytelnictwa – uczeni, pedagodzy, pisarze (np. Korczak, czy bibliotekarze z tego okresu) podkreślali też ogromne znaczenie posiadania wyborowego księgozbioru domowego, umożliwiającego wielokrotne spotkania i powroty do najcenniejszych dzieł – porównywanych do przyjaciół, mędrców, czy powierników.

Równie odległe wydają się już w XXI wieku postulaty, by w swoich wyborach lekturowych stronić od rozrywki – stała się ona współcześnie jedną z podstawowych, niekwestionowanych nawet przez promotorów czytelnictwa, motywacji czytania beletrystyki.

Zjawiskiem złożonym okazuje się też obecnie „lektura nieporządna”, czy ujmując rzecz bardziej współczesnym językiem, czytanie selektywne, defensywne. Jak stwierdził Janusz Dunin, powołując się na koncepcję Harolda Weinreicha: „Człowieka współczesnego atakuje wielość tekstów (...). Defensywna taktyka lektury oparta na nowoczesnych formach kontaktu z książką broni jednostkę przed nadmiarem informacji (...). Niektórym wydaje się to nieeleganckie i godne potępienia, ale taki jest wymóg naszego czasu”²⁶.

Dr Anna Nosek jest adiunktem w Instytucie Filologii Polskiej UwB (Zakład Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa).

²⁵ Ibidem, s. 8.

²⁶ J. Dunin, *Pismo zmienia świat. Czytanie – lektura – czytelnictwo*, Warszawa 1998, s. 48.

Ewa Kołomecka

RELACJA Z WIZYTY W BIBLIOTECIE IM. WRÓBLEWSKICH LITEWSKIEJ AKADEMII NAUK

W dniach 24-27 stycznia 2011 roku dwie osoby z Książnicy Podlaskiej uczestniczyły w wyjeździe służbowym do Biblioteki im. Wróblewskich w Wilnie. Celem wizyty było zapoznanie się z warsztatem informacyjno-bibliograficznym wileńskiej biblioteki.

Biblioteka im. Wróblewskich jest jedną z największych tego typu placówek litewskich. Mieści się ona przy ulicy Żygimnatų 1/8, nad Wilią, nieopodal katedry. Okazały budynek, powstał w 1885 roku, na miejscu stojącego tu niegdyś pałacu Radziwiłłów. Utworzenie Biblioteki Litewskiej Akademii Nauk wiąże się z osobą Tadeusza Wróblewskiego bibliofila i adwokata. Wróblewski gromadził zbiory z myślą o utworzeniu z nich biblioteki publicznej dla mieszkańców Wilna. W 1926 roku, już po jego śmierci, zasoby, na podstawie umowy podpisanej przez MWRiOP oraz Towarzystwo Pomocy Naukowej im. Wróblewskich, utworzyły instytucję publiczną (regionalną bibliotekę publiczną o charakterze naukowym)¹. Z zasobów ocalałych z działań wojennych utworzono bibliotekę dla powstałej w styczniu 1941 roku Litewskiej Akademii Nauk (włączono do niej również sześć innych bibliotek wileńskich organizacji kulturalno-oświatowych). Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk realizuje zadania gromadzenia, przechowywania i ochrony zbiorów oraz obsługi społeczności naukowców. Książnica udostępnia potrzebne do pracy naukowej zasoby użytkownikom z wielu krajów. W roku 2009 BLAN powrócił do swej historycznej nazwy – im. Wróblewskich.

Biblioteka im. Wróblewskich Litewskiej Akademii Nauk jest książnicą na skalę europejską. Ma ona wspaniałe zbiory w liczbie 3777145 vol.². W jej zasobach znajdujemy m.in. rękopisy (267225 jednostek); stare druki, książki i czasopisma; zbiory numizmatyczne; kartograficzne; dzieła sztuki oraz unikalną kolekcję pergaminów (ok. 1500 jednostek)³. Na bogactwo materiałów wpłynęło m.in. prawo do egzemplarza obowiązkowego, które przydzielono bibliotece jeszcze w okresie międzywojennym (na mocy zarządzenia MWRiOP z dn. 15 grudnia 1931, obowiązującego od 1 stycznia 1932)⁴.

¹ Por.: Putek, Alicja Beata, *Biblioteka im. Emilii i Eustachego Wróblewskich w Wilnie* // *Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis, Folia 39, Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia IV* 2006, s. 89-103.

² Lietuvos Mokslų Akademijos Vrublevskių Biblioteka [online]; [dostęp 04.05.2011]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.mab.lt/>.

³ Por. Kairelienė, Leokadia, *Działalność Biblioteki im. Wróblewskich Litewskiej Akademii Nauk: tradycje i nowatorstwo*, „Bibliotekarz Podlaski”, Nr 21 2010, s. 43-47.

⁴ Putek, Alicja Beata, op. cit. s. 100.

Uczestniczące w wyjeździe, Ewa Kołomecka i Izabela Szymańska, miały okazję zapoznać się z działalnością biblioteki i tamtejszym warsztatem informacyjnym. Podczas zwiedzania tej placówki odwiedziliśmy jej następujące działy: Katalogowania, Dział Zbiorów i Udostępniania, Dział Rękopisów, Dział Rzadkich Druków, Oddział Informacji, Dział Digitalizacji oraz Dział Konserwacji Zbiorów. Zarówno monumentalny budynek szacownej biblioteki – wysokie wnętrza, przestrzeń, klimat – jak i skala jej działalności robią duże wrażenie. Biblioteka prowadzi kluczowe prace merytoryczne. Uczestniczy ona wspólnie z innymi bibliotekami litewskim i w przygotowywaniu bibliografii narodowej, opracowuje bibliografię historii Litwy i językoznawstwa, prowadzi bogatą działalność wydawniczą, utrzymuje wiele kontaktów z instytucjami zagranicznymi oraz rozwija na dużą skalę wymianę wydawnictw i wypożyczenia międzybiblioteczne. BLAN brała udział i ciągle uczestniczy w realizacji ważnych projektów, np. Lituanistyka, Wirtualny Rozwój Systemów Informacyjnych Dziedzictwa Kultury. Dzięki projektom placówki powstała m.in. linia odnowy zbiorów, umożliwiająca specjalistyczne prace ochronno-konserwatorskie. Zostały też tu przygotowane pomieszczenia na Pracownię Digitalizacji (zakupiono nowoczesny sprzęt do digitalizacji).

Podstawowym instrumentarium informacyjnym tej ksiąźnicy jest katalog komputerowy. Biblioteka pracuje w systemie Aleph. W katalogu dostępne są wpływy od 1995 roku, a materiały wcześniejsze wprowadza się sukcesywnie. Warsztat elektroniczny uzupełniają tradycyjne katalogi kartkowe – katalog ogólny (obejmuje całe zbiory) oraz katalogi cząstkowe, np. katalog rękopisów. Oddelegowane osoby pracowały w katalogach Działu Rękopisów, gdzie przedmiotem ich zainteresowania były materiały regionalne – związane z obecnym województwem podlaskim.

W drugim dniu wizyty miałyśmy okazję zwiedzić Bibliotekę Uniwersytecką w Wilnie, a także realizować kwerendę w Dziale Rękopisów tejże biblioteki. Biblioteka Uniwersytetu Stefana Batorego, podobnie, jak Biblioteka im. Wróblewskich, dostarcza wielu niezapomnianych wrażeń. Szczególnie zapadają w pamięć sale o wysokiej wartości artystycznej, m.in. najstarsza, powstała w I połowie XVII wieku Sala Franciszka Smuglewicza oraz Sala Joachima Lelewela.

Efekty wyjazdu do Biblioteki im. Wróblewskich są bardzo istotne. Współpraca z placówką tej rangi i o tak znaczącym dorobku naukowym, jest inspirująca dla Książnicy Podlaskiej, myślącej o realizacji usług dla środowiska naukowego i statusie biblioteki naukowej. Cenne było również zapoznanie się z instrumentarium informacyjnym biblioteki oraz z jej organizacją, wymiana wydawnictw. Istotne okazały się też rozmowy o możliwych kierunkach dalszej współpracy między nami.

Satysfakcjonujące są efekty poszukiwań materiałów z Podlasia w katalogach bibliotecznych (powstały pierwsze wykazy tych materiałów). Dobrze rokują one planom digitalizacyjnym Książnicy Podlaskiej. Na podkreślenie zasługują też gościnność i serdeczność gospodarzy, które okazały się niezwykle.

Agnieszka Gryc

HAJNOWSKIE WSPOMNIENIA

Hajnowskie wspomnienia – pożegnanie przeszłości to kolejna książka wydana staraniem Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Tadeusza Rakowieckiego w Hajnówce. Autor książki Władysław Zin, rodowity hajnowianin, który całe swoje życie związał z tym miastem i lokalnym przemysłem drzewnym, jest niewątpliwie niezwykłą osobowością. Jako inżynier – mechanik był długoletnim pracownikiem Hajnowskiego Przedsiębiorstwa Przemysłu Drzewnego (potocznie zwanego tartakiem). Jako obywatel należał on do wielu Komisji Samorządowych miasta Hajnówka, kilku różnych kadencji. To również lokalny patriota, który swą działalnością wspierał Towarzystwo Przyjaciół Hajnówki. Jako wierny parafianin uczestniczył on w trudnym okresie budowy największej w Hajnówce świątyni – Soboru Św. Trójcy. Władysław Zin był przez kilka lat członkiem Rady Parafialnej i opiekunem katedralnej cerkwi – Soboru św. Trójcy, a później nowo powstałej parafii pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela.

Pomimo, że ten wybitny hajnowianin przebywa od 1981 roku na emeryturze, wciąż pozostaje on aktywny w wielu sferach życia lokalnej społeczności. Władysław Zin doskonale zna ludzi i historię miasta oraz czuje potrzebę jej przekazania. Autor pisze we wstępie: „Aby uchronić od zapomnienia choćby część tych wydarzeń – pożytecznym będzie przekazać potomnym przynajmniej te z nich, które są mi znane i mimo upływu tak długiego okresu czasu, zachowały się jeszcze w mojej pamięci”.

Mimo sędziwego już wieku, mając 85 lat, podejmuje się on wielkiego zadania – zapisania historii rodzinnej miejscowości. Należy wspomnieć, że w 1992 roku, w jubileuszu 50. parafii prawosławnej w Hajnówce ukazała się monografia Władysława Zina *Hajnowska Parafia Prawosławna Św. Trójcy*.

Tematyka *Wspomnień*, jak pisze we wstępie sam autor, dotyczy „(...) zwykłych wydarzeń życia codziennego w przeszłości naszego miasta i jego mieszkańców (...)”, od powstania osady po współczesność. Szczególnie wyeksponowane są czasy, które pisarz zna z autopsji, sięgające końca okresu międzywojennego. Podtytuł tej książki brzmi melancholijnie i dość smutno „pożegnanie przeszłości”. Nasuwa się tu więc pytanie, dlaczego pożegnanie?

Hajnowskie wspomnienia, jak wynika z tytułu, to reminiscencje, którym towarzyszą zwykle uczucia nostalgii i specyficznego żalu, za tym, co już minęło. Własne retrospekcje, wzbogacone są tutaj także opowieściami innych, którym autor dziękuje, wymieniając ich nazwiska w rozdziale: *Daty, nazwiska, zdarzenia i fakty, przypominając autorowi pomogli*.

Celem pisarza było przekazanie potomnym własnej wiedzy. „Należę do pokolenia mieszkańców Hajnówki – niestety już nielicznych – którzy urodzili się w tej miejscowości w połowie lat dwudziestych ubiegłego stulecia i mieszkają tu bez przerwy, do chwili obecnej. Wszystko, co wydarzyło się w naszym mieście w ciągu tego, długiego upływu lat, miało miejsce w okresie mojego życia. (...) Moją intencją jest rozbudzenie wśród czytelników czaru dawnych wspomnień o naszym mieście i zachowanie w pamięci wydarzeń oraz ludzi, którzy w nich uczestniczyli”.

We wstępie autor podkreśla „Wszystkie wydarzenia opisane w książce są autentyczne. Mniej lub bardziej dokładnie przedstawiono zdarzenia i fakty, tak jak były widziane, słyszane i zapamiętane najpierw przez dziecko, później dorastającego młodzieńca, dojrzałego mężczyznę i wreszcie starzejącego się człowieka. Jeżeli czytelnik doszuka się jakichkolwiek rozbieżności ze źródłem udokumentowanym, należy je przypisać jedynie niedoskonałości pamięci”.

Książka została podzielona na dwanaście rozdziałów. Pierwszy rozdział, *Spojrzenie na Hajnówkę od strony historycznej* powstał na bazie Mapy Geodezyjnej Grodzieńskiej Guberni z 1887 roku. Pisarz analizuje tu położenie wsi Hajnówka i uroczyska Kozi Przeskok, podkreślając fakt ich przynależności do Państwowej Posiadłości Ziemskiej Dubiny. Na jej podstawie autor określa położenie geograficzne wsi, opisuje pierwsze drogi – porównując je do dzisiejszych ulic Hajnówki – oraz wymienia nazwiska ówczesnych mieszkańców. Ponadto wyraża on swoją teorię powstania nazwy miasta, nakreślając najważniejsze fakty z dziejów jego początków i rozwoju. Władysław Zin podkreśla też potrzebę opracowania nowej strategii dla rozwoju miasta, apelując „(...) do tych którym los miasta nie jest obojętny”.

W kolejnym rozdziale *Hajnówka w latach trzydziestych ubiegłego stulecia* określa okres dziewięciolecia lat trzydziestych jako *początek i kontynuację, zakrojonego na szeroką skalę i wszechstronnego, rozwoju miasta*. Autor opisuje tu wielki pożar tartaku, jego skutki społeczne i przechodzi do analizy wiodącego wówczas w Hajnówce przedsiębiorstwa przemysłowego, posługując się szczegółowymi danymi technicznymi.

Rozdział trzeci zatytułowany *Inwestycje towarzyszące budowie Zakładów Drzewnych Lasów Państwowych* dotyczy Zakładów Drzewnych Lasów Państwowych, ich lokalizacji, obsady personalnej oraz warunków pracy. Tę samą formę opisu pisarz przyjmuje dla kolejnych zakładów przemysłowych: Fabryki Chemicznej, Zarządu Kolejek Leśnych i Fabryki Terpentyny „Terebenthen”. Dalej szczegółowo omawia on jako ściśle związane z hajnowskim przemysłem drzewnym, instytucje administracji leśnej (nadleśnictwa i leśnictwa), analizując ich lokalizację, infrastrukturę oraz wyposażenie techniczne. Przy okazji ujawnia się tutaj wielka wrażliwość autora na piękno okolicznej przyrody, czego potwierdzeniem niech będą te słowa: „(...) Całość była bardzo bogato zadrzewiona drzewostanem różnorodnym pod względem rodzajowym i gatunkowym. Rosły tam przeważnie na obrzeżach terenów potężne, częściowo zachowane do dzisiaj kasztany, klony, lipy, dęby, brzozy, sosny, świerki, jodły, modrzewie, akacje itp. Był to prawdziwy raj dla wszelkiego rodzaju ptactwa. Przechodząc w okresie letnim ulicą Stefana Batorego, obok Nadleśnictwa Hajnówka, szczególnie wczesnym rankiem, słyszało się zawsze masowy, bardzo doniosły, różnorodny głosowo, nastrojowy, wręcz niepowtarzalny świergot wszel-

kiego rodzaju ptactwa. Był to po prostu niezwykle cudowny ptasi koncert, stwarzający niezapomniane wrażenie (...)”.

O kolejności opisywanych zakładów decyduje ich wielkość w znaczeniu społecznym. Dlatego też jako ostatni wymienia tu pisarz tartak prywatny. Autor wspomina też hajnowskie młyny, ich lokalizację, a nawet charakteryzuje poszczególnych właścicieli. Określa on również produkty, ich wartość, sposób zdobywania i przemycania tych rzeczy przez ludność cywilną w czasie okupacji niemieckiej. Są to jak najbardziej osobiste i subiektywne refleksje.

W tym samym rozdziale Inwestycje towarzyszące budowie Zakładów Drzewnych Lasów Państwowych sporo miejsca poświęca pisarz kolejno powstającym w Hajnówce szkołom. Tym samym stwierdza on siłę znaczenia tych zakładów, które stały się napędem dla całościowego rozwoju miasta.

Opis szkół rozpoczyna się tutaj od Państwowej Szkoły Przemysłu Drzewnego, jako najważniejszej placówki oświatowej w tamtym czasie. Władysław Zin wymienia nauczycieli, podkreśla ich zasługi oraz wspomina nazwiska zapamiętanych absolwentów. Nie zabrakło tu również refleksji autora dotyczących szkół powszechnych. Wspomina on lekcje, zabawy szkolne, a nawet smaki dzieciństwa, ukryte w sprzedawanych podczas przerw rogalikach: „(...) chyba żadne pieczywo w życiu nie smakowało nigdy tak bardzo”.

Z sentymentem wspomina on „(...) dzień 19 marca, w dniu św. Józefa obchodzono imieniny Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego. Dzień ten był wolny od zajęć szkolnych. W dniach poprzedzających święto, na lekcjach w szkole odbywały się pogadanki o życiu i pracy Marszałka. Opowiadano nam o jego dzieciństwie, domu rodzinnym, o latach szkolnych, kolegach, zabawach i zamiłowaniach. Tak właśnie poznawaliśmy cały życiorys i cechy osobiste Marszałka. Wiedzieliśmy, że był człowiekiem niezwykle prawym, szlachetnym i sprawiedliwym. Jego nieustanną troską było przede wszystkim dobro ogólne i los kraju ojczystego. Własne potrzeby pozostawały zawsze jako drugorzędne i niezwykle skromne. Postać Marszałka stawała się dla nas coraz bardziej niedoścignionym wzorem do naśladowania. W naszych młodych dziecięcych umysłach rodziły się marzenia i nieodparta chęć przyswojenia sobie tych najlepszych, najbardziej szlachetnych ludzkich cech i bycia pozytywnym bohaterem, aby poświęcać się w pracy dla dobra innych”. W tym momencie nasuwa się refleksja, że tę wpojoną w dzieciństwie ideę dążenia do doskonałości, w życiu dorosłym autor osiągnął. Piszac wspomnienia poświęcił się on żmudnej pracy spisania historii, by móc ją przekazać innym. Sposób opisu, a także oceny przedstawianych tu sylwetek i zjawisk pozostaje bardzo wyważony, ostrożny oraz zawsze pozytywny.

Następnie Władysław Zin omawia opiekę zdrowotną, skupiającą się wokół Kas Chorych oraz wymienia nazwiska pierwszych lekarzy i ich zasługi dla społeczności lokalnej. Rozdział kończy on pisząc o policji, uwzględniając opis umundurowania oraz wymieniając nazwiska dwóch kolejnych komendantów i zapamiętanego najgorliwszego policjanta.

Czwarty rozdział *Topografia rozmieszczenia ważniejszych ulic i ich zabudowa w okresie międzywojennym* dotyczy topografii ulic, infrastruktury miejskiej i rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Autor opisując kolejne budynki i ich przeznaczenie – podaje też nazwiska właścicieli tych obiektów. Omawia on warunki lokalowe i wyposażenie mieszkań oraz wspomina pierwsze pojawiające się udoskonalenia życia codziennego, tj. lodówki i pralki. Pisarz podejmuje temat ówczesnej mody i elegancji, nie zapominając przy tym o popularnych wtedy formach rozrywki takich jak: spacer, wycieczki rowerowe, kino, teatr amatorski, biblioteka z czytelnią: tenis stołowy, szachy oraz warcaby. Au-

tor pisze „(...) Czas wolny od pracy ludzie spędzali głównie na wzajemnych kontaktach... Warto przy tym pamiętać, że ówczesne stosunki międzyludzkie były diametralnie różne niż obecnie. Wówczas ludzie byli wobec siebie ufni, otwarci i życzliwi...”. Ostatnich kilka stron rozdziału poświęca on opisowi ówczesnych rynków, z uwzględnieniem ich wieloetnicznego charakteru. Władysław Zin doskonale oddaje w tonie nieco humorystycznym klimat tych miejsc.

Codzienne życie ludzi pracy to rozdział, w którym autor ponownie rozpoczyna swoją historię od opisu Zakładów Drzewnych, wymieniając liczne nazwiska – zarówno miejscowych jak i przyjezdnych – inżynierów oraz pracowników technicznych i administracyjnych. Próbuje on tu oddać atmosferę życia codziennego dawnej Hajnówki w rytmie regulowanym syrenami fabrycznymi, wyznaczającymi czas pracy. Pisarz omawia zatem zasady organizacji pracy, dyscyplinę i ustawowy czas wykonywanych robót. „Tak więc każdego dnia roboczego syreny w poszczególnych zakładach odgwiszłyby regularnie określone godziny od 5.30 do 22.00. Słyszalność syren, szczególnie z tych największych zakładów – Tartaku i Chemicznej była doskonała na terenie całej Hajnówki, a przy odpowiedniej pogodzie, również w okolicznych wsiach (...)” Dalej opisuje sposób zarabkowania osób pozostających bez pracy „(...) Inną z kolei grupę usługodawców stanowili tzw. „domokrądcy”, którzy chodząc od domu do domu, trudnili się ostrzeniem wszelkiego rodzaju narzędzi, sprzedają drobnymi ilościami rzadziej spotykanych w sklepach towarów, przeważnie kolonialnych jak: kakao, herbata cejlońska itp. lub sprzedają lodów, rozwożonych na dwukołowym wózku. Cały ich dobytek stanowiła nożna ostrzarka noszona na plecach, bardzo wyeksploatowany rower i torba, albo ciężki wózek na drewnianych kołach z dwoma dyszlami. Wśród domokrądców byli również tzw. „szmaciarze”, którym to zajęciem trudnili się najczęściej Żydzi. Tu koniecznie potrzebny był koń i wóz. Jeździł taki szmaciarz po różnych wsiach i osiedlach wołając głośno: „szmaty, szmaty zbieram””. Władysław Zin kończy rozdział porównując ówczesnych i dzisiejszych bezrobotnych.

W rozdziale *Pierwsze samochody i motocykle w Hajnówce* autor dość szczegółowo opisuje marki tych nielicznych hajnowskich motocykli oraz samochodów, a także ich szczęśliwych posiadaczy. Dość zabawnie wspomina on początki komunikacji zbiorowej i pierwsze wyjazdy do Białegostoku – stolicy województwa.

Najbardziej wzruszające wspomnienia pisarza obejmują tu tragiczne wydarzenia, z którymi wiązały się ludzkie losy podczas II wojny światowej. Okres ten zawarty został w czterech kolejnych rozdziałach jego książki: *Wrzesień 1939; Okres władzy sowieckiej; Okupacja niemiecka w okresie 1941-1944 oraz Wyzwolenie Hajnówki*. Władysław Zin przedstawia tutaj wrześniowe wydarzenia 1939 roku (bohaterską śmierć kaprała Bierwiczonka, który zginął w obronie Hajnówki), a opisując okres okupacji sowieckiej, wspomina on wprowadzone zmiany społeczno-gospodarcze i masowe wywózki na Syberię. Wracając myślami do okresu okupacji niemieckiej autor pisze: o pojedynczych przypadkach i masowych egzekucjach ludności cywilnej; dramatycznych aresztowaniach min. nauczycieli tajnego nauczania oraz tragicznym losie Żydów hajnowskich wywiezionych do obozów koncentracyjnych. W rozdziale tym nie brakuje też poruszających do głębi tragedii ludzkich, jak choćby śmierci matki i jej kilkuletniego synka, zaatakowanych przez niedźwiedzia podczas zbierania jagód – wypuszczonego przez Niemców do Puszczy do obrony przed partyzantami. Wzrusza też w powyższym rozdziale niesamowita historia sióstr, adoptowanych przez dwie hajnowskie kobiety, których rodzice zginęli z rąk partyzantów – skazani wyrokiem śmierci w pobliskich lasach Puszczy Białowieskiej.

Ostatni rozdział *Życie po II wojnie światowej* to nie tylko opis zniszczeń obiektów miejskich, ale także relacje i wspomnienia pisarza z wyprawy młodych hajnowian, którzy

chcieli wesprzeć rodaków walczących w Powstaniu Warszawskim. Nie brakuje tam optymizmu i radości płynących z wyzwolenia Polski i ponownego funkcjonowania instytucji publicznych – szkół, policji, służby zdrowia oraz straży pożarnej. To czas, kiedy swój rozkwit przeżywa szeroko pojęta kultura, w szczególności teatr o zasięgu ponadlokalnym, bezpośrednio związany z osoba autora.

Przedstawione sylwetki osób – zaangażowanych w rozwój infrastruktury przemysłowej i miejskiej, a także nazwiska działaczy, którzy swoją pracą, starannością i poświęceniem wpisali się na trwałe w historię tego miasta w sferze gospodarczej, społecznej i religijnej – starał się autor eksponować bez czynnika politycznego. To piękne, że w naszych czasach, w których wciąż brakuje autorytetów, pisarz przywołuje dla przykładu szlachetne zachowania.

W rozdziale *Najstarsze obiekty Hajnówki* autor kończy swoje wspomnienia. Wymienione tu obiekty, zachowane do dziś, służą społeczności hajnowskiej. Pisarz zaś opisuje ich przeznaczenie i historię powstania tych budynków.

Ponadto w książce znalazły się: *Ważniejsze obiekty użyteczności publicznej powstałe po II wojnie światowej*. To niezwykle ważny wykaz m.in. instytucji, urzędów, spółdzielni, szkół, budowli sakralnych i osiedli mieszkaniowych (z podanym rokiem ich powstania) opracowany przez Władysława Zina na bazie dokumentacji Starostwa Powiatowego w Hajnówce.

Całość zamyka *Hajnówka 2010*. Jest to dziesięć współczesnych fotografii ukazujących najnowsze obiekty i fragmenty miasta. Mimo, że obrazy te przedstawiają czasy współczesne, pozostano tu przy kolorystyce czarno-białej, co doskonale komponuje się z całością wydawnictwa.

W *Zakończeniu* autor przywołuje wydaną w 2007 roku publikację Miejskiej Biblioteki Publicznej im. dr. Tadeusza Rakowieckiego w Hajnówce „(...) w formie pięknego albumu „Hajnówka w starej fotografii”, pod redakcją Alli Gryc. To doskonałe wydawnictwo zostało przyjęte z aprobatą i dużym zainteresowaniem społeczności nie tylko hajnowskiej. Album stanowi bardzo różnorodną i ciekawą dokumentację dziejową z przeszłości naszego miasta. Nie jest wykluczone, że niniejsze opracowanie stanie się w sposób niezamierzony skromną próbą opisowego uzupełnienia tak bogatego zbioru wielu faktów i zdarzeń uwidocznionych na zdjęciach albumu”. Aprobata z jaką przyjęto książkę w środowisku lokalnym zdaje się potwierdzać życzenie autora.

Literatura licząca 22 pozycje kieruje czytelnika do źródeł w celu poszerzenia swojej wiedzy o historii.

W treści książki występuje bardzo dużo nazwisk, które autor wymienia jako mieszkańców poszczególnych dzielnic, czy pracowników zakładów przemysłowych. Mniej lub więcej opisane osoby te ujęte są w *Indeksie wybranych nazwisk*.

Książkę tę już od pierwszych stron czyta się doskonale. Polecam jej lekturę każdemu, kto choć trochę interesuje się historią naszego regionu. Powyższy tekst zawiera bardzo niekonwencjonalne spojrzenie na historię miasta. Władysław Zin podjął się zadania nie tylko istotnego z punktu widzenia badania dziejów Polski i regionu, ale także misji niezwykle ważne dla poznawania historii społecznej XX wieku.

Praca ta została napisana językiem zrozumiałym oraz przyjemnym w lekturze. Językiem, takim, jakim się zwykło pisać o miejscu dzieciństwa i młodości.

Należą się tu ponadto słowa uznania dla wydawcy za oprawę edytorską książki, wydanej w twardej oprawie, bardzo estetycznie wykonanej i o papierze przyjemnym w dotyku. Czcionka posiada tutaj wystarczający rozmiar, jest dużo światła między wierszami i co najważniejsze dobrze się ją czyta.

Podsumowując, pozycja ta jest nowatorska nie tylko dla hajnowian. Ciekawie zostały tu przedstawione realia historyczne z solidną porcją wiedzy, która przyda się wszystkim (zwłaszcza ludziom młodym, nie obeznanym nie tylko z historią pojmowaną ogólnie, ale i dziejami swojego miasta). Podziwiam autora za wielki trud, jaki włożył on w przygotowanie niniejszej publikacji, składam wyrazy uznania redaktor Alli Gryc i gratuluję efektu jakim jest książka Władysława Zina „Hajnowskie wspomnienia – pożegnanie przeszłości”.

1. **Autor** – Kim jest autor? Jakie ma poglądy? Z czego jest znany? Jakie dotąd wydał książki? Jeśli jest to znana postać, to warto napisać o niej coś więcej. Jeśli to nowicjusz na rynku wydawniczym, to wypada wspomnieć, że mamy do czynienia z debiutem.
2. **Tematyka** – Czego dotyczy książka? Jakie były założenia autora? Co to za gatunek literacki? Jakiej książki dotyczy epoki lub dziedziny nauki?
3. **Treść** – Co zawiera książka? Jak autor wywiązał się ze swoich założeń? Jeśli to powieść, to gdzie jest osadzona fabuła i jaki jest jej główny wątek? Jeśli recenzujesz literaturę piękną, pamiętaj aby nie zdradzać zakończenia ani rozwoju fabuły! W przypadku książek naukowych i popularnonaukowych warto wspomnieć, które fragmenty wzbudziły u Ciebie największe zainteresowanie, które były najbardziej godne uwagi lub najbardziej oryginalne. Cytaty mogą być cennym uzupełnieniem.
4. **Język, styl** – Czy język i styl, którymi posługuje się autor sprawiał Ci problemy podczas czytania? Czy był zrozumiały, przystępny? A może przeciwnie: nudny lub przesadnie hermetyczny?
5. **Kompozycja** – Czy układ książki jest zrozumiały? Czy podział na rozdziały ma sens? W przypadku prozy – czy narracja jest spójna?
6. **Wartość merytoryczna** – Jaka jest wartość merytoryczna książki? Czy przedstawia bieżący stan badań, opiera się na nowoczesnej literaturze, a wywody autora są warsztatowo poprawne? W przypadku powieści i opowiadań: czy realia historyczne zostały przedstawione wiernie? Jak wiele można się dowiedzieć z książki o danym okresie, życiu w określonej epoce itd.? Pamiętaj, że „Histmag” to serwis poświęcony historii. Nawet, jeśli książka tylko luźno nawiązuje do historii, musisz zwrócić baczną uwagę na ten aspekt.
7. **Porównanie** – Jak wypada recenzowana książka na tle innych pozycji poświęconych tej samej tematyce? Czy w ogóle istnieją tego typu pozycje? Czy pozycja jest nowatorska, czy wręcz przeciwnie, powiela doskonale znany i opisany temat?
8. **Cena** – Czy cena książki jest przystępna? Jeśli jest wysoka, to czy jest to uzasadnione (np. ilością ilustracji, formą wydania)? Czy zapłaciłbyś tyle za nią?
9. **Wydanie** – Oceń, jeśli zachodzi taka potrzeba, wydanie książki. Zwróć uwagę na ilość i dobór ilustracji, jakość korekty i redakcji. Jeśli książka jest źle sklejona/zszyta, albo papier jest bardzo niskiej jakości, również możesz o tym napisać. Jeśli jest przeciwnie – może warto pochwalić wydawcę? W przypadku tłumaczeń,

jeśli jesteś w stanie, postaraj się ocenić jakość translacji. Jeśli tytuł polskiego wydania jest odmienny od oryginalnego, możesz ocenić, czy zmiana ta była zasadna.

10. **Krytyka** – Podstawą rzetelności dziennikarskiej jest zdolność do krytycznego spojrzenia. Napisz, co w książce jest dobre, ale nie bój się wytknąć wad. Prawie każda książka je ma, a recenzje, w których autorzy wspominają wyłącznie zalety, nie brzmią wiarygodnie. Dajemy Ci pełną swobodę oceny książki, ale liczymy na Twój profesjonalizm. Jeśli książka jest świetna, nie wstydź się tego napisać. Ale jeśli to gniot nie warty przeczytania, to Twoim obowiązkiem jest to napisać. Pamiętaj jednak, by argumentować swoją ocenę w wyważony sposób. Jeśli odbierasz książkę pozytywnie i polecasz ją czytelnikom, to nie poświęćaj $\frac{3}{4}$ recenzji na krytykę. Nie pisz też tak, by kogokolwiek osobiście dotknąć. Chodzi o konstruktywną krytykę. Nasze recenzje czytają nie tylko potencjalni odbiorcy danej książki, ale także wydawcy, autorzy i tłumacze. Nie chodzi o to, by ich wychwalać pod niebiosa albo, kolokwialnie mówiąc, „wgnieść w ziemię”, ale o merytoryczną ocenę pracy, którą włożyli w daną książkę.
11. **Ocena** – Recenzja to Twoja subiektywna ocena książki. Napisz jak Tobie podobała się dana pozycja. Wciągnęła Cię? A może się nudziłeś? Jeśli tak, to dlaczego? Nie zapomnij też wystawić książce oceny w skali 1-10.

Michał Siedlecki

RÓŻA PAMIĘCI EWY ALIMOWSKIEJ – RECENZJA

Róża pamięci (Białystok 2010) to – wydany nakładem Książnicy Podlaskiej – nowy zbiór wierszy Ewy Alimowskiej. Ta związana z Białostocczyzną poetka – urodzona w 1973 roku w Narwi, gdzie mieszka do dziś i pracuje – napisała oprócz tego dwa tomy liryków: *Na imię mi tęsknota* (jako Ewa Galicka, Białystok 1991) oraz *Źródło snu* (Białystok 1998). Artystka publikowała również w: „Kartkach”; „Agricoli”; antologii poezji inspirowanej Biblią, pod tytułem *Z Księgą Nadziei* (Białystok 1999); „Epei” i antologii *Podlasie w poezji* (Białystok 2007). To także absolwentka filologii polskiej na Uniwersytecie Warszawskim oraz grafiki na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim. Pisarka uczy obecnie języka polskiego w Szkole Podstawowej w Narwi i prowadzi teatr amatorski w Narwiańskim Ośrodku Kultury.

Ubi sunt

Najnowszy tom poezji Alimowskiej – wzbogacony jej ilustracjami – składa się z trzech części. Nieopatrzonego tytułem tekst poprzedzający pierwszą – zawierającą w sumie 6 wierszy – odsłonę zbioru artystki, pozostaje bezpośrednim nawiązaniem poetki do literackiego motywu *ubi sunt* (łac. „gdzie są” – w odniesieniu do zjawiska „przemijania”), występującego między innymi w twórczości takich pisarzy jak: Dante Alighieri; François Villon; Umberto Eco i John Keats.

To właśnie w liryku *Cisza* – otwierającym zbiór *Róża pamięci* – problematyka związana z nieuchronnością kresu ludzkiego istnienia, przyporządkowana została przez poetkę stanom pozawerbalnym człowieka. Nieubłagany „czas” pożerający – niczym mityczny Kronos – własne dzieci, stanowi tu metaforę przepaści pomiędzy pamięcią o naszych najbliższych a „bezbarwną” rzeczywistością, w której przyszło nam żyć.

Utwór *Lubię* to – pełen odniesień do Biblii i mitologii greckiej – poetycki zapis onirycznej wizji świata. Pisarka porównuje w tym wierszu złożoność ludzkiej egzystencji do rzeczywistości sennej, w której każą nam płacić „(...) za garść złudzeń brzęczącą (...) monetą życia”. Z tekstu Alimowskiej wyłania się jednak jeszcze jedno przesłanie. Tylko prawdziwy artysta – wśród iluzji, obietnic, marzeń i nadziei – jest zatem w stanie, niczym archeolog, zebrać „(...) na kolanach stłuczone tabliczki pamięci,/na których słowa „mene, tekel, fares” pisze/koścista ręka czasu w wiekuistej chwili”.

Wiersz *Graale* to tekst, w którym poetka konfrontuje czytelnika z własnymi przemysleniami natury filozoficzno-religijnej. Tak znamienita dla agnostycyzmu neutralność w stosunku do wszelkich przejawów ludzkiej duchowości została tutaj przez pisarkę skon-

frontowana z chrześcijańskim modelem przeżywania świata, ukierunkowanym szczególnie na postępowanie człowieka drogą wszechogarniającej miłości. Docierając „(...) do arki serca...” możemy bowiem – zdaniem Alimowskiej – ocalić „(...) święte graale codziennego dnia”.

W tekście *Do synka* motyw przemijania ukazany został przez poetkę na przykładzie związków rodzinnych między matką, dzieckiem i dziadkiem, który „(...) jak Mojżesz (...) chwałę skrywał i brak chwały, / gdy odeszła”. Odwołania artystki do: tradycji bizantyjskiej i babilońsko-asyryjskiej (kamienne paszcze lwów strzegących tajemniczej bramy) oraz nieokreślonej przyrody – z jej ołtarzami pszczołich bogów – pozostają w tym wierszu tłem dla interpersonalnych relacji. Podobną problematykę możemy zresztą zaobserwować w wierszu *Łąka*, w którym Alimowska przedstawia odwieczną ludzką potrzebę ocalenia świata własnego dzieciństwa poprzez empiryczny powrót do utrwalonych za młodu obrazów dziewiczej natury. W liryku *Pamięć* – kończącym pierwszą część tomu *Róża pamięci* – pisarka dopełnia powyższą tematykę o znaczenie „pamięci” w naszej codziennej wędrówce przez meandry życia.

Przyroda

W drugiej części zbioru *Róża pamięci*, noszącym tytuł *Zielnik domowy*, artystka dokonuje – w swoich 21 dedykowanych matce wierszach – lirycznej „wiwisekcji” szeroko pojętego świata przyrody. Widać to bardzo dobrze na przykładzie tekstu *Światlik* – otwierającego powyższy cykl poetycki Alimowskiej. Utwór ten – utrzymany przez autorkę *Źródła* w konwencji sensualistycznej – pozostaje niejako zapowiedzią dalszych peregrinacji pisarki w rejony bliskiego jej uniwersum natury.

Wiersze *Mietlica*; *Chmiel*; *Macierzanka*; *Topola* oraz *Wierzba* – kolejne liryki Alimowskiej z jej *Zielnika domowego* – zostały przez poetkę wzbogacone o takie kategorie pojęciowe jak: Bóg; duchowość; miłość oraz nienawiść; przyjaźń; dojrzewanie; starość; młodość; lek; nicość; cierpienie; życie i śmierć; wzorce archetypiczne; antropomorfizm; wierzenia ludowe; baśniowość; oniryczność; mitologizm, a także tajemnica ludzkiego istnienia.

W następnych lirykach – *Maliny*; *Konwalia*; *Czas*; *Barwy ziemi* i *Pytania* – Alimowska zwraca się do nas z własnym symboliczno-mitycznym obrazem świata, na który składają się tutaj następujące wyróżniki: „leśmianowy pałac”; „orszak Bachusa”; „graalowe panny”; „egipska piosenka wilgi”; „hejnał gasnących minut”; „dziwna struna łącząca serca”; retrospektywne wędrówki w głąb własnego „ja” oraz literackie motywy wieczności, nadziei, szczęścia i cykliczności wszelkiego życia.

Czytając dalsze liryki autorki *Róża pamięci* – *Dziki miód*; *Eheu, Postume, fugaces, fugaces...*; *Jak pięknie*; *Elegię* i *Odę do mchu* – mamy z kolei do czynienia z jej metaforycznym zapisem procesów zachodzących w ludzkiej *psyche*, które wyznaczają tu: wpływ wspomnień na proces kształtowania się naszej osobowości; codzienne osvajanie problemów, jakie niesie ze sobą życie; świadomość niepowtarzalności każdego „ja”; konfrontacja jednostki z pojęciem „skończoności”; chrześcijańska kontemplacja otaczającego nas świata; dążenie do stanu „boskiej nirwany” oraz horacjański model postrzegania rzeczywistości.

W wierszach – *Owoc*; *Jabłonie*; *Haiku zimowe*; *Topola II* oraz *Kołysanka dla ojca* – Alimowska konfrontuje natomiast czytelnika ze swoją liryczną wizją uniwersum, którą determinują tutaj takie konstrukty poetyckie jak: „poranek w sukienkach niebieskich”;

„sok owocu z drzewa życia”; „kaprys losu tkający gobelin z kolorów”; „pierścionek toczący się przez oniemiały deszcz”; „haiku piszące zmierzch na cienkich gałązkach”; „piękno ukryte na stronicach czystych”; „tajemnice topolowe”; „magiczne, zielone spojrzenie”; „woda śpiewająca o smutku”, jak również „rzeka kołysząca sen falą”.

Narew

Trzecią i ostatnią część tomu *Róża pamięci* – składającą się z 5 wierszy – Alimowska zatytułowała *Szkice narewskie*. Poetka poprzedza tu swoje liryki bezpośrednim nawiązaniem do *Sześciu przechadzek po lesie fikcji* Umberto Eco. Utwory pisarki możemy zatem czytać – prócz jej odniesień do własnych stron rodzinnych – jako poetycką próbę dialogu z literacko-naukowymi tekstami autora *Imienia róży*. W takiej konwencji pozostaje tu między innymi wiersz *Rachela i ja*, w którym artystka odwołuje się do semiologii oraz symboliczno-mitycznych obrazów otaczającej nas rzeczywistości.

Wiersz *Menory* to z kolei wzruszająca próba utrwalenia przez Alimowską przedwojennego świata polskich Żydów, po których pozostała dzisiaj tylko bezgraniczna pustka. Utwór ten jest zatem hołdem poetki dla – dotkniętych gehenną II wojny światowej – wyznawców judaizmu oraz jej intymną „spowiedzią” rozpoczynającą się od takich słów: „(...) pocałuj mnie dwa razy, raz dla mnie, raz dla nich,/ co pod menorą nocy wracają do domu”.

Utwór *Piekarnia Lei pod starym jesionem...* stanowi kontynuację refleksyjnych rozważań poetki o losie Polaków wyznania mojżeszowego dotkniętych traumą Holocaustu. To porażający opis nazistowskich aresztowań społeczności żydowskiej na Podlasiu, gdzie haniebnym scenom poniżania naszych rodaków towarzyszą jakże wymowne inwektywy hitlerowców: „(...) raus, raus...”.

Tekst *Z punktu widzenia kota* to utwór o zabarwieniu filozoficznym. Tytułowy kot – pojawiający się zresztą i w innych wierszach poetki, zawartych w tym zbiorze – stanowi tutaj zantropomorfizowaną metaforę racjonalności i symboliczną wykładnię przemian społeczno-historycznych w kręgu kultury europejskiej. Jeżeli chcemy zrozumieć świat musimy więc – zdaniem pisarki – nabrać do niego dystansu, bo z „(...) punktu widzenia kota/historia się powtarza;/ludzie walizki wnoszą, wynoszą i tylko/zapachy wciąż te same – przerażenia, potu,/ wilgotnych dłoni, nocy i palonych listów”.

Alimowska – w swoim ostatnim wierszu z tomu *Róża pamięci*, noszącym tytuł *Zachód słońca nad Narwią* – odnosi się do poematu *Pani z Shalott* Alfreda Tennysona. To tragiczna historia niespełnionej miłości między przeklętą kobietą a legendarnym Lancelotem. Opowieść ta nabiera jednak w wierszu poetki bardziej uniwersalnego wymiaru. Artystka zainspirowana XIX-wiecznym utworem – niczym malarze z Bractwa Prerafaelickiego – nadaje tej legendzie swój własny sens. Oto Pani z Shalott staje się tu symbolem bezwzględnej śmierci, zsylającej na ludzkość wieczny sen. Tytułowy zachód słońca nad Narwią możemy więc w tym wypadku odczytywać jako zmierzch pewnej epoki w dziejach świata i początek czegoś zupełnie jeszcze nam nieznanego.

Poetycki zapis kondycji współczesnego człowieka

Nowy zbiór wiersz *Róża pamięci* Ewy Alimowskiej to niewątpliwie poetycki zapis kondycji współczesnego człowieka, próbującego uporać się ze złożonością własnej egzystencji, a także z bolesną pamięcią o XX-wiecznej historii Europy targanej wieloma wojnami oraz widmem bezwzględnych totalitaryzmów. To zatem ważny głos we współczesnej poezji polskiej, bo żyjąc w ciągłym pośpiechu i w oderwaniu od natury, często zapominamy, że tuż „(...) przy ziemi cierpienie każde jest maleńkie...”.

Eugeniusz Szulborski

CZAS ODLEGŁY, CZAS BLISKI

Nakładem Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w 2006 r. ukazała się książka Krystyny Marszałek nosząca tytuł „Czas odległy a jednak bliski”*. Było to jeszcze za życia Autorki. Dziś Krystyny Marszałek nie ma już między nami, nie opowie o sobie i Białymstoku nic więcej poza tym, co pozostawiła przede wszystkim w swej ostatniej książce. Spróbujmy zajrzeć do tej dość obszernej publikacji zaopatrzonej w liczne zdjęcia i poruszającej problemy często mało znane lub kontrowersyjne, a dotyczące czasu, na którym jakże łatwo wiesz się psy! Na ostatniej stronie okładki, tam gdzie zwykle jest nota biograficzna, czytamy:

Książka ta jest autobiografią. Autorka, Krystyna (pełne nazwisko Marszałek-Młyńczyk, pseudonim Maryna Kryńska), romanistka z wykształcenia, dziennikarka z zawodu, opisuje w niej swoje życie i otoczenie, a więc ulicę, miasto, szkołę, uniwersytet, różne etapy pracy zawodowej, polityczne wybory i pasje. Tematyka książki odnosi się do Białegostoku, Ziemi Białostockiej oraz do Lublina i obejmuje prawie pół wieku od 1930 do 1976 roku.

Nie jest to historia polityczna czasów PRL, ale osobiste wyznanie przywołujące fakty, w których Autorka uczestniczyła oraz osoby, z którymi się stykała.

Krystyna Marszałek-Młyńczyk (1930-2007) ukończyła Katolicki Uniwersytet Lubelski, Wydział Humanistyczny (1955). W latach 1955-1968 pracowała jako dziennikarka w „Życiu Białostockim”, „Życiu Warszawy” i „Gazecie Białostockiej”. W latach 1968-1974 była redaktorem naczelnym miesięcznika społeczno-kulturalnego „Kontrasty”. Od 1965 do 1985 r. – posłanką na Sejm, udzielała się w pracach komisji sejmowych. Od 2 kwietnia 1980 r. do 23 marca 1983 r. – członkiem Rady Państwa. Później – radcą kulturalnym Ambasady Polskiej w Paryżu i dyrektorem Instytutu Polskiego (1984-1986); podsekretarzem stanu w Ministerstwie Kultury i Sztuki (1986-1990); prezydentem Rady Fundacji Pamięci Ofiar Obozu Zagłady Auschwitz-Birkenau (od 1990 r.); redaktorem naczelnym pisma „Pro Memoria” wydawanego przez Muzeum Auschwitz-Birkenau i ww. fundację w Oświęcimiu (od 1994 r.). Pismo wychodziło dwa razy do roku, w okresie późniejszym ukazywało się ono w wersji polskiej i angielskiej. Od 1991 r. Krystyna Marszałek-Młyńczyk przebywała na emeryturze.

Z ważniejszych prac publicystycznych, translatorskich i wydawniczych Krystyny Marszałek wymienionych jest w książce 38 pozycji, w tym:

- *A Polska śpi na pośmiewisko mądrej Europy* – powieść o życiu i działalności ks. Krzysztofa Kluka, przyrodnika i badacza z II połowy XVIII wieku, s. 178, Ciechanowiec 1992;

- *Paryski sen o sławie* – książka o polskim malarzu Mirosławie Janie Mireckim, pseudonim „Mirem” (1928-1986), s. 100+16 stron ilustracji, Warszawa 2005.

Czas odległy a jednak bliski Autorka dedykowała synowi, Rodzinie i Przyjaciółom, we wstępie podjęła temat dziejów rodziny. „Opowieść rodzinna, odkąd pamiętam, rozpoczynała się od romantycznego spotkania mamy z ojcem w połowie lat dwudziestych XX wieku w Białymstoku. Mama, Anna Zdunko (1898-1987) urodziła się w Białymstoku. Jej rodzice, matka Maria Zdunko z domu Zajko (1867-1954) i ojciec Adam Zdunko (1869-1950) pochodzili z pobliskich wsi (babcia z Waniewa, dziadek z Jeńk), gdzie z dziada pradziada znajdowały się ich ziemie i siedliska, ponieważ jednak gospodarstwa były małe a dzieci dużo, silniejsze jednostki przenosiły się do miast i tam szukały swego miejskiego życia. (...) Rodzice ojca, Józefa Marszałka (1903-1984) mieszkali we wsi Marklowice Górne w powiecie cieszyńskim koło Zebrzydowic i mieli też niewielkie gospodarstwo. Babcia, Franciszka Marszałek, z domu Fajkosz (zmarła w 1948 roku), zajmowała się domem i wychowaniem pięciorga dzieci, dwóch synów i trzech córek (Józef, Antoni, Anna, Matylda i Maryjka). Dziadek, Józef Marszałek (1870-1943), syn Ignacego i Marii, z zawodu cieśla, dorabiał jako rzemieślnik, gdyż miał złote ręce i potrafił wszystko naprawić” (s. 7-8).

Tak zaczyna się saga rodu. Streszczając ją można powiedzieć, że obie rodziny zaangażowane były w odradzanie się Polski. Józef Marszałek – uczestnik I Powstania Śląskiego – musiał uciekać przed niemieckimi nacjonalistami na drugi koniec Polski. W drodze okradziony z dokumentów i pieniędzy znalazł on swoją drugą połowę, matkę Krystynę. Ojciec męża Wirgiliusza, Waław (1894-1939), był zawodowym wojskowym, zaś matka Maria z domu Korbut (1896-1977), umiała szyć. Mieszkali oni na kresach wschodnich. Ojciec – aresztowany w połowie września 1939 r. przez wojska sowieckie – nigdy już do domu nie wrócił. Dzieci wychowywała matka. Obie rodziny po wojnie mieszkały w Białymstoku przy ulicy Bema – państwo Marszałkowie pod numerem 89/1. Krystyna Marszałek tak opisuje ulicę swego dzieciństwa:

W moim dzieciństwie ulica była cicha, wąska, wybrukowana kocimi łbami, zabudowana małymi domkami i pachnąca maciejką w letnie ciepłe wieczory. Jedno co ją wyróżniało spośród innych, to jej długość. Równoległa do Mazowieckiej i Młynowej, wcisnęła się między nie, rozpoczynała prawie przy Siennym Rynku, gdzie przy dawnych rogatkach i końskim wodopoju, koncentrowała się duża część życia handlowego miasta, a kończyła tuż przy koszarach zawsze pełnych ruchu, śpiewów i tętentu koni. Przecinała ją Szosa Południowa, przy której było potężne więzienie zbudowane za carskich czasów, a nieco dalej za jego główną bramą, kuźnia z kowalem, przyciągającym uwagę dzieci wąsami tak długimi, że zakładał je sobie na uszy. (...) Ulica była tak zwyczajna, jak zwyczajna była moja rodzina. To, że od trzech pokoleń mieszkała w mieście nie zatarło jej chłopskich korzeni, bowiem większość krewnych pochodziła z nadnarwiańskich wiosek i była w nich zasiedziata od wieków (s. 19-20).

Autorka, opisując sprawy rodzinne, zahacza o różne życiowe epizody, także ten amerykański, który pozwolił jej na zakup ziemi na rodzinnym Podlasiu. Wspomina ona o zainteresowaniach muzycznych ojca, które doprowadziły go do zasiadania przy organach w białostockiej farze oraz o perypetiach wojennych nie tylko własnej rodziny.

W sąsiedztwie spadły pierwsze niemieckie bomby. Biegliśmy zobaczyć spustoszenie jaki uczyniły. Ojciec organizował obronę przeciwlotniczą, rozdawał maski gazowe i nakazywał naklejać na okna białe papierowe paski, które miały uchronić szyby przed wstrząsami.

Ulica nie była już zwyczajna. Stała się gościńcem, po którym przetaczały się w jedną i drugą stronę sznury pojazdów i przesuwwały kłbowiska ludzkie.

Zadudniła od wozów, którymi rodziny polskich oficerów uciekały z Pomorza przed Niemcami. Jedna z tych rodzin zamieszkała w naszym domu. Zahuczała od niemieckich czołgów i motocykli, jakimi hordy dobrze uzbrojonych Hunów tratowały Polskę szukając w niej prawem kaduka szerszej dla siebie życiowej przestrzeni. Zażętniła końskimi kopytami i tupotem sowieckich żołnierskich butów zmierzających po siedemnastym września 1939 roku do naszych koszar, jak do siebie. Znów jechali uciekinierzy. Tym razem ludzki potok przelewał się z Warszawy na Wschód, uchodząc przed Niemcami. Do domu przychodzili nieznani ludzie, by posłuchać potajemnie komunikatów radiowych.

Obudziliśmy się w Zachodniej Białorusi. W szkole uczono nas dziękować za to po białorusku „baćku Stalinu”. Wśród zakładników zamordowanych przed białostockim teatrem był mój ojciec chrzestny Andrzej Matulewicz, organista farnego kościoła. Rodzice wraz z jego siostrami opróżniali w pośpiechu mieszkanie na plebanii przy ulicy Kościelnej z gazet i papierów, bowiem każdy prasowy artykuł o czerwonej bolszewickiej zarazie (...) mógł grozić represjami. Ojciec rano grał w kościele farnym na organach w zastępstwie rozstrzelanego organisty, a noce spędzał poza domem, gdyż pracował jako nocny stróż kolejowych magazynów na dworcu głównym. Dyżury miał na przemian z białostockim rabinem, który znalazł tu również zatrudnienie (s. 25-26).

W dniu świętego Jana w 1941 roku ulica znów się rozdygotała. Ryki silników samolotowych i odgłosy spadających bomb zaskoczyły Sowietów. Początkowo przekonywali, że to nic groźnego, tylko manewry, potem porzucili wszystko w popłochu i uciekali ratując własne życie. Ludzie ruszyli szturmem na koszary, więzienie, sklepy i fabryki w dziwnym niszczyielskim otepieniu, jakby chcieli podeptać i zniszczyć całe zło, jakiego doznali (s. 26-27). W mieście pojawili się nowi okupanci i zaczęli wprowadzać własny porządek w tym dotyczący wszystkiego co żydowskie. Nakazali także likwidację cmentarza żydowskiego przy ulicy Bema.

Dwa odgłosy dotarły do nas równocześnie: świst kaciuszy i rosyjskie piosenki wojskowe nadawane przez głośniki. Był dzień świętej Anny, imieniny mamy. Wybiegliśmy z wykopanego przez ojca w ogródku schronu, by zobaczyć, co się dzieje. Ulicą szli żołnierze, zdrożeni ale pogodni. Ludzie witali ich okrzykami radości i kwiatami. Nareszcie wytchnienie ale nie spokój. Ci z wojska spotkali się z tymi z lasu. Kto wy jesteście? – padły pytania. Rosjanie czy Polacy przebrani w rosyjskie mundury? Dlaczego tak mówicie? – pytali tamci zaskoczeni. Przecież jesteśmy stąd, na Syberii przeżyliśmy gehennę, a teraz przynosimy wam wolność. Wolność, jaką? Pod nowym okupantem. O wolność to my walczyliśmy, tutaj i nam należą się zasługi. Pierwszy spór, odwieczny spór. Może inaczej nie bylibyśmy sobą? (s. 31).

Migawki te pozwoliły mi poczuć atmosferę książki Krystyny Marszałek i bliskość jej miejskich przeżyć z moimi, wiejskimi. Kto zechce bardziej posmakować pamięć lat wojny i początki Polski Ludowej, powinien sięgnąć do tych osobistych wynurzeń rodowitej Białostoczanek. Znajdzie w nich odniesienia do: rozwoju miasta i jego charakteru oraz klimatu; zmian obszarowych; zabudowy; przemian cywilizacyjno-kulturowych, atmosfery, języka, zachowań i reakcji ludzkich, czyli wszystkiego z czego wyrastał współczesny Białystok. Autorka nie pomija typowo białostockich anegdot. Wiele serca wkłada we wspomnienia o „swojej” szkole (dziś to II Liceum Ogólnokształcące im. księżnej Anny z Sapiehów Jabłonowskiej) i „swoim uniwersytecie” – Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Nie tutaj miejsce na przytaczanie dowodów owej pamięci. Ograniczę się raczej, bo najwyższy już czas ku temu, do spraw „wrastania” pisarki w dziennikarstwo, tworzenia „Kontrastów” oraz wspierania próbującego ukształtować się środowiska literackiego. Pominę jednak wybory polityczne, bo to temat na szerszą wypowiedź.

Po ukończeniu katolickiej uczelni pracę należało znaleźć samemu. Nie było to łatwe. Kilka podejść w tej sprawie było bezskutecznych. Znajomość języków obcych nie pomagała, raczej przeciwnie. Ostatecznie udało się Krystynie Marszałek-Młynarczyk w „Życiu Białostockim”. Była to mutacja „Życia Warszawy”.

Białostockie środowisko dziennikarskie nie było liczne: dwie gazety codzienne, jeden tygodnik w języku białoruskim „Niwa”, rozgłośnia radiowa, przedstawicielstwo Polskiej Agencji Prasowej i kilku gazet centralnych, m.in. „Trybuny Ludu”, „Słowa Powszechnego”, „Sztandaru Młodych”, ale prężne, ruchliwe, a nawet zbuntowane, gdyż zdobywało się niekiedy na blokowanie w drukarni materiałów nie po myśli zespołów, czy kwestionowanie partyjnych poleceń (s. 113).

Nadszedł rok 1956. Trzeba było śledzić wydarzenia na Węgrzech, zachęcać do organizowania pomocy i oddawania krwi dla rannych, jednocześnie myśleć o reformach w kraju. W „Życiu Białostockim” zaczynają ukazywać się artykuły o błędach w wychowaniu młodzieży; o odebraniu jej Boga, autorytetu rodziców, karmieniu złudzeniami prowadzącymi do „zwątpienia, cynizmu, dwulicowości i hipokryzji”. Na ten okres przypada odradzanie się polskiego harcerstwa. Bierze w tym udział Krystyna Marszałek, Tadeusz Dziubiński, Jerzy Łapiński, Jerzy Mer, Wirgiliusz Młynczyk. Pojawiają się artykuły pomagające się rehabilitacji zawodowej wybitnych specjalistów różnych zawodów.

Na wiec przed pałacem Branickich w październiku 1956 roku, na który przybyły liczne delegacje zakładów pracy ze sztandarami i transparentami, stawiała się większość dziennikarzy. Wiec ten mógł zakończyć się tragicznie, gdyż w pobliżu gmachu Komitetu Wojewódzkiego PZPR stały samochody z wojskiem gotowym do zaatakowania demonstrantów. Do rozładowania sytuacji przyczynili się, jak powszechnie mówiono, dwaj ludzie: Stanisław Kudła, partyjny sekretarz rolny i ksiądz prałat Adam Abramowicz. Pierwszy odważnie bronił ludziom dostępu do gmachu komitetu, prawie rozkrzyżowany na jego drzwiach wejściowych, drugi zachęcił ich w kościele świętego Rocha do złożenia na ołtarzu partyjnych sztandarów (po które zgłaszali się następnego dnia chyłkiem całkowicie skruszeni), do wspólnej modlitwy i spokojnego rozejścia się do domów (s. 115-116).

Oto fragment opisu z przebiegu owego wiecu:

Kiedy rozpoczynający wiec nasz kolega z radia, redaktor Włodzimierz Łoziński, późniejszy korespondent Polskiego Radia w Waszyngtonie, został zdecydowanie odsunięty od mikrofonu przez niezbyt trzeźwego, rośłego osiłka, zaproponowałam Krystynie Matoszek i Bohdanowi (Hryniewickiemu) byśmy schronili się w wozie transmisyjnym, skąd będziemy mogli obserwować przebieg wydarzeń. Pech chciał, że w tym czasie wyłączono mikrofony. Tłum zafalował i rzucił się w stronę wozu transmisyjnego, sądząc, że stało się to za jego przyczyną. Najbliżej drzwi siedział Bohdan. Kilka osób wyciągnęło go z wozu i jak to zwykle w takich wypadkach bywa, ktoś go oskarżył, że jest komunistą, inny chciał go bić, a jeszcze inny zaświadczał, że to porządny człowiek, bo go zna i namawiał do przeżegnania się. Sytuacja była groźna, ale w końcu dano mu spokój, bo mikrofony zaczęły znowu działać. Bohdan wystraszył się do tego stopnia, że obawiał się iść pieszo i odwiózł mnie do domu przypadkowo napotkana dorożką. Rozentuzjasmowany tłum przelewał się przez centrum miasta, podążając od Pałacu Branickich, ulicami: Kilińskiego, Rynkiem Kościuszki i Lipową w stronę kościoła świętego Rocha, a my siedząc w dorożce umykaliśmy przed rewolucją bocznymi ulicami, z tupotem końskich kopyt (s. 116-117).

Mówiąc o białostockiej inteligencji nie sposób pominąć jednego z miejsc spotkań dziennikarzy. Mam na myśli klub „Siedmiu” będący w tamtych czasach centrum życia towarzyskiego. Krystyna Marszałek pisze na jego temat:

Klub „Siedmiu” przyjął swoją nazwę od siedmiu stowarzyszeń (aktorzy, architekci, dziennikarze, ekonomiści, muzycy, plastycy i prawnicy), które go stworzyły, prowadziły i zapewniały mu program. Każde stowarzyszenie miało w Klubie swój dzień i mogło go wypełniać własnymi pomysłami. W Klubie zawsze było pełno, sympatycznie, swojsko i nieszablonowo. Odbывały się tu odczyty, spotkania, dyskusje, wystawy, koncerty, wieczorki taneczne i bale sylwestrowe. Największą atrakcję stanowił jednak kabaret istnieją-

cy od 1965 roku i prowadzony przez aktorów Teatru im. Aleksandra Węgierki, Jana Zdrojewskiego, a później Piotra Sawickiego. Oprawę muzyczną zapewniał Andrzej Stolarczyk, znany z pierwszych białostockich piosenek, drukowanych później w „Kontrastach” do słów Tadeusza Grochowskiego, ale także poetki ludowej z Jaświł, Melanii Burzyńskiej. Bardzo piękny był zwłaszcza jej tekst o wietrze, słonku, czasie i dziwnym sercu człowieka, którego pierwsza zwrotka brzmiała: „Gdybyś ty wietrze wiedział / jak ciężko iść naprzeciw / to byś mi w oczy nie wiał / lecz pomógł wiejąc w plecy”. Piosenkę tę śpiewała Stenia Kozłowska, Czesław Niemen, a w Białymstoku Waldemar Grzech. Ze Stolarczykiem współpracowali muzycy: Roman Gietler, Ireneusz Ryszkiewicz i Andrzej Zubrzycki. Autorem scenografii był artysta plastyk Stefan Rybi, a operatorem światel – Zbigniew Czarnecki. Przygotowywano składanki słowno-muzyczne albo całe programy, jak np. „Kabaret kiczu”, „Szopkę Noworoczną” czy „Jarmark kitów”, bardzo wysoko oceniany przez profesjonalistów (s. 130-131).

Jak zauważyliście Państwo, środowisko literackie – jako współzałożyciel Klubu „Siedmiu” – nie zostało tu wymienione. Najzwyczajniej, nie było go jeszcze. Mieszkali w Białymstoku ludzie mający w swym dorobku niejednokrotnie po kilka książek, ale Związek Literatów Polskich nie było. A ZLP dawał wtedy prestiż. Co ciekawsze, władzom nie zależało na tym żeby Związek taki powstał. Do powołania go musiały być spełnione warunki regulaminowe, m.in. co do liczby członków mieszkających na Białostocczyźnie. Jeśli ich liczba wzrastała, szybko pozbywano się tego lub innego literata, znajdując ku temu pretekst. Dziś powoływanie się na członkostwo w jakiejś organizacji literackiej, nazywanej związkiem albo stowarzyszeniem raczej śmieszy, niż buduje autorytet. Zostały one całkowicie zniszczone, tak jak wszystkie związki zawodowe. Zrobiono z nich organizacje społeczne i jako takie nie mają nic do powiedzenia w sprawach kultury. Jest to jednak odrębny temat do rozważań.

W Białymstoku – w dziedzinie kultury – zmieniło się coś w 1965 r. Powstało wtedy Białostockie Towarzystwo Kultury i zaczęły wychodzić „Kontrasty”. Czasopismo było najpierw jednodniówką (1965-1968), później kwartalnikiem i miesięcznikiem. W 1974 r. zakończyły się dzieje „Kontrastów” jako czasopisma społeczno-kulturalnego. Tytuł pozostał ale ograniczył swoje zainteresowanie do literatury faktu i stał się pismem o zasięgu krajowym.

W pięciolecie „Kontrastów” w Klubie „Siedmiu” odbyło się spotkanie „jubileuszowe”. Kawiarnia zapelniła się sympatykami i współpracownikami czasopisma. Ogłoszono błyskawiczny konkurs na fraszkę. Nagrodą był piękny obraz Doroty Łabanowskiej, trafił on do Anatola Batury za fraszkę: „Największą „Kontrastów” cnotą / jest romans z Dorotą”. Ów romans to opracowywanie strony graficznej. Wokół czasopisma zaczęli gromadzić się „(...) ludzie aktywni, myślący. twórcy: nauczyciele, historycy, specjaliści z różnych dziedzin, mający coś ciekawego do przekazania”. Wymienić tu trzeba nazwiska: Ludmiły Lebedzińskiej, historyka sztuki i konserwatora; Władysława Paszkowskiego – Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków; etnografów i historyków sztuki Barbarę Kiestenis-Studzińską, Zygmunta Ciesielskiego, Włodzimierza Pawluczuka i Kazimierza Uszyńskiego, oraz członków Stowarzyszenia Literacko-Plastycznego „Białowieża” (Aleksandra Barszczewskiego, Wiktora Rudczyka, Sokrata Janowicza oraz Jerzego Zubrzyckiego). Wiesław Dąbrowski doliczył się 85 autorów drukujących na 208 kolumnach kwartalnika.

W 1971 roku kierownikiem Działu Literackiego („Kontrastów”) został Wiesław Kazanecki, polonista, po studiach w Opolu, białostoczanin, wychowany na tej samej ulicy Bema, co ja (znałam

jego rodziców i brata). Miał nie tylko talent, dorobek literacki w postaci kilku tomików wierszy, wysoko ocenianych przez krytykę, ale także niezwykłą cierpliwość dla debiutantów oraz wyczucie w ocenie ich prób twórczych. Prowadzona przez niego społecznie od trzeciego numeru kwartalnika stała rubryka „Post scriptum”, będąca formą rozmowy z autorami nadsyłającymi do redakcji swoje wiersze, nabrała z czasem rangi ważnej instytucji, która miała swoich czytelników, własne kontakty i własną obfitą pocztę z całej Polski (...) Wiesław czytał wszystko bardzo uważnie, odpowiadał na każdy list, a w rubryce zamieszczał te próbki, które jego zdaniem mogły zapowiadać rodzący się talent. Nawiązał kontakt z kilkoma uzdolnionymi młodymi ludźmi, ze Zbigniewem Bauerem, Januszem Niczyporowiczem, Bogusławem Pezowiczem, Jerzym Plutowiczem, Eugeniuszem Szulborskim, których utwory często drukowaliśmy później w „Kontrastach”. Potrafił odkrywać talenty. Cieszę się zatem, że patronuje on teraz ustanowionej w latach dziewięćdziesiątych przez prezydenta Białegostoku nagrodzie literackiej jego imienia, której celem jest promowanie wartościowej twórczości związanej z regionem. W 1986 roku przywiózł mi do Warszawy tomik poezji „Koniec epoki barbarzyńców” wydany w 99 egzemplarzach na prawach rękopisu. W dedykacji napisał: „Zawsze serdecznie wspominanej (tu imię i nazwisko) ze znakiem pamięci”. Ten „znak pamięci” był chyba dla niego szczególnie ważny, gdyż wyróżnił go dużymi literami (s. 274-275).

Białostockie Towarzystwo Kultury przeżyło trochę „Kontrasty” Krystyny Marszałek, przestało bowiem istnieć w 1991 r. Białystok „dorobił się” Oddziału Związku Literatów Polskich z pokaźną liczbą członków, ale wyzbył się czasopisma społeczno-kulturalnego, nawet tego od literatury faktu. Zastanawiam się, czy nie stać nas na nie, czy też musimy ciągle zaczynać od początku budować własną tożsamość? A może ktoś tu nie rozumie, że bez żywej kultury nie ma dynamicznej gospodarki.

I jeszcze jeden cytat, jakże znamienity! „Z domu rodzinnego wyniosłam poczucie patriotyzmu, uczciwości, godności osobistej, pracowitości. Szkoła i uniwersytet umocniły te wartości. Zawód dziennikarski wpoił we mnie szacunek do ludzi (...). Nie należę do ludzi, których zniechęcają porażki, pomówienia, złośliwości czy nieporozumienia. Wręcz odwrotnie, zawsze podrywały mnie one do działania i dodawały sił do osiągnięcia wytyczonego celu. Energię czerpałam jednak przede wszystkim z godnych postaw i realistycznego spojrzenia na skromne przecięź i niełatwe życie znanych mi i nieznanym rozmówców na Białostocczyźnie, lub jak to się teraz mówi na Podlasiu, ludzi twardych, dla których honor i wierność własnym ideałom znaczyły więcej niż zaszczyty czy apanaże (...) życie jest krótkie, by pozwolić sobie na luksus niezauważonego przez nie przejścia” (s. 291-292).

Nie zamierzałem zachęcać Was, Szanowni Państwo, do czytania książki „Czas odległy a jednak bliski”. Chciałem tylko przywołać pamięć, Waszą i swoją, o tym co było zdaje się nie tak dawno, a jednak dawno. I podziękować Janowi Leończukowi, dyrektorowi Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego za wydanie tej autobiografii, a także szeregu książek pośmiertnych Wiesława Kazaneckiego. Są one przecież dowodem na to, że praca Krystyny Marszałek i Wiesława Kazaneckiego nie poszła na marne. Środowisko literackie w Białymstoku jest, tylko jakie? O tym decydują już poszczególni ludzie.

SPRAWOZDANIA

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI MERYTORYCZNEJ KSIĄŻNICY PODLASKIEJ IM. ŁUKASZA GÓRNICKEGO W BIAŁYMSTOKU ZA ROK 2010

1. ZBIORY BIBLIOTECZNE

Stan zbiorów na 31.12.2010 r. przedstawiał się następująco:

Księgozbiór ogółem 964456 wol.

w tym:

Biblioteka Główna – 470774 wol.

Filie Biblioteczne – 493682 wol.

W tym:

Czytelnia Książek – 176496

Wypożyczalnia Główna Książek – 159264

Czasopisma

Czasopisma oprawne – 26627

w tym:

Biblioteka Główna – 26472

Filie Biblioteczne – 155

Czasopisma bieżące (liczba tytułów) – 4684 w tym:

Egzemplarz obowiązkowy 4633

Prenumerata 51

oraz:

Dary 56

Zakup 1

Ogółem: 4741

Rozdysponowano, w tym:

Biblioteki w kraju – 338

Biblioteki białostockie – 138

Biblioteka Główna (Czytelnia Czasopism) – 3947 (z czego 89 to tyt. archiwalne; **3858**

czasopisma bieżące:

Dział Zbiorów Specjalnych	– 35
Filie Biblioteczne	– 424
Czytelnia Książek	– 57
Działy merytoryczne	– 78

Czasopisma (zszywki/Czytelnia Czasopism) – 11148 w 2010 r. (w 2009 – 11120)

Zbiory specjalne – 90590 jednostek

w tym:

dokumenty elektroniczne, audiowizualne i dźwiękowe stanowią 17669 jednostek

	Typ dokumentów	Stan ogółem 2009 r.		Wpływy ogółem 2010 r.	
		wol.	wartość	wol.	wartość
elektroniczne	Płyty CD	4084	89 290,44 zł	652	10 909,30 zł
	Dokumenty elektroniczne	891	10 310,45 zł	474	12 062,40 zł
		4975	99 600,89 zł	1126	22 971,70 zł
dźwiękowe	Audiobooki	851	20 337,92 zł	822	22 938,06 zł
	Książki mówione	5048	122 648,58 zł	72	7 598,40 zł
		5899	142 986,5	894	30 536,46 zł
audiowizualne	Płyty CD	4084	89 290,44 zł	652	10 909,30 zł
	kasety Video	102	1 850,53 zł	0	– zł
		4186	91 140,97	652	10 909,30 zł
	Ogółem	15060	333 728,36	2672	64 417,46 zł

Stan we wszystkich jednostkach Książnicy Podlaskiej

Dział Zbiorów Specjalnych	90020
Czytelnia Książek (stare druki)	132
Czytelnia Czasopism	190
Pracownie	60
Filie	188
OGÓŁEM	90590

1.1. Gromadzenie

Księgozbiór

W ciągu roku 2010 wpłynęło do Książnicy **52.260 jednostek** na kwotę **1.052.645,42 zł** (w 2009 r. 41047 na kwotę 1.005.323,35 zł). W porównaniu z rokiem 2009 nastąpił **wzrost wpływów o 11213 wol. ogółem**, w tym:

	2009		2010	
	wol.	zł.	wol.	zł.
z zakupu (ze składkami czyt.)	16397	347 423,42 zł	14729	318 640,09 zł
z darów	1194	20 729,07 zł	4091	70 250,90 zł
z egzemplarza obowiązkowego	22597	627 144,64 zł	20726	595 871,21 zł
z wymiany	26	453,50 zł	32	602,00 zł
inne wpływy	833	9 572,72 zł	12682	67 281,22 zł
Ogółem	41047	1 005 323,35 zł	52260	1 052 645,42 zł

średnia cena książki z zakupu za rok 2010 wyniosła 21,63 zł.

Dokumenty elektroniczne

wpłynęło: 1126 dokumentów elektronicznych na kwotę 22971,70 zł.

Dokumenty elektroniczne	Wpływy ogółem	
	wol.	wartość
Płyty CD	652	10 909,30 zł
Dokumenty elektroniczne	474	12 062,40 zł
OGÓŁEM:	1126	22 971,70 zł

Czasopisma

W roku 2010 wpłynęło 4741 tytułów czasopism
w tym:

4633	tytułów jako egzemplarz obowiązkowy
51	tytułów w ramach prenumeraty
0	tytułów z wymiany
56	tytułów jako dary
1	tytułów z zakupu

1.2. Opracowanie

W ciągu roku 2010 zasób elektroniczny został zwiększony o **34917** rekordów bibliograficznych dokumentów, wpływających do Książnicy i o 70513 rekordów w dwóch kartotekach haseł wzorcowych:

- **Baza Katalogowa do roku 2008** – stan 247018 rekordów stale pomniejszona o liczbę rekordów przenoszonych do nowej bazy Baza Katalogowa od roku 2009;
- **Baza Katalogowa od roku 2009** – stan 62771 rekordów wzrost o 34917 rekordów (nowa powstała w 2009 r. baza w MARC21). Baza ta zawiera włączone rekordy z wydzielonych wcześniej baz i rekordy opracowywane w 2010 r. na bieżąco;
- **Kartoteka haseł wzorcowych formalnych** – stan 89981 rekordów, wzrost o 51914 rekordów;
- **Kartoteka haseł wzorcowych przedmiotowych** – stan 60746, wzrost 31129 rekordów.

Z bazy Katalog centralny książek usunięto:

9105 rekordów ubytków (całkowicie usunięte tytuły, znaczne zwiększenie w stosunku do lat poprzednich związane z przeniesieniem niektórych dokumentów do bazy katalogowej od 2009 r. tj. czasopisma i wydawnictwa ciągłe, przeniesienia wydawnictw wydanych w 2008 r. i kartografii).

Stan baz na 31.12.2010 r.

- **Baza Katalogowa do roku 2008** – 247018 spadek o 9015 rekordów;
- **Baza Katalogowa od roku 2009** – 62771 rekordów;
- **Kartoteka haseł wzorcowych formalnych** – 89981 rekordy;
- **Kartoteka haseł wzorcowych przedmiotowych** – 60746 rekordów.

Katalogowanie książek odbywało się w programie MAK w formacie: MARC21. W roku 2010 kontynuowało prowadzenie Kartotek Haseł Wzorcowych i katalogu wydaw-

nictw ciągłych, który został umieszczony w **katalogu od 2009 r.**, łącząc rekordy bibliograficzne danego tytułu. Dla wydawnictw monograficznych opracowano dodatkowe rekordy.

Na bieżąco opracowywano również czasopisma (w Dziale Wydawnictw Ciągłych i Czasopism). W roku 2010 opracowano 775 nowych tytułów, w bazie na koniec roku zarejestrowano 1871 tytułów czasopism.

Wprowadzono 1592 rekordy zbiorów specjalnych (w Dziale Zbiorów Specjalnych), w tym: audiobooki, książkę mówioną, płyty CD i nuty.

Selekcja księgozbioru

W najnowszej literaturze przedmiotu coraz częściej używa się sformułowania – „zarządzanie zbiorami” – traktowanego jako sztuka kompletowania zbiorów zarówno w drodze pozyskiwania nowości wydawniczych, uzupełniania luk w kolekcji, jak i usuwania pozycji zdezaktualizowanych i zbędnych w bibliotece. Tak więc nieodłączną częścią procesu gromadzenia zbiorów jest również ich usuwanie, które należy traktować jako prawidłowy zabieg na drodze aktualizacji kolekcji oraz dostosowania jej do potrzeb użytkowników.

Pomimo braku merytorycznych przesłanek podważających zasadność tego procesu, selekcja, czyli usuwanie, stanowi bardzo trudny i złożony problem zawodowy nie tylko dla samych bibliotekarzy, ale przede wszystkim problem mentalny dla instytucji i organów, które finansują działalność biblioteki. Zapewne podłożem takiej sytuacji jest przesądzenie decydentów o szkodliwości usuwania oraz złe pojęta rekordomania, w myśl zasady – im więcej tym lepiej. „Dzisiaj nie liczy się ilość posiadanych przez bibliotekę woluminów, ale jakość; nie wieloegzemplarzowość, ale „(...) prezencyjność”¹. Usuwanie z biblioteki przestarzałej literatury, to nie rozrzutność, ale konieczność. Lucjan Biliński zaryzykował twierdzenie, że „nieselekcjonowanie zbiorów jest w równym stopniu naganne jak wstrzymywanie dopływu nowości wydawniczych”². Przecież selekcja – to nie tylko usuwanie materiałów bibliotecznych i przekazywanie ich na makulaturę, ale także szeroka wymiana druków zbędnych, nieodpłatne ich przekazywanie, a nawet sprzedaż.

Prawną podstawę dla procesów selekcyjnych dają ogólnobiblioteczne przepisy regulujące funkcjonowanie bibliotek, między innymi: Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 5 listopada 1999 r. w sprawie ewidencji materiałów bibliotecznych (Dziennik Ustaw nr 93, poz. 1077). Pracownicy Książnicy Podlaskiej usuwają zatem zgodnie z wytycznymi:

- a) książki zdezaktualizowane, o przestarzałej treści i niskiej wartości merytorycznej – z każdego tytułu przeznaczonego do selekcji pozostawia się co najmniej 1 egzemplarz, traktując go jako egzemplarz archiwalny w zbiorach biblioteki,
- b) książki niewypożyczone przez okres 10 lat (j.w.),
- c) zdezaktualizowane podręczniki szkolne – z każdego tytułu przeznaczonego do selekcji pozostawia się jednak po 2 egzemplarze archiwalne,
- d) nadmierna ilość egzemplarzy literatury pięknej z lat 1950-1980 oraz podręczników i skryptów akademickich, nieuzasadniona potrzebami dydaktycznymi – z każdego tytułu przeznaczonego do selekcji pozostawia się od 2 do 3 egzemplarzy,

¹ Świsstek-Oborska, B., Mikołajska, A. *Doświadczenia w zakresie selekcji zbiorów zwartych, czasopism i wydawnictw ciągłych w Bibliotece Uniwersytetu w Poznaniu (1999-2006)*, „Biuletyn EBIB” 2007, nr 89 [online], dostęp 24.01.201, dostępny w Word Wide Web: <http://www.ebib.info/2007/89a.php?swisstek>.

² Biliński, L. *Selekcja zbiorów bibliotek publicznych warunkiem racjonalnego gromadzenia*, „Bibliotekarz”, 1995, nr 1, s. 23.

- e) książki w bardzo złym stanie technicznym, których koszt oprawy introligatorskiej znacznie przewyższa wartość zakupu nowego egzemplarza,
- f) czasopisma wieloegzemplarzowe i niekompletne.

W roku 2010 dokonano selekcji zbiorów we wszystkich agendach Książnicy, usuwając przede wszystkim zniszczone, zaczytane, bądź uszkodzone egzemplarze. Książki wycofane w dobrym stanie przeznaczono na dublety (wykazy zamieszczono na stronach WWW) i darowizny innym bibliotekom. Stan ubytków przedstawiono poniżej.

Nazwa placówki bibliotecznej	Ubytki	
	ilość	wartość
Filie biblioteczne KP	11682	36721,88
Książnica Podlaska (bez filii)	1935	13465,69
OGÓŁEM:	13617	50187,57

2. UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW

Udostępnianie zbiorów realizowano w agendach Biblioteki Głównej (Czytelnia Książek, Czytelnia Prasy, Informatorium, Dział Zbiorów Specjalnych, Wypożyczalnia Główna) oraz w 16 filiach zlokalizowanych w różnych dzielnicach Białegostoku. Ogólna liczba czytelników zarejestrowanych (wypożyczających zbiory na zewnątrz) wyniosła 44886 (2009 r. – 45126; **spadek o 240**), w tym w Bibliotece Głównej – 12017 (2009 r. – 12559; **spadek o 542**).

Liczba czytelników wg poszczególnych grup wiekowych przedstawiała się następująco:			
	do lat 15	9900	22,06%
	16-19	7146	15,92%
	20-24	6854	15,27%
	25-44	11722	26,12%
	45-60	5938	13,23%
	powyżej 60 lat	3326	7,41%
Z bibliotek korzystali czytelnicy następujących kategorii społeczno-zawodowych:			
	uczniowie	18547	41,32%
	studenci	6279	13,99%
	pracownicy umysłowi	9705	21,62%
	robotnicy	3535	7,88%
	rolnicy	56	0,12%
	inni zatrudnieni	1103	2,46%
	pozostali	5661	12,61%

Liczba odwiedzin w wypożyczalniach wyniosła 297436 (2009 r. – 305986; **spadek o 8550**). Wypożyczenia księgozbioru wyniosły wol. 724939 (2009 r. – 728284; **spadek o 3345**). Liczba wypożyczeń zbiorów specjalnych wyniosła 14185, w tym audiowizualnych – 1034 jednostki (w 2009 r. 11088 **wzrost o 3097**).

Liczba odwiedzin w czytelnich wyniosła 78059 (2009 r. – 79937; **spadek o 1878**). Udostępniono w czytelnich 51586 wol. książek (2009 r. – 58526; **spadek o 6940**), 77814 czasopism bieżących (2009 r. – 76416; **wzrost o 1398**) i 27759 czasopism oprawnych (2009 r. – 27120 **wzrost o 639**), oraz 15356 jednostek zbiorów specjalnych (2009 r. – 26786; **spadek o 11430**). Udostępniono 559 mikrofilmów.

Spadek różnych wartości związanych z udostępnianiem zbiega się z utrudnieniami związanymi z remontami w siedzibie głównej działów udostępniania (Czytelnia Główna i Informatorium, ale także korytarzy, itp.) oraz z zamknięciem w miesiącach letnich do odwołania Filii nr 4 i remontami Filii nr 1 i 6.

Wzrost czytelników i wypożyczeń zbiorów specjalnych wiąże się z dużym zakupem Audiobooków. Spadek udostępnień w czytelni zbiorów specjalnych wiąże się z wprowadzeniem wypożyczeń płyt Cd na zewnątrz, które dotąd można było tylko odsłuchiwać na miejscu i zmniejszeniem zapotrzebowania na regionalne dokumenty życia społecznego.

Wypożyczalnia międzybiblioteczna

Udostępnianie realizowano również w ramach Wypożyczalni Międzybibliotecznej, do której wpłynęły ogółem 382 zamówienia.

Wypożyczenia ze zbiorów KP

- wpłynęło 140 rewersów, – zrealizowano 46,
- do innych bibliotek odesłano – 73 rewersy,
- zwrócono jako niezrealizowane – 21 rewersów

Zamówienia indywidualne /ze zbiorów innych bibliotek/

- przyjęto – 242 zamówień /w tym do 64 do bibliotek w Moskwie/,
- zrealizowano – 181 zamówień,
- zwrócono /niezrealizowane/ – 58 rewersów,
- w trakcie realizacji – 3.

Dane statystyczne dotyczące liczby czytelników i ilości udostępnień wykazują lekką tendencję spadkową **przyczyniły się do tego w znaczącym stopniu remonty poszczególnych agend Książnicy**. Jednakże tendencja spadkowa ma charakter ogólnopolski; związana jest m.in. z niżem demograficznym (mniej liczne są grupy dzieci i młodzieży, które stanowiły duży odsetek czytelników), ogólnie wzrastającym zainteresowaniem nowymi technologiami, łatwiejszym dostępem do informacji oraz malejącą rolą tradycyjnych materiałów bibliotecznych.

W roku sprawozdawczym wzrosło zainteresowanie zbiorami specjalnymi, co znajduje wyraz w większej liczbie wypożyczeń tych materiałów oraz ich udostępnień w czytelniach. Biblioteka dzięki darowiźnie Jadwigi Czeszyk – poszerzyła ofertę o ponad 800 audiobooków.

Katalogi online Książnica Podlaska odwiedziny	Liczba rekordów	wejścia
katalog do 2008	246767	116170
katalog od 2009	62771	75220
nowości miesiąca (co miesiąc inna liczba, podana średnia)	265	13684
wypożyczalnia	67623	63110
zbiory specjalne do 2008	8845	5891
zbiory specjalne od 2009	1689	4901
Razem	387960	278976

Katalogi online – odwiedziny użytkowników w 2010 r.

W 2010 r. oddano do dyspozycji nową stronę WWW Książnicy Podlaskiej, na której umieszczone są bieżące informacje dotyczące promocji czytelnictwa oraz działalności Książnicy i jej agend. Od 2010 r. zaczęto także prowadzić statystykę wejść na poszczególne strony, m.in. katalogów.

3. DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA

Usługi informacyjne

Usługi informacyjne realizowały wszystkie agendy udostępniania (a szczególnie Dział Informacyjno-Bibliograficzny) udzielając użytkownikom niezbędnych wiadomości w ramach Informatorium oraz odpowiadając na kwerendy wpływające do Książnicy Podlaskiej.

Ogólna liczba udostępnionych w Książnicy Podlaskiej informacji wyniosła 67280 (2009 r. – 67840; spadek o 560. Udzielono 12680 kwerend (w tym 730 internetowych). Studenci stanowili 48 % wszystkich odwiedzających (2009 r. – 51,7%); uczniowie – 21% (2009 r. – 23,3 %); pozostali, głównie dorośli użytkownicy, 31% (2009 r. – 25%). Zmienił się procentowy udział poszczególnych kategorii czytelników – zmalała procentowa liczba uczniów i studentów, a wzrosła pozostałych użytkowników – osób dorosłych oraz w starszym wieku. Ze stanowisk internetowych skorzystało w minionym roku 6575 osób (7695 osób w 2009 r.). Usługi sieci Internet cieszą się nadal dużym zainteresowaniem użytkowników. Zapytania czytelnicy zgłaszali bezpośrednio w Informatorium, telefonicznie, pocztą elektroniczną i pisemnie. Poszukiwania prowadzono we wszystkich – tradycyjnych i elektronicznych – dostępnych źródłach w Książnicy Podlaskiej oraz w bibliotekach w Polsce za pośrednictwem Internetu.

Szkolenie użytkowników informacji

Stałe formy szkolenia użytkowników informacji to lekcje biblioteczne, wycieczki po bibliotece i praktyki studentów. Szkolenie przywarsztatowe odbywa się w Informatorium w trakcie codziennej pracy informacyjnej. W lekcjach bibliotecznych uczestniczyły głównie klasy trzecie gimnazjów oraz młodzież ze szkół średnich (m.in. kolejny raz, uczniowie klas maturalnych Zespołu Szkół w Grajewie). Przeprowadzono ogółem 8 lekcji dla ok. 150 osób. Zrealizowano 1 spotkanie szkoleniowe dla grupy bibliotekarzy z powiatu białostockiego (15 os.) – „Tematy maturalne – pomoc przy wyszukiwaniu, źródła” (przygotowano zestawienie ok. 90 poz. do wykorzystania przez bibliotekarzy). Odbyło się 1 spotkanie z aktywnym bibliotecznym Szkoły Podstawowej nr 4 w Białymstoku (12 os.).

Dokumentacja piśmiennictwa o regionie

Prowadzono prace nad bieżącą bazą bibliograficzną *Bibliografia województwa podlaskiego 2007* –. Wszystkie regionalne bazy komputerowe uzupełniane były na bieżąco; stan baz oraz odwiedzin na stronie na dzień 31.12.2010 r. wynosił:

- Bibliografia województw: białostockiego, łomżyńskiego i suwalskiego za lata 1986–1989 zawiera 6 671 opisów – przybył 1 opis; liczba odwiedzin od dnia 7.01.2010 – 1352;
- Bibliografia województw: białostockiego, łomżyńskiego i suwalskiego za lata 1990–1992 – 5739 opisów – przybyło 219 opisów; liczba odwiedzin od dnia 7.01.2010 – 1377;
- Bibliografia województwa podlaskiego za lata 1999–2006 zawiera 47766 rekordów – wprowadzono 417 opisów; liczba odwiedzin od dnia 20.09.2010 – 1076;

- Bibliografia województwa podlaskiego za lata 2007– zawiera 23422 opisy – przybyło 5951 opisów; liczba odwiedzin od dnia 7.01.2010 – 4580;
- Jan Leończuk: bibliografia podmiotowo-przedmiotowa – zawiera 822 opisy – przybyły 24 (wersja drukowana bibliografii – 575 opisów);
- Kartoteki haseł wzorcowych regionalne – zawierają 774 rekordy.

W sumie bazy regionalne liczą **84396** rekordów, do baz wprowadzono **7385** nowych rekordów, ogólna liczba odwiedzin w bazach – **8385**.

4. KOMPUTERYZACJA

Komputerowa infrastruktura technologiczna

1. Skonfigurowano webowy klient pocztowy RoundCube (na nowym serwerze) obsługujący pocztę Książnicy w domenie poczta.ksiaznicapodlaska.pl. Założono konta pocztowe wszystkim działom i agendom Książnicy oraz konta indywidualne imienne.
2. Wdrożono protokół IMAP, który pozwala na zarządzanie wieloma folderami pocztowymi oraz pobieranie i operowanie na listach znajdujących się na zdalnym serwerze.
3. Przygotowano Microsoft Serwer 2003 na potrzeby Księgowości i dokonano migracji danych.
4. Zainstalowano i skonfigurowano serwer aplikacji MSSQL 2008 oraz aplikacje obsługujące egzemplarz obowiązkowy.
5. Wymieniono serwer w Dziale Zbiorów Specjalnych oraz uruchomiono serwer i skonfigurowano sieć w Filii nr 8.
6. W Wypożyczalni Głównej wycofano z użycia serwer Novell. Skonfigurowano system w środowisku LINUX na nowym serwerze pozyskanym z budynku głównego. W rezultacie we wszystkich agendach Książnicy system biblioteczny funkcjonuje pod LINUX-em.
7. Stworzono bezpieczną infrastrukturę sieci miejskiej, obejmującą wszystkie filie biblioteczne oraz na nowo skonfigurowano serwery w filiach bibliotecznych nr 5, 7, 8, 9 w celu ujednolicenia architektury sieciowej Książnicy (co m.in. poprawiło dostęp zdalny, umożliwiło reakcję na odległość oraz wdrożenie obsługi kartotek wzorcowych w systemie MAK).
8. Przygotowano wydzieloną sieć radiową w sali szkoleń (wraz z linkami zabezpieczającymi sprzęt).
9. Zainstalowano łącza internetowe w magazynach zewnętrznych oraz stworzono bezprzewodową sieć wewnętrzną do komunikacji między magazynami przy wykorzystaniu sprzętu wycofanego z użytku (łązącego wcześniej budynek główny z budynkiem Wypożyczalni).
10. Dokonano modernizacji łącz DSL we wszystkich filiach bibliotecznych na terenie miasta, zwiększając prędkość Upload-Download.

Sprzęt komputerowy

Liczba jednostek komputerowych wzrosła o 49 jednostek, w tym:

- 1 zestaw stacjonarny przygotowano do eksploatacji w nowej filii bibliotecznej;
- w 15 laptopów wyposażono salę szkoleń, 6 – zostanie zainstalowanych w Informatorium, 3 – zainstalowano w Czytelnii Książek;
- 24 jednostki (zakupione z końcem 2010 r. otrzymają filie biblioteczne).

Komputeryzacja procesów bibliotecznych

Włączono w proces automatyzacji katalogów bibliotecznych wszystkie filie biblioteczne Książnicy, których pracownicy zostali przeszkoleni w zakresie kopiowania rekordów bibliograficznych poprzez Internet oraz modyfikacji i uzupełniania danych. Prowadzono bieżące monitorowanie prac w filiach. Wypracowano mechanizmy aktualizacji kartotek wzorcowych w 4 filiach oraz w Dziale Zbiorów Specjalnych.

Biblioteka Główna

Prace koncentrowały się na: wdrożeniu standardu MARC 21 w katalogach bibliotecznych Książnicy, kartotekach haseł wzorcowych oraz obsłudze odsyłaczy w katalogach online oraz przygotowaniu i posadowieniu w sieci nowej bazy regionalnej REG11 wraz z kartotekami haseł wzorcowych i bazy katalogu wydawnictw ciągłych do eksploatacji od 2011 r. w Dziale Wydawnictw Ciągłych.

W związku ze zmianami w standardzie danych wymiennych i zmianą metodyki języka haseł przedmiotowych BN wielokrotnie modernizowano bazę katalogową Biblioteki Głównej i Działu Zbiorów Specjalnych oraz bazy kartotek wzorcowych, dostosowując je do aktualnych wymogów.

Uruchomiono katalogi na stronie internetowej Książnicy wraz z wykorzystaniem na potrzeby wyszukiwania kartoteki haseł formalnych i przedmiotowych, co pozwala na wyszukiwanie terminów wariantowych dla danego obiektu.

Włączono bazę katalogową Książnicy do zasobów katalogu rozproszonego KARO.

Przygotowano do wydruku dane z bazy bibliografii regionalnej za lata 2005-2006.

Filie Biblioteczne

Zaprojektowano bazę katalogową i bazę czytelników dla nowo uruchomionej Filii nr 14 i wdrożono system MAK w zakresie prowadzenia katalogu oraz rejestracji wypożyczeń. We wszystkich filiach uruchomiono wydruk kodów kreskowych do oznakowania zbiorów. Na koniec b.r. zautomatyzowane katalogi biblioteczne bieżących wpływów będą funkcjonować w każdej placówce filialnej Książnicy.

Dział Zbiorów Specjalnych

Przekonwertowano rekordy bibliograficzne z baz Działu Zbiorów Specjalnych MARC BN do formatu MARC 21. Uruchomiono kartoteki haseł wzorcowych.

Administrowanie siecią, systemem bibliotecznym, bazami

Zabezpieczano kopie bezpieczeństwa systemu, konfigurowano na bieżąco aplikacje sieciowe i użytkowe, aktualizowano bazy, wdrażano nowe wersje oprogramowań, zapewniano obsługę informatyczną kontroli księgozbiorów w filiach bibliotecznych. W sieci lokalnej utrzymywano i aktualizowano drogą abonamentu elektronicznego bazy bibliograficzne Biblioteki Narodowej (Przewodnik Bibliograficzny, Bibliografia Książek Podziemnych, Bibliografia Wydawnictw Ciągłych, Bibliografia Zawartości Czasopism i Prasa, Bibliografia Analityczna Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej).

Strony WWW

Zaprojektowano nową stronę internetową Książnicy w technologii XHTML + CSS 2.0. Trwają prace nad poszerzeniem funkcjonalności użytkowej strony.

Na bieżąco administrowano serwerami, systemami bibliotecznymi i bazami danych katalogowych i bibliograficznych, tworzonych w Książnicy (oraz stroną WWW i BIP-em), Umieszczano i aktualizowano dokumentację przetargową. Interweniowano w razie awarii systemu, czy sprzętu.

Liczba odwiedzin strony www Książnicy – 15809, odsłony – 45932, 36,8% nowych odwiedzin.

Liczba odwiedzin strony BIP-u Książnicy – 13152.

5. DZIAŁALNOŚĆ INSTRUKCYJNO-METODYCZNA

Seminaria, szkolenia

- szkolenie w Urzędzie Marszałkowskim na temat programu MAK+ oraz działalności bibliotek publicznych województwa podlaskiego za 2009 rok;
- konferencja regionalna Programu Rozwoju Bibliotek;
- szkolenie dla moderatorów DKK z literatury regionalnej;
- szkolenie dla moderatorów DKK nt. „Współczesne kino i literatura”;
- szkolenie dla Filii Bibliotecznych KP w Dziale Zbiorów Specjalnych (zrealizowano tematy: „Homo viator w literaturze przełomu wieków (XX i XXI). Opowieść o podróży i wędrówce”, „Prezentacja różnorodnych zbiorów specjalnych”);
- szkolenia warsztatowe dla Filii Bibliotecznych z zakresu formatu, tworzenia opisu formalnego i rzeczowego dokumentów w programie MAK oraz kartotek haseł wzorcowych (5 dni szkoleniowych dla dwóch grup);
- szkolenie warsztatowe z obsługi programu MAK+;
- seminarium z czytelnictwa dziecięcego „Gimnazjalista – trudny czytelnik w bibliotece” (zrealizowano warsztaty z czytelnictwa ph. „Aktywna jesień życia – rola biblioteki w aktywizacji osób trzeciego wieku”);
- szkolenia z zakresu technologii komunikacyjnych i informacyjnych dla bibliotekarzy, uczestników I rundy Programu Rozwoju Bibliotek (zrealizowano 5 jednodniowych modułów dla trzech grup);
- szkolenia w ramach programu Biblioteka+ (zrealizowano następujące bloki tematyczne dla dwóch grup szkoleniowych – 20 dni: rozwój osobistych kompetencji menadżerskich i przywódczych, organizacja i zarządzanie biblioteką, nowe technologie informacyjne, pozyskiwanie środków pozabudżetowych);

realizacja wybranych tematów na szkoleniach w bibliotekach powiatowych:

- Dąbrowa Białostocka – warsztaty metodyczne z zakresu pedagogiki zabawy Biblioterapia w praktyce; digitalizacja zbiorów w bibliotece;
- Augustów – warsztaty metodyczne z zakresu pedagogiki zabawy Biblioterapia w praktyce; digitalizacja zbiorów w bibliotece;
- Sejny – zrealizowano tematy: regionalizm i edukacja regionalna, prezentacja programu MAK+, programy koordynowane przez KP i skierowane do bibliotek terenowych.

Bieżący nadzór nad zadaniami merytorycznymi realizowanymi przez biblioteki

W ramach opieki merytorycznej wizytowano biblioteki samorządowe oraz udzielano pracownikom bibliotek instruktażu i pomocy przywarsztatowej.

Problematyka wyjazdów dotyczyła w szczególności:

- realizacji zadań biblioteki powiatowej (Szumowo, Grajewo);
- tworzenia katalogów komputerowych w programie MAK (Korycin);
- selekcji i kontroli zbiorów (Augustowo – gm. Bielsk Podlaski);
- warsztatu informacyjno-bibliograficznego (Suchowola, Wysokie Mazow.);
- organizacji i działalności DKK (Sokółka, Dąbrowa Białostocka);

- udziału w komisji konkursowej (Juchnowiec Kościelny);
- wdrażania nowych metod pracy z czytelnikiem dziecięcym (Knyszyn);
- obsługi i pilotowania spotkań autorskich w ramach DKK (Supraśl, Podgórze, Śniadowo, Kuźnica, Sokółka);
- monitorowania realizacji PRB (Mońki, Sztabin, Śniadowo);
- udziału w konferencjach, spotkaniach jubileuszowych (Suwałki, Poświętne).

Wyjazdy o charakterze interwencyjnym poświęcone były m.in. spotkaniom z władzami samorządowymi – np. na temat realizacji zadań biblioteki w środowisku (Gródek, gm. Brańsk).

Opracowane pomoce metodyczne i materiały informacyjne

Bibliotekarzom bibliotek publicznych przygotowano następujące materiały i opracowania:

- pomoce metodyczne do pracy z czytelnikiem dziecięcym i młodzieżowym;
- „Chopinowskie inspiracje” – w związku z 200. rocznicą urodzin F. Chopina;
- „Zabawa w teatr” – w związku z 55. rocznicą śmierci Lucyny Krzemienieckiej;
- „Juniorzy i seniorzy” – w związku z 15. rocznicą śmierci Klementyny Sołownicz-Olbrychskiej;
- „Test z wiedzy o Marii Konopnickiej” – w związku z 100. rocznicą śmierci pisarki;
- materiał „Program komputeryzacji MBP w Zambrowie”;
- materiał „Zbiory Książnicy Podlaskiej w Podlaskiej Bibliotece Cyfrowej”;
- materiał „Audiobooki ciekawą alternatywą książki drukowanej”;
- kalendarz rocznic literackich na 2011 rok;
- informator adresowy bibliotek terenowych i Książnicy Podlaskiej na rok 2010.

Badania czytelnicze

Przeprowadzono badania ankietowe i sondaże na następujące temat:

1. „Potrzeby szkoleniowe bibliotekarzy pracujących z dziećmi” (sondażem objęto 31 Oddziałów dla Dzieci w województwie oraz niektóre filie białostockie);
2. „Biblioteka ośrodkiem wiedzy o regionie” (ankietę skierowano do bibliotek powiatowych i zlokalizowanych w miastach powiatowych);
3. „Stan komputeryzacji bibliotek publicznych województwa podlaskiego” (opracowano na podstawie ankiet sporządzonych na potrzeby konferencji nt. automatyzacji bibliotek).

6. BIBLIOTEKA PUBLICZNA POWIATU BIAŁOSTOCKIEGO

Główne kierunki działania koncentrowano wokół działalności instrukcyjno-metodycznej oraz wspomagającej promowanie książki i czytelnictwa przez biblioteki powiatu białostockiego.

Działalność instrukcyjno-metodyczna

Zrealizowano szereg spotkań (35) w bibliotekach terenowych (w tym gminnych i filialnych), podczas których m.in. prowadzono instruktaż metodyczny oraz pośredniczono w przekazie materiałów do placówek. Ponadto, na bieżąco udzielano konsultacji telefonicznych oraz odpowiadano na pytania za pośrednictwem poczty elektronicznej lub tradycyjnej.

Sprawdzano poprawność przesyłanej statystyki za 2009 rok oraz pierwsze półrocze 2010 roku. Sporządzano analizy opisowe dotyczące funkcjonowania placówek terenowych w oparciu o przekazane informacje z bibliotek.

Prowadzono działania (korespondencyjne i kontakty osobiste z przedstawicielami gmin) mające na celu poprawę funkcjonowania bibliotek samorządowych, a przede wszystkim wzrost kadry bibliotecznej (GBP w Dobrzyniewie Dużym; MBP w Zabłudowie; GBP w Tykocinie; MGOK w Surażu oraz BP w Gródku).

Doskonalenie zawodowe bibliotekarzy

Biblioteka organizowała lub współorganizowała w instytucji macierzystej lub w terenie różnorodne formy szkoleń, których tematyka oparta była na sugestii bibliotekarzy samorządowych z wykorzystaniem „sił” własnych oraz specjalistów z zewnątrz.

W omawianym roku zorganizowano następujące szkolenia:

- „Wykorzystanie warsztatu informacyjno-bibliograficznego przy pozyskiwaniu literatury do prac maturalnych na przykładzie Książnicy Podlaskiej” (spotkanie przeprowadzono w Książnicy Podlaskiej – 10.02.2010 r.).
- „Biblioteki lokalne, tradycje i nowoczesność” (seminarium odbyło się w Starostwie Powiatu Białostockiego – 17.03.2010r.).
- „Wokół Marii Konopnickiej”, wyjazd studyjny w ramach wymiany doświadczeń trzech powiatów: białostockiego – łomżyńskiego – suwalskiego. Spotkanie zorganizowano w Dowspudzie k. Raczek 26.05.br. Konferencja stanowiła element obchodów „Roku Marii Konopnickiej w Suwałkach”.
- „Współpraca zespołów bibliotecznych powiatu białostockiego w ramach Programu Rozwoju Bibliotek” (seminarium zorganizowano wspólnie z Gminną Biblioteką Publiczną w Juchnowcu Kościelnym 6.10.2010 r.).
- „Konferencja regionalna Programu Rozwoju Bibliotek w województwie podlaskim”. Spotkanie zorganizowano wspólnie z Działem Instrukcyjno-Metodycznym 3.XI.2010 r. w Urzędzie Marszałkowskim.
- „Aktywna jesień życia – rola biblioteki w aktywizacji osób trzeciego wieku” (warsztaty zorganizowano wspólnie z Działem Instrukcyjno-Metodycznym 24.XI.2010 r. w WOAKu).
- „Związki literatury z nowymi mediami” (szkolenie – połączone z podsumowaniem konkursu powiatowego „Marzenia czytelników” – przeprowadzono wspólnie z Miejską Biblioteką Publiczną w Choroszczy 8.XII.2010 r. w Książnicy Podlaskiej).

Badania czytelnicze

Opracowano wyniki sondaży skierowanych do bibliotek terenowych oraz sieci miejskiej – Książnicy Podlaskiej :

„Czytelnictwo bez granic” mające na celu ustalenie liczby czytelników korzystających z usług bibliotecznych:

- czytelników zamieszkałych w Białymstoku, korzystających z placówek na terenie powiatu białostockiego;
- czytelników zamieszkałych poza Białymstokiem, korzystających z bibliotek publicznych w Białymstoku;

„Satysfakcja zawodowa bibliotekarzy”, która pozwoliła na pozyskanie informacji nt. zadowolenia z wykonywanej pracy zawodowej.

Wyniki obu badań przedstawiono w „Bibliotekarzu Podlaskim” nr 20 i 21 / 2010 oraz na stronie www Starostwa Powiatu Białostockiego.

Działalność kulturalno-oświatowa

Współorganizowano spotkania autorskie w placówkach terenowych z:

1. Arkadiuszem Niemirskim w 6. bibliotekach (autorem ponad 25. książek dla młodzieży i dorosłych oraz wielu artykułów);
2. Barbarą Ciwoniuk w 3. bibliotekach (autorką 7. książek dla młodzieży);
3. Dorotą Katende w 7. bibliotekach (podróżnikiem i autorką książki o Afryce);
4. Elizą Piotrowską w 4. placówkach (autorką i ilustratorką książek dla dzieci, tłumaczką z języka włoskiego oraz krytykiem sztuki);
5. dr Małgorzatą Iwanowicz w 3. bibliotekach (wykładowcą akademickim, bibliofilem i autorką ponad 20. książek edukacyjnych);
6. Zuzanną Celmer w 7. bibliotekach (wykładowcą akademickim, psychologiem, psychoterapeutą, a także autorką książek o tematyce poradnikowej);
7. Joanną Kruszewską w 2. instytucjach (autorką książek dla kobiet);
8. Kaliną Jerzykowską w 3. placówkach (autorką książek dla dzieci i młodzieży);
9. dr Barbarą Kosmowską w 3. bibliotekach (wykładowcą akademickim, autorką książek dla młodzieży i dorosłych oraz scenariuszy radiowych).

7. PROMOCJA BIBLIOTEKI I CZYTELNICTWA

Działalność w zakresie promocji książki i czytelnictwa prowadziły następujące działy Książnicy Podlaskiej: Dział Promocji i Wydawnictw, który specjalizuje się w wym. Zakresie; filie biblioteczne; Dział Zbiorów Specjalnych oraz Biblioteka Publiczna Powiatu Białostockiego, koordynująca działalność bibliotek powiatowych.

Zrealizowano następujące formy promocji książki:

	2009	2010
Spotkania autorskie	161	106
Pogadanki, odczyty	42	109
Konkursy	43	41
Dyskusje nad książką	67	47
Lekcje biblioteczne i wycieczki	189	222
Wystawy i wystawki	169	175
Inne	180	194
Liczba uczestników ogółem	27709	37801

Wystawy:

- wystawa stała: „Wydawnictwa Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku”;
- wystawa w Galerii Parter:
 - „Wiesław Kazanecki – testament poety”;
 - „Książnica Podlaska – wczoraj, dziś i jutro”;
- wystawy w Galerii Na Piętrze:
 - „Ze skarbca Książnicy Podlaskiej”;
 - „Pojubileuszowe...”;
 - „Sen drewna i jawa życia” – Ekspozycja rzeźb Włodzimierza Naumiuka oraz fotografii Anny Worowskiej;
 - „Akwarele Małgorzaty Tomaszewskiej”.

Spotkania autorskie i promocyjne:**styczeń 2010 r.:**

- Wieczór ekumeniczny i promocja książki *Wy jesteście świadkami tego*;
- recital Ewy Alimowskiej i Ireneusza Dawidowicza;
- środy literackie (Kazimierz Słomiński, Eugeniusz Józef Szulborski).

luty 2010 r.:

- promocja książki *Dr Zbigniew Troczewski jako nauczyciel szkół ekonomicznych w Białymstoku*;
- recital fortepianowym w wykonaniu Henryka Czarniawskiego, poświęcony pamięci Eugenii i Zbigniewa Troczewskich;
- środy literackie (Karol Samsel, Włodzimierz Sawczuk, Andrzej Jarosz, Krystyna Perowska – Mazerska).

marzec 2010 r.:

- promocja książki *Dlaczego w trawie piszczy. Gawędy Simony Kossak*;
- promocja książki *W drodze do demokracji*”;
- środy literackie (Małgorzata Siemieniuk, Sabina Kowalewska, Krystyna Gudel).

kwiecień 2010 r.:

- środy literackie (Erazm Stefanowski, Wojciech Załęski).

maj 2010 r.:

- Obchody 100 Jubileuszu Książnicy Podlaskiej w Białymstoku;
- współorganizacja „Wielkiego Festynu Rodzinnego” (lot balonem z Książnicą Podlaską oraz występ Fire show Małego Teatryku pt. „Ognista baba z jajami”;
- środy literackie (Miłka Malzahn, Paweł Szymański, Eugeniusz Kabatc, Janusz Termer, Paweł Gorszewski);
- wycieczka „Za kulisami Teatru Dramatycznego im. Aleksandra Węgierki w Białymstoku”;
- koncert piosenki literackiej i kabaretowej w wykonaniu Romana Kołakowskiego;
- 100. lecie zorganizowanego ruchu esperanckiego w Białymstoku (Książnica Podlaska we współpracy z Białostockim Towarzystwem Esperantystów).

czerwiec 2010 r.:

- środy literackie (Anna Jachimska, Anna Olechno, Anna Kozicka, Mateusz Pytko, Joanna Kruszewska).

sierpień 2010 r.:

- Repetytorium bibliologiczne – referat: (Leokadia Kaireliene, *Działalność biblioteki Akademii Nauk Litwy im. Wróblewskich*; Jan Sienkiewicz, *Relacja Białystok – Wilno*).

wrzesień 2010 r.:

- środy literackie (Teresa Cwalina, Anna Zajączkowska, Józefa Drozdowska, Roman Kowalewicz, Zuzanna Celmer).

październik 2010 r.:

- środy literackie (Bazyli Pietruczuk, Ewa Alimowska, Marek Dobrowolski);
- Repetytorium bibliologiczne – prof. Jadwigi Woźniak – Kasperek pt.: *Kryzys wartości? Refleksje na przykładzie kategorii wiedzy*.

listopad 2010 r.:

- środy literackie (Zaduszki Literackie, Wojciech Załęski, Bożena Siemieńczuk-Bartoszewicz, Jan Krupa);
- Promocja *Dziennika bł. ks. Michała Sopoćki* (Książnica Podlaska wspólnie z Wydawnictwem Św. Jerzego w Białymstoku).

grudzień 2010 r.:

- środy literackie (Mira Łuksza, Lidia Ligęza, Tomasz Chmielik).

8. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

Opublikowano 19 tytułów, w tym 2 tytuły wydawnictw ciągłych:

1. Alimowska Ewa: *Róża pamięci*;
2. *Antologia Podlaska* / red. Tomasz Chmielik, Jan Leończuk;
3. „Bibliotekarz Podlaski”: Białystok – Łomża – Suwałki / red. nacz. Jan Leończuk – nr 21/2010;
4. „Bjalistokaj Karjeroj” NO-R 1. / red. Daniel Znamierowski;
5. Boćkowska Kinga: *Może warto zostać tęczę?*;
6. *Budząc nadzieję: o kapłaństwie w drodze* / pod red. Cecylii Borek – Modelskiej, Krzysztofa Korotkicha, Tomasza Modelskiego;
7. Dąbrowski Krzysztof: *Przeciążenie uczuć w 15 wierszach*;
8. Filewicz Jan: *Błogosławiona krew tej ziemi*;
9. Guzek Andrzej Wojciech: *Mowne*;
10. „Jubileusz 100-lecia Książnicy Podlaskiej” [Film]: 1910-2010;
11. *Katalog Ksiąg Naukowych: nabytych w roku 1934*;
12. *Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego: informator*/ oprac. zesp. pod red. Ewy Kołomeckiej;
13. *Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego: przewodnik*/oprac. zesp. pod red. Ewy Kołomeckiej;
14. Leończuk Antoni Łukasz: *Wspomnienia budzą mnie po nocach...: okupacja sowiecka w Rejonie Zabłudowskim w latach 1939-1941 w relacjach i wspomnieniach*;
15. Naumiuk Włodzimierz: *Sen drewna i jawa życia: rzeźby Włodzimierza Naumiuka*;
16. *Środy Literackie Książnicy Podlaskiej: rok drugi: wrzesień 2009 – czerwiec 2010* / red. Daniel Znamierowski;
17. *Wy jesteście świadkami tego: antologia [poezji i rozważań religijnych]* / red. Jana Leończuka;
18. Załęski Wojciech: *Hecz precz stała się rzecz: wydobyte z kufra pamięci* / Wojciech Załęski;
19. *Życie w świecie dźwięków* / red. Daniel Znamierowski.

9. SKŁADANE WNIOSKI I KOORDYNACJA REALIZACJI PROJEKTÓW:

UE:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013:
- Oś priorytetowa: 6 Rozwój Infrastruktury Społecznej; Działanie: 6.3 Rozwój infrastruktury z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa historycznego i kulturowego; „Zwiększenie dostępności zbiorów Książnicy Podlaskiej z poszanowaniem ochrony dziedzictwa historycznego” – (odrzucone).

MKiDN:

- Departament Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej:
- Edukacja kulturalna, „Artystyczne środy Malucha” – (czeka na decyzję);
- Departament Dziedzictwa Kulturowego:
- Dziedzictwo kulturowe, Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą, „Dokumentacja i rejestracja rozproszonego za granicą dziedzictwa kulturowego Podlasia” – (czeka na decyzję);
- Departament Szkolnictwa Artystycznego i Edukacji Kulturalnej:
- Infrastruktura kultury, „Poprawa warunków funkcjonowania, rozszerzenie i wzbogacenie oferty Książnicy Podlaskiej” – (czeka na decyzję).

Do Urzędu Marszałkowskiego w Białymstoku:

- „To warto wiedzieć, to warto znać – biblioteczne spotkania” – (odrzucone);
- Wydanie „Bibliografii województwa podlaskiego za lata 2005 – 2006” z płytą CD – (odrzucone);
- Oprawa introligatorska czasopism sprzyjających budowaniu dialogu międzykulturowego – (odrzucone);
- Wzbogacenie zasobów Książnicy Podlaskiej im. Ł. Górnickiego w Białymstoku o judaica okresu międzywojennego – (odrzucone);
- Wydanie i promocja powieści poetyckiej *Naszyjnik z wilczych zębów* Leonardasa Gutauskasa w tłumaczeniu Jana Sienkiewicza – (odrzucone);
- Wydanie *Bibliografii województwa podlaskiego za lata 2005-2006* – [wraz ze Stowarzyszeniem Resursa Podlaska] – (odrzucone);
- Wydanie i promocja fotoalbumu Anny Worowskiej *Drzewa zauroczeń – Piękno Podlasia* – (tytuł roboczy) – [wraz ze Stowarzyszeniem Resursa Podlaska] – (odrzucone);
- *Ten świat mnie oczarował...* – audiobook z poezją wybraną Wiktora Szweda – [wraz ze Stowarzyszeniem Szukając Polski] – (decyzja pozytywna);
- *Gdzie cisza się tuli do trzciny...* Videobook – filmowa książka o poezji Zofii Piętki – [wraz ze Stowarzyszeniem Szukając Polski] – (odrzucone).

Urzędu Miasta w Białymstoku:

- Wydanie i promocja tomu poezji *Róża pamięci* Ewy Alimowskiej (pozytywnie);
- *Życie w świecie dźwięków – rzeczywistość odbierana w świetle osób niepełnosprawnych* (pozytywnie);
- Wydanie i promocja 4 tomików poezji w „Świętojańskiej Serii Poetyckiej” w formie tradycyjnej i audiobooka – [wraz ze Stowarzyszeniem Resursa Podlaska] – (czeka na decyzję).

Inne źródła:

- Alior Bank, Dom z wyższą kulturą, „Środy Literackie Malucha” – (odrzucone);
- Fundacja Orange, II edycji programu Akademia Orange, „Uczymy bawiąc, bawimy ucząc – warsztaty z praktycznym zastosowaniem zabawy” – (odrzucone);
- Fundacja Orange, "Biblioteki z Internetem TP” – (pozytywnie).

Realizowane Projekty i programy ogólnopolskie

- Koordynacja programu Biblioteki Narodowej dotyczącego zakupu nowości wydawniczych w 2010 r. dla bibliotek województwa podlaskiego (tj.: podział środków, zbieranie i sprawdzanie wniosków);

- organizacja i nadzorowanie realizacji projektu – Dyskusyjne Kluby Książki (tj. przygotowanie spotkań autorskich w ramach działalności DKK; sporządzanie relacji dotyczących działalności 27. klubów w woj. podlaskim na stronę KP oraz na potrzeby Instytutu Książki; prowadzenie dokumentacji klubów; przeprowadzenie postępowania przetargowego na zakup książek; ewidencja i wymiana książek, a także sporządzenie raportu z działalności DKK za 2010 r.);
- koordynacja działań związanych z realizacją projektów: Program Rozwoju Bibliotek i Biblioteka+ (np.: udział w badaniach ewaluacyjnych, zbieranie danych nt. komputeryzacji i przepustowości łączny internetowych bibliotek terenowych; pomoc bibliotekom terenowym przy wypełnianiu wniosków do PRB; opracowanie planu wydatkowania środków finansowych z dotacji; przeprowadzenie badań ankietowych nt. potrzeb szkoleniowych i nowych funkcji biblioteki; przygotowanie wniosku do IK na szkolenia dla bibliotekarzy w ramach Biblioteki+; redagowanie comiesięcznego regionalnego Biuletynu PRB, itp.).

Udział w projekcie Podlaska Biblioteka Cyfrowa

W roku 2010, w Podlaskiej Bibliotece Cyfrowej zamieszczono 501 publikacji (spośród zakwalifikowanych i zeskanowanych ok. 800). Opisy wprowadzono lub adaptowano w formacie Dublin Core.

Pozostałe zdigitalizowane publikacje oczekują na zamieszczenie w PBC. Część publikacji ze względu na ochronę prawno-autorską lub niejasny status prawny nie została zamieszczona w Internecie.

Zawarto 14 umów licencyjnych z autorami (na 35 publikacji) oraz 3 umowy licencyjne z wydawcą.

Wg stanu na 31.12.2010 r. ze zbiorów Książnicy Podlaskiej (i sprowadzonych przez KP z innych bibliotek w Polsce), w Podlaskiej Bibliotece Cyfrowej zamieszczonych jest 1911 zdigitalizowanych publikacji (w stosunku do roku 2010 wzrost o 501). Są to:

- stare druki – 19;
- wydawnictwa XIX w. – 27;
- wydawnictwa XX w. – 1851;
- wydawnictwa po 2000 r. – 14.

Liczba udostępnień publikacji Książnicy Podlaskiej wyniosła na koniec roku 2010 – 58922 (wzrost o 24783).

W roku 2010 pozyskano skany publikacji regionalnych z Biblioteki Narodowej i zamieszczono je na platformie Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej:

1. Informator na Województwo Białostockie na rok 1932;
2. Informator o Chrześcijańskich Przedsiębiorstwach w Białymstoku: handel, rzemiosło, przemysł 1938;
3. Informator Podręczny Kieszonkowy m. Białegostoku i Łomży na rok 1929;
4. Informator Przemysłu, Handlu, Rolnictwa, Rzemiosł, Szkolnictwa i inn. Województw: Lubelskiego, Kieleckiego, Wołyńskiego, Poleskiego, Białostockiego i Nowogrodzkiego 1936.

Przygotowano wystąpienie *Podlaska Biblioteka Cyfrowa – stan obecny, problemy, kierunki rozwoju* na XL sesję Sejmiku Samorządowego Województwa Podlaskiego (31.05.2010 r.).

Zorganizowano warsztaty *Biblioteki cyfrowe a opracowanie rzeczowe zbiorów* z udziałem prof. Jadwigi Woźniak. Przygotowano materiały informacyjne nt. zasobów pozyskanych przez KP na rzecz Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej (na stronę WWW KP i stronę PBC).

10. KADRA

Stan zatrudnienia na 31.12.2010 r.

Liczba pracowników zatrudnionych ogółem :			
	134 osoby	w tym xxx na urlopie wychowawczym	127,09 etatu
Liczba pracowników działalności podstawowej			
			104 osoby
			100,85 etatu
Liczba pracowników z wykształceniem bibliotekarskim (co najmniej średnim bibliotekarskim)			
			84 osoby
Wykształcenie pracowników merytorycznych Książnicy :			
Dyrekcja	3	wyższe bibliotekarskie	2
		wyższe Inne	1
starszy kustosz	25	wyższe bibliotekarskie	24
		wyższe inne	1
kustosz	15	wyższe bibliotekarskie	13
		wyższe inne+ stud.bibl	1
		wyższe inne	1
starszy bibliotekarz	28	wyższe bibliotekarskie	4
		wyższe inne + stud. bibl.	4
		studium bibliotekarskie	20
bibliotekarz	12	wyższe bibliotekarskie	9
		wyższe inne + stud bibl.	1
		wyższe inne	2
		studium bibliotekarskie	1
młodszy bibliotekarz	12	wyższe bibliotekarskie	3
		wyższe inne	7
		studium bibliotekarskie	1
		średnie inne	1
magazynier biblioteczny	5	wyższe inne	4
		średnie inne	1
gł. spec. informatyk progr. bibliotecznych	1	wyższe	1
st. specjalista informatyk	1	wyższe	1
specjalista informatyk	1	wyższe	1
spec. ds. pozyskiwania środków pozabudżetowych	1	wyższe	1
Liczba pracowników uczących się ogółem w 2009 r. :			1
w tym:			
merytorycznych			1
		studia magisterskie	
		licencjackie	1
		podyplomowe	

Udział w konferencjach, seminariach i szkoleniach

Pracownicy Książnicy uczestniczyli w konferencjach, seminariach i szkoleniach, m.in. w projekcie FRIS: „Biblioteki w społeczeństwie wiedzy – strategie dla przyszłości”. Po trzech pracowników brało udział w warsztatach w dn. 10-12 marca 2010 – Warszawa; 28-30 kwietnia 2010 – Kraków; 7-9 lipca 2010 – Wrocław, 20-22 października 2010 – Poznań. Ponadto: wizyta studyjna dwóch osób w dn. 13-18 września 2010 – Norwegia. Projekt zakłada wymianę międzyinstytucjonalną oraz wymianę dobrych praktyk w zakresie zarządzania kulturą i budowania strategii przez polskie i norweskie instytucje związane z systemem bibliotecznym. Efektem projektu będą we wszystkich bibliotekach wojewódzkich stworzone nowe strategie na następne lata.

W ramach Programu Rozwoju Bibliotek odbyło się kilka spotkań warsztatowych dla bibliotek terenowych. Uczestniczyliśmy także w konferencji “Usługi Powszechnej Archiwizacji – Krajowy Magazyn Danych”, Warszawa 15.06.2010, ICM UW; Seminarium Prawne dla Bibliotekarzy Cyfrowych, Warszawa, 18.06.2010, BN; w warsztatach dot. opracowania formalnego i rzeczowego. Ogółem pracownicy merytoryczni i administracji uczestniczyli 206 godz. w formalnych szkoleniach zawodowych.

Szkolenia własne

W miesiącach letnich zostały zorganizowane 2 szkolenia (5 dniowe) dla pracowników związanych z opracowaniem zbiorów (Książnica i Filie), dotyczące Formatu Marc21, kartotek haseł wzorcowych i wprowadzania danych do poszczególnych formularzy rekordów bibliograficznych. Uczestniczyło w nich ponad 30 osób.

opracowała Elwira Śliwińska

INFORMACJA O DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W ROKU 2010

Opracowano wg wytycznych Departamentu Mecenatu Państwa
Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

1. STAN BIBLIOTEK PUBLICZNYCH

W 2010 r. w województwie podlaskim funkcjonowało 248 bibliotek stopnia podstawowego, w tym w miastach 71, a na wsi 177. W ich ogólnej liczbie można wyróżnić:

- 117 siedzib (bibliotek miejskich, miejsko-gminnych i gminnych oraz Książnicę Podlaską);
- 131 filii bibliotecznych.

Poza tym na terenie województwa działa 31 oddziałów dla dzieci oraz 46 punktów bibliotecznych (o 6 więcej niż w 2009 r.).

Sieć bibliotek w Białymstoku uległa zmianie. Książnica Podlaska utworzyła specjalistyczną filię „Esperanto Libraro”, która gromadzi wydawnictwa w języku esperanto oraz dokumenty związane z Ludwikiem Zamenhofem i ruchem esperanckim. Obecnie mieszkańcy Białegostoku korzystają ze zbiorów Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego i 16 filii miejskich.

W stosunku do roku 2009 nastąpiły następujące zmiany w terenie:

- zlikwidowano 1 filię biblioteczną (FB nr 3) w mieście Łomża;
- powołano nową filię w Winnej Poświętnej w gminie Ciechanowiec;
- utworzono 6 wiejskich punktów bibliotecznych.

Na koniec roku 2010, według sprawozdania K-03, 21% bibliotek publicznych stopnia podstawowego (miejskich, miejsko-gminnych i gminnych) nie posiada samodzielności statutowej oraz funkcjonuje w ramach innej instytucji kultury. W strukturach domów kultury działało 46 placówek – w tym 24 to biblioteki miejskie, miejsko-gminne, gminne i 22 filie biblioteczne. Z bibliotekami szkolnymi połączonych było 14 bibliotek – w tym 2 biblioteki gminne i 12 filii bibliotecznych. W statutach zawarta jest informacja o połączeniu tych instytucji.

W roku 2010 biblioteka w Sejnach uzyskała samodzielność organizacyjną. Placówce tej udało się odłączyć od domu kultury dzięki przychylności ze strony władz samorządowych.

Nie wszystkie biblioteki mają status instytucji kultury. W stosunku do ubiegłego roku jedna biblioteka została wydzielona i wpisana do rejestru instytucji kultury (GBP Rutki

Kossaki). Nadal w dwóch gminach (Nowe Piekuty, Rutka Tartak) biblioteki nie posiadają statusu instytucji kultury. Uregulowanie spraw formalno-prawnych związanych z funkcjonowaniem biblioteki jest m.in. warunkiem koniecznym, aby placówka mogła korzystać z dotacji MKiDN na zakup nowości książkowych.

Zadań ustawowych nie realizuje gmina wiejska Wysokie Mazowieckie. Nie prowadzi ona biblioteki publicznej. Funkcjonująca do 2001 roku Gminna Biblioteka Publiczna w Jabłonce Kościelnej została zlikwidowana, a jej księgozbiór przekazano na własność bibliotece szkolnej.

Żadna z bibliotek nie zgłosiła prowadzenia centrum komunikacji społecznej.

2. STAN ORGANIZACYJNY I DZIAŁALNOŚĆ BIBLIOTEK POWIATOWYCH

W dalszym ciągu sieć bibliotek powiatowych nie jest ostatecznie ukształtowana. W stosunku do roku 2009 nie nastąpiły tu żadne zmiany.

W skład województwa podlaskiego wchodzi 17 powiatów, w tym 3 powiaty grodzkie i 14 ziemskich. W 2010 roku działało 12 placówek pełniących funkcje bibliotek powiatowych na mocy podpisanego ze starostwem porozumienia. Zadania przypisane bibliotece powiatowej na rzecz sieci terenowej realizowały następujące placówki: 1 biblioteka wojewódzka (KP w Białymstoku); 10 bibliotek miejskich i miejsko-gminnych (Augustów, Dąbrowa Białostocka, Drohiczyń, Grajewo, Kolno, Łomża, Mońki, Sejny, Suwałki, Wysokie Mazowieckie) oraz 1 biblioteka gminna (Szumowo).

Od roku 1999, czyli od wejścia w życie Ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej, nie zdołano rozwiązać problemu bibliotek powiatowych w powiatach: bielskim i hajnowskim. Ustawa została niedopracowana formalnie, gdyż nie podaje terminu powstania bibliotek powiatowych i konsekwencji ich braku na danym terenie.

Należy zaznaczyć, że powiaty nie zabiegają o wykonanie tego obowiązku, przede wszystkim nie dysponują one niezbędnymi funduszami. Na zadania powiatowe starostwa wydały średnio około 20 tys. zł na powiat. Środki finansowe (wahają się od 5 do 50 tys. zł) przeznaczane przez większość starostw na to zadanie, wykorzystywane są głównie na płać, zakup książek i organizację konkursów o zasięgu powiatowym.

Skromne dotacje powodowały, iż nadal nie zatrudniono instruktorów powiatowych w Sejnach, Augustowie, Kolnie, Grajewie, Dąbrowie Białostockiej oraz Szumowie. Pozostałe biblioteki, które realizowały zadania ponadlokalne, również nie zyskały dodatkowej kadry. Obowiązki przypisane placówkom powiatowym na rzecz sieci bibliotek w województwie, koordynuje w 12 bibliotekach – 7 pracowników zatrudnionych łącznie na 5,5 etatu, tj. po 1 etacie w powiatach: białostockim, łomżyńskim, suwalskim, siemiatyckim i 0,5 etatu w powiatach – monieckim, sejneńskim i wysokomazowieckim.

Niewystarczająca obsada kadrowa sprawia, że pomoc instrukcyjno-metodyczna świadczona placówkom terenowym, jest w dalszym ciągu niezadowalająca. W roku sprawozdawczym nie odnotowano żadnego postępu. Szczególnie trudna sytuacja – spowodowana niemożnością zatrudnienia odpowiedniej do potrzeb ilości pracowników, miała miejsce w bibliotekach powiatowych w: Augustowie, Dąbrowie Białostockiej, Drohiczyń, Grajewie, Kolnie oraz Szumowie. Wymienione biblioteki powiatowe nie udzielały instruktażu przywarsztatowego i nie wizytowały placówek terenowych. Skromne środki

dotacji powiatowej pozwoliły, w kilku przypadkach, sfinansować drobne działania takie jak: spotkania autorskie i konkursy skierowane do bibliotek gminnych.

Wyjazdy instruktorów do bibliotek na terenie powiatów – białostockiego, łomżyńskiego, monieckiego, sejneńskiego, suwalskiego i wysokomazowieckiego – dotyczyły m.in.:

- opracowania i selekcji księgozbiorów;
- prowadzenia kartotek informacyjno-bibliograficznych;
- organizacji form pracy z czytelnikiem dziecięcym;
- pomocy w przygotowaniu wniosków o dotacje;
- pilotowania spotkań autorskich w ramach DKK;
- prowadzenia statystyki bibliotecznej.

Bogata działalność upowszechnieniowa, liczne szkolenia oraz kompetentna pomoc instrukcyjno-metodyczna, prowadzone była w powiecie białostockim, łomżyńskim i suwalskim. Mieszkańcy tych powiatów mogli korzystać ze zbiorów bibliotek bez konieczności uiszczania kaucji – zmianę tą zawarto w regulaminach tych placówek. Realizowanie podstawowych zadań powiatowych w bibliotekach w Białymstoku, Łomży i Suwałkach zawdzięczamy przede wszystkim doświadczonej, bardzo dobrze przygotowanej kadrze bibliotekarzy – głównie instruktorów.

Również biblioteki w Augustowie, Mońkach, Dąbrowie Białostockiej i Sejnach organizowały doskonalenie zawodowe dla bibliotekarzy na terenie powiatu i wykonywały wiele prac popularyzatorskich oraz kulturalno-oświatowych.

Ważniejsze inicjatywy i działania zrealizowane na rzecz placówek terenowych to:

- organizacja szkoleń i różnych form dokształcania bibliotekarzy z terenu powiatu.

1. Przykładowe zrealizowane tematy to:

- „Wykorzystanie Internetu do pracy z dziećmi” (pow. augustowski);
- „Tekst literacki inspiracją twórczych działań grupy” (pow. augustowski);
- „Wykorzystanie warsztatu informacyjno-bibliograficznego przy pozyskiwaniu literatury do prac maturalnych na przykładzie KP” (pow. białostocki);
- „Biblioteki lokalne, tradycje i nowoczesność” (pow. białostocki);
- „Współpraca zespołów bibliotecznych powiatu białostockiego w ramach PRB” (pow. białostocki);
- „Konferencja regionalna PRB w województwie podlaskim” (pow. białostocki);
- „Aktywna jesień życia – rola biblioteki w aktywizacji osób trzeciego wieku” (pow. białostocki);
- „Związki literatury z nowymi mediami” (pow. białostocki);
- „PRB – zasady udziału” (pow. moniecki);
- „Wokół Marii Konopnickiej” (pow. białostocki, łomżyński, suwalski);
- „Program biblioteczny MAK+” (pow. łomżyński);
- „Digitalizacja zbiorów w bibliotece” (pow. sokólski);
- „Biblioteka centrum informacji regionalnej” (pow. sejneński);
- „Program MAK+ – możliwości” (pow. sejneński);
- „Ochrona środowiska w pracy bibliotekarza” (pow. suwalski).

Tematy na szkoleniach w powiatach: augustowskim, sokólskim i sejneńskim realizowali pracownicy Działu Instrukcyjno-Metodycznego.

2. Bogata działalność upowszechnieniowa.

Ciekawsze akcje i konkursy powiatowe to:

- „Patataj, patataj pojedziemy w cudny kraj” – konkurs recytatorski (pow. augustowski);
- „Chopin i Ja” – konkurs plastyczny (pow. augustowski);
- „Marzenia czytelników” – konkurs literacki (pow. białostocki);
- „Moje hobby” – konkurs plastyczny (pow. moniecki);
- „Tylko my – ocytani analfabeci chlapiemy językiem” – konkurs recytatorski (pow. kolneński);
- „Uśmiechnij się do świata” i „Moja poezja – to jest noc księżycowa” – konkurs recytatorski (pow. łomżyński);
- „Czerwcowy Konkurs Jednego Wiersza – XI edycja – konkurs literacki (pow. łomżyński);
- „Świat poprawiać – zuchwałe rzemiosło” – konkurs czytelniczy (pow. łomżyński);
- „Suwalskie limeryki latem” – IV edycja konkursu literackiego (pow. suwalski);
- „Poszukiwanie krasnoludka” – konkurs literacki (pow. suwalski).

3. Integracja środowisk bibliotekarskich poprzez organizację imprez okolicznościowych, np. Dnia Bibliotekarza.

4. Promocja książki i czytelnictwa m.in. poprzez organizację spotkań autorskich.

5. Realizacja działań w ramach Dyskusyjnych Klubów Książki.

6. Obsługa czytelnicza i informacyjna mieszkańców powiatu, bieżące uzupełnianie zbiorów ze szczególnym zwróceniem uwagi na dokumentowanie wiedzy o własnym regionie.

7. Współpraca z samorządami w rozwiązywaniu trudnych spraw związanych z funkcjonowaniem poszczególnych bibliotek.

8. Podejmowanie działań w kierunku pozyskiwania środków pozabudżetowych.

9. Opracowywanie pomocy metodycznych, badań czytelniczych i innych materiałów zawodowych.

10. Sporządzanie sprawozdawczości statystycznej i opisowej.

Poza tym biblioteki powiatowe włączyły się do corocznej akcji Tygodnia Bibliotek, ogłoszonej przez Zarząd Główny SBP.

Bibliotekarze dzielili się swoimi osiągnięciami na łamach czasopism zawodowych takich jak: „Głos Bibliotek Publicznych Województwa Podlaskiego” oraz „Bibliotekarz Podlaski”.

3. ZBIORY BIBLIOTECZNE

W 2010 roku biblioteki publiczne na terenie naszego województwa wzbogaciły się o 142405 wol. (wzrost o 19382, tj. 15% w stosunku do 2009 r.), ubyłoby zaś 107455 książek (wzrost o 9395, tj. 9% w stosunku do 2009 r.), w tym z selekcji 61715 wol.

Zbiory ogółem sieci bibliotek publicznych województwa na koniec minionego roku wynoszą:

- 4622061 książek;
- 39041 wol. czasopism (w tym oprawnych);
- 127006 jednostek zbiorów specjalnych;
- 6774 tytułów prasy bieżącej.

Wskaźnik zasobności bibliotek waha się od 100,8 wol./ na 100 mieszk.; w gminie Zambrów do 978,4 wol./ na 100 mieszk., a w gminie Szudziałowo. Dla województwa wskaźnik ten wynosi 388,7 wol./ na 100 mieszkańców (wzrost o 4 wol./ na 100 mieszkańców), a na jednego czytelnika 29 wol. (wzrost o 0,8 wol./ na jednego czytelnika).

Łącznie zakupy do bibliotek przedstawiają się następująco:

- 74334 książek (spadek o 4175, tj. 5,3%) na łączną kwotę 1592484 zł (– 35487), w tym ze środków samorządowych zakupiono 58639 wol. (mniej o 4412 wol., tj. 7%) na kwotę 1262809 zł (–38312) oraz z dotacji MKiDN – 14758 wol. (mniej o 377 wol.) o wartości 312127 zł (–8766);
- prenumerata 2500 tytułów prasy bieżącej (więcej o 28 tytułów) na sumę 360788 zł (+9389);
- 1747 jednostek zbiorów specjalnych (mniej o 184 jednostek) na sumę 52858 zł (– 9350).

Wskaźnik zakupu na 100 mieszkańców wynosi 6,2 wol. (spadek o 0,4 wol.), a na jednego czytelnika 0,5 wol. Nieco wyższy jest on w bibliotekach terenowych – 7,2 wol./ 100 mieszkańców. Spadek nabywczego wskaźnika nastąpił z uwagi na zmniejszenie środków na zakup nowości, zarówno ze strony samorządów jak i MKiDN.

W 2010 r. Książnica Podlaska przekazała bibliotekom terenowym książki zakupione z dotacji MKiDN w latach 2001-2004 w ilości 10958 wol., które były przez nie wykorzystywane, a stanowiły do tej pory depozyt KP. Książki niezniszczone i przydatne dla użytkowników, placówki województwa wpisały na swój inwentarz.

Obecna wielkość przybytków nie zaspokaja rosnących ciągle potrzeb użytkowników bibliotek. Wśród nowych wpływów dominowały książki dla dzieci, lektury szkolne, literatura piękna polska i obca oraz pozycje do księgozbioru podręcznego. Różnorodność zainteresowań, duża rozbieżność wiekowa czytelników oraz bogata oferta wydawnicza nie pozwalają na realizację wszystkich zamówień zgłaszanych przez czytelników.

Struktura księgozbioru znajdującego się w bibliotekach publicznych przedstawia się następująco:

- literatura piękna dla dorosłych 1751360, tj. 38%;
- literatura inna 1704934, tj. 37%;
- literatura piękna dla dzieci 1165793, tj. 25%.

Biblioteki województwa dysponują 6774 tytułami czasopism bieżących, w tym z prenumeraty pochodziło 2500 tytułów (wzrost o 28 w stosunku do 2009 r.). Na prenumeratę wydatkowano 360788 zł, kwota zwiększyła się o 9389 zł.

Nadal 8 bibliotek stopnia podstawowego nie prenumeruje żadnych czasopism, co niekorzystnie wpływa na ich działalność informacyjną.

Do Książnicy Podlaskiej w minionym roku, z różnych źródeł, wpłynęło ogółem 54482 książki i czasopism (wzrost o 20% w stosunku do 2009 r.). Łącznie zakupiono 14471 wol. (spadek o 1483) na kwotę 313070 zł, w tym:

- 12980 wol. na kwotę 281764 zł. ze środków samorządowych;
- 1491 wol. na kwotę 31306 zł. z dotacji MKiDN.

Biblioteka wzbogaciła się o 1274 jednostki biblioteczne zbiorów specjalnych o wartości 43718 zł.

Wskaźnik zakupu nowości w KP jest niski (4,9 wol./ 100 mieszkańców). Statystyczny mieszkaniec miasta Białegostoku miał do dyspozycji 3,3 wol. w bibliotece publicznej, zaś na jednego czytelnika przypadało 21,5 książki.

Czytelnie Książnicy oferują użytkownikom 4317 tytułów czasopism bieżących, w tym 339 z prenumeraty.

4. OBSŁUGA CZYTELNICZA SPECJALNYCH GRUP UŻYTKOWNIKÓW BIBLIOTEK

W 2010 roku z bibliotek publicznych województwa skorzystało 159472 czytelników (spadek o 3174, tj. 2%), którym wypożyczono 3042824 książki (spadek o 50805, tj. 1,5%). Zasięg czytelnictwa wynosi 13,4%, a średnia aktywność czytelników kształtowała się na poziomie 19,1 woluminów na użytkownika placówki.

Odnotowano wzrost liczby książek na 1 czytelnika (z 28,2 na 29,0), co jest spowodowane spadkiem liczby czytelników i wzrostem księgozbiorów placówek.

Prezencyjnie udostępniono 203711 wol. (spadek o 5,8%) oraz udzielono 251648 informacji (spadek o 2,5%), a czytelnie książek i prasy odwiedziło 474152 osoby (spadek o 1,8%). Biblioteki w województwie odnotowały nieznaczny wzrost odwiedzin użytkowników Internetu o 2,5 % oraz liczby udzielonych informacji elektronicznych o 4,2%

Struktura czytelników pod względem wieku przedstawia się następująco:

- do lat 15 4906431% (o 2073 mniej niż w roku 2009);
- 16 – 19 2639017% (o 2218 mniej niż w roku 2009);
- 20 – 24 2210114% (o 327 mniej niż w roku 2009);
- 25 – 44 3483322% (o 369 więcej niż w roku 2009);
- 45 – 60 1807611% (o 336 więcej niż w roku 2009);
- powyżej 60 90085% (o 739 więcej niż w roku 2009).

Wzorem roku ubiegłego najliczniejszą grupę użytkowników stanowią dzieci do lat piętnastu, a najmniej liczną czytelnicy powyżej 60 lat.

Młodzież ucząca się i studiująca to 60% ogółu czytelników, jednak spadki czytelników w tych grupach wiekowych w stosunku do 2009 roku są największe, tj. w grupie czytelników do 15 lat (– 2073), a w grupie czytelników 16-19 (– 2218).

Struktura czytelników według zajęcia przedstawia się następująco:

- uczniowie 7876049% (o 3635 mniej niż w roku 2009);
- studenci 1711611% (o 1087 mniej niż w roku 2009);
- prac. umysłowi 2471215% (o 908 więcej niż w roku 2009);

- robotnicy 9276 6%(o 192 więcej niż w roku 2009);
- rolnicy 2791 2%;
- inni zatrudnieni 4433 3%(o 46 mniej niż w roku 2009);
- pozostali 22384 14%(o 192 więcej niż w roku 2009).

Preferencje czytelników naszego województwa od lat są podobne. Największym zainteresowaniem cieszy się literatura piękna dla dorosłych (1628140) i literatura piękna dla dzieci (962514).

Struktura wypożyczeń księgozbioru w procentach jest następująca:

- Literatura piękna dla dorosłych – 54%;
- Literatura piękna dla dzieci – 32%;
- Literatura inna – 14%.

Wypożyczenia zbiorów specjalnych to 51702 jednostki inwentarzowe (o 5911 więcej niż w roku ubiegłym), z czego 39864 (o 5383 więcej niż w roku ubiegłym) – to zbiory audiowizualne i 17518 dokumenty elektroniczne (o 7173 więcej niż w roku ubiegłym).

W minionym roku Książnica Podlaska również odnotowała nieznaczny spadek liczby czytelników (–240), wypożyczeń (–3345) i odwiedzin w bibliotece (–8550) oraz w czytelników (–1878). Z placówek filialnych na terenie miasta i agend KP skorzystało 44886 czytelników, którym wypożyczono 724939 wydawnictw.

Prezencyjnie dla 78059 użytkowników Książnicy Podlaskiej udostępniono: 51586 książek; 15356 jednostek zbiorów specjalnych; 77814 czasopism bieżących oraz 27759 czasopism oprawnych.

Budynki Książnicy Podlaskiej i wiele lokali bibliotek terenowych nie są przystosowane do obsługi osób niepełnosprawnych. Bariery architektoniczne (brak podjazdów oraz wind) utrudniają tym użytkownikom samodzielne korzystanie ze zbiorów bibliotek. Podjazdy dla osób niepełnosprawnych posiada tylko 21 bibliotek, czyli 8,4%.

Od 40 lat Dyrekcja KP czyni zabiegi w kierunku budowy nowego gmachu biblioteki w Białymstoku.

Biblioteki, wzorem lat ubiegłych, proponują osobom chorym, niepełnosprawnym i w podeszłym wieku następujące formy i usługi ułatwiające dostęp do zasobów bibliotecznych:

- dostarczanie książek do domu za pośrednictwem wolontariuszy, sąsiadów, bibliotekarzy, młodzieży; usługa taka świadczona jest w wielu bibliotekach;
- telefoniczne zamawianie książek (prowadzona przez cały rok akcja „Książka na sygnał”, m.in.: Augustów, Żarnowo, Białystok, Łomża, Juchnowiec, Mielnik, Sokółka i Suwałki);
- zamawianie książek drogą elektroniczną.

Biblioteki woj. podlaskiego starają się dostosować swoje usługi do potrzeb specjalnych grup użytkowników.

Biblioteki (np. w takich miastach jak: Augustów, Białystok, Filipów, Łomża, Mońki i Wysokie Mazowieckie) utrzymują stały kontakt z Domami Pomocy Społecznej, Centrum Rehabilitacji „Caritas”, Stowarzyszeniami Osób Niepełnosprawnych oraz Warsztatami Terapii Zajęciowej – dostarczają tam książki, a także organizują zajęcia z dziećmi i dorosłymi.

MBP w Augustowie współpracowała z Zespołem Szkół Specjalnych. Zostały tam przeprowadzone zajęcia: „Zabawy na śniegu”; „Wiosna wśród nas” i „Baśniowe postacie”, które miały na celu wzbogacić wyobraźnię najmłodszych, ich zasób słownictwa oraz sprawność manualną.

Biblioteka Publiczna Gminy Jaświły obsługiwała pensjonariuszy Domu Pomocy Społecznej w Mocieszach oraz Domu Spokojnej Starości w Szpakowie.

Przy bibliotece w Krynkach zorganizowano zajęcia Stowarzyszenia „Drabina” dla grupy niepełnosprawnych, gdzie jedną z form zajęć była biblioterapia.

Specjalistyczny Oddział Biblioteczny Biblioteki w Suwałkach kontynuował współpracę z młodzieżą uzależnioną od środków psychoaktywnych.

Oddział Zbiorów Specjalnych MBP w Łomży udostępniał czytelnikom książkę mówioną i audiobooki, kontynuował współpracę z Łomżyńskim Klubem Seniora oraz zorganizował 12 spotkań z książką dla niepełnosprawnych umysłowo uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej. Poza tym – w ramach promocji głośnego czytania – pracownicy Oddziału dla Dzieci MBP w Łomży prowadzili zajęcia ph. „Wędrująca książeczka”, skierowana do małych i nieco starszych pacjentów Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego w Łomży. Wśród osób niewidomych i niedowidzących czytelnictwo popularyzowano na cyklicznych „Weekendowych spotkaniach z książką mówioną”.

Seniorzy województwa podlaskiego mogli również skorzystać z kursów komputerowych, realizowanych w bibliotekach w Bielsku Podlaskim, Łapach, Poświętnem i Kolnie.

Dział Zbiorów Specjalnych Książnicy Podlaskiej udostępnia czytelnikom takie materiały jak: książkę mówioną, audiobooki, książki z dużą czcionką, dokumenty elektroniczne oraz dokumenty życia społecznego. Dział ten prowadził bogatą działalność skierowaną do specjalnych grup użytkowników. Niepełnosprawnym, seniorom i osobom z różnymi dysfunkcjami oferował on warsztaty integracyjne, zajęcia biblioterapeutyczne, a także spotkania ze specjalistami z różnych dziedzin nauki.

Na terenie miasta Białegostoku funkcjonuje od kilku lat Filia Biblioteczna nr 10, zlokalizowana w Dziecięcym Szpitalu Klinicznym, która prowadziła różne formy pracy z najmłodszymi pacjentami szpitalnymi.

Istotną rolę w dostępności zbiorów osobom niepełnosprawnym odgrywa „książka mówiona” przeznaczona dla niewidomych, niedowidzących i dyslektyków. Sieć punktów książki mówionej Książnicy Podlaskiej w województwie funkcjonuje m.in. W: Augustowie, Łapach, Uhowie, Bielsku Podlaskim, Hajnówce, Mońkach, Supraślu, Kolnie, Zambrowie, Turośli, Czarnej Białostockiej, Tykocinie, Sokółce. MBP w Łomży prowadzi punkty biblioteczne w Zakładach Karnych w Grądach – Woniecko i w Czerwonym Borze.

Placówki biblioteczne (np. MBP w Augustowie, MBP w Hajnówce, GBP w Dubiczach Cerkiewnych, GBP w Nurcu Stacji) oferowały osobom mającym problemy ze wzrokiem książki z dużą czcionką z serii „Duże litery”.

5. SYTUACJA ZAWODOWA BIBLIOTEKARZY

W bibliotekach publicznych woj. podlaskiego na stanowiskach merytorycznych pracowało ogółem 508 osób, z czego 405 w bibliotekach terenowych i 103 w Książnicy Podlaskiej i jej filiach.

Ogółem w woj. podlaskim wykazano pełnozatrudnionych w liczbie 432, w tym 335 w terenie i 97 w Książnicy Podlaskiej i w filiach białostockich.

W naszym województwie pełnozatrudnieni stanowili ogółem w województwie 85,0% ogółu pracowników merytorycznych; w terenie 82,7%, a w Książnicy Podlaskiej 94,2%.

Spośród 508 pracowników zatrudnionych na stanowiskach merytorycznych, w bibliotekach woj. podlaskiego wykształcenie zawodowe posiadało 375 osób (tj. 73,8%). W tej grupie 168 pracowników (tj. 33,1%) miało wyższe wykształcenie zawodowe, a 207 (tj. 40,7%) – średnie zawodowe.

W dalszym ciągu w bibliotekach publicznych pracowały też osoby z wykształceniem innym niż bibliotekarskie. W 2010 r. wykazano ogółem w naszym województwie 133 osoby bez przygotowania zawodowego, zatrudnione na stanowiskach merytorycznych (tj. 26,2%); z tej liczby w terenie odnotowano 113 (tj. 27,9%) i w Książnicy Podlaskiej 16 (tj. 15,5%).

Obserwuje się wzrost liczby pracowników z przygotowaniem zawodowym, a ci którzy go nie posiadają z reguły zdobywają wymagane kwalifikacje.

W porównaniu z rokiem ubiegłym ogółem w woj. podlaskim zanotowano niewielki wzrost liczby pracowników posiadających przygotowanie zawodowe. Nastąpiło to głównie w grupie osób z wykształceniem wyższym zawodowym (o 12). Zmniejszyła się natomiast (o 10 w stosunku do ub. roku) liczba bibliotekarzy z wykształceniem średnim zawodowym. Tendencja ta utrzymuje się od kilku lat, również w Książnicy Podlaskiej, co jest wynikiem stopniowego odchodzenia na emeryturę długoletnich pracowników z przygotowaniem na poziomie średnim. Zatrudnieni na ich miejsce zdobywają z reguły kwalifikacje i kończą studia podyplomowe lub licencjackie.

W 2010 r. na wyższych studiach bibliotekoznawczych kształciło się w województwie podlaskim 8 osób.

Kwalifikacje na studiach podyplomowych zdobywało 6 osób, w tym jedna je ukończyła.

Ponadto 3 osoby kształciły się na innych kierunkach (2 osoby – studia podyplomowe inne, 1 osoba – licencjackie).

Duża grupa bibliotekarzy podlaskich skorzystała też ze szkoleń organizowanych w ramach Programu Rozwoju Bibliotek. Brały w nich udział 44 osoby z bibliotek terenowych. Natomiast pracownicy Książnicy Podlaskiej (5 osób) wzięli udział w cyklu warsztatów na temat organizacji i prowadzenia szkoleń, które odbywały się w Warszawie – Falenicy.

Dużym zainteresowaniem cieszył się też cykl szkoleń Biblioteka+. Uczestniczyło w nich 40 bibliotekarzy z placówek terenowych. Bibliotekarze wypowiadali się o tych szkoleniach pozytywnie, chwając nie tylko możliwość zdobycia wiedzy, ale również ich organizację.

Bibliotekarze terenowi mieli też możliwość zdobycia wiedzy na szkoleniach z zakresu planowania pracy, które w naszym województwie odbywały się w Nowogrodzie.

Grupa bibliotekarzy z filii białostockich (37 osób) doskonaliła swoje umiejętności posługiwania się programem MAK.

Pracownicy merytoryczni uczestniczyli również w seminariach organizowanych przez Książnicę Podlaską i biblioteki powiatowe oraz w spotkaniach moderatorów DKK.

Wiele placówek informuje o niekorzystnych warunkach placowych. Podobnie jak w latach poprzednich, zauważa się dysproporcje zarobków bibliotekarzy o takim samym wykształceniu i stażu w zależności od miejsca pracy.

6. KOMPUTERYZACJA BIBLIOTEK

Podobnie jak w ubiegłych latach, obserwujemy dalszy wzrost liczby bibliotek, które mają podłączenie do Internetu. Nie bez znaczenia jest tutaj możliwość korzystania z oferty Telekomunikacji Polskiej SA, która za pośrednictwem Fundacji Orange i Programu „Akademia Orange dla bibliotek” udostępnia bezpłatnie łącza internetowe wszystkim bibliotekom publicznym w Polsce.

W 2010 r. w podlaskich bibliotekach wykorzystywano łącznie **1051** komputerów (o **97** więcej niż przed rokiem), w tym **629** było dostępnych dla użytkowników (60% – o **59** komputerów więcej). Podłączenie do sieci posiadało **111** bibliotek (95%) na **1003** komputerach (o **157** więcej), w tym **607** komputerów było do dyspozycji czytelników (61% – 77 więcej).

Z poczty elektronicznej korzysta **112** bibliotek (98%), stronę internetową posiada **25** bibliotek (21%).

Zwiększyła się liczba placówek, które podjęły prace nad komputeryzacją katalogów i procesów bibliotecznych. Liczba instytucji, które wykorzystują oprogramowanie biblioteczne wynosi **66** bibliotek (56%) i **52** filie (40%) – łącznie **118** placówek (48%) prowadzi prace na katalogami komputerowymi.

W roku 2010 został udostępniony nowy produkt dla bibliotek – program MAK+, stworzony i prowadzony przez Instytut Książki. Nowy program testowało w roku sprawozdawczym blisko 30 placówek. Na jego wprowadzenie zdecydowało się 12 bibliotek, w tym część instytucji, które korzystały ze starej wersji MAKa. Najczęściej występującym oprogramowaniem jest nadal MAK, wykorzystywany w 77 placówkach. Inne użytkowane programy to: LIBRA (8); LE-LIB (2); SOWA (3); KOBi (2) MOL (1); Schola (1); Biblioteka (1); Mateusz (1) oraz program autorski ALL-BIB (1). Kilka bibliotek użykuje po dwa programy.

Katalogi bibliotek powiatu monieckiego funkcjonują w katalogu rozproszonym Fidkar (Mońki, Jaświły, Knyszyn i Krypno). Podobną funkcję udostępnia BPG Łomża z/s w Podgórzu (Fidkar dla gminy Łomża).

Przy prowadzeniu katalogów elektronicznych biblioteki wykorzystują dostęp do Internetu, kopiując opisy z innych bibliotek – a także korzystają z bazy Książnicy Podlaskiej (KP) i Przewodnika Bibliograficznego (PB).

Materiał opracowano na podstawie – otrzymanych z bibliotek terenowych – sprawozdań z działalności placówek za 2010 rok.

opracowała Joanna Trusiuk

Z KRONIKI WYDARZEŃ KULTURALNYCH FILII BIBLIOTECZNYCH KSIĄŻNICY PODLASKIEJ W IV KWARTALE ROKU 2010 ORAZ W I KWARTALE ROKU 2011

LEKCJE BIBLIOTECZNE I WYCIECZKI SZKOLNE

Filia Biblioteczna Nr 1

1. Seria wycieczek dzieci i młodzieży ze Szkoły Podstawowej Nr 5 w Białymstoku i Szkoły Podstawowej Sióstr Misjonarek św. Rodziny im. Bł. Bolesławy Lament w Białymstoku, mających na celu zapoznanie z ustawieniem księgozbioru.

Filia Biblioteczna Nr 2

1. W wycieczce do biblioteki uczestniczyły dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 4 w Białymstoku. Cel spotkania – zapoznanie z biblioteką oraz prezentacja książek.

Filia Biblioteczna Nr 3

1. Wycieczka do biblioteki grupy 3-, 4-latków z PS nr 8 w celu przybliżenia dzieciom biblioteki oraz zapoznania ich z zasadami korzystania z niej.

Filia Biblioteczna Nr 5

1. *Czy ta książka cię zainteresuje?* – cykl lekcji bibliotecznych dla klas czwartych Szkoły Podstawowej Nr 50 w Białymstoku, zorganizowanych w celu propagowania nawyku czytania wśród dzieci.

Filia Biblioteczna Nr 6

1. *Bawmy się językiem* – lekcja języka angielskiego w wersji bibliotecznej.
2. *Miejsce grafiki wśród zbiorów bibliotecznych.*

Filia Biblioteczna Nr 7

1. Lekcja biblioteczna wprowadzająca *W świat książek*. Omówienie zasad korzystania z księgozbioru. W lekcji bibliotecznej uczestniczyły dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 77 w Białymstoku.
2. Lekcja biblioteczna pt. *Krasnoludki są wśród nas. O Marii Konopnickiej słów kilka...* W lekcji uczestniczyły dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 77 w Białymstoku.
3. Wycieczka wprowadzająca w *Świat bajek i baśni*. Głośne czytanie przygód *Kamyczka w bibliotece*. Poszukiwanie ukrytych skarbów w książkach. W spotkaniu z bajkami i baśniami brały udział dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 76 i 79 w Białymstoku.

Filia Biblioteczna Nr 8

1. *Antarktyda i jej mieszkańcy*.
2. *To już wiosna*.
3. *Szukamy wiosny z Plastusiem*.

W lekcjach brały udział dzieci z klas pierwszych Szkoły Podstawowej Nr 43 w Białymstoku i z Przedszkola Samorządowego Nr 39 w Białymstoku.

Filia Biblioteczna Nr 9

1. W wycieczkach i lekcjach bibliotecznych brały udział dzieci i młodzież z: Przedszkoli Samorządowych nr 58 i 78; Niepublicznego „Słonecznego Przedszkola” oraz Prywatnego przedszkola „Puchatek”; Szkół Podstawowych nr 37, 47 i 45; Publicznego Gimnazjum nr 15; Publicznego Gimnazjum nr 17 oraz Publicznego Gimnazjum Nr 9.

Filia Biblioteczna Nr 11

1. *Nauczanie o bibliotece* – w klasie „0” – dzieci zwiedziły bibliotekę, zapamiętując jednocześnie, gdzie znajdują się przeznaczone dla nich książki i czasopisma.
2. *Biblioteka* – w klasie „2” – uczniowie wzięli udział w dyskusji na temat *Czy i dlaczego biblioteka jest ważna w ich życiu?*

Filia Biblioteczna Nr 12

1. Lekcje biblioteczne dla klas 0A i 0B Szkoły Podstawowej Nr 52 na temat wierszy Jana Brzechwy i Juliana Tuwima.
2. Wycieczka z dziećmi klas 0 Szkoły Podstawowej Nr 52 do Działu Zbiorów Specjalnych. Dzieci oglądały wystawę pt.: *„Oni tworzą teatr. Modelog czyli....”*, przymierzały stroje Muminków oraz oglądały bajkę o Muminkach.

Filia Biblioteczna Nr 13

1. Wycieczka uczniów klasy III b ze Szkoły Podstawowej Nr 7 w Białymstoku. Dzieci zapoznały się z biblioteką i księgozbiorem oraz wysłuchały fragmentu książki Åsy Lind zatytułowanej *Piaskowy Wilk*.
2. Bibliotekę odwiedziła klasa III a ze Szkoły Podstawowej Nr 7 w Białymstoku.

3. Wycieczka dzieci uczestniczących w feriach zimowych w Klubie Osiedlowym „Metafora”, połączona z prezentacją literatury i głośnym czytaniem. Dzieci wysłuchały fragmentu powieści Tove Jansson pt. *Zima w Dolinie Muminków*.

Filia Biblioteczna Nr 15

1. *Zasady korzystania z biblioteki* – uczestniczyły dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 41 Integracyjnego w Białymstoku.
2. *Zasady korzystania z biblioteki* – uczestniczyły dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 52 w Białymstoku.
3. *Ulubione wiersze Jana Brzechwy* – uczestniczyły dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 25 w Białymstoku.
4. *Miś Uszatek i przyjaciele. 100-na rocznica urodzin i 40-ta śmierci Czesława Janczarskiego* – pierwsza część dwuetapowego spotkania, mającego na celu między innymi zapoznanie dzieci z osobą wybitnego pisarza, z jego dorobkiem – uczestniczyły dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 52 w Białymstoku.
5. *Miś Uszatek i przyjaciele. 100-na rocznica urodzin i 40-ta śmierci Czesława Janczarskiego* – pierwsza część dwuetapowego spotkania – uczestniczyły dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 41 Integracyjnego w Białymstoku.
6. *Miś Uszatek i przyjaciele. 100-na rocznica urodzin i 40-ta śmierci Czesława Janczarskiego* – druga część dwuetapowego spotkania, w czasie której wybrane zostały komisyjnie i nagrodzone najlepsze prace spośród rysunków wykonanych przez dzieci, ilustrujących treść różnych wierszy i opowiadań tego znanego autora książek dla dzieci – uczestniczyły dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 52 w Białymstoku.
7. *Miś Uszatek i przyjaciele. 100-na rocznica urodzin i 40-ta śmierci Czesława Janczarskiego* – pierwsza część dwuetapowego spotkania – uczestniczyły dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 25 w Białymstoku.
8. *Jan Brzechwa znany i nieznany* – uczestniczyły dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 52 w Białymstoku.

Filia Biblioteczna Nr 17

1. *Fryderyk Chopin największy Polski kompozytor* – zajęcia mające na celu przybliżenie życia i twórczości Fryderyka Chopina. W lekcji tej wzięły udział dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 56 w Białymstoku.

Dział Zbiorów Specjalnych

1. *Zbiory nieksiążkowe oraz Alternatywne materiały czytelnicze w Dziale Zbiorów Specjalnych*. Zajęcia były podzielone na 3 części – prezentacja Dokumentów Życia Społecznego; alternatywnych materiałów czytelniczych (Książki Mówionej, Audiobooków, książek podwójnej wizji) oraz muzykaliów. W lekcji z uczniami Szkoły Podstawowej Nr 12 w Białymstoku wziął udział czytelnik niewidomy, który zapoznał młodzież z pismem punktowym oraz z funkcjonowaniem osoby z dysfunkcją w życiu codziennym.
2. *Zbiory specjalne, pozyskiwanie, ewidencja, katalogowanie, udostępnianie. Działalność animacyjna Działu Zbiorów Specjalnych*. W ramach 3 spotkań nauczyciele (uczestnicy kursu kwalifikacyjnego bibliotekarskiego w Centrum Edukacji

Nauczycieli) zapoznali się ze specyfiką pracy działu, ze zbiorami oraz z różną formą promocji biblioteki.

3. Lekcja biblioteczna zorganizowana uczniom klas IV-VI ze Szkoły Podstawowej w Czeremsze. Oprócz omówienia zagadnień teoretycznych – odnośnie organizacji biblioteki – młodzież mogła założyć kostium Muminka lub Migotki.
4. *Nie siedź w domu, w ferie odwiedź bibliotekę.* W czasie ferii zimowych 3rotnie odwiedziły nas dzieci z klubów osiedlowych, które spędzały tam zajęcia. Aby wizyta w bibliotece nie była nudna – obok zwiedzania wystawy pocztówek świątecznych – dzieci same mogły sygnować materiały. Co prawda nie były to zbiory biblioteczne ale książeczki *Alfabet zdrowego życia* oraz *Mleko*, które otrzymały od nas w prezencie (działania praktyczne sprawiły im najwięcej radości).
5. W ramach odwiedzin placówek kultury, przybyli do nas seniorzy skupieni przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Białymstoku. Wśród zaprezentowanych im zbiorów, ich szczególne zainteresowanie budziły pocztówki przed i powojennego Białegostoku oraz zakupiona niedawno *Księga pamiątkowa darowana Henrykowi Bałbaszewskiemu (kronika z lat 1852-1902)*.

ZAJĘCIA WARSZTATOWE

Filia Biblioteczna Nr 1

1. *Światowy Dzień Kota* – warsztaty tematyczne.
2. Zajęcia warsztatowe z Origami.
3. Zajęcia logopedyczne.

Filia Biblioteczna Nr 3

1. *Maria Konopnicka dzieciom* – zajęcia prowadzone dla 5-, 6-latków z trzech pobliskich przedszkoli: PS nr 8 i 26 (integracyjnego) oraz 42 (po dwie grupy z każdego przedszkola) – w związku z 100. rocznicą śmierci pisarki, mające na celu przybliżenie dzieciom jej postaci i twórczości.
2. *Książka moim przyjacielem* – zajęcia zorganizowane dla grup jw.; celem było zapoznanie dzieci z drogą książki od autora do czytelnika, zasadami ich szanowania oraz propagowanie czytelnictwa dziecięcego.
3. *Polskie tradycje Świąt Bożego Narodzenia* – cykl zorganizowany dla grup jw., którego celem było zapoznanie dzieci z historią i polskimi tradycjami związanymi z tymi świętami.
4. *Humor i zabawa w liryce dziecięcej polskiej* – Jan Brzechwa; zajęcia miały na celu zapoznać przedszkolaki z PS jw. z życiem i twórczością pisarza oraz przekonać je, że przy wierszach dla dzieci można się świetnie bawić.
5. *Humor i zabawa w liryce dziecięcej polskiej* – Julian Tuwim; zajęcia prowadzone dla sześciu grup z pobliskich przedszkoli, miały na celu zapoznać dzieci z życiem i twórczością pisarza oraz udowodnić, że humor w wierszach dla najmłodszych jest ponadczasowy.

Filia Biblioteczna Nr 5

1. *Czystość, zdrowie i kultura*. Zajęcia przeprowadzone w bibliotece dla 4 grup przedszkolnych, propagujące zdrowy styl życia. Warsztaty odbyły się w ramach projektu realizowanego w Przedszkolu Samorządowym Nr 64.
2. *Ludzie dawniej i dziś*. W zajęciach uczestniczyły dzieci z 8 grup przedszkolnych z Przedszkola Samorządowego Nr 64, realizującego projekt pod tym samym tytułem.

Filia Biblioteczna Nr 6

1. *Tydzień baśni chińskich*.
2. *W kręgu kultury Chin*.
3. *Fryderyk Chopin i jego świat*.
4. *Wędrowni Pyzy – z Pyzą w Żelazowej Woli i na Kurpiach*.
5. *Chopin inaczej*.
6. *Tkaniny dekoracyjne w ujęciu kolekcjonerskim*.
7. *Lalki świata – rewia lalek po raz drugi*.
8. *Zabawa z zegarem*.
9. *Światowy Dzień Kota*.
10. *Bawmy się tańcem* – na marginesie *Tańców polskich* Wandy Chotomskiej i *Jak tańczono przed wiekami, czyli tańce z figurami* Izabeli Klebańskiej.

Filia Biblioteczna Nr 7

1. Warsztaty z przysposobienia czytelniczego *Droga książki do biblioteki*. Zapoznanie najmłodszego czytelnika z elementami pracy bibliotekarza.

Filia Biblioteczna Nr 8

1. *Karnawał czas zacząć...*
2. *Podróż z Pingwinem Pik Pokiem*.
3. *Marzec – czarodziej*.

Zajęcia te miały na celu pokazanie biblioteki jako przestrzeni przyjaznej dziecku, w której poprzez zabawę pozna ono też literaturę z różnych dziedzin wiedzy.

Filia Biblioteczna Nr 9

1. *Jesienne spotkania z muzyką Chopina* p.h. *Muzyczny żart Chopina*, w których udział wzięły przedszkolaki z Przedszkola Samorządowego nr 78 w Białymstoku.
2. *Jesienne spotkania z muzyką Chopina* p.h. *Dzieciństwo Chopina* z udziałem przedszkolaków z Przedszkola Samorządowego nr 78 w Białymstoku oraz przedszkolaków z Przedszkola „Puchatek” w Białymstoku.
3. *Poczytajki z Kotem Bibelotem* – głośne czytanie fragmentów książki Zofii Sosnkowskiej pt. „Przygody kota Bibelota”, praca plastyczna związana z przeczytanym tekstem.
4. *Poczytajki w Bullerbyn* – spotkanie wokół książki *Boże Narodzenie w Bullerbyn* Astrid Lindgren, wspólne wykonywanie wieńców adwentowych.
5. *Poczytajki zimowe* – głośne czytanie baśni Małgorzaty Strzałkowskiej *Biała Królowa* i wierszy Ludwika Jerzego Kerna, praca plastyczna „Kolorowy bałwanek”.

6. *Poczytajki wokół choinki*: czytanie wierszy i opowieści wigilijnych, praca plastyczna związana z tematyką świąteczną.
7. *Poczytajki z Charlesem Perrault* – wspólne czytanie baśni *Knyp z Czubkiem*, bajkowe zagadki.
8. *Poczytajki z Danutą Wawilow* – zabawy i praca plastyczna w nawiązaniu do bajek *Trójkątna Karolinka* oraz *Posłuchajcie bajki nowej prostokątnej, kwadratowej*.
9. *Perskie Poczytajki* – spotkanie związane z baśnią *Ali Baba i czterdziestu rozbójników*.
10. *Poczytajki dla zakochanych* – romantyczne perypetie bohaterów książki Kathari-ny Grossman-Hensel zatytułowanej *Przepis na miłość* były podstawą wykonania walentynkowych plakatów, pełnych miłosnych wyznań.
11. *Poczytajki z Hiszpanii* – baśń hiszpańska *Trzy pomarańcze miłości* zainspirowała czytelników do pracy plastycznej związanej z wysłuchaną historią.
12. *Poczytajki z Detektywem Pozytywką* – warsztaty poświęcone zagadkom bohatera książek Grzegorza Kasdepke, portret pamięciowy Detektywa.
13. *Poczytajki z Elmerem* – rysowanie ukochanej przytulanki z dzieciństwa i głośne czytanie książki Davida McKee pt. *Elmer i zaginiony miś*.
14. *Poczytajki o przyszłości* – książka *A może będzie właśnie tak?* Renaty Piątkowskiej zainspirowała uczestników warsztatów do planowania wymarzonego zawodu, który narysowali na zakończenie spotkania.
15. *Poczytajki wiosenne* – spotkanie z opowiadaniem Małgorzaty Strzałkowskiej pt. *Spóźniona wiosna* i rysowanie portretu Pani Wiosny.
16. *Ogród wyobraźni – Igła z nitką* – wyszywanie obrazków przy użyciu guzików i kolorowych nici.
17. *Ogród wyobraźni – Kolorowy Świat* – gotowe szablony bajkowych postaci wypełniane za pomocą odpowiednich wydzieranek z kolorowego papieru i z bibuły.

Filia Biblioteczna Nr 12

Cykl zajęć z dziećmi klas zerowych Szkoły Podstawowej Nr 52, pt: *W samo południe* w ramach programu *Cała Polska Czyta Dzieciom*. Dzieci słuchały bajek Hansa Christiana Andersena i braci Jacoba i Wilhelma Grimm oraz same interpretowały te bajki na podstawie kolorowych ilustracji w książkach.

„Wiosna” w wierszach różnych autorów. Dzieci z klas zerowych Szkoły Podstawowej Nr 52 słuchały wierszy i piosenek o wiosnie.

KONKURSY

Filia Biblioteczna Nr 1

1. *Światowy Dzień Kota* – konkurs plastyczny. W zmaganiach wzięli udział najmłodsi czytelnicy Filii Nr 1 oraz dzieci z: Przedszkola Samorządowego Nr 28 w Białymstoku, Zespołu Szkół w Supraślu, Szkoły Podstawowej w Juchnowcu i Zespołu Szkół Społecznych Nr 3 w Białymstoku.

Filia Biblioteczna Nr 3

1. *Polskie tradycje świąt Bożego Narodzenia* – konkurs zorganizowany wspólnie z Biblioteką Szkolną SP nr 11 z Oddziałami Integracyjnymi w Białymstoku, adresowany do przedszkolaków z PS nr 8, 26 (z oddziałami integracyjnymi), 42 oraz do uczniów szkół podstawowych w Białymstoku i podopiecznych Świetlicy Dziennego Pobytu dla Dzieci przy Dziennym Domu Pomocy Społecznej w Białymstoku. Celem przedsięwzięcia było – poza rozbudzaniem wrażliwości plastycznej, rozwijaniem wyobraźni i twórczości dzieci oraz młodzieży – kultywowanie polskich tradycji tych świąt, a także promowanie biblioteki wśród różnych instytucji oświatowych.

Filia Biblioteczna Nr 7

1. XXIV Mistrzostwa Makroregionu Północno-Wschodniego w szaradziarstwie – klub Arara, skupiający amatorów krzyżówek, a także zwolenników sportowej rywalizacji. W konkursie uczestniczyły osoby z całej Polski.

Filia Biblioteczna Nr 8

1. Na zajęciach *Karnawał czas zacząć* odbył się konkurs na najładniejszą maskę karnawałową.

Filia Biblioteczna Nr 9

1. Międzyszkolny konkurs recytatorski p.h. *Maria Konopnicka znana i mniej znana*.
2. Międzyszkolny konkurs plastyczny p.h. *Malarska wizja utworów Marii Konopnickiej*.

Filia Biblioteczna Nr 11

1. Plebiscyt na ulubioną książkę i bohatera.
2. *Portret ulubionej postaci z bajki lub baśni* – konkurs plastyczny adresowany do uczniów klas II szkoły podstawowej. Zwycięska praca przedstawiała portret Plastusia.
3. *Ilustracja do książki* – w konkursie wzięli udział uczniowie klas 0–III szkoły podstawowej.

Filia Biblioteczna Nr 12

1. *Portret Wiosny* – w konkursie brały udział dzieci z klas 0 Szkoły Podstawowej Nr 52.

Filia Biblioteczna Nr 13

1. Konkurs plastyczny pt. *Mój przyjaciel Muminek*.

Filia Biblioteczna Nr 14

1. Podsumowanie konkursu literackiego w dziedzinie prozy pt. *Moja przygoda z esperantom*. Wszystkie nadesłane prace zostały opublikowane w periodyku „Bjalistokaj kajeroj n-ro 1”, a praca uznana przez jury za najciekawszą dodatkowo w Gazecie Wyborczej.

Filia Biblioteczna Nr 15

1. Dwuetapowy konkurs wiedzy o życiu i twórczości Fryderyka Chopina, przeprowadzony wśród uczniów kl. II Szkoły Podstawowej nr 6, zakończony uroczystym wręczeniem nagród oraz koncertem pianisty Krzysztofa Trzaskowskiego.

**WYSTAWY O TEMATYCE LITERACKIEJ, KULTURALNEJ
I HISTORYCZNEJ****Filia Biblioteczna Nr 1**

1. *Światowy Dzień Kota* – wystawa prac plastycznych.
2. *Fotorealizm* – wystawa autorstwa Damiana Zajko.
3. *Kwiaty z papieru* – wystawa prac klubu Seniora.

Filia Biblioteczna Nr 2

1. *71. rocznica pierwszych wywózek na Sybir – ekspozycja książek.*
2. *92. rocznica odzyskania niepodległości.*

Filia Biblioteczna Nr 3

1. *Maria Konopnicka dzieciom – w setną rocznicę śmierci pisarki.*
2. *Kto pracuje przy powstawaniu książki* – wystawa prac przedszkolaków z PS nr 8, 26 oraz 42, wykonanych po cyklu zajęć warsztatowych, pt. *Książka moim przyjacielem.*
3. *Magia Świąt* – prace uczniów szkół podstawowych z Białegostoku.
4. *Polskie tradycje Świąt Bożego Narodzenia* – wystawa prac przedszkolaków (uczniów szkół podstawowych oraz dzieci ze Świetlicy Dziennego Pobytu dla Dzieci przy Dziennym Domu Pomocy Społecznej w Białymstoku), wykonanych na konkurs plastyczny pod tym samym tytułem. Przedsięwzięcie zostało zorganizowane przez FB 3 wspólnie z Biblioteką Szkolną SP nr 11 z Oddziałami Integracyjnymi w Białymstoku.
5. *Ptaki i krajobrazy Podlasia w fotografii Piotra Kłosowskiego* – promowanie różnych zainteresowań oraz aktywnych form wypoczynku.
6. *Tęczowe pisanki* – prace uczniów szkół podstawowych z Białegostoku.
7. *Polskie zwyczaje wielkanocne* – prace plastyczne podopiecznych Środowiskowego Domu Samopomocy w Białymstoku, wykonane różną techniką (m.in. malowane piaskiem).

Filia Biblioteczna Nr 5

1. *Urodziny Kubusia Puchatka.*
2. *A gdy serce twe przytłoczy myśl, że żyć nie warto....* Wystawa zorganizowana w 100 rocznicę śmierci Marii Konopnickiej.
3. *Wspomnienie lata w obiektywie Krzysztofa Szymańskiego.* Wystawa fotografii.
4. *Życie w świecie dźwięków.* Wystawa prac plastycznych powstałych w trakcie realizowania projektu Książnicy Podlaskiej, pt. *Życie w świecie dźwięków – rzeczywistość odbierana w świetle osób niepełnosprawnych.*

5. *Akwarele* autorstwa Bożeny Radziukiewicz.
6. *Białystok – Podlasie – Polska – dwie kamery, dwa spojrzenia – wspólne piękno*. Fotograficzna przygoda Romy Antonowicz i Krzysztofa Szymańskiego.
7. *Domy – jak żyli ludzie dawniej i dziś*. Wystawa makiet domów wykonanych przez dzieci z Przedszkola Samorządowego Nr 64.

Filia Biblioteczna Nr 6

1. *Hafty, koronki wokół literatury przy muzyce Chopina*.
2. Wystawa wycinanek chińskich.
3. *Zegar tyka czas umyka* – wystawa miniaturowych zegarków z kolekcji D'Agostini.
4. *Lalki świata – rewia lalek po raz drugi*.
5. *Roman Mucha – mistrz czarnej kreski z Tomaszowa Lubelskiego* – wystawa grafiki.

Filia Biblioteczna Nr 7

1. *Pieniądz Białostocczyzny*. Wystawa pieniądza obiegowego na Białostocczyźnie w XIX i XX w. obejmująca papierowe i metalowe znaki rozliczeniowe wydawane m.in. przez majątki ziemskie, przedsiębiorstwa i władze okupacyjne w okresie I i II wojny światowej.
2. Wystawa zdjęć dokumentująca *XXIV Mistrzostwa Makroregionu Północno-Wschodniego*.
3. Wystawa zdjęć dokumentująca prelekcje Krzysztofa Ziniewicza pt. *Pieniądz Białostocczyzny*.
4. *Kogo można spotkać w bibliotece*. Wystawa zdjęć ze spotkań autorskich odbywających się w naszej bibliotece w ostatnich latach.
5. *28 motywacji. Motto na każdy dzień lutego*. Wystawa widokówek zawierających sentencje na każdy dzień miesiąca.
6. *Białystok 100 lat historii*. Kolekcja pocztówek przedstawiających wydarzenia z życia codziennego Białegostoku w XX wieku.
7. *Kolorowy świat dziecka – artyści dzieciom*. Wystawa ilustracji do książek dla dzieci wykonanych przez wybitnych artystów, grafików oraz laureatów nagród krajowych i zagranicznych.
8. *Muzyka z gałęzi i nie tylko*. Wystawa fujarek, fletów i świstawek pochodzących z najdalszych zakątków świata.

Filia Biblioteczna Nr 8

1. *Jesień w strofach poezji polskiej*.
2. *Warto wiedzieć – O Ryszardzie Kaczorowskim*. Wystawę zorganizowano z okazji nadania imienia Ryszarda Kaczorowskiego Zespołowi Szkół Ogólnokształcących Nr 9 na osiedlu Słoneczny Stok w Białymstoku.
3. *Tradycje Świąt Bożego Narodzenia*.
4. *Rok Czesława Miłosza*.
5. *Wiosenne impresje*.
6. *JAN PAWEŁ II. Droga życia*.

Filia Biblioteczna Nr 9

1. Wystawa poświęcona Marii Konopnickiej w 100 rocznicę śmierci pisarki.
2. „Fryderyk Chopin – poeta fortepianu” – w 200 rocznicę urodzin kompozytora.
3. „Krasowo – Częstki 17.VII.1943 – największa pacyfikacja w regionie białostockim” – projekt przygotowany przez uczniów Publicznego Gimnazjum nr 6 w Białymstoku.
4. „Malarska wizja utworów Marii Konopnickiej” – wystawa prac biorących udział w konkursie plastycznym.
5. Wystawa ph. „A.A. Milne – twórca Kubusia Puchatka”.
6. Wystawa zdjęć biorących udział w konkursie fotograficznym *Wakacyjne Podlasie*, zorganizowanym przez Zarząd Oddziału ZNP w Białymstoku oraz Oddziałową Sekcję Bibliotekarską.
7. „Agatha Christie – królowa kryminału”.
8. „Stany Zjednoczone w 3D” – Wystawa zorganizowana w ramach inicjatywy *Masz talent? Czas go ujawnić!* Na ekspozycji prezentowana była m.in. miniaturowa Statua Wolności, ze zbiorów Jana Rybarczyka.
9. „Biżuteria Anny Gem” – Wystawa unikatowych wytworów wykorzystujących różnorodne tworzywo (papier, drewno, szkło, a także metale, kamienie szlachetne i półszlachetne), łączących piękno naturalnego kamienia z oryginalnymi materiałami, głównie ze srebra i szkła.
10. „90 rocznica urodzin Kazimierza Górskiego”.
11. Wystawa historyczna „Katyń 1940” – Ekspozycja wypożyczona dzięki uprzejmości Oddziału IPN w Białymstoku.
12. „80 rocznica urodzin Horsta Eckerta”.
13. „50 rocznica urodzin Doroty Gellner”.

Filia Biblioteczna Nr 11

1. Książki dla dzieci i młodzieży autorstwa Janusza Korczaka – ekspozycja zorganizowana w ramach obchodów święta Szkoły Podstawowej Nr 31 w Białymstoku i dedykowana patronowi szkoły.
2. *Caloroczne zestawienie wyników czytelnictwa w poszczególnych klasach Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr 8* – wystawa mająca na celu wzbudzenie współzawodnictwa w czytaniu pomiędzy poszczególnymi klasami zespołu szkół.
3. Wystawa baśni i bajek dla dzieci – ekspozycja powstała w celu prezentacji, popularyzacji i promocji księgozbioru filii, przeznaczonego dla najmłodszych czytelników.
4. *2011 – Rok Czesława Miłosza* – wystawa zorganizowana w związku z obchodowym jubileuszem twórczości Czesława Miłosza. Zaprezentowane zostały na niej: informacje na temat biografii pisarza, fragmenty jego twórczości oraz wybór książek tego autora, będących w posiadaniu filii.
5. *Eliza Orzeszkowa damą z naszych stron* – ekspozycja zorganizowana z okazji 101. rocznicy śmierci wielkiej pisarki.
6. Wystawa albumów poświęconych Podlasiu.

Filia Biblioteczna Nr 13

1. Życie i twórczość Wiliama Whartona.

2. „Czy to jutro, czy to dziś wszystkim jest potrzebny miś” – wystawa poświęcona obchodom Światowego Dnia Pluszowego Misia – prezentacja książek dla dzieci, których bohaterem jest miś.
3. *Boże Narodzenie w literaturze*.
4. *Konstanty Ildefons Gałczyński* – 106 rocznica urodzin.
5. *Mój przyjaciel Muminek* – wystawa pokonkursowa.
6. *Ignacy Krasicki* – 210 rocznica śmierci.

Filia Biblioteczna Nr 14

1. „Ogród włoskiego esperantysty pełen pamiątek po Zamenhofie” – ekspozycja fotografii.
2. Wystawa ilustracji z książki „Dziadek Paweł”.
3. Wystawa prasy esperanckiej.

Filia Biblioteczna Nr 15

1. Wystawa fotograficzna autorstwa Krzysztofa Szymańskiego (prezentacja zarówno obiektów przyrodniczych, jak i architektonicznych).
2. *Tańcowała igła z nitką* – wystawa rękodzieła podopiecznych Środowiskowego Domu Samopomocy w Białymstoku, działającego przy Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie – zaprezentowane tu zostały: obrazy „igła malowane”, czyli wyszywane techniką haftu krzyżkowego; gobeliny tkane tradycyjną metodą na małych krosnach, a także ciekawe drobiazgi, takie jak korale wykonywane w bardzo pomysłowy sposób.

Dział Zbiorów Specjalnych

1. *Od rysunku do gry multimedialnej-grafika komputerowa to sztuka?* W dniach 08-30.11.2010 r. swoje prace eksponowali w dziale graficy komputerowi: Piotr Szekalski oraz Iwo Widuliński. Obok ekspozycji gotowych, można było zobaczyć szkice a także postacie z gier komputerowych wykonane w formacie 3D.
2. *Natura sznurkiem wyplatana. Prace uczniów Zespołu Szkół Rolniczych w Sokółce*. Makramy, prace ze sznurka sisalowego, obrazy olejne, obrazy z różnych gatunków ziaren – to wszystko przyciągało uwagę osób przychodzących do budynku działu w dniach 01.12.2010-27.01.2011 r. Wytwory w pełni ekologiczne można było zakupić jako oryginalny prezent gwiazdkowy.
3. *Święta w formacie 9x13. Boże Narodzenie i Nowy Rok w ikonografii kart pocztowych*. Interesująca i niezwykła wystawa powstała we współpracy z: Białostockim Muzeum Wsi w Wasilkowie i Oddziałem Muzeum Podlaskiego w Białymstoku. Kartki pocztowe z lat międzywojennych i PRL – dotąd nigdzie nie pokazywane – przyciągnęły wiele osób w różnym wieku. Ciekawą ekspozycją zainteresowała się także telewizja regionalna, która wyemitowała krótki materiał zachęcający widzów do jej obejrzenia.
4. *Oni tworzą teatr. Modelog czyli...?* Dzięki uprzejmości Pani Danuty Kuźmicz (modeloga/kostiumologa) oraz dyrekcji Teatru Dramatycznego im. A. Węgierki w Białymstoku zorganizowano ekspozycję kostiumów i postaci ze spektaklu pt. „Trzy opowieści z Doliny Muminków”. Dla uatrakcyjnienia wystawy pracownice działu przebierały się w kostiumy Muminka, Migotki i Paszczaka oraz prowadziły zajęcia (z podkładem muzycznym) z: przedszkolakami, uczniami klas I-III oraz

dziećmi autystycznymi i niedowidzącymi. W trakcie zajęć odbył się konkurs z nagrodami dla tych, którzy najlepiej znali postacie z bajki.

WYCIECZKI

Filia Biblioteczna Nr 8

1. W grudniu bibliotekę odwiedzili *Kolędnicy* z Przedszkola Samorządowego Nr 39, prezentując czytelnikom piękne i trochę już zapomniane pastorałki.

PROJEKTY I AKCJE REGIONALNE ORAZ OGÓLNOPOLSKIE

Filia Biblioteczna Nr 1

1. W ramach ogłoszonego przez Organizację Narodów Zjednoczonych *Międzynarodowego Roku Lasów 2011* zorganizowano serię spotkań z Leśnym edukatorem – pracownikiem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych – dla różnych grup wiekowych. W przedsięwzięciu uczestniczyły przedszkolaki, uczniowie szkół podstawowych oraz grupa seniorów.
2. Kontynuacja głośnego czytania w ramach Ogólnopolskiej Akcji „Cała Polska Czyta Dzieciom” – bajkowe poranki (wtorki i czwartki), na których przeczytano *Rady nie od parady czyli wierszyki z morałem* oraz cykl książeczek z serii „Bezpieczne Dziecko”.

Filia Biblioteczna Nr 2

1. *Senior w Internecie* – osoby starsze poznawały podstawy działania komputera i Internetu.

Filia Biblioteczna Nr 5

1. Głośne czytanie – cykliczne spotkania w Przedszkolu Samorządowym Nr 40, podczas których bibliotekarki czytały dzieciom bajki, legendy i opowiadania.

Filia Biblioteczna Nr 8

1. W ramach ogólnopolskiej akcji *Cała Polska czyta dzieciom* odbywały się raz w miesiącu głośne czytania wybranych opowiadań, związanych tematycznie z zajęciami prowadzonymi w bibliotece.

Filia Biblioteczna Nr 9

1. Udział w projekcie *Moje osiedle* realizowanym przez KLANZĘ.
2. *Bezpieczna szkoła* – prelekcja na temat bezpieczeństwa w Szkole Podstawowej nr 45 w Białymstoku.

3. Udział w projekcie *Biblioteka-Informacja-Terapia*, w ramach którego wygłoszony został wykład terapeuty Jerzego Drabika ph. *Rodzina z problemem alkoholowym – współzależnienie*.

Filia Biblioteczna Nr 12

1. Udział biblioteki w *Maratonie Pisania Listów* w obronie praw człowieka *Amnesty International*. Listy były pisane odręcznie przez czytelników i uczniów Zespołu Szkół Nr 4 w Białymstoku. Razem napisano 1501 listów.

Filia Biblioteczna Nr 15

1. Projekt *Głośne czytanie* – cykliczne spotkania z dziećmi z Przedszkoli Samorządowych Nr 25, 41 i 52 w Białymstoku.

SPOTKANIA AUTORSKIE

Filia Biblioteczna Nr 2

1. Spotkanie dzieci przedszkolnych z pisarką Panią Kaliną Jerzykowską. Wydarzenie miało charakter nie tylko miłej zabawy, ale także edukacyjny.

Filia Biblioteczna Nr 3

1. Uczniowie klasy I A SP nr 11 z Oddziałami Integracyjnymi w Białymstoku spotkali się w FB 3 z Panią Kaliną Jerzykowską, piszącą książki dla dzieci oraz scenariusze dla teatrów dziecięcych. Autorka zapewniła najmłodszym świetną zabawę, recytując w trakcie spotkania własne wiersze.

Filia Biblioteczna Nr 5

1. Spotkanie z Panią Kaliną Jerzykowską, w którym uczestniczyły dzieci ze Szkoły Podstawowej Nr 50 w Białymstoku.

Filia Biblioteczna Nr 7

1. Spotkanie z Krzysztofem Ziniewiczem – autorem wystawy kolekcji *Pieniądza Białostoczczyzny obiegającego na Białostoczczyźnie w XIX i XX wieku*. Prelekcja była połączona z pokazem multimedialnym. W spotkaniu uczestniczyła młodzież z LO Nr V w Białymstoku.

Filia Biblioteczna Nr 8

1. Spotkanie z Kaliną Jerzykowską, autorką książek dla dzieci, połączone z prezentacją elementów wiedzy o teatrze.

Filia Biblioteczna Nr 9

1. Spotkanie z Barbarą Kosmowską, autorką książek dla młodzieży i dorosłych.

Filia Biblioteczna Nr 14

1. Promocja 4-języcznej książki dla dzieci pt. *Dziadek Paweł*.

Dział Zbiorów Specjalnych

1. *Od rysunku do gry multimedialnej*. Dnia 8 listopada 2010 r. zaprosiliśmy młodzież Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Białymstoku na spotkanie z Piotrem Szekalskim, grafikiem komputerowym, autorem prac eksponowanych w naszym dziale. Artysta prezentował w trakcie prezentacji multimedialnej jak powstają elementy gry komputerowej – opowiadał o swojej pracy, zachęcając młodzież do wykorzystywania komputera jako narzędzia działalności twórczej.

SPOTKANIA Z CIEKAWYMI LUDŹMI**Filia Biblioteczna Nr 2**

1. Spotkanie kolędowe z księdzem Andrzejem Kozakiewiczem z parafii pw. Miłosierdzia Bożego w Białymstoku.

Filia Biblioteczna Nr 6

1. Spotkanie z Panem Pawłem Łukaszewiczem na temat – *Chiny mit a rzeczywistość*.

Filia Biblioteczna Nr 14

1. Lidia Ligeża – *Obyczaje polskie szokujące cudzoziemców*.
2. Roman Dobrzyński, autora książki *Ulica Zamenhofa*; w trakcie spotkania pokazano film „Oaza Wszystkich Świętych” o proboszczu warszawskiej katolickiej parafii, który otrzymał tytuł „Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata”.
3. Tomasz Chmielik.
4. Sokrat Janowicz.
5. Przemysław Wierzbowski – Wprowadzenie do literatury esperanckiej.
6. Konrad Andrzejuk – Esperanto w Internecie.

DYSKUSYJNE KLUBY KSIĄŻKI**Filia Biblioteczna Nr 1**

Odbyły się tu dwa spotkania, na których omówiono następujące powieści:

1. Nikolas Sparks – *I wciąż ją kocham*.
2. Maciej Zaremba – *Polski hydraulik i inne opowieści ze Szwecji*.
3. Nadżib Mahfuz – *Opowieści starego Kairu*.
4. Mary Ann Shaffer i Annie Barrows – *Stowarzyszenie Miłośników Literatury i Placka z Kartoflanych Obierek*.

Filia Biblioteczna Nr 2

Odbyły się tu 3 spotkania, na których analizowano następujące pozycje:

1. Ignacy Karpowicz – *Cud*.
2. Sherry Jones – *Klejnot Medyny*.
3. Andrzej Bart – *Rewers*.
4. Ada Martynowska – *Karpie, łabędzie i Big Ben*.
5. Clive Staples Lewis – *Dopóki mamy twarze. Mit opowiedziany na nowo*.

Filia Biblioteczna Nr 3

1. XXXI Spotkanie DKK przy FB 3 poświęcone było powieści Mai Wolny pt. *Kara*. Książka spodobała się i została oceniona na średnią 4,4 (w skali od 1 do 6).
2. Na XXXII Spotkaniu omawiano utwór *Prowadź swój pług przez kości umarłych* Olgi Tokarczuk. Uznana za nie do końca przemyślaną przez autorkę i niedopracowaną powieść, oceniono średnio na 4,0.
3. Na XXXIII Spotkaniu DKK dyskusja była burzliwa, a sądy bardzo surowe – *Opętanych* Chucka Palahniuka oceniono na 2,0, a autora uznano za „opętanego”.
4. *Tajemną historię Moskwy* Ekateriny Sedii uznano na XXXIV DKK za zbyt niezrozumiałą i oceniono na 2,6.
5. Na XXXV DKK omawiano trzy książki:
 - *Być jak płynąca rzeka* Paolo Coelho, chwaloną za kunszt pisarski i ocenioną na 5,0;
 - *Pieśni stworzenia* Bruce’a Chatwina, którą przeczytano z mniejszym entuzjazmem i oceniono na 4,0; – *Ostatniego czytelnika* Davida Toscany, uznana za zbyt uduchowioną i wzorowaną na przestarzałym już realizmie magicznym – oceniono ją na średnią 2,7.

Filia Biblioteczna Nr 5

Odbyły się tu 4 spotkania, na których dyskutowano o następujących książkach:

1. Dmitry Glukhovsky, *Metro 2033*.
2. Pablo De Santis, *Tajemnica Paryża*.
3. Clive Staples Lewis, *Dopóki mamy twarze*.
4. *Dwadzieścia lat nowej Polski w reportażach według Mariusza Szczygła*.

Filia Biblioteczna Nr 6

Odbyły się w niej 2 spotkania:

1. *Motyw haftu i koronki w literaturze pięknej* m.in. *Siódmy jednorożec*; *Kolekcja oraz Sekretny wątek*.
2. Yen Mah *Chiński Kopciuszek*.

Filia Biblioteczna Nr 7

1. Dyskusja dzieci po przeczytaniu książki Andrzeja Maleszki *Magiczne drzewo. Czerwone krzesło*.
2. Dyskusja na temat książki Waltera Moersa *Miasto śniących książek. Powieść z Camonii autorstwa Hildegunsta Rzeźbiarza Mitów*.

Filia Biblioteczna Nr 9

1. Spotkanie poświęcone książce Małgorzaty Kalicińskiej pt. *Powroty nad rozlewiskiem*.
2. Dyskusja nad książką Érica Emmanuela Schmidta *Dziecko Noego*.
3. Rozmowy wokół książki Toni Morrisom pt. *Odruch serca*.
4. Spotkanie poświęcone *Pod słońce Toskanii* Frances Mayes.
5. Dyskusja o *Trzynastej opowieści* Diane Setterfield.
6. Dyskusja nad książką Doris May Lessing *Lato przed zmierzchem*.

Filia Biblioteczna Nr 15

Odbyły się w niej 4 spotkania, na których dyskutowano na temat następujących książek:

1. *Słownik Maqiao* Hana Shaogong.
2. *Taksim* Andrzeja Stasiuka.
3. *Ulisses z Bagdadu* Éric Emmanuel Schmidt.
4. *Abonent czasowo niedostępny* Ewy Ostrowskiej.

INNE DZIAŁANIA PROMOCYJNE**Filia Biblioteczna Nr 3**

1. Uroczyste podsumowanie konkursu plastycznego pt. *Polskie tradycje świąt Bożego Narodzenia* w przedszkolach nr 26 oraz 42 z wręczeniem nagród laureatom.
2. Udział w uroczystych wigiliach, zorganizowanych przez Administrację Osiedla „Sienkiewicza” oraz Dyрекję SP nr 11 i promowanie na nich biblioteki jako instytucji współpracującej z osiedlowymi placówkami.

Filia Biblioteczna Nr 5

1. Teresa Kruszewska uczestniczyła w pracach jury IV edycji międzyprzedszkolnego konkursu wiedzy o baśniach pt. *Baśnie i Legendy Europy*, zorganizowanego w Przedszkolu Samorządowym Nr 32 w Białymstoku.
2. *Popołudnia z internetem w bibliotece* – rozpoczęliśmy cykl spotkań dla dzieci ze Świetlicy socjoterapeutycznej ELEOS przy ul. S. Dubois w Białymstoku.

Filia Biblioteczna Nr 6

1. *Ocalić od zapomnienia w grafice Romana Muchy* – spotkanie dla dorosłych czytelników.
2. *Senior w sieci*.

Filia Biblioteczna Nr 7

1. Uczestniczenie w pracach jury w przeglądzie wierszy Marii Konopnickiej. W konkursie zorganizowanym przez PS Nr 77 brały udział dzieci z białostockich przedszkoli.

2. Akcja czytania bajek przy choince. Najmłodsi czytelnicy mogli posłuchać historii związanych ze świętami Bożego Narodzenia.

Filia Biblioteczna Nr 8

1. Udział w uroczystości 25-lecia Przedszkola Samorządowego Nr 39, podczas której Filia Nr 8 Książnicy Podlaskiej otrzymała statuetkę i podziękowanie od Dyrekcji i Rodziców za rozwijanie zainteresowań czytelniczych przedszkolaków.

Filia Biblioteczna Nr 9

1. Kalendarium: Nagroda Nike 2010 dla Słobodzianka.
2. Udział w jury konkursu poetyckiego w Szkole Podstawowej nr 45.
3. Wypożyczenie książek z E.O. (książki-zabawki) biblioteki w Mońkach.
4. Udział w jury konkursu poetyckiego w Publicznym Gimnazjum nr 17.
5. Wypożyczenie książek z E.O. (książki-zabawki) biblioteki w Poświętnem.
6. Kalendarium: 20 edycja Nagrody Literackiej Prezydenta Miasta Białegostoku im. W. Kazaneckiego za najlepszą książkę 2010 roku.
7. Udział w jury międzyszkolnego konkursu wiedzy o życiu i twórczości Hansa Christiana Andersena w SP nr 47.

Filia Biblioteczna Nr 13

1. Impreza czytelnicza *Bawmy się z Muminkami*. Biorące w niej udział dzieci miały okazję wykazać się znajomością książek o Muminkach. W programie znalazły się konkursy, quiz literacki oraz konkurencje zręcznościowe.
2. Impreza czytelnicza z okazji Światowego Dnia Pluszowego Misia: dzieci poznały okoliczności ustanowienia Światowego Dnia Pluszowego Misia, historię powstania tej zabawki oraz misie, które zdobyły światową sławę. Odbyły tu się zabawy i konkursy. Impreza zakończyła się misiowym poczęstunkiem.

Filia Biblioteczna Nr 14

1. Na bazie książki „Babiladoj de bonhumora zamenhofano” esperantyści zaprezentowali w formie kabaretowej inscenizację „Walnego zgromadzenia organizacji x.”

Filia Biblioteczna Nr 15

1. Udział w pracach komisji Wojewódzkiego Konkursu Czytelniczego *Czy znasz twórczość Marty Fox?*, zorganizowanego w ramach projektu *Podlaskie spotkania z pisarzami* – Zespół Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego im. Marii Konopnickiej.
2. Udział w pracach komisji Międzynarodowego Konkursu Plastycznego *Kubuś Puchatek* – Przedszkole Samorządowe nr 52.
3. Spotkanie w formie zabawy andrzejkowej – Szkoła Podstawowa nr 15 – Świetlica Integracyjna.
4. Spotkanie w formie zabawy andrzejkowej – Szkoła Podstawowa nr 6.
5. Spotkanie w formie zabawy andrzejkowej – Szkoła Podstawowa nr 6.
6. Koncert Krzysztofa Trzaskowskiego, pianisty urodzonego w Białymstoku, półfinalisty XV. Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im. F. Chopina w War-

szawie w 2005 roku (zakończenie konkursu o życiu i twórczości Fryderyka Chopina) – Szkoła Podstawowa nr 6.

7. Spotkanie Walentynkowe zorganizowane dzieciom ze Szkoły Podstawowej nr 6, łączące wesołą zabawę z prezentacją wierszy znanych polskich poetów (oczywiście mówiących o gorących uczuciach) oraz przypominające bohaterów baśni i filmów animowanych.
8. Przywitanie wiosny wraz z członkami zespołu Kurpie Zielone – panią Agnieszką Jakubicz i panem Dariuszem Kryszpiniukiem. Zaprezentowane tu zostały zwyczaje związane z wiosną i Wielkanocą na Podlasiu oraz tańce i stroje naszego regionu – udział w wydarzeniu wzięły dzieci ze Szkoły Podstawowej nr 6.

Dział Zbiorów Specjalnych

1. *Muzykoterapia* – Od wielu lat na seanse terapii muzycznej przychodzą podopieczni Środowiskowego Domu Samopomocy w Białymstoku. W trakcie zajęć osoby niepełnosprawne intelektualnie relaksują się i wyciszają, słuchając odpowiednio dobranej muzyki.

opracowała Joanna Martyniuk

KALENDARIUM WYDARZEŃ KULTURALNYCH BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ KSIĄŻNICY PODLASKIEJ W IV KWARTALE ROKU 2010 ORAZ W I KWARTALE ROKU 2011

Spotkania autorskie i promocyjne

1. Środy Literackie (Bazyli Pietruczuk; Ewa Klimowska; Marek Dobrowolski; Zdzisław Literacki; Wojciech Załęski; Bożena Siemieńczuk-Bartoszewicz; Jan Krupa; Mira Łuksza; Lidia Ligęza; Tomasz Chmielik; Zofia Hamerla-Gładyszewska; Andrzej Salnikow; Apoloniusz Bogumił Ciołkiewicz; Józef Banasiak; Promocja tomu wierszy *Przekroczyć próg nadziei*; Jerzy Szyryngo; Jerzy Karp; Dariusz Kulesza; Wiktor Stachwiuk; Irena Batura oraz Anna Ulman).
2. Repetytorium bibliologiczne – prof. Jadwiga Woźniak-Kasperek, pt.: *Kryzys wartości? Refleksje na przykładzie kategorii wiedzy*.
3. Promocja *Dziennika* bł. ks. Michała Sopoćki (Książnica Podlaska wspólnie z Wydawnictwem Św. Jerzego w Białymstoku).
4. Promocja tomiku refleksji *Trwali oni w nauce Apostołów i we wspólnocie, w łamaniu chleba i modlitwach*.

Wystawy o tematyce literackiej, kulturalnej i historycznej

1. Galeria *Parter*:
 - *Książnica Podlaska – wczoraj, dziś i jutro*.
2. Galeria *Na Piętrze*:
 - *Linoryty Bożeny Radziukiewicz*.
 - *Akwarele Małgorzaty Tomaszewskiej*.
 - *Gwoździowa sztuka*.
3. *Wydawnictwa Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku* (wystawa stała).

Patronaty Książnicy Podlaskiej:

1. *Świat widziany oczami księdza Jana Twardowskiego* (Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących z Oddziałami Integracyjnymi im. Stanisława Staszica w Białymstoku).
2. *Moje Miasto Białystok i mój region za 100 lat* (Szkoła Podstawowa Nr 12 w Białymstoku).
3. *Budzić nadzieję w sobie i innych...* (Fundacja „Pomóż mi”; Białostockie Hospicjum dla Dzieci).
4. *Bajka w literaturze dziecięcej* (VI edycja konkursu plastycznego; IV edycja konkursu wiedzy) Przedszkole Samorządowe Nr 50 w Białymstoku.
5. *Imieniny książki* (Zespół Szkół Samorządowych w Lipsku).
6. *Integracja pod buławą* (Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących z Oddziałami Integracyjnymi im. Stanisława Staszica w Białymstoku).
7. *Arbores Vitae. Ostatnia taka puszcza* (Fundacja „Europejskie Centrum Ziemi”; Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej).

Inne działania promocyjne

1. Konferencja prasowa poświęcona nowemu wydawnictwu; zrealizowanemu w ramach projektu *„Ten świat mnie oczarował... audiobook z poezją wybraną Wiktora Szweda”* (Książnica Podlaska; Stowarzyszenie Szukamy Polski).

Projekty/akcje ogólnopolskie i regionalne

1. Obchody 151 rocznicy urodzin Ludwika Zamenhofa (Książnica Podlaska wspólnie z Białostockim Towarzystwem Esperantystów).

opracowała Joanna Martyniuk

NOTY O AUTORACH

Edyta Bezzubik – dr nauk historycznych. Pracuje w Bibliotece Uniwersyteckiej J. Giedroycia w Białymstoku.

Apoloniusz Ciolekiewicz – poeta, satyryk. Autor tomu poetyckiego „Respons” (1979) i kilku książek z dziedziny szaradziarstwa. Mieszka w Grajewie.

Agnieszka Gryc – pracownik Działu Gromadzenia Zbiorów Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku.

Ewa Kolomecka – pracownik Działu Informacyjno-Bibliograficznego Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku. Autorka wielu artykułów dotyczących zagadnień zarządzania bibliotekami i organizacji bibliotek. Redaktor *Przewodnika Książnicy Podlaskiej* (2010), *Informatora Książnicy Podlaskiej* (2010) oraz Podlaskiej Biblioteki Cyfrowej.

Joanna Martyniuk – pracownik Działu Naukowego, Promocji i Wydawnictw Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku.

Aleksander Miśkiewicz – dr nauk historycznych, pracownik Uniwersytetu w Białymstoku (Instytut Historii), autor m.in.: *Tatarzy polscy 1918-1939: Życie społeczno-kulturalne i religijne* (1990), *Tatarska legenda: Tatarzy polscy 1945-1990* (1993), *Tatarzy na Ziemiach Zachodnich Polski w latach 1945-2005* (2009).

Anna Nosek – dr nauk humanistycznych. Pracuje w zakładzie Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu w Białymstoku. Autorka antologii *Podlascy Twórcy Dzieciom* (2009) i prac naukowych dotyczących literatury dziecięcej.

Michał Siedlecki – współpracownik Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku, doktorant na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu w Białymstoku.

Anna D. Sitarska – prof. dr hab. Instytutu Informacji Naukowej i Bibliologicznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Autorka licznych publikacji, w tym 19 książek i ponad 100 artykułów w czasopiśmie polskich i zagranicznych, m.in.: *Education & training on the nature and descriptio of documents: Polish university studies and professional librarians-ship schools*. [In:] *Education for Library Cataloging: international perspectives [and simult.] Cataloging & Classification Quartely* (2006); *Konteksty prawa swobodnego dostępu do informacji obywatelskiej* (współaut. A Strojek) [W:] *Od informacji naukowej do*

technologii społeczeństwa informacyjnego (2005); *Jan Paweł II poza cenzurą PRL* (współaut. Stefania Skwirowska 1996); *Systemowe badanie bibliotek: studium metodologiczne* (1990); *Zasady specjalizacji zbiorów bibliotecznych* (1983); *Analiza systemowa Biblioteki Narodowej w Warszawie i Ogólne założenia systemu BN* (1974-1975); *Nowe metody i techniki bibliografii* (1971); *Systemowe badanie bibliotek: studium metodologiczne* (2005), *Z warsztatu bibliografa* (2006). Jej zainteresowania opierają się na problematyce zastosowania informatyki w humanistyce.

Eugeniusz Szulborski – historyk, poeta, prezes Związku Literatów Polskich Oddział w Białymstoku.

Izabela Szymańska – pracownik Działu Instrukcyjno-Metodycznego Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku.

Elwira Śliwińska – zastępca Dyrektora do spraw merytorycznych Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku.

Joanna Trusiuk – kierownik Działu Instrukcyjno-Metodycznego Książnicy Podlaskiej im. Łukasza Górnickiego w Białymstoku.